

דברי הכנסת

הישיבה התשעים של הכנסת השלוש-עשרה

יום רביעי, כ"א באייר התשנ"ג (12 במאי 1993)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:02

תוכן העניינים

הצעה לסדר	
שאלות בעל-פה	
מיסוי שוק ההון	
פתרון לבעיית משפחת אבוטבול מבאר-שבע	
מחסור בצוותי צילום של הטלוויזיה בצפון	
"ייבוא" דרוזים לעבודות אבטחה	
הצעה לסדר-היום	
תעריפי הנסיעה בתחבורה הציבורית	
שאלות ותשובות	
סניף מנ"ס בקריית-ביאליק	
סגירת תחנות ייעוץ של אגודת "אל-סם"	
הצעה לסדר-היום	
התרחבות הקטל בכבישי הארץ	
הצעות לסדר-היום	
שביתות במערכת הבריאות	
הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (הוראות שעה), התשנ"ג–1993	
(הצעת חבר הכנסת י' לוי)	
הצעות לסדר-היום	
הפיצוץ במפעל תע"ש ואובדן חיי אדם	
הצעות לסדר-היום	
ביטוח רפואי ל-100,000 ילדים	
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת	
הצעות לסדר-היום	
ביטוח רפואי ל-100,00 ילדים	
שאלות ותשובות	
סיווג ערי ואזורי פיתוח	
ועדת המעקב של ערביי ישראל	
נקיטת המונח "שטחים" בכלי התקשורת הממלכתיים	
קווים אדומים של סיעת מרצ בממשלה	
טיסות של אנשי ציבור במטוסים פרטיים	
החלטת הממשלה על גירוש אנשי ה"חמאס"	
הסברת עמדת הממשלה בנושא מגורשי ה"חמאס"	
נזקים לרכוש ביישובי המועצה האזורית שער-הנגב	
פעילות מטעם הממשלה לשחרור פולארד	
גנזך המדינה	
פתרון בעיית כפר רמיה	

המתקת עונשו של פולארד
טיסת השר רמון בשבת
הסכם העבודה-ש"ס
תנאים לחידוש השיחות בווינגטון
אבטלה בקרב משכילים ערבים
הצעת חוק שכר מינימום (תיקון – עובדי קבלן), התשנ"ג–1992
(הצעת חברת הכנסת ע' מאור)
הצעה לסדר-היום
"הומלס" – תופעה חדשה בישראל
הצעות לסדר-היום
אשפוז ילדים בבתי-חולים פסיכיאטריים
הצעה לסדר-היום
פרויקט החלפת חיילי מילואים במובטלים
הצעת חוק חברת החשמל (איסור הפסקת זרם חשמל בחודשי החורף),
התשנ"ג–1993
(הצעת חבר הכנסת ש' יהלום)
הצעת חוק תחנת הכוח תל-אביב (ביטול), התשנ"ג–1993
(הצעת חבר הכנסת א' בן-אלישר)
הצעת חוק תחנת הכוח תל-אביב (ביטול), התשנ"ג–1993
(הצעת חבר הכנסת א' פורז)
הצעה לסדר-היום
מיליציה חמושה של מתנחלים ביו"ש
שאלות ותשובות
התליית רשיונו של נהג
פגיעה באישי ציבור בתוכניות סאטירה בטלוויזיה
הזמנת תאי טלפון מתוצרת חוץ

הצעה לסדר

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני פותח את ישיבת הכנסת, יום רביעי, כ"א באייר התשנ"ג – 12 במאי 1993.

יש פה עניין פרוצדורלי. חבר הכנסת מיכאל איתן רצה לשאול שאלה, בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, בתחילת השבוע הוגשה בקשה לדיון בהצעה רגילה לסדר-יומה של הכנסת מטעמי. הנושא: עתיד בקעת-הירדן. ביום שני, לאחר ישיבת הנשיאות, פגשתי באקראי את השר המתאם בין הממשלה לבין הכנסת, חיים רמון, והוא אמר לי שהוא מתכוון להשיב על הצעתי בעניין זה ביום רביעי, במסגרת ההצעות הרגילות לסדר-היום. הוא הוסיף ואפילו הרחיב ואמר, שאני אופתע מהתשובה. כששאלתי אותו, מה תהיה ההפתעה, הוא אמר: אני מתכוון לחזור ולומר – אני מקווה שכך הוא יאשר גם בפני הכנסת – שהממשלה עומדת על העיקרון שנקבע במצע מפלגת העבודה, שלעת שלום, בקעת-הירדן תהיה בריבונות ישראלית. מובן שהנושא הזה עדיין ראוי להידון באיזה תנאים, ולכן הוא היה ראוי לדיון גם על בסיס ההצהרה הזאת. אני חושב שדיון בו היה בעל עניין רב.

מובן שגישת הממשלה הזאת שונה כלפי אזורים שונים. לכן לא הבנתי מדוע נעלמה ההצעה מסדר-היום, לאחר שהיא היתה הצעה רגילה, שאושרה במסגרת ההצעות של מכסת הליכוד.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, קיימתי בירור מהיר מאוד, כי ההערה שלך היתה שתי דקות לפני הכניסה כאן לאולם. מסתבר שלדעת הנשיאות היא נפלה לתחום של הצעות אי-אמון, כיוון שאתה הצבעת על שתי הצעות אחרות שגם לדעתך נפלו לתחום של הצעות אי-אמון ובכל זאת אושרו היום. נברר את זה ביסודיות אחרי הישיבה הזאת. אני מבין שבינתיים ביטאת גם את העמדה שלך וגם את עמדת הממשלה. השאלה היא, האם אתה רוצה עוד דיון.

מיכאל איתן (הליכוד):

לא.

היו"ר ש' וייס:

לא. תודה רבה. נברר את זה.

שאלות בעל-פה

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא. אני מבקש משר האוצר להשיב על שאלתא בעל-פה מס' 157, מאת חבר הכנסת אבי יחזקאל, בנושא: מיסוי שוק ההון. חבר הכנסת אבי יחזקאל, בבקשה.

מיסוי שוק ההון

אברהם יחזקאל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר האוצר, משפט ברכה. אני מאוד מבקש לחזק את ידיך ולברך אותך על המהלכים בשבוע האחרון בנושא הפרטת מניות בנק הפועלים. אני מקווה שהדבר הזה יצלח, ומבחינה זו אנחנו עומדים לצדך.

היו"ר ש' וייס:

זה מחוץ לתקנון, אבל ברכות אנחנו מוכנים תמיד לקלוט.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אני מודה לך.

אדוני השר, בעקבות הפרסומים ברצוני לשאול:

1. מה הן ההמלצות הצפויות של ועדת המיסוי בנושא מס על רווחים ריאליים בשוק ההון?

2. האם הן ייושמו?

3. האם ייקבע תאריך יעד בטווח של שנה להחלת המיסוי על רווחי הון?

4. האם יוטל מס על ריבית ריאלית באפיקי השקעה ארוכי טווח? תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני שר האוצר, תשובתך בבקשה.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, לשאילתא של חבר הכנסת אבי יחזקאל בנושא מיסוי שוק ההון: בהתאם להחלטת הממשלה מיום 8 בספטמבר 1992, מיניתי ועדה מקצועית, אשר תפקידה להמשיך את הרפורמה במערכת המיסוי הישיר והעקיף בישראל, על מנת לקדם יעדים כלכליים של צמיחה ותעסוקה, כאשר מדובר בכל סוגי המסים הישירים והעקיפים.

אולי אנצל הזדמנות זו ואקרא את כתב המינוי של הוועדה, כדי שאחת ולתמיד יובן בעצם במה דנה הוועדה. אני אקרא את המכתב כולו. המכתב נכתב ב-2 בנובמבר 1992.

היו"ר ש' וייס:

בקצב שחברי הכנסת והעם יבינו.

שר האוצר א' שוחט:

"אל מר יורם גבאי, הממונה על הכנסות המדינה, ד"ר בן-עמי צוקרמן, משה גביש נציב מס הכנסה, אריה זייף, מנהל אגף המכס והמע"מ, ד"ר ליאורה מרידור, בנק ישראל, פרופסור יצחק סוארי, פרופסור אפרים צדקה וד"ר אבי אלטר. בהתאם להחלטת הממשלה מיום 2 בספטמבר 1992, הריני ממנה אתכם לוועדה המקצועית, אשר תפקידה להמשיך את הרפורמה במערכת המיסוי הישיר והעקיף בישראל, לקידום יעדים כלכליים של צמיחה ותעסוקה. המלצות הוועדה יונחו ככל האפשר על-פי העקרונות הבאים: 1. הרחבת בסיסי המסים השונים והורדת שיעורי המס; 2. הרחבת כושר התחרות בישראל הן בין יצרנים מקומיים לבין עצמם ובין ישראל לשאר העולם; 3. ביטול עיוותים כלכליים הנובעים ממערכת המס; 4. התחשבות בשיקולים של חלוקת ההכנסות; 5. התפשטות ניהולית וביצועית; 6. התאמת מערכת המס למציאות הבין-לאומית. הוועדה תביא בחשבון את צורכי תקציב המדינה ויעדיה בשנים הקרובות. משרד האוצר יעמיד לרשות הוועדה את כל הנתונים והעזרה המקצועית והטכנית שיידרשו. יושב-ראש הוועדה יהיה מר יורם גבאי, הממונה על הכנסות המדינה. מרכזת הוועדה תהיה גברת יהודית ליפשיץ ממינהל הכנסות המדינה."

זה כתב המינוי וזאת סמכות הוועדה. הוועדה מקיימת דיונים זה כחצי שנה, והיא אמורה להגיש לי את המלצותיה במהלך חודש יוני. לאחר בחינת המלצותיה וגיבוש עמדתה, אביא הצעת החלטה לממשלה לאשר את עקרונות הרפורמה, ובעקבותיה יוחל בתהליך החקיקה הנדרש לביצועה.

לאור מצב דברים זה, מוקדם אפוא להשיב על שאלות ספציפיות בנושאים שונים במערכת המיסוי. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת אבי יחזקאל – עד שתי דקות. ואחר כך שאלות נוספות של חברי הכנסת רענן כהן ומיכאל איתן – עד דקה. בבקשה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אדוני השר, הייתי מאוד מבקש לדעת את עמדתך לגבי מס הכנסה – אני מבין שזה אולי חלק מהדברים שיכולים להיות אלטרנטיביים – שיעורי מס הכנסה על השכירים.

הייתי מבקש גם לדעת את עמדתך לגבי מיסוי על תוכניות ארוכות טווח, או שגם זה חלק מכתב ההסמכה של הוועדה, אבל האם בנושא הזה יש לך עמדה?

נקודה שלישית, הנושא הזה של הבטחת איגרות-חוב לקרנות הפנסיה – האם יש לך עמדה בנושא הזה? אודה לך אם נשמע על כך.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה. חבר הכנסת רענן כהן, בבקשה.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, גם אני מצטרף לברכות.

כל כמה חודשים מתפרסמים הדלפות וחצאי ידיעות על הכוונה להטיל מסים על רווחי הון בבורסה. ידיעות אלה מזעזעות ומטלטלות בכל פעם מחדש את שוק המניות וגורמות הפסדים למשקיעים שלא לצורך.

רצוני לשאול: מדוע לא יתייצב שר האוצר ויאמר אחת ולתמיד מה דעתו ותוכניתו בכל נושא המיסוי בשוק ההון? ובמקביל, מדוע לא יפעל השר אחת ולתמיד למנוע את ההדלפות והידיעות החוזרות ונשנות אשר מסבכות את העניין ומזיקות למשק כולו? תודה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מיכאל איתן, בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני השר, אני רוצה לברך על הקמת הוועדה.

השאלה שלי, מדוע אחת הדירקטיבות, ההנחיות לוועדה ביחס לעבודתה והמגמות שאליהן היא צריכה להוביל, פשוט הליכי קביעת המס והפיקוח – אני חושב שזאת אחת הבעיות הקשות. ובין השאר אני שואל, האם יש מקום לשקול גם שיטת מיסוי הנקראת FLAT TAX, שנדונה בארצות-הברית בצורה כזאת או אחרת, וליישם אותה בתנאים המתאימים בישראל?

היו"ר ש' וייס:

בבקשה, אדוני שר האוצר, לסדרה כולה.

שר האוצר א' שוחט:

לחבר הכנסת אבי יחזקאל, אני לא יכול ואין ברצוני להגיד מה עמדתי לפני שאני מקבל את דוח הוועדה, מתייעץ עם מומחים וקובע עמדה של גיבוש החומר והבאתו לממשלה ולאחר מכן, כמובן, לכנסת לחקיקה.

אני מניח שהבחנת שבכמה נושאים קרדינליים אני בהחלט לא מתבטא עד אשר אני מקבל המלצות של ועדה מקצועית, בוחן אותן, לא מתחייב מראש לקבל את ההמלצות, מצליב אותן עם בדיקות נוספות, ורק לאחר מכן, כאשר עמדתי סופית ומגובשת, מגיש אותה לממשלה ובמקביל נותן ביטוי פומבי לעמדות השונות.

אני רק יכול להגיד באופן כללי, כמגמה – אני חושב שאם נצליח להוריד את שיעורי המס במדינת ישראל נועיל למשק הישראלי. ככל שנשאר בידי פעילים כלכליים, זה יכול להיות שכיר וזה יכול להיות חברה, יותר כסף, יש לכך מוטיבציה חיובית בתחום הכלכלה. כמובן, צורכי התקציב עומדים מנגד.

עניין הבטחת איגרות-חוב לקופות הפנסיה – אנחנו מצויים במשא-ומתן אינטנסיבי עם קרנות הפנסיה. החלטת הממשלה דיברה על מגמה של הורדת האג"ח המיועד. תוך תיאום והסכמה עם ההסתדרות אני יכול לומר פה, בלי לגלות את הפרטים, שיש התקדמות מרובה.

נדמה לי שלראשונה, לאחר הרבה מאוד שנים, נגיע לידי איזה הסדר, שמצד אחד מבטיח אותם כחצי מיליון אנשים הנמצאים בקרנות הפנסיה, ומצד שני, בתהליך הדרגתי, יבוטלו האג"חים המיועדים ושוק ההון ייהנה מכניסה של קרנות הפנסיה.

אני חושב שזה מצב לא טוב שמערכת מסוימת מקבלת אג"ח מיועד בריבית גבוהה. היא צריכה להתמודד בשוק ההון תוך כדי הבטחת המבוטחים.

לחבר הכנסת רענן כהן, מה דעתי על מיסוי שוק ההון? אותה תשובה שנתתי בעניין מס הכנסה אני נותן בעניין שוק ההון. אני רק רוצה להגיד, שהוועדה, שקראתי את כתב המינוי שלה, מורכבת מארבע ועדות משנה. אחת הוועדות הרגישות היא, כמובן, הוועדה העוסקת במיסוי שוק ההון. מטעמים מובנים לא אגיד את עמדתי. אני מחכה להמלצות הוועדה.

אני יכול לומר, שלשמחתי הרבה, אחרי ההדלפה האחרונה שהיתה לפני כשבוע, שוק ההון הגיב בבגרות. יכול להיות שהדבר נבע מהעובדה שהיו כמה הדלפות, ומבחינת העניין שוק ההון כבר שמע את ההדלפות האלה, אין בהן שום חידוש. שוק ההון יודע ששר האוצר הוא שיקבע את העניין כאשר יקבל את ההמלצות. באופן מעשי לא היה שום זעזוע בבורסה. אני גם הכחשתי כמובן כאילו הדברים הם דברים מסוכמים. הייתי מאוד שמח אם בעבודה מן הסוג הזה לא תהיינה הדלפות, שחלקן, דרך אגב, לא נכונות. לשמחתי הרבה, הדברים לא השפיעו.

חבר הכנסת איתן, בסעיף 5 לכתב המינוי של הוועדה קלענו בדיוק למה שהערת, וכתוב: פשטות ניהולית וביצועית. אחת ההנחיות לוועדה היא לנסות לפשט הליכים, לפשט הליכי ביורוקרטיה, לפשט טפסים ולהגיע למיסוי שיהיה הרבה יותר מובן, הרבה יותר פשוט. זה אחד מהתפקידים שהוועדה צריכה לעשות.

עניין ה-FLAT TAX – שהזכרת – זו היתה אפיזודה של גופים, הייתי אומר, מאוד קיצוניים בתפיסתם הכלכלית. מושל קליפורניה, מי שניסה להיות מושל קליפורניה, בראון, לקח את ההצעה הזאת כמצע הבחירות שלו. FLAT TAX יוצר בעיות גדולות מאוד, זה אומר שיעור מס, נגיד 20%, על כל ההכנסות ללא דירוג. יש בזה כמובן עיוות סוציאלי, ואתה צריך לתגמל לאחר מכן בהקצבות.

מיכאל איתן (הליכוד):

מס הכנסה שלילי.

שר האוצר א' שוחט:

הדבר לא נתון כרגע לדיון. אני לא מניח שנמליץ על דבר כזה. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לשר האוצר.

היו"ר ש' וייס:

שר הבינוי והשיכון ישיב על שאלתא בעל-פה מס' 156, מאת חבר הכנסת אבנר חי שאקי, בנושא: פתרון לבעיית משפחת אבוטבול מבאר-שבע. בבקשה, חבר הכנסת שאקי.

פתרון לבעיית משפחת אבוטבול מבאר-שבע

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אדוני שר הבינוי והשיכון, בהסתמך על "מבט" מתאריך ט"ו באייר התשנ"ג, 6 במאי 1993, רכשה משפחת אבוטבול מבאר-שבע קרקע לבניית ביתה, לאחר שקרקע אחרת נמסרה לה ללא סמכות על-ידי מינהל מקרקעי ישראל.

המסים שולמו, לרבות פיתוח, והנה שוב נמסר כי האזור הוקפא לבנייה.

ברצוני לשאול את כבוד השר:

1. האם הנתונים האלה נכונים?

2. מה ייעשה כדי לפתור את מצוקתה של משפחה זו?

היו"ר ש' וייס:

אדוני שר הבינוי והשיכון, תשובתך.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבד להשיב על שאילתא של חבר הכנסת אבנר חי שאקי בעניין: פתרון לבעיית משפחת אבוטבול מבאר-שבע.

להלן תשובתי: הנתונים בעיקרם נכונים אבל חלקיים. בישיבה שהתקיימה ב-7 במאי 1993 בהשתתפות מנכ"ל המשרד, סגן מנהל מינהל מקרקעי ישראל ונציגי משפחה, הוצעו למשפחה כמה אלטרנטיבות, לרבות סיוע בשכר הדירה עד למציאת פתרון סופי לשיכון. זאת בהתבסס על הצגת הנתונים וניתוח ההשקעות של המשפחה ברכישת המגרש, שלא יצאה לפועל.

ב-9 במאי 1993 הודיע מנהל מחוז הנגב על הסכמת המשפחה לקבלת אחת ההצעות, דירת שלושה חדרים חדשה. קבלת הדירה שנבחרה לא תחייב את המשפחה בשום תוספת כספית מצדה.

אני מתכבד גם, אם תרצה לדעת, להציג כאן את כל ההשתלשלות מההתחלה ועד הסוף. כרגע אנחנו נמצאים בשלב של הכנת חוזה.

כפי שידוע לאדוני, חבר הכנסת שאקי, מדובר כאן בפרשייה שתחילתה ב-30 באפריל 1991. אני שמח לבשר לכנסת ולך, שהפרשה מצאה את דרכה לפחות לפתרון הטוב ביותר.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. נדמה לי שזו תשובה מסוג התשובות שכל שאלה נוספת אחריהן היא מיותרת, אף שהיא מותרת.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אני מבקש.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה, חבר הכנסת שאקי.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אדוני השר, ולו רק כדי להודות לך על שטיפלת בבעיה, במרץ האופייני לך.

הדבר היחיד שאני רוצה לשאול אותך, האם נעשים מאמצים אצל הנהלת המינהל כדי שהדבר לא יישנה בעתיד, כי טעויות כאלה גורמות צער, אכזבה, תסכול, כפי שהתרשמו בוודאי לפחות אלה שצפו בתוכנית. ספק אם רובם ישמעו את אשר אמרת היום.

האם אתה יכול לבשר שזה יימנע בעתיד, על-פי עצה או הוראה שלך?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת דוד מגן, אתה רוצה בכל זאת לשאול?

דוד מגן (הליכוד):

כן.

היו"ר ש' וייס:

אבל רק בעניין זה.

דוד מגן (הליכוד):

רק בעניין זה, פחות מדקה.

היו"ר ש' וייס:

עד דקה מותר, בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני שר הבינוי והשיכון, בדוח מבקר המדינה יש התייחסות לוועדה הנקראת ועדת אכלוס עליונה, ויש המלצה מפורשת להיכנס בעובי הקורה, ואני חושב שמי שצריך להיכנס בעובי הקורה זה שר הבינוי והשיכון, וזאת נוכח התופעה שעליה יהיה לנו היום דיון בכנסת, של HOMELESS, מאות משפחות חסרות דיור בישראל.

בדומה לשאלה של חבר הכנסת אבנר חי שאקי, העברתי לכבודו שאילתא בעל-פה בעניין זוג ששמותיהם שבתאי ודנה, מגבעת-זאב – ולא אומר את שם משפחתם. כל סיפור כזה הוא סיפור מזעזע, ואם לא תהיה התערבות בדרג מיניסטריאלי בוועדת האכלוס הזאת, אנחנו נראה לא רק מאות משפחות גרות ברחוב; אנו עלולים, חלילה, לראות מספרים גדולים בהרבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת דוד מגן. חבר הכנסת רענן כהן.

רענן כהן (העבודה):

תודה ליושב-ראש. אדוני השר, הטיפול שלך במשפחת אבוטבול ראוי לשבח. אני נתקל בהרבה משפחות נוספות, שעוברות אותן בעיות, והייתי רוצה לשאול: איך משרד השיכון מתכוון לטפל בסוגיות כמו הסוגיה של אבוטבול, והאם אנו יכולים לראות את הדגם שהצגת היום כדגם של המדיניות הכללית של המשרד בעתיד?

היו"ר ש' וייס:

אדוני שר הבינוי והשיכון, נדמה לי שאתה יכול לתת תשובה מאוחדת.

שר הבינוי והשיכון ב' בן-אליעזר:

כן.

אדוני היושב-ראש, קשה לי לבוא ולהבטיח מעל במה זו, שמקרים כאלה לא יחזרו על עצמם. אין אפשרות כזאת. אני יכול לבוא ולומר, שאני עושה כל מאמץ שבעולם כדי שמקרים כאלה לא יישנו. אתמול חזה עם ישראל בחיזיון מסוים על משפחה שרצתה קרוון, לא רצתה קרוון, גרה באוהל. אתמול בלילה נתתי הוראה להתחיל לטפל בדבר הזה, אף שלמשפחה הזאת, בוודאי ובוודאי בכל מה שקשור בכללים, לא חייבים שום דבר. אבל התחלנו לטפל בדבר הזה.

אני שמח לבשר לכם, שלפחות מזמן שאני מכהן בתפקידי, טיפלנו במאות מקרים מהסוג הזה – ואני מוכן להגיש לכנסת את הרשימה. אנחנו מטפלים כל יום בדבר הזה. לבוא ולהבטיח היום לחבורה של חברי הכנסת שסביבה בעבר כשרים בממשלה, כמו חבר הכנסת דוד מגן, לבוא ולומר לפני הכנסת, שאני מתחייב לפתור את כל בעיות מחוסרי הדיוור במדינת ישראל – פשוט קשה לי להבטיח זאת. אני מניח, שאתם מודעים למאמצים שאנחנו עושים. אני מניח שאתם מודעים לתופעה המבורכת של העלייה שבאה אלינו לכאן, ואנחנו בעצם מטפלים בשאלות האלה יום יום ושעה שעה. אנחנו עושים כל מאמץ כדי שאנשים לא ייזרקו לרחובות. אנחנו עושים כל מאמץ כדי שלא יהיה עיוות בדרך הטיפול, אני כבר לא מדבר על הביורוקרטיה, במשפחות כאלה. אנו משתדלים לעשות כל מאמץ כדי

להתייחס לכל משפחה ולמצוקותיה, ואני מדגיש: גם אם הן מחוץ להגדרה של זכאי משרד הבינוי והשיכון. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה. אני רוצה לשבח את השואלים על הקצב, על התוכן, ומאוד – את התשובה.

דוד מגן (הליכוד):

גם את השואלים שאלות נוספות.

היו"ר ש' וייס:

כן, כן, כלל השואלים. בואו ניטיב פעם אחת זה עם זה, אנחנו במתח תמיד.

סגן שרת החינוך והתרבות, חבר הכנסת מיכה גולדמן, ישיב על שאילתא בעל-פה מס' 158, מאת חבר הכנסת שאול עמור, בנושא: מחסור בצוותי צילום של הטלוויזיה בצפון. בבקשה, חבר הכנסת שאול עמור.

מחסור בצוותי צילום של הטלוויזיה בצפון

שאול עמור (הליכוד):

אדוני יושב-ראש הכנסת, סגן השרה מיכה גולדמן, הנדון: מחסור בצוותי צילום של הטלוויזיה בצפון.

באזור הצפון, הכולל את חיפה, הגליל, הגולן ודרום-לבנון, מתרחשים אירועים ביטחוניים וקריטיים למדינה, למשל האירועים הנוגעים לעתיד רמת-הגולן.

יש צוות טלוויזיה אחד המסקר את כל האזור.

מדוע יש בצפון-הארץ רק צוות טלוויזיה אחד לסיקור האירועים, ומדוע לא מוסיפים צוות נוסף?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני סגן שרת החינוך והתרבות.

פנחס בדש (צומת):

סגן השר.

היו"ר ש' וייס:

א. סגן שרה.

פנחס בדש (צומת):

עדיין?

היו"ר ש' וייס:

עדיין, על-פי החוק. חבר הכנסת בדש, על-פי החוק הוא בוודאי סגן, והוא סגן שרה, ואם השרה תקבל את התיקים שהובטחו לה, השאלה נופלת אז גם בתחומה. מכוסים מכל הכיוונים.

סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, תשובה על שאלתא בעל-פה מס' 158 של חבר הכנסת שאול עמור:

התשובה חיובית. כל נושא סיקור הטלוויזיה בצפון עובר עכשיו בדיקה מחדש. הצפון יחזק על-ידי רשות השידור הן בנושא צילום הכתבות והן בנושא אפשרויות העריכה והשידור הישיר מאולפן שייבנה בזמן הקרוב בחיפה. כבר בימים אלה נעשה לחיזוק מערך הצילום של הטלוויזיה בצפון.

אני יכול להוסיף, ואנחנו יודעים שנינו, שיש היום שני כתבים בחיפה ובצפון. מאחר שהזכרת את חיפה והצפון, יש לנו עמוס כרמלי עם צוות בחיפה, ויש מוטי עדן עם צוות בצפון. כך שלמעשה יש שני כתבים.

אנחנו יודעים שנעשה שינוי כתוצאה מההסכם שנחתם עם עובדי רשות השידור שעברו לצילומי וידיאו, כך שאפשר היום להעביר כתבות בזמן אמת. לצערי, כתוצאה מכך שהיתה בזמנה אי-הסכמה של העובדים, נדחה השינוי הזה הרבה שנים. גם לצפון הגיע השינוי הזה של צילום בווידיאו באיחור, כמו במקומות אחרים.

אנחנו עושים כל מאמץ, נכנס עכשיו מנכ"ל חדש לרשות השידור, ואני בטוח שכולנו יחד, גם חברי הכנסת מהצפון, ואתה, שנמנה עמם, יודע כמה לנו חשוב שידעו שמטולה קיימת ומגדל-העמק קיימת והרבה דברים חיוביים במגדל-העמק – – –

היו"ר ש' וייס:

וכפר-תבור.

סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:

וכפר-תבור קיים. יש לנו כאן ייצוג רחב. אנחנו יודעים על דברים חיוביים שנעשים במגדל-העמק, וטוב שיראו אותם בכל מדינת ישראל.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת שאול עמור.

שאול עמור (הליכוד):

אני רוצה לקוות, אדוני סגן השרה – אני מתקן, אמרתי קודם סגן השר, אי-אפשר לדעת מה יקרה בעוד כמה זמן – – –

היו"ר ש' וייס:

שני המונחים נכונים.

שאול עמור (הליכוד):

אני רוצה לקוות, שאומנם יהיו לא רק שני כתבים, אלא גם שני צוותים לפחות באזור הצפון. מי כמוך יודע שחבל ארץ זה, חבל הצפון – הגליל, הגולן ודרום-לבנון – זהו חבל ארץ קריטי מאוד מבחינת

האינפורמציה, וגם האינטרס של הטלוויזיה לסקר אותו. זכות הציבור בצפון שידעו גם את הכאבים שלו וגם את השמחות שלו, ולא ייתכן ולא יעלה על הדעת, שרק מרכז-הארץ יכוסה בקטע הזה.

אני מאוד רוצה לקוות, שאומנם יהיו לא רק שני כתבים אלא שני צוותי טלוויזיה לפחות, כאשר היום הטלוויזיה נאבקת להתחרות בערוצים אחרים. היום לאנשים נמאס, יש כבלים ופותרים אותם. אני בכל אופן מקווה, אדוני סגן השרה, שהדבר יתוקן.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אינני יודע מי השואלים הנוספים, אבל אחד מהם שישאל מה קורה בדרום.

היו"ר ש' וייס:

הבנתי. במקרה יש לי אחד כזה.

חבר הכנסת יצחק לוי, ואחריו – חבר הכנסת פנחס בדש. אני רוצה להסביר לחבר הכנסת דוד מנע, שאומנם הוא הצביע לפני כן, אבל יש לנו סידור של עדיפות לחברי הכנסת שלא ממפלגת השואל, וזה בתקנון.

יצחק לוי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אני יכול לנחש, שרוב המצביעים לשאלה נוספת היו תושבי הדרום. אני ממשיך את הערתו של חבר הכנסת דוד מגן.

אני ער לתופעה שדרום המדינה, בעיקר מבאר-שבע ומטה, הם מחוץ לתחום שבת, אבל גם קצת יותר צפונה, ובכל מיני עניינים ובכל מיני נושאים. מכיוון שאני גאה להימנות עם האוכלוסייה שגרה שם, אני רוצה לבקש – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת יצחק לוי, מה מקום מגוריך?

יצחק לוי (מפד"ל):

אני גר במושב כפר-מימון, בין נתיבות לסעד.

אני רוצה להפנות לסגן השר בקשה מיוחדת, שסוף סוף הדרום יצא מהארון. כלומר, כל מה שייתנו לצפון, תיתנו לדרום, לא רק לרצועת-עזה, לא רק לסקנדלים בח'אן-יונס, אלא גם למצוקות ולכל העניינים השמחים שמתרחשים בדרום. אם אתה עוסק כרגע בהרחבת צוותי הטלויזיה בצפון, עשה זאת באותה מידה ובאותו משקל בדרום, והדרום זה לא ראשון-לציון, זה באר-שבע, דימונה, נתיבות, אופקים וכדומה. תודה.

היו"ר ש' וייס:

נמשיך בדרום. חבר הכנסת בדש. בגלל חוסר האיזון בין הצפון לדרום, אני מוסיף את עצמי לצפון בתור חיפני. הצפון והדרום נגד המרכז, זה שם המשחק.

פנחס בדש (צומת):

אדוני סגן שרת החינוך, אני ממשיך בנושא של חבר הכנסת יצחק לוי. בצפון יש צוות אחד; בדרום אין בכלל, יש רק כתב טלויזיה שבמקרה הוא גר בעומר, אבל אין לו צוות כלל. כאשר הוא צריך לבצע איזו כתבה, עד שמגיע הצוות – או שהכתבה כבר לא רלבנטית או שהוא לא מקבל אותה בסופו של דבר.

לא רק בנושא של סיקור אירועים – אתה גם ממונה על הספורט – גם בנושא הסיקור של הספורט בבאר-שבע המצב מתחת לכל ביקורת, ואנחנו מכירים את המלחמות בנושא הזה.

אני מבקש ממך שתעשה משהו למען העניין הזה, ואני מצטרף לבקשה של חבר הכנסת יצחק לוי. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה. בבקשה, אדוני סגן השרה.

סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:

לשאלות הנוספות של חברי הכנסת יצחק לוי ופנחס בדש, ולהרחבת הדברים שנאמרו על-ידי חבר הכנסת שאול עמור, שהשאלות הנוספות באו בעקבות השאילתא בעל-פה שלו, לגבי הדברים שאנחנו מתכוונים לעשות – אני עונה לשני השואלים – ודאי שזאת גם מדיניות הממשלה לחזק את הגליל והנגב. כל מה שאנחנו מתכוונים לעשות בגליל אנחנו נעשה גם בנגב ובדרום, ואין שום כוונה לקפח את הדרום. נכון שיש צלם שנמצא בעומר, ויש לעשות – – –

פנחס בדש (צומת):

— — —

סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:

יש כתב בעומר. נמצא שם שלומי אלדר.

לגבי הדברים האחרים, ונאמר כאן גם בשאלה של חבר הכנסת בדש לגבי צילומי כדורסל, ספורט בטלוויזיה, ודאי שכולנו רוצים לראות את המשחקים היום, ובוודאי את משחקי הכדורסל בשבועות האחרונים, אני חושב שזאת חגיגה – – –

פנחס בדש (צומת):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בדש, עכשיו בלי אומר ודברים.

סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:

זאת חגיגה לכל עם ישראל. לצערי הרב, אין עוד אפשרות באמצעות הכבלים להגיע לכל בית ישראל, וחלק גדול מהקהל גם לא יכול להגיע לאולמות משום שהאולמות צפופים וקטנים והם לא יכולים להכיל בתוכם את כל קהל הצופים.

לכן, כאשר אני בא היום לעודד ולצפות במשחק הכדורסל של "הפועל תל-אביב" ו"הפועל גליל-עליון" בכפר-בלום, אנחנו עושים מאמץ גדול שישדרו אותו לא רק בכבלים אלא – – –

שר הבריאות ח' רמון:

— — —

סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:

ראית שהשבתי באופן ממלכתי ואובייקטיבי, אבל יודעים שאני תושב הצפון, וכל אחד מבין למה אני מתכוון.

שר הבריאות ח' רמון:

מוחים על כך בתוקף.

סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:

לכן אנחנו נעשה כל מאמץ, ששידורי הספורט יגיעו לכל בית ישראל.

היו"ר ש' וייס:

אולי גם האליפות תגיע לצפון ישראל הפעם.

אברהם יחזקאל (העבודה):

סליחה, אני מבקש — — —

יצחק לוי (מפד"ל):

לא לקפח את הדרום.

סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:

היושב-ראש הוא מחיפה.

היו"ר ש' וייס:

לא אמרתי כלום, סליחה. אני מוחק מהפרוטוקול. ידעתי שאני דורך פה על יבלות.

סגן שרת החינוך והתרבות ישיב על שאלתא בעל-פה מס' 159, מאת חבר הכנסת אסעד אסעד, בנושא: "יבוא" דרוזים לעבודות אבטחה. חבר הכנסת אסעד, אבקשך להציג את השאלתא.

"יבוא" דרוזים לעבודות אבטחה

אסעד אסעד (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, סגן השרה, בתאריך 23 באפריל 1993 התפרסם בעיתונים "ירושלים" ו"כל העיר", בעקבות תקיפת המחבלים בבית-הספר "אורט קנדי", כי סגן השרה אמר למנכ"ל עיריית ירושלים, כי יש "לייבא" דרוזים מהצפון למשימות אבטחה בבתי-הספר.

ברצוני לשאול:

1. האם זה אכן נוסח הדברים?

2. האם נשקל, במקום "לייבא" דרוזים לירושלים, לייצא מירושלים לבתי-הספר הדרוזיים בצפון מחשבים ומעבדות כדי לחזק את מערכת החינוך?

אני רוצה להוסיף, אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ש' וייס:

סליחה, רק מה שכתוב. בסדר, עוד משפט אחד.

אסעד אסעד (הליכוד):

אני רוצה להעיר לסגן השרה – – –

היו"ר ש' וייס:

סליחה, זאת תוכל לעשות בסיבוב השני. יהיו לך שתי דקות. אני רוצה להקפיד על התקנון. יהיו לך עוד מעט שתי דקות שלמות, זה המון זמן. בבקשה, אדוני סגן השרה.

סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:

לגבי שאלה מס' 1 – התשובה היא שלילית. ארחיב בדברי. כשביקרתי יחד עם ראש הממשלה בבית-ג'ן, כבר נשאלתי שם לגבי הדברים שהתפרסמו באחד המקומונים בירושלים, האם זה נכון שאמרתי שיש לייבא דרוזים מהצפון. אמרתי: טוב שאני שומע זאת מכם כאן, משום שעכשיו אני מבין בעקבות מה התפרסמה הידיעה בעיתון המקומי בירושלים. הוצאתי באותו יום מכתב, ואמרתי שאני מוכן לצטט מסיכום הפרוטוקול של הישיבה שהתקיימה בעיריית ירושלים. כתוצאה ממחסור במאבטחים בירושלים, אמרתי שאנחנו יכולים לתגבר באמצעות חברות שמירה מהצפון, שם אין בעיה של כוח אדם. שאלו אותי, לדוגמה מי האנשים שנמצאים שם? אמרתי: יש משוחררי צה"ל ויש שם גם דרוזים. מי שפירש זאת – לייבא, אני פשוט חושב שזו אמירה לא במקום. הגבתי מייד, תוך כדי האמירה של אותו פקיד בעיריית ירושלים. כך שאני יכול רק להצטער – – –

דוד לוי (הליכוד):

משוחררי צה"ל הם גם יהודים וגם דרוזים.

סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:

אמרתי: יהודים ודרוזים. לכן אמרתי משוחררי צה"ל. שאלו אותי: מי? אמרתי: יהודים ודרוזים. כל אחד שמע את מה שהיה לו נוח לשמוע. אני מבין את כללי המשחק, שמייד מגישים שאילתא, אבל אני פשוט עונה לגופו של עניין. מי כמוני, שחי בצפון ומעריך ועושה למען חיזוק היישוב הדרוזי והאוכלוסייה הדרוזית – אני חושב שזאת שאלה שבאה ממישהו שרצה לקנטר, או משהו אחר.

היו"ר ש' וייס:

תודה. כן, חבר הכנסת אסעד, עכשיו תוכל להמשיך. אחריו – חבר הכנסת יוסי כץ, ואחריו – חבר הכנסת דוד מגן.

אסעד אסעד (הליכוד):

אדוני סגן השרה, אם זה לא נכון, אני מציע לך שתתבע את שני העיתונים ואת מנכ"ל העירייה על הוצאת דיבה. אבל התבטאותך, להערכתך, כפי שהופיעה בעיתונות, היא נכונה. אתה פוגע באלפי

החיילים הדרוזים שמשרתים בגבולות המדינה, בשטחים, בלבנון, ובחללים הדרוזים. אתה פוגע, ואתה עושה זאת בכוונה. בבקשה, תתבע אותם לדין.

אדוני סגן השרה, יש לי אישית ניסיון אתך. אתה הבטחת לי מעל בימת הכנסת ב-8 בדצמבר 1992, שבתקציב 1993 תיתן תמריצים למורים הדרוזים והצ'רקסים. שנת 1993 החלה בחודש ינואר. אנחנו בחודש מאי, באמצע שנת 1993, לא נתת תמריצים למורים הדרוזים והצ'רקסים כפי שהבטחת מעל במה זו.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. יש כאן שאלה חוזרת בעניין השאילתא, ויש נושא חדש. על הנושא החדש אינך חייב להשיב, אלא אם כן אתה רוצה.

חבר הכנסת יוסי כץ, במסגרת דקה. חבר הכנסת דוד מגן, במסגרת דקה.

יוסי כץ (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השרה, לאחרונה הגיעה אלי קובלנה של צעירות דרוזיות, שמתלוננות שאינן מקבלות מלגות מכיוון שאינן משרתות בצבא, לרבות צעירות דרוזיות שבעליהן משרתים שירות מלא בצה"ל. ברצוני לשאול: מה עמדת המשרד, והאם אין בדעתך להתערב בנושא? תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה. השאלה לא נוגעת כלל לשאלה המקורית, היא חשובה מאוד בפני עצמה. תוכל להשיב לו בכתב או משהו כזה.

בבקשה, חבר הכנסת דוד מגן.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני סגן השרה, הממשלה הקודמת גרמה לפריצת דרך בכל מה שקשור להתייחסות לעדה הדרוזית ולעדה הצ'רקסית. היא העמידה גם תקציבים מיוחדים כדי להביא את היישובים הדרוזיים בכל האספקטים של החיים לרמה סבירה.

אני מבקש לדעת: בקרוב תימלא שנה לממשלה החדשה; מה עשיתם למען הדרוזים והצ'רקסים בפועל, ולא מה אמרתם, כי מדיבורים, נדמה לי, חבר הכנסת אסעד, כולנו עייפים.

היו"ר ש' וייס:

תודה. אני לא צנזור, חברי הכנסת, אך אי-אפשר להפוך את מוסד השאילתא בעל-פה למשהו שבכלל לא קשור לשאילתא בעל-פה אלא לשם דרוזים. אני מבקש ממך לענות רק על הנושא הקונקרטי. לגבי האחרים יש הצעה לסדר-היום, יש הצעה דחופה לסדר-היום, יש הצעת אי-אמון, יש שאילתא רגילה, יש שאילתא ישירה וכיוצא באלה. תודה.

בבקשה, סגן השרה.

סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:

לשאלה הנוספת של חבר הכנסת אסעד, קודם כול אני חושב שזאת חוצפה שאתה מנסה להשתמש – – – אתה שמעת מדברי עוד בביקור בבית-ג'ן – – –

אסעד אסעד (הליכוד):

תתבע אותם לדין.

היו"ר ש' וייס:

סליחה, אדוני סגן השרה, רק שנייה. חבר הכנסת אסעד – – –

אסעד אסעד (הליכוד):

עם אנשים כאלה אין לי כבוד להיות פה. שיתבע את העיתונאים.

אברהם יחזקאל (העבודה):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אבי יחזקאל, גם בשאילתות נעבור לקריאות ביניים?

חבר הכנסת אסעד, תרשה לי שנייה. שב, אני רוצה להגיד משהו גם לך וגם לסגן השרה. חברי הכנסת, יש לי בקשה מכם. גם כשאני רוצה להעיר משהו אני לא יכול, כי אתם מדברים כל הזמן.

אסעד אסעד (הליכוד):

זו גזענות.

סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:

אני מבין שאתה מחפש כותרת. חלמת חלום בלילה ואתה מחליט עכשיו לדבר.

היו"ר ש' וייס:

אדוני סגן השרה, שב בטובך. אנחנו נסדיר את העניין. אני פונה עכשיו אליך ואליך. אני מבקש: א. בזמן שאילתות בעל-פה לא לקרוא קריאות ביניים; ב. אני מאוד מבקש, בזמן מתן תשובות קשות מאוד בשאילתות בעל-פה לנקוט לשון מתקבלת על הדעת גם אם ההאשמה שהוטחה כלפיך היא קשה. אני סבור, אם בא אדם ואומר: לא אמרתי, בעצם אני מצטער גם אם, חלילה, אמרתי – אני חושב שאפשר לגמור בזה את העניין. אבל אני לא אחראי למתחים פה.

דבר נוסף, סגן שר או שר, אפילו אם אינני יודע מה – לא קורא קריאות ביניים. זה חלק מן המכובדות של הזרוע המבצעת.

עכשיו תשיב.

סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:

מאחר שהבהרתי לגבי השאלה הראשונה, אענה על שאלתך השנייה. בימים אלה שוקד המשרד, בשיתוף עם מפעל הפיס, על תוכנית כוללת לרכישת מחשבים לבתי-הספר ומוסדות החינוך בכל המגזרים, עם העדפה מיוחדת לסגירת הפערים במגזר הדרוזי, כתוצאה מכך שהם קופחו במשך שנים בכל מה שקשור לסיוע בחינוך.

לגבי השאלה הנוספת של חבר הכנסת יוסי כץ – – –

היו"ר ש' וייס:

לא, אתה יכול לתת תשובה רק על המקרה – – –

סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:

אני מענה לו בקיצור.

היו"ר ש' וייס:

אני לא מסכים לכך.

סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:

אני מקבל את הצעת היושב-ראש, ואני אשיב לו בכתב.

היו"ר ש' וייס:

הוא יקבל תשובה בכתב. בסדר. סליחה.

סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:

אני מקבל את הצעת היושב-ראש, ואני אעביר לו תשובה בכתב.

היו"ר ש' וייס:

זו לא הצעה, יש תקנון.

סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:

לגבי השאלה הנוספת של חבר הכנסת דוד מגן, מאחר שאני רוצה להיצמד למה שאמר היושב-ראש, אני מענה רק לקטע הנוגע לחינוך.

היו"ר ש' וייס:

לא, יש פה רק שאילתא נוספת.

סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:

השאילתא שמתייחסת לשאלה מס' 2 של חבר הכנסת אסעד אסעד.

היו"ר ש' וייס:

טוב.

סגן שרת החינוך והתרבות מ' גולדמן:

משרד החינוך הכפיל את מספר השעות למערכת החינוך במגזר הדרוזי. החל משנת התשנ"ג, שעות החינוך לבתי-הספר הדרוזיים הוכפלו. הבהרתי זאת לחבר הכנסת אסעד בביקורי בבית-ג'ן, לגבי כל אחד מבתי-הספר במגזר הדרוזי.

לגבי בניית כיתות ומבני ציבור במגזר הדרוזי, שילשנו את מספר הכיתות הנבנות בו. יכולתי להרחיב פה על תקציב לתחבורה, תקציב לתשתית, תקציבים שהמגזר הדרוזי לא ידע שנים רבות. שר התחבורה ושר הבינוי והשיכון העמידו עשרות מיליוני שקלים בפועל, מה שלא נעשה שנים רבות למגזר הדרוזי. זו השנה הראשונה שבה המגזר הדרוזי ירגיש מהפכה אמיתית. סוף סוף הם רואים שיש ממשלה עם הפנים לדרוזים, ולא ממשלה שדיברה, אלא ממשלה שעושה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חברי הכנסת, אין לי ספק שהשאלה שהציג חבר הכנסת יוסי כץ היא חשובה מאוד. אני רק מבקש לתעל את הדברים לפי התקנון. תודה.

הצעה לסדר-היום

תעריפי הנסיעה בתחבורה הציבורית

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים עכשיו להמשך סדר-היום: הצעות לסדר-היום.

יצחק לוי (מפד"ל):

אין תשובות על שאלות רגילות?

היו"ר ש' וייס:

התשובות על שאלות רגילות, לפי מסורת שהתפתחה אצל קודמי, לדעתי מוצדקת, מתפזרות בדרך כלל על פני כל סדר-היום, בדרך כלל צמוד לנושאים.

יצחק לוי (מפד"ל):

— — —

היו"ר ש' וייס:

סליחה, שאלת – אני אשיב לך.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אי-אפשר לשבת כאן כל היום כדי לענות על שאלתא.

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש לא לקרוא קריאות ביניים מטר אחד מדוכן היושב-ראש.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

— — —

היו"ר ש' וייס:

אני אשיב רק למי ששאל ולא למי שצועק ליד הדוכן. באמת, מה אתכם?

הדברים ידועים. אנחנו הפנינו את הנושא גם לטיפול של ועדת הכנסת, והעניין מאוד פשוט, יש לו סיבה מאוד פשוטה. אין לשאילתא זמן מוגבל. מה קורה בדרך כלל אם אנחנו ניתן את השאלות עכשיו? העניין מאוד פשוט. התשובות אורכות לפעמים עשר דקות, שאלה נוספת, והתשובה היא שוב שבע-עשרה דקות. איננו מסוגלים להתמודד עם זה בסדר-היום, אני אומר לך בגלוי, בעיקר לנוכח המתח הזה שנוצר עכשיו ביציע. אתה חבר ועדת הכנסת, זה לא חדש. תדונו בזה שם.

אנחנו ממשיכים בסדר-היום.

יצחק לוי (מפד"ל):

קודם כול, אפשר לציין את זה בסדר-היום. היום זה לא מצוין. כתוב: סעיף א' – שאלות בעל-פה.

היו"ר ש' וייס:

אם זה לא מצוין, אני אקרא – – –

יצחק לוי (מפד"ל):

דבר שני, אותו דין אפשר לעשות גם לגבי שאלות בעל-פה.

היו"ר ש' וייס:

נכון. תודה רבה.

יצחק לוי (מפד"ל):

— — —

היו"ר ש' וייס:

תסלח לי, אני תמה על השאלה שלך. אתה יודע שמוסד השאלתא בעל-פה: 1. מעוגן בתקנון – בראשית הישיבה; 2. יש לו הגדרות של זמן; 3. כפי שראית, מאוד הקפדתי על זה. אומר בכל הכנות,

אם אין טלוויזיה, התשובה והכול אורכים שלוש דקות, ואם יש טלוויזיה – עשרים-ושבע דקות. אני לא יכול להתמודד עם זה. תודה.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ש' וייס:

לא, משום שצעקת פה לידי. רציתי לבקש משר התחבורה את רשותו. מכיוון שסגן השר אלי בן-מנחם צריך להשיב על שתי שאלות, ומכיוון שחברי הכנסת שיושבים כאן, אם הם יבטיחו לי שהם ישאלו את השאלה הנוספת בקיצור רב, והוא ישיב קצר מאוד, לפני משורת הדין – –

שר התחבורה י' קיסר:

לא.

היו"ר ש' וייס:

לא. אם כך, נמשיך לפי סדר-היום. אתה מסכים, חבר הכנסת שמאי? אין מה לעשות. תעשו הידברות ביניכם.

יעקב שמאי (הליכוד):

לא.

היו"ר ש' וייס:

עכשיו אני מזמין את חבר הכנסת שמאי להעלות את הצעתו לסדר-היום.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להעיר רק הערה. מותר לי?

היו"ר ש' וייס:

תסלח לי, אני ניסיתי, לא יכולתי, ואל תתווכח אתי. לא, כרגע לא. עם כל החברות, באמת. אתה רואה שבפומבי ניסיתי. באמת. אין פה גבול לטענות של חברי כנסת. בפומבי ניסיתי לגרום לכך.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אם הכול היה מסודר – – –

היו"ר ש' וייס:

הכול מסודר מאוד פה. זה הכול.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

— — —

היו"ר ש' וייס:

גם זה לא מסודר, שבאים ליד הדוכן וזועקים וצועקים. למה שהופכים את הבית הזה – אין גבול לזה.

אני מזמין את חבר הכנסת שמאי להעלות את הצעתו לסדר-היום, מס' 1125, בנושא: תעריפי הנסיעה בתחבורה הציבורית. בבקשה.

יעקב שמאי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני הגשתי הצעה דחופה לסדר-היום ביום 11 בפברואר 1993, כאשר הממשלה החליטה להעלות את תעריפי התחבורה הציבורית ב-10 בפברואר 1993. לצערי, ההצעה לסדר-היום הזאת התגלגלה גלגולים שונים, מכיוון שנעניתי לבקשתו של שר התחבורה פעמיים לדחות את הנושא, ובמושב האחרון של הכנסת זה לא נכלל בסדר-היום. למרות זאת הנושא עדיין אקטואלי, כי מחיר הנסיעה בתחבורה הציבורית הוא דבר שנוגע לאוכלוסיות רחבות בעם, ולאוכלוסיות חלשות בעיקר.

מי נוסע בתחבורה הציבורית, אדוני שר התחבורה? מי הם המשתמשים בה? משתמשים בה הגמלאים, המונים מאות אלפים, משתמשים בה כל מי שלא יכולים לרכוש רכב, משתמשים בה כל מי שזקוקים לתחבורה הציבורית כרכב לצורך נסיעה לעבודה.

אני חייב לומר לך, אדוני שר התחבורה, שאתם דיברתם על שינוי סדרי העדיפויות ביוני 1992, כאשר עלייתם לשלטון. אדוני שר התחבורה, כמי ששימש מזכיר ההסתדרות הכללית ומי שיועד בדיוק מה המשמעות של העלאת מחירי הנסיעה בתחבורה הציבורית, אני רוצה לומר לך, שאותה ממשלה שהאשמתם אותה שהיא פוגעת בחברה הישראלית, פוגעת בחלשים, היא ידעה להעריך את נושא מחירי התחבורה הציבורית טוב יותר פי כמה מכם, מכיוון שמאז פברואר 1991 עד ספטמבר 1991, במשך 20 חודש לא העלו את מחירי התחבורה הציבורית. מאז ספטמבר 1991 עד יוני 1992, כאשר הממשלה הקודמת איבדה את המנדט לשלטון, מייד, במחטף, החלטתם להעלות את מחיר הנסיעה בתחבורה הציבורית.

אדוני שר התחבורה, החלטתם להעלות את מחיר הנסיעה בתחבורה הציבורית ב-12% – למי? לגמלאים, לקשישים, לחלשים, למובטלים, למקבלי הבטחת הכנסה. מייד עם כניסתכם לממשלה החדשה ועם כניסתך למשרד התחבורה הענשתם אוכלוסייה גדולה וחלשה בהעלאת המחירים ב-12%, ואתם דיברתם על שינוי סדרי העדיפויות בנושא הכלכלי.

אדוני שר התחבורה, מאז ספטמבר 1992 עד מרס 1993, שישה חודשים לאחר מכן – שוב עלייה של כ-9% במחיר הנסיעה בתחבורה הציבורית. ונשאלת השאלה, האם אתה זוכר את דברך בתוקף היותך מזכיר ההסתדרות הכללית – מה אמרת בספטמבר 1991, כאשר ממשלת הליכוד העלתה את מחירי הנסיעות בתחבורה הציבורית? אני אזכיר לך, אדוני שר התחבורה. אתה אמרת, שאם יש סובסידיה לנצרך, היא הסובסידיה לתחבורה הציבורית.

היו"ר ש' וייס:

אני שומע כל מלה.

יעקב שמאי (הליכוד):

ואם הסובסידיה לתחבורה הציבורית היא הסובסידיה לנצרך, אני מניח שלא שכחת אותם דברים שאתה עצמך אמרת בתוקף היותך המזכיר הכללי של ההסתדרות, גם כאשר החלטת להיענות לבקשת הממשלה ולהעלות את מחירי הנסיעות בתחבורה הציבורית פעמיים במשך חצי שנה ביותר מ-20%.

ואני שואל אותך, אדוני שר התחבורה: נכון, תוכל לבוא ולומר לי, שעברה תקופה ארוכה מאז עלו מחירי הנסיעות בתחבורה הציבורית, מאז פברואר. נכון, עברו למעלה מחודשיים, אבל נשאלת השאלה: האם אתה, בתוקף היותך שר התחבורה, לא יכול להשפיע על חבריך בממשלה? אתה לא יכול להסביר להם את החשיבות? אתה לא יכול להסביר להם את כפל הלשון שלהם כאשר הם מדברים על שינוי סדרי העדיפויות – ובעצם כאשר הם דיברו על שינוי סדרי העדיפויות, הם הכבידו הכבדה קשה ביותר על קבוצה חלשה באוכלוסייה.

לעומת זאת, אדוני שר התחבורה, בתוקף היותך היום שר התחבורה, הרי אתה צריך להיות המעוניין הגדול ביותר שהאוכלוסייה בישראל תשתמש בתחבורה הציבורית. ומה קורה? במקום לעודד שימוש בתחבורה הציבורית, דהיינו להוריד את מחירי הנסיעות בתחבורה הציבורית, או במלים אחרות – אפילו להעמיק את הסובסידיה לתחבורה הציבורית, אתה מחליט לייקר אותה.

אם היינו מדברים על עידוד הנסיעה בתחבורה הציבורית – מה היתה משמעות הדבר בכבישי הארץ, אדוני שר התחבורה? האם אתה לא מכיר את הפקקים הגדולים? האם אתה לא יודע שרק ב"נתיבי איילון" בבוקר אפשר לא פעם אחת שעתיים? האם אתה לא מבין את המשמעות, שאם כל נוסעי "נתיבי איילון" בבוקר היו עוברים לתחבורה הציבורית, כמה מיליוני שעות יכול היה המשק הישראלי לחסוך? גם בעלי היכולת היו משאירים את הרכבים הפרטיים שלהם בצד, בסככה, בבית, במגרשים ציבוריים, ונוסעים ברכבת ובאוטובוס הציבורי. אבל אתה גם לא מאפשר להם לעשות, מכיון שאתה לא מעודד אותם.

נוסף על כך, בבוקר הכבישים פקוקים בכל רחבי הארץ. אתה מעודד נסיעה בתחבורה הציבורית או שאתה מכביד את הנטל על הנסיעה בכביש, מכיון שיותר זול היום לאזרח במדינת ישראל, שהוא בעל רכב, לנסוע ברכב הפרטי שלו מהבית עד מקום העבודה, ולא חשוב מה מרחק הנסיעה, ואז אין לו אפילו קל עידוד קל שבקלים.

מצד אחד, העידוד שצריך היה להינתן לכל מי שנוסע ברכב הפרטי לעבור לתחבורה הציבורית לא קיים, ומצד שני הנטל הוכבד בצורה קשה ובלתי-אחראית על האזרחים החלשים, הגמלאים, הקשישים, מקבלי הבטחת הכנסה, דמי אבטלה ושכר מינימום, שזה, אדוני שר האוצר, למעלה מ-30% מן האוכלוסייה. סליחה, אדוני שר התחבורה ולא שר האוצר, אבל אתה צריך לדבר עם שר האוצר, כדי שהוא באמת יענה לך, ואם לא תצליח לשכנע את חבריך לממשלה להוריד את הנטל הזה, אני יכול, אדוני שר התחבורה, לומר לך: או שהממשלה שאתה חבר בה היא ממשלה אכזרית, או שאתה לא מסוגל לשכנע את חבריך בצדקת הטענה ולהחזיר אותם לדברים שהם בעצם דיברו עליהם: שינוי סדרי העדיפויות לטובת השכבות החלשות. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד. אני מאוד מבקש מחברי הכנסת להיזהר היום בכינויי שרים. כל דבר מתפרש כתכנון הממשלה החדשה.

אדוני שר התחבורה, בבקשה. אני מבקש לעמוד במסגרת הזמן על-פי התקנון. תודה רבה.

שר התחבורה י' קיסר:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חברי חבר הכנסת יעקב שמאי, נכון אמרת, נכון ציינת, חברי חבר הכנסת שמאי: בשבוע הראשון לכניסתי לתפקיד מצאתי על שולחני את תביעת האוצר להעלות את התעריפים ב-27%, כאשר שר התחבורה הקודם, משה קצב, התנגד לכך והצליח, בשל מערכת

הבחירות, לא לגעת כלל ועיקר בסובסידיה, ותקציב הסובסידיה תפח ויצר גירעון של מאות מיליוני שקלים ערב יציאתה של הממשלה הזאת, עם סיום תפקידה.

אני אז התנגדתי, כי לא שנית את דעתי, וכל מה שאמרת לגבי מקומה של הסובסידיה בעידוד התחבורה הציבורית שריר וקיים. אבל העלאת התעריפים בתחבורה הציבורית נובעת מעדכון המחירים כתוצאה מהאינפלציה, מצד אחד, ומהקטנת הסובסידיה הכללית במחירי הנסיעה כתוצאה מתקציב המדינה, מצד שני. תקציב המדינה היה בדיון כאן והוא אושר. אני יכול לומר – אני מקווה שאני לא מדליף מדיוני הממשלה – כי במה שקשור לסובסידיה, עמדתי שונה מעמדת האוצר, ובמקרה דן אני קיבלתי את ההכרעה של הממשלה.

עניין הסובסידיה ורמתה, כפי שאמרתי, שנוי במחלוקת גם בתוך הממשלה. ראש הממשלה הכריע בפשרה בין העמדה שהציגו אותה שר האוצר והאוצר לבין עמדתי, וההעלאה היתה פרי פשרה, או הכרעה, אם תרצה, של ראש הממשלה.

אבל אתה לא צודק לגבי דבר אחד: גם אם הסובסידיה הכללית איננה ברמה שהייתי רוצה לראות אותה, אני עמדתי על כך – ובעניין זה קיבלתי תמיכה מלאה – ואני שמח לבשר גם מעל במת הכנסת, שלגבי אותן קבוצות שאתה הזכרת בדברייך, שהן עלולות להיפגע כתוצאה מהעלאת התעריפים, אנחנו שמרנו שקבוצות ייעודיות, מיוחדות, ימשיכו לקבל סובסידיה משמעותית לגבי התחבורה הציבורית, ואני אמנה אותן: נערים ונוער – 50%; קשישים – 33%; מקבלי השלמת הכנסה – 33%; עולים במגזר הכפרי יכולים לנסוע באזור שלהם ב-15 שקלים במשך כל החודש.

יעקב שמאי (הליכוד):

למקבלי השלמת הכנסה יש תעודות?

שר התחבורה י' קיסר:

יש.

יעקב שמאי (הליכוד):

אז יש להם תוויות, סטיגמה.

שר התחבורה י' קיסר:

חבר הכנסת יעקב שמאי – – –

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש לנהוג כבית הלל, חבר הכנסת שמאי.

יעקב שמאי (הליכוד):

קיבלתי את הצעתך.

שר התחבורה י' קיסר:

אני יזמתי הרחבה ניכרת של כרטיס שנקרא "חופשי-חודשי", שבו גלומה סובסידיה, אם תרצה, או הנחה של 30%-40%.

דוד מגן (הליכוד):

בלי קשר לרמת ההכנסה.

שר התחבורה י' קיסר:

מי שנוסע באוטובוס.

דוד מגן (הליכוד):

איך מזדהים מקבלי הבטחת הכנסה?

שר התחבורה י' קיסר:

אלה קבוצות ייעודיות, ייחודיות.

מי שרוצה כאילו סובסידיה, אם הוא רוצה כרטיס "חופשי-חודשי", בתוך הכרטיס עצמו גלומה הנחה בין 30% ל-40% ממחיר הכרטיס הרגיל. היום כבר מצויים בקטגוריה הזאת רבע מיליון נוסעים המשתמשים בכרטיס "חופשי-חודשי". גם בנושא הזה יש לי ויכוח עם האוצר, כי אני חושב שזו דרך נכונה לעידוד הנסיעה בשירות הציבורי.

דוד מגן (הליכוד):

הכרטיס "חופשי-חודשי" הוא גם לנסיעות בין-עירונית?

שר התחבורה י' קיסר:

לא. זה יותר אזורי. לא בין-עירוני, עירוני. אבל על זה יש ויכוח ביני לבין האוצר, כי אני בעד עידוד הכרטיס "חופשי-חודשי". זו שאלה כספית.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש ירשה לי קריאת ביניים?

היו"ר ש' וייס:

כן, אבל כבר קראת שתיים, אז תקזז אחת.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני שר התחבורה, אתה ידוע כאחד השרים בעלי ההשפעה הגדולה ביותר על ראש הממשלה והממשלה. אתה לא יכול להיאחז בתירוצים, שהצעת וביקשת. כוחך רב מכוח שאר השרים, ואנחנו מבקשים שתממש אותו.

שר התחבורה י' קיסר:

אני מודה לך, חבר הכנסת מגן, אבל אני אומר לך: פתחתי את דברי ואמרתי, שעניין הסובסידיות הוא פועל יוצא מתקציב המדינה. בשלב זה, את הנעשה אין להשיב, ואף-על-פי-כן בשני תחומים אני פעלתי להרחיב את הסובסידיה. הדבר הראשון הוא כרטיס "חופשי-חודשי". היתה תוכנית של האוצר בתקופה שלכם, אשר רצתה לחסל כליל את הסובסידיה הכללית – אני לא מדבר על קבוצות ייחודיות ועל התקציב להצטיידות. אני מקיים מאבק עם האוצר, שלא לחסל כליל את הסובסידיה הכללית. אני שמח שבשלב זה אין אצל שר האוצר ואנשי משרדו מחשבה לפגוע בקבוצות הייחודיות. אני רוצה להרחיב את ה"חופשי-חודשי", תחילה לאזורים. אני חושב שזה טוב לתחבורה הציבורית וטוב לקואופרטיבים, כי על-ידי כך הם הופכים את האזרח לשבוי בנסיעה בתחבורה הציבורית וגורמים לו להשתמש פחות ברכב הפרטי.

עשיתי דבר נוסף שלא היה בעבר. כידוע, היו קפיצות במתן הסובסידיות בשנים הקודמות. היו שנים שבהן השאירו את הסובסידיות במשך שנה שלמה בלי לגעת בהן – תלוי אם היתה זו שנת בחירות,

או אם היו נסיבות אחרות – ואחר כך היו מקפיצים את המחירים ומשגעים את כל העולם. סיכמתי עם האוצר שנעשה זאת פעמיים בשנה, במועד תשלום תוספת היוקר. אם אתה רוצה לעדכן מחירים כתוצאה מהאינפלציה – וזו זכות מובנת – אתה צריך לעשות זאת במועד שבו כלל המשק מקבל תוספת יוקר, ולא כאשר מתחשק למישהו באוצר או בממשלה; או, לחלופין: אם מתנהלת מערכת בחירות, מניחים את כל הנושא בצד ומשאירים אותו לבא אחריו, למי שיבוא בשלטון הבא לאחר הבחירות, כדי שהוא יכה מכה ניצחת בסובסידיה.

הערה נוספת, באשר לשימוש בתחבורה הציבורית. מי שעובר בכבישי הארץ רואה שאין כמעט פינה שלא עובדים בה. יש ויכוח עם הרשויות, אך אנו רוצים שבכל מקום שבו ייתוסף נתיב שלישי – גם בדרכים בין-עירוניות – הוא ייועד לתחבורה ציבורית. אם התחבורה הציבורית תיכנס לפקקים כמו כלי הרכב האחרים, אין לה שום יתרון. אנו קובעים נתיב שלישי, שיהיה מיועד, כולו או רובו, או בשעות מסוימות, לתחבורה הציבורית, וגם רכבת קלה במטרופולינים של חיפה ותל-אביב, במקום רכבת תחתית. לרכבת זו יהיו מסלולים בלעדיים. רק בתנאים אלה יהיה יתרון לרכב הציבורי על הרכב הפרטי.

אדוני חבר הכנסת שמאי, אני מציע שאם אתה רוצה להמשיך לדון בהצעתך, תסכים להעביר אותה לוועדה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לשר התחבורה. חבר הכנסת שמאי, האם אתה מסכים להעביר את ההצעה לוועדה?

יעקב שמאי (הליכוד):

בהחלט.

היו"ר ש' וייס:

יש הצעה אחרת לחבר הכנסת אלסאנע, להסיר את ההצעה.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

הוא ביטל את הצעתו.

היו"ר ש' וייס:

איזה שיתוף פעולה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני שר התחבורה, אני רוצה לפנות אליך באמצעות הפרוטוקול ולומר לך: לא שמחתי על שהממשלה התחלפה, אך שמחתי על שכמה חברים השתבצו בתפקידי מפתח בממשלה הזו, ואתה בתוכם. השפעתך בממשלה גדולה מהשפעתו של כל שר אחר. אני יודע זאת, אתה יודע זאת וראש הממשלה יודע זאת. אני מבקש ממך ותובע ממך, שבכל מה שקשור בשמירת מחירי הנסיעות בתחבורה הציבורית לשכבות החלשות תעמוד בתוקף על דעתך, ואל תיתן עוד בקדנציה הזו להעלות את המחירים.

היו"ר ש' וייס:

מהי הצעתך, אם כן?

דוד מגן (הליכוד):

חשבתי להציע להסיר את ההצעה מסדר-היום. האם אני צריך לומר זאת פורמלית?

היו"ר ש' וייס:

כן, וצריך גם להצביע על הסרה מסדר-היום.

דוד מגן (הליכוד):

אם כן, אני מציע פורמלית להסיר את ההצעה מסדר-היום. האם אני מוכרח גם להצביע על כך?

היו"ר ש' וייס:

בוודאי.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אבקש מחבר הכנסת מגן לוותר על הצעתו.

היו"ר ש' וייס:

אין אפשרות כזו, לאחר שהוא נאם.

עבד-אלוהב דראושה (מד"ע):

אם הוא מוכן.

היו"ר ש' וייס:

אני לא מוכן.

אנו ניגשים להצבעה: מי בעד העברה לוועדת הכלכלה, כהצעת שר התחבורה, ומי בעד הסרה, כהצעת חבר הכנסת מגן. בעד – פירוש תמיכה בשר התחבורה.

הצבעה מס' 1

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 14

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא מסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

בשניה האחרונה חזר בו חבר הכנסת מגן מעמדתו.

יש 14 תומכים, אין נמנעים, אין מתנגדים. הנושא הועבר לטיפול של ועדת הכלכלה.

שאלות ותשובות

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש להעיר הערה לסדר לידידי, סגן השר אלי בן-מנחם, ויכוח שעלה לטונים גבוהים. אני נוהג תמיד לבדוק את עצמי, אך היות שהוויכוח עלה לטונים גבוהים, לא הספקתי לבדוק את עצמי עוד קודם. אני רואה שכתוב בסדר-היום, כי סגן השר אלי בן-מנחם ישיב על שאלות אלו, ורק אחרי כן מופיעות הצעות לסדר-היום והצעות חוק. לכן, בתביעתו להשיב קודם, הצדק והתקנון היו לצדו של סגן השר אלי בן-מנחם. לכן אני מבקש סליחה משר התחבורה ומחבר הכנסת אפרים גור. בתוך ארבע-חמש דקות נפתור את הבעיה ונחזור אליכם.

קריאה:

היו"ר ש' וייס:

רבותי, זה רשום כאן. אם כולם יפנו אלי, איש לא יוכל למלא תפקידו במקום הזה. כל אחד צודק פה. זה בית שיש בו 120 אנשים צודקים. פעם אמר הסופר גינתר גראס: אל תהיו צודקים יותר מדי. זה מה שכתוב בסדר שלפני. גם שר התחבורה וגם סגן השר מייצגים כאן את הממשלה, תעזרו לי לעזור לכולם כאן. אני מבקש שתקצרו. אני מתנצל, ועם זאת יש לי הערה חברית: כל פעם שעולים לטונים גבוהים, בייחוד קרוב לדוכן, אחר כך צריך להתנצל. בואו נעשה את הכול, גם אם יש אי-הבנה, בטונים נמוכים יותר.

זהו. עכשיו תשיב, ונעשה הכול בכבוד רב. סגן השר, בבקשה. הוא ישיב על שאלתא מס' 70, של חבר הכנסת שאול עמור.

סניף מנ"ס בקריית-ביאליק

חבר הכנסת ש' עמור שאל את ראש הממשלה ביום כ"ד בניסן התשנ"ג (15 באפריל 1993):

בעל החנות בקריית-ביאליק שבה פועל סניף עמותת מנ"ס – משפחות נפגעי סמים – שמטפל בכ- 500 משפחות נפגעי סמים מחיפה ומהקריות, הורה ליושב-ראש הסניף לפנות את החנות ב-31 ביולי 1992, מאחר שאין באפשרות העמותה לשלם את דמי השכירות ואת הוצאות הטלפון והחשמל. מפעילת הסניף החליטה להרים ידיים ולהפסיק את הפעילות.

הרשות למלחמה בסמים, שהתחייבה לתקצב את סניף מנ"ס בשנת 1992 בסך 25,000 ש"ח, טרם העבירה את הכסף.

בוועדת התמיכות של עיריית קריית-ביאליק ממתנה מאז חודש אפריל 1991 בקשת תמיכה של עמותת מנ"ס, אך זו אינה מובאת לדיון עקב סירובו של ראש העירייה, מר דני ז"ק, שמתנגד לפעילות מנ"ס בעירו.

ברצוני לשאול:

1. האם הפרטים הנ"ל נכונים?

2. אם כן – מה יעשה על מנת לאפשר את חידוש חוזה השכירות של סניף מנ"ס שנסגר?

3. אילו פעולות מתכוונת הרשות למלחמה בסמים לנקוט כדי להבטיח פעולה סדירה של סניף מנ"ס בקריית-ביאליק?

4. האם יפעל משרדך כדי שעיריית קריית-ביאליק תסייע לעמותת מנ"ס ותכנס את ועדת התמיכות שלה לדון בעזרה לסניף?

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בתשובה על שאלתא מס' 70 של חבר הכנסת שאול עמור בדבר סגירת סניף מנ"ס בחיפה:

1. נכון שסניף קריית-ביאליק מצוי בקשיים עקב אי-תמיכה של עיריית קריית-ביאליק. כך היה גם ב-1992.

2. בהמלצת ועדת הסמים של הכנסת בקדנציה הקודמת, במחצית השנייה של 1992 העבירה הרשות במישרין לסניף מנ"ס סכום של 25,000 שקלים לכיסוי חידוש חוזה השכירות והוצאות נוספות.

3. החל משנת 1993 יועברו תקציבי הרשות לאגודות התנדבותיות באמצעות פנייה לוועדת התמיכות שליד יושב-ראש מועצת הרשות. זה נוגע לא רק למנ"ס אלא לכל הגופים. אגודת מנ"ס הארצית אמורה, באמצעות ריכוז פניות הסניפים השונים, להביא גם את בקשת מנ"ס קריית-ביאליק לקבלת תמיכה לשם המשך הפעולות החשובות במקום.

4. הרשות תפנה שוב לעיריית קריית-ביאליק על מנת לבדוק את מדיניות ראש העיר לגבי הפעלת הסניף בקריית-ביאליק, וכיצד ניתן לשלבו בפעולות העירוניות למלחמה בסמים.

לידיעה כללית: הסניף ממשיך לפעול, והשאלתא התייחסה לתקופה שבה הסניף היה בקשיים.

שאל עמור (הליכוד):

שאלה נוספת.

היו"ר ע' מאור:

שאלה נוספת לחבר הכנסת שאל עמור.

שאל עמור (הליכוד):

אדוני סגן השר, כמי שגדל בשכונות מצוקה ומכיר את הבעיה הלאומית של שימוש בסמים – ויושב אתנו גם חבר הכנסת רפאל איתן, שהוא יושב-ראש הוועדה למלחמה בסמים – אנו יודעים שכוחותינו בכנסת דלים, ואם לא תהיה מדיניות של הממשלה למלחמה בנגע הנורא של הסמים, לא נצליח בה. כולנו עוסקים יום-יום בנושאים מדיניים, הכול טוב ויפה, אך הבעיה הזו אינה פחותה בחשיבותה מהמלחמה בתאונות דרכים וממלחמות אחרות, והסמים עושים שמות בנוער שלנו.

האם לא הגיעה העת – ואנחנו נתגייס אתך – שיוקצו משאבים הרבה יותר רציניים למאבק הזה, למלחמה בסמים? אנחנו יודעים שהרשויות המקומיות נאנקות תחת עול התקציב, ואין להן הכוח לזה. רק מדינה, רק ממשלה, יכולות להילחם בעניין הזה. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. בבקשה, אדוני סגן השר.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

חבר הכנסת שאל עמור, לידיעתך, הממשלה הנוכחית דיברה על שינוי סדרי עדיפויות. היא הכפילה את התקציב למלחמה בסמים – ואת זה אפשר לבדוק בתקציב המדינה – ואנחנו פועלים הרבה יותר, ואני מציע לך להמתין כמה דקות ולשמוע את התשובה שלי לחבר הכנסת שאקי, בנושא הכללי של תקציב ומה אנחנו עושים.

לפנינו עומדת בעיה, והיא שחלק מהרשויות המקומיות עדיין לא מכירות בבעיית הסמים, לא מוכנות לשתף פעולה, ואנחנו מוכנים לשתף פעולה עם מי שרוצה בכך. אנחנו רוצים לעשות, אבל מה לעשות שראשי ערים מתנגדים שנקים אצלם מרכז "חוסן"? ראשי ערים אומרים: אין לי בעיה של סמים, אני בכלל לא רוצה מנ"ס אצלי, כי זה פוגע בתדמית של העיר.

ראש הממשלה נפגש עם ראשי המועצות, עם ראשי הערים, לחץ אותם, ביקש מהם לפתוח דלתות, כי האינטרס הוא אינטרס משותף של כולנו. אין פה בעיה פוליטית. זו בעיה חברתית מדרגה ראשונה. אבל אני מאמין שבלחצים שלנו ובפגישות שלנו נגיע למצב שבו כל ראשי הערים יפתחו קצת את הקודקוד שלהם וישתפו יותר פעולה, וכאשר יהיה שיתוף פעולה, אני מעריך שאנחנו גם נוכל לפתור בעיות, ולא יהיה מצב שעיריות ימנעו מאתנו לפעול ביישוב שלהן.

היו"ר ע' מאור:

תודה.

סגירת תחנות ייעוץ של אגודת "אל-סם"

חבר הכנסת א"ח שאקי שאל את ראש הממשלה ביום כ"ד בניסן התשנ"ג (15 באפריל 1993):

מתברר כי אגודת "אל-סם" עומדת היום בפני סגירת תחנות ייעוץ לנוער, בגלל חוסר בתקציב. זאת דווקא בתקופה שבה חלה עלייה מדאגיה בשימוש בסמים ובאלכוהול בקרב בני הנוער.

ברצוני לשאול:

1. האם נכונה ידיעה זו?

2. אם כן – כיצד יוסבר הדבר על רקע נתונים שפורסמו, כי 24.5% מקרב בני הנוער שאינו לומד משתמשים בסמים, 6.5% מקרב בני הנוער הלומד משתמשים בסמים ו-58.5% מהנוער שותה אלכוהול?

3. מה יעשה משרדך כדי למנוע את התפשטות הנגע הזה בקרב בני הנוער?

4. האם ישקול משרדך את ההחלטה לסגור תחנות ייעוץ, ובמקום זאת לעשות להקמת תחנות ייעוץ נוספות?

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, תשובתי על שאלתא 337, של חבר הכנסת פרופסור אבנר חי שאקי, בדבר סגירת תחנת ייעוץ של אגודת "אל-סם":

4-1. חבר הכנסת שאקי, אגודת "אל-סם" קיבלה במשך שנת תקציב 1992 למעלה מ-600,000 שקל מתקציב הרשות למלחמה בסמים, ונוסף על זה – קרוב ל-300,000 שקל ממשרד הבריאות.

אגודת "אל-סם" הינה עמותה ותיקה, והיא פעילה בעיקר בתחום המניעה, על-ידי הקמת שירותי ייעוץ מקומיים לנוער עובד ולומד, אשר כבר השתמש אקראית בסמים.

בשנת 1993 המליצה הנהלת הרשות בפני ועדת התמיכות של מועצת הרשות על מתן סיוע בסדר גודל דומה, מתוך תקווה לשמור על רמת השירותים בשנת 1992.

עם זאת, בשל כך שמרבית תקציב העמותה, אני מדגיש זאת, מתקציב מדינה – הרשות למלחמה בסמים ומשרד הבריאות – אין ספק שתנופת הפיתוח של העמותה בשנת 1992, משמונה ל-17 סניפים, תצטרך להצטמצם, ללא עזרה כלשהי מהיישובים השונים שבהם היא פועלת.

מאחר שגם תקציב הרשות למלחמה בסמים אינו ענק, לא נהיה מסוגלים להרחיב את פעילות העמותה כפי שהיו רוצים.

הרשות למלחמה בסמים משקיעה מאמצים ומשאבים רבים בתחום מניעת השימוש לרעה בסמים בקרב הנוער, מעבר ל"אל-סם". בשנת 1993 תשקיע הרשות סך של 3.6 מיליוני שקל, שיופנו להרחבת יישום תוכניות מניעה בית-ספריות לפחות ב-800 בתי-ספר תיכוניים וחטיבות ביניים; הרחבת יישום תוכנית מניעה לנוער חוץ-בית-ספרי ובני נוער בסיכון, במסגרת היחידה לקידום נוער וביישובים שבהם פעילה הרשות בהתארגנות קהילתית למאבק בסמים; המשך המאמץ לפיתוח ולהקמת תחנות ייעוץ וטיפול למבוגרים; יורחב פרויקט "נוער אומר לא לסמים" – אלה חבורות נוער בהתנדבות בבתי-ספר, שאנחנו מתקצבים אותן תקציב סמלי, והן פועלות בהתנדבות ועושות עבודה יפה מאוד בקרב התלמידים והנוער המנותק בכל רחבי הארץ – יורחב הפרויקט הזה לפעילות ברמה המקומית והארצית; תתקיים פעילות הסברה בקהילה, לצד הסברה פומבית בכלי התקשורת והסברה בצה"ל.

נוסף על אלה, הרשות תמשיך לתמוך בפעילות של ארגונים מתנדבים, הפעילים בתחום מניעת השימוש בסמים בקרב הנוער, כגון "אל-סם", "אל-הילאל" ואחרים.

נקודה נוספת שאני רוצה להבהיר. בוודאי שמעתם על סרט חדש המוקרן היום בבתי-הקולנוע ברחבי הארץ. ראש הממשלה ביקש משרת החינוך והתרבות שסרט זה יהיה סרט חובה בבתי-הספר, ולשמחתי, אחד מסרטי החובה בבתי-הספר במדינת ישראל יהיה הסרט הזה, וכל תלמיד ותלמיד במדינת ישראל יראה אותו. זה חלק מקבוצת סרטים שחובה על כל תלמיד ותלמיד לצפות בהם.

כלומר, אנחנו משנים סדרי עדיפויות, רוצים להגיע ליותר, אבל כיוון שאנחנו פועלים לא רק מצד אחד, של "אל-סם", אלא גם מצדדים נוספים, לא נוכל להגיע למצב שכל גוף עצמאי-התנדבותי שמרחיב את עצמו – וכל העמותות האלה הפועלות על בסיס התנדבותי מתרחבות, מכפילות ומשלשות את עצמן – יבוא אחר כך ויאמר: תן לי כסף. כלומר, יש לנו גם בעיה. אם הם רוצים כסף והם תלויים בכסף של המדינה, מה שהייתי מציע לאותם גופים, כמו "אל-סם", מנ"ס וכל האחרים, הוא שיעשו את זה בתיאום עם האנשים המקצועיים שיש היום ברשות למלחמה בסמים, ואז נמנע את הצורך בסגירה. אולי צריך לפתוח במקום אחר, במקום שזה חיוני, בשיתוף פעולה. אנחנו עובדים בשיתוף פעולה, הם עושים עבודה יפה מאוד, אבל דרוש גם שיתוף פעולה לפני ההרחבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת אבנר חי שאקי.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אדוני סגן השר, אני מברך אותך על שיתוף הפעולה עם משרד החינוך והתרבות, ואני בטוח שסרט כזה או סרטים כדוגמתו ישפיעו ולו על אחוז קטן.

הייתי רק רוצה לשאול. הזכרתי בדברי, שכ-60% מהנוער צורך אלכוהול. אני יודע – וזה פורסם היום, ממש היום, כאילו לכבוד השאילתא הזאת – שלמעלה מ-30,000 בני נוער הם אלכוהוליסטים; הם נכנסים לפאבים ומקבלים שם אלכוהול אף שזה נאסר. מה אתה עושה? מה אתם משתדלים לעשות כדי לאכוף את החוק, כדי להביא את הגורמים לאכיפת החוק במדינה לכך שהם באמת יאכפו את החוק הזה? כי פירושו של דבר הוא, שמספר תאונות הדרכים, חלילה, יגדל, שהרי ידוע שלא מעט נהגים צעירים גרמו לאסונות מפני שהם היו אחרי שתייה; אם לא בהכרח סמים, אז אלכוהול. מה נעשה בתחום הזה כדי שזאת תהיה תרומה גדולה גם מבחינה חינוכית וגם מבחינת הבטיחות בדרכים?

היו"ר ע' מאור:

תודה. בבקשה, אדוני סגן השר.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

חבר הכנסת שאקי, גם אני קראתי את הנתונים שהתפרסמו. בעיתון אחד כתוב: 40% מקרב בני הנוער, בעיתון אחר – 30%.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

גם 25% זה הרבה.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

כולנו יודעים מה הם סקרים. אני מאמין שיש הרבה אמת בסקרים האלה, אבל הדברים הם לא בדיוק כפי שכתוב בסקרים, ומתוך הניסיון שלי מסקרים אחרים, שדיברו על בני נוער המשתמשים בסמים, מתברר שהם לקחו נקודה מסוימת, נקודה קשה מאוד, ועשו מזה השלכה על כל תלמידי מדינת ישראל, וזה לא מדויק.

לגבי השימוש באלכוהול, כפי שידוע לך, גם נושא זה ייכלל בקרוב במסגרת שיעורי החובה בבתי-הספר, כאשר חלק מההדרכה יהיה בנושא סמים, ואני לא מבדיל בין סם לבין אלכוהול, כי השלב הראשוני, לדעתי, הוא אלכוהול, ובשלב השני מידרדרים לסמים. אני אומר את זה מתוך בדיקת השטח, והאינטרס הוא למנוע מבני הנוער להשתמש באלכוהול.

מה שאנחנו עושים הוא: יותר שיעורים בבתי-ספר, יותר הסברה, יותר מניעה, עונשים כבדים יותר לאותם פאבים שמוכרים אלכוהול. הרי קיבלנו תיקון חוק בנושא הזה, כדי למנוע מאותם צעירים להשתמש באלכוהול ומאותם בעלי עסקים למכור משקאות אלכוהוליים לבני נוער.

שאול יהלום (מפד"ל):

יש לי רושם שראש הממשלה מומחה בעניין.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אמרתי לך, אתה חכם גדול, חבר הכנסת יהלום, עם כל הציטטות שלך.

אנחנו נפעל גם דרך בתי-הספר, גם דרך הגופים, לרבות אותן עמותות שהזכרתי קודם, ואנחנו נבדוק את הנתונים והסקרים האלה, כי כבר אמרתי לך, שאינני מקבל את כל מה שכתוב בסקרים. האינטרס הוא לגמד, להקטין את הממדים של מספר המשתמשים בסמים, ואני מקווה שבכוחות משותפים של כולם, לרבות הוועדה למלחמה בסמים בכנסת, עם הנתונים שיש לה, נגיע להקטנת מספר המשתמשים, גם בדרך חינוכית וגם דרך אכיפת החוק. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה.

הצעה לסדר-היום

התרחבות הקטל בכבישי הארץ

היו"ר ע' מאור:

אנחנו חוזרים להצעות לסדר-היום. אני מזמינה את חבר הכנסת אפרים גור להביא הצעה לסדר-היום מס' 1488, בנושא: התרחבות הקטל בכבישי הארץ. בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, עד שחבר הכנסת גור יגיע לדוכן, אני מבקש להעיר הערה. סגן השר אלי בן-מנחם הוא סגן שר הבינוי והשיכון, והוא עונה רבות בשם ראש הממשלה בעניין זה. אולי במסגרת מחול הכיסאות המוסיקליים המתרחש עד עתה, כדאי להמליץ – אני חושב שזה אפשרי – שהוא יהיה סגן שר בשני המשרדים. הוא עושה את עבודתו, לפחות במשרד ראש הממשלה – אני רואה שהוא מזדהה עם הבעיה – – –

היו"ר ע' מאור:

תודה. הערתך נרשמה בפרוטוקול, ונעביר אותה בהתנדבות לממשלה. בבקשה, חבר הכנסת אפרים גור.

אפרים גור (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כבוד השר, כנסת נכבדה, הנושא שאני מעלה היום הוא אחד הנושאים החשובים, הכואבים והטרגיים ביותר העומדים על סדר-יומה של החברה בישראל. אין יום שאיננו מתבשרים בו על תאונות דרכים קטלניות, שבהן נקטלו ונמחצו חייהם של אזרחי ישראל. אין יום שאיננו רואים מעל גבי העיתונים תמונות של מכוניות מעוכות וקרועות, ובין דופנותיהן גופות חרוכות, קטועות, מרוסקות ושותתות דם של היקירים והיקרים לנו מכול.

למרות הזוועות והקולות הזועקים והמחרידים של המשפחות, דומה כי לא הצלחנו להחדיר לתודעה של אזרחי ישראל את העובדה, כי האויב מספר אחת של כל אחד מאתנו, יותר מאשר הסכינאות, הטרור, תאונות העבודה, ואפילו מלחמות ישראל העקובות מדם, הוא ההרג והקטל בדרכים, הגובה מדי שנה בשנה מאות הרוגים ועשרות אלפי פצועים, בהם פצועים קשה, שאת צלקותיהם יוסיפו לשאת לכל אורך חייהם.

הדעת איננה יכולה לעכל ולסבול את הנתונים המזעזעים, שבישראל הקטנה, בעלת כ-5 מיליוני תושבים, נפגעו בעשר השנים האחרונות למעלה מ-200,000 איש ואשה, כ-30,000 נפגעו באורח חמור וכ-5,000 איש ואשה נהרגו. האם נוכל לשער לעצמנו מה משמעות הנתונים המחרידים? האם

אנחנו מבינים אילו אסונות כבדים יורדים על משפחות ההרוגים והפצועים קשה? האם אנחנו מבינים כמה חלומות ותקוות של ילדים, של צעירים ושל אנשים בשיא פעילותם ופריחתם האינטלקטואלית נגדעו, נגוזו והתנפצו?

אדוני השר, מקובלת עלי הדעה, שגם אם נבצע את כל משימותינו בהצלחה, לא נוכל לעקור כליל מנוף חיינו את הנגע החברתי הקטלני הזה. אולם, עם זאת, אסור בתכלית האיסור לקבל את המגפה הזאת כגזירה משמים, שלא ניתן להילחם נגדה ולא ניתן לצמצם במידה ניכרת את מפלצתיותה ואת ממדיה.

מצאתי לנכון להעלות נושא זה על סדר-יומה של הכנסת נוכח העלייה המדאיגה במספר תאונות בכלל, ובמספר ההרוגים והפצועים קשה במיוחד, בשנת 1992 לעומת השנים שקדמו לה. מייד עם פרסום הנתונים, בתחילת השנה, הגשתי פעמים אחדות לנשיאות הכנסת את הנושא כהצעה דחופה וביקשתי לדון בה ללא דיחוי. אולם, למרבה הפלא והאירוניה, לא מצאה נשיאות הכנסת את הנושא כחשוב מספיק וכחמור ודחוף מספיק, לעומת נושאים חשובים הרבה פחות, ולעתים שוליים, שמאושרים על-ידיה מדי שבוע.

גם לפני שבוע הגשתי את הנושא כהצעה דחופה, ושוב הנשיאות לא אישרה. כאשר השתכנעתי שלדעת הנשיאות הנושא אינו ראוי להיות נדון כנושא דחוף, ביקשתי להשתמש במכסתי הרגילה כחבר כנסת, ולא הנחתי לנושא זה לגווע.

ובכן, כבוד השר, נשאלת השאלה, האם אנחנו עושים את כל המוטל עלינו כדי להילחם בתופעה הארורה הזאת? מסקנתי היא, למרות הערכתי האישית הגדולה לכל העוסקים במלאכה, למשטרת ישראל, למינהל לבטיחות בדרכים, למועצה הלאומית למניעת תאונות ולאלפי מתנדבים ברחבי הארץ, העושים עבודת קודש, שאיננו עושים מספיק, לצערי, ואילו היינו עושים כל מה שניתן וכל מה שאנחנו יכולים, היינו מצילים חייהם של רבים מאזרחי ישראל.

אני סבור, שהמערכות העוסקות במלאכה חייבות לתגבר את מערכות החינוך החל מהגיל הרך, מגיל גן-הילדים, ועד למוסדות להשכלה גבוהה, ולהפוך את החינוך בנושא תאונות הדרכים והזהירות בדרכים לנושא חובה.

אדוני השר, אני מברך על הפעולות בתחום ההסברה הנעשות בחודשים האחרונים, אבל אני סבור שיש להוסיף ולהגביר את פעולות ההסברה לכל הגילים, בכל מערכות העיתונים והתקשורת, תוך שמשד התחבורה והמינהל לבטיחות בדרכים משלבים בזה את כלי התקשורת, ולא רק משלמים להם כסף במודעות ממומנות או בזמן קנוי בתשדירים, אלא יראו אותם ככלים ממלכתיים ברובם וישלבו אותם במאמץ הלאומי החיוני והחשוב למלחמה בקטל בדרכים.

יש להתחיל לבנות מערך הסברה ייחודי בשפה הרוסית בשביל מאות אלפים מעולי מדינות חבר העמים שהגיעו בשנים האחרונות. כי אני חושש מאוד, שאם ההסברה המיוחדת והייחודית הזאת לא תתחיל מייד, שיעור מעורבותם של העולים החדשים בתאונות הדרכים, בגלל אי-ידיעתם את השפה ואי-הכרת הסימנים בכבישי הארץ, ילך ויגדל.

עם זאת, אני בהחלט מודע, על-פי נתונים של השנתיים האחרונות, לכך ששיעור מעורבותם של העולים החדשים בסך התאונות בישראל לא גבוה יותר מזה של האוכלוסייה הכללית, ובשנת 1991 אף היה נמוך מזה של האוכלוסייה הכללית.

דבר נוסף. בשנה שעברה, לאחר מאבק של שנים רבות, התחלנו בהקמת משטרת תנועה ארצית. משטרת התנועה הארצית עושה עבודה חשובה, עבודת קודש. אבל, עם זאת, יש להגביר את כוחה של משטרת התנועה הארצית. היא מבקשת עוד מאות תקנים כדי להביא לפריסה מוגברת בכל כבישי הארץ. אני חושב, שאם נהיה נחושים בעמדתנו ובמלחמתנו נגד הנגע הזה, נבין שיש לתקצב את התקנים הללו. אני מקווה, שכשם שהתבשרנו עכשיו שיש ירידה של 18.5% במספר התאונות הקטלניות שנרשמו בכבישים שבהם פועלת משטרת התנועה הארצית, כך גם בעתיד תירשם ירידה גדולה עוד יותר במספר התאונות בדרכים.

אם יש דבר שהוא באמת חשוב בסדר העדיפויות הלאומי החדש בכלל, ושל משרד התחבורה בפרט, הרי הוא המלחמה בתאונות הדרכים. ואם אנחנו מעניקים את הכוחות הנוספים הללו במשטרת התנועה הארצית, הרי יש להניח שהמגמה החיובית הזאת תימשך.

בשנים האחרונות התחלנו בהרחבת התשתיות, ואני בהחלט שמח שמשרד התחבורה ומע"צ ממשיכים במגמה הזאת. אני מבקש ממך, אדוני השר, אף שכולנו להוטים שהדבר יעשה מהר ככל האפשר, שבעת הרחבת התשתיות יושמו דגשים בנושאים הבטיחותיים ובהחזקת התשתיות, כי אם זה לא יהיה כך, לא נשיג את המטרה של צמצום ממדי הקטל בדרכים, אלא רק את צמצום מידת הצפיפות בכבישי הארץ.

אדוני השר, דבר נוסף שאני מציע הוא ליתן מעמד מיוחד למינהל לבטיחות בדרכים. אם המינהל לבטיחות בדרכים במשרד התחבורה יהיה אחד מאגפי המשרד, אגף ממשלתי, לא יהיה לו הכוח הדרוש לאכוף את החוקים ואת התקנות ואת ההוראות של שר המשטרה ושל שר התחבורה על כל אותן מערכות אחרות, שלא נמצאות במשרדך, כמו צבא-הגנה לישראל, משרד החינוך, משטרת ישראל, רשויות מקומיות ומערכות אחרות. לכן אני מציע להעניק למינהל לבטיחות בדרכים מעמד של רשות עצמאית סטטוטורית, או כל מעמד אחר, ובלבד שתהיה לו הסמכות, תוך תיאום עם משרד התחבורה, לאכוף את כל אותם חוקים ותקנות על כל המערכות שהזכרתי.

דבר נוסף. אני מציע להגביר בכוח אדם ובציוד משוכלל את הצוותים הפרוסים בכבישי הארץ ובודקים את תקינות הרכב. אני משוכנע, שכלל שיגדל מספר העוסקים במלאכה זו, כן יורדו מכבישי הארץ יותר ויותר כלי רכב שאי-תקינותם הוכחה. בשנה שעברה, גברתי היושבת-ראש, באחד המבצעים של משרד התחבורה, קרוב ל-50% מכלי הרכב שנבדקו בכבישי הארץ, אומנם כלי רכב ישנים, נמצאו לא-תקינים והורדו מכבישי הארץ. מזה אני למד, שכלל שנרבה בבדיקת תקינותם של כלי רכב, נצליח להורדי מכבישי הארץ את הרכבים הלא-תקינים, המסכנים את חייו של כל אחד מאתנו.

יש לי נושאים רבים והצעות רבות שאתכבד להעביר אליך בכתב, אדוני השר. מפאת קוצר בזמן, לא אוכל לגעת בהם עכשיו.

הדבר האחרון שאני רוצה להתייחס אליו עכשיו הוא הנושא של אכיפת החוקים והשגת מערכת הרתעה כתוצאה מהם. שר המשפטים, השר ליבאי, אמר השבוע, שהתביעות המוגשות היום בגין

עבירות תעבורה, במצב הנוכחי של בתי-המשפט יידונו אולי ב-1995. הרי כל בר-דעת יסכים, שתביעה שמוגשת היום ותידון בשנת 1995 לא תשיג שום תוצאה, שום אפקט של הרתעה.

לכן, הייתי מציע ומבקש מאוד מכבוד השר להקצות מן הכספים של המינהל לבטיחות ומקרה השיפורים סכומים נוספים, כדי שימונו שופטי תעבורה נוספים, בתי-משפט נוספים לתעבורה.

ובשילוב של כל הכלים הללו, וכמובן בתפילה שאנחנו נשלח לריבון העולמים, נקווה שאנחנו נוריד את הקטל בדרכים ונציל חיי רבים מאזרחי מדינת ישראל. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אני מזמינה את שר התחבורה ישראל קיסר להשיב.

שר התחבורה י' קיסר:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה – – –

רענן כהן (העבודה):

ריקה.

שר התחבורה י' קיסר:

אפילו אם יש חבר כנסת אחד הוא יקר ונכבד.

נושא המאבק בתאונות הדרכים, בצדק אמר חבר הכנסת אפרים גור, לא יורד מסדר-יומנו, מסדר-יומה של הכנסת, וראוי שכך יהיה. אנחנו במלחמה עיקשת ותמידית לצמצום התאונות בדרכים ולהגברת הבטיחות בדרכים.

אני לא רוצה להתחייב כי דברים כאלה הם בידי שמים, אבל אני, כשר התחבורה, שמת לי למטרה לעשות הכול כדי לצמצם את מספר נפגעי תאונות הדרכים עד כמה שהדבר תלוי ביכולת שלנו. זה על-ידי עשייה רב-תחומית ובשילוב משרדי ממשלה שונים – ולא כפי שהיה בעבר, כשהמשרדים כמעט לא דיברו זה עם זה – נוסף על משרדי הממשלה השונים, ארגוני מתנדבים והציבור כולו.

אתה ציינת שיש עלייה במספר הנפגעים, ואני רוצה לציין – אומנם זו לא מלחמה – שב-1992 היו 507 איש שנהרגו בתאונות דרכים, לעומת 444 איש ב-1991, אבל אם אנחנו רואים את הרבע הראשון של 1993 – אין עלייה במספר התאונות. אוי ואבוי לנחמה הזאת, אבל בהתחשב במה שקרה ב-1992, בשיעור הגידול בכלי הרכב, אולי אנחנו מתחילים להיות עדים לאיזו מגמה של התמתנות. אני מדבר בזהירות, כי אוי ואבוי אם מישהו ייקח על עצמו אחריות ומחויבות.

אפרים גור (הליכוד):

עד כמה גרם הסגר בשטחים לירידה ברבע הראשון של השנה הזאת?

שר התחבורה י' קיסר:

זה השפיע לחיוב.

בשבוע האחרון היו שישה הרוגים, שזה נמוך יחסית לממוצע הארצי. לצערנו, שלושה מהם הולכי רגל. יש מגמה, אינני יודע מה הסיבה, שלפיה מספר הנפגעים הנהרגים מקרב הולכי הרגל הולך וגדל יחסית, אפילו יותר מהרמה של העלייה במספר התאונות.

אני לא צריך לציין את הסיבות; כולם יודעים שיש היום בכבישי הארץ 1.3 מיליון כלי רכב, ב-150,000 כלי רכב יותר מאשר בשנה שעברה. גם האוכלוסייה גדלה. הזכרת אוכלוסייה מקרב העולים, שאנחנו מברכים עליה, בהם כאלה שהביאו אתם כלי רכב, וכאן צריך איזה סידור אחר, אבל לא בהזדמנות הזאת אדבר על כך. הבעתי את דעתי בפומבי על השאלה הזאת. הם עצמם והגידול באוכלוסייה משפיעים כשלעצמם. אנחנו מנסים לסגור את הפער ורואים את זה בכל פינה בארץ, אבל זה ייקח עוד זמן.

מה עשינו? אני רוצה לציין כמה דברים שעשינו.

הדבר הראשון – עם שר הבינוי והשיכון סיכמנו כמה דברים עקרוניים. קודם כול – לסיים את כל גדרות הפרדה בכבישים הבין-עירוניים. לידיעתך, חבר הכנסת גור, היום לא בונים כביש דו-סטרי ודו-מסלולי ללא גדר הפרדה. בונים אותה תוך כדי סלילת הכביש.

הדבר השני – הקמת מעקות בטיחות בנקודות תורפה, בעיקר בתחום העירוני וסמוך למוסדות חינוך ולמרכזים ההומים מאנשים.

הדבר השלישי – אני מקיים עכשיו דיון עם שר האנרגיה על הארת כל הצמתים בכבישים הבין-עירוניים. זה פרויקט שלפיו נאיר את כל הצמתים בכניסות, ששם לפעמים מתרחשות תאונות.

הדבר הרביעי – הגדרה מחודשת של הכבישים האדומים, כדי לשנות את סדרי העדיפויות; זאת על-ידי מגע עם המכון של הטכניון, שעכשיו הרחבתי את שיתוף הפעולה עמו, כדי לנסות לראות מה הם הכבישים שצריך לתת להם תשומת-לב בתוך כל תוכנית של הכבישים.

ועכשיו, ברשותך, לנושא החינוך. עם שרת החינוך וסגן השרה, חבר הכנסת מיכה גולדמן, סיכמנו כמה נושאים שאתה הזכרת כהצעות. אני רוצה לבשר לך, שזה כבר מקובל עלינו. הפיכת נושא לימוד הבטיחות בבתי-הספר למקצוע חובה בכל הכיתות, בכל שכבות הגיל – הדבר ייעשה בהדרגה, כי זו גם שאלה תקציבית וגם שאלה של הכשרת מורים לנושא הזה.

פיתוח תוכניות לימוד חדשות לכל הגילאים, ואני מקווה שבתוך שלוש שנים נסיים את פיתוחן של כל התוכניות החדשות לכלל הכיתות.

הכשרת 1,000 רכזי בטיחות מסגל ההוראה הקיים. הכשרנו 50 חיילות, שמלמדות את נושא הבטיחות בבתי-הספר. במהלך השנתיים הקרובות נכשיר עוד 2,500 מורים. סיכמתי עם הסתדרות המורים ועם שרת החינוך, שהם יקבלו גמול השתלמות ויוכשרו כנאמני בטיחות בבתי-הספר. פניתי לשר הביטחון, שייתן לי עוד 100 חיילות, שיוכשרו על-ידינו לעסוק בחינוך לבטיחות; כיוון ששנתון הבנות הוא גדול, הצעתי לו לתת לי אותן כדי להכשיר אותן לנושא הזה.

לפני חודשים, וכבר אמרתי מעל במת הכנסת, יזמתי תוכנית חדשה המיועדת לכיתות י"א. התוכנית עוסקת בלימוד תיאוריה בתחומי ההתנהגות האנושית, תוך שימת דגש בנושא הצעירים. בסיום התוכנית, לאחר שיעמדו במבחן, יוכר המבחן לצורך לימוד הנהיגה המעשית. השנה כבר לימדנו 13,500 תלמידים. בשנה הבאה אני אעשה מאמץ להגיע ל-30,000 תלמידים בכיתות י"א. אני מדבר רק על הקבוצה הזאת, מפני שהם נכנסים לבחינות בגרות וללימוד נהיגה מעשית.

נתתי הוראה במשרד שלי, שלא לאשר לרשות מקומית תקציב לכבישים ולסיוע אחר, אלא אם כן הם עומדים בשני דברים: יקימו ליד הרשות שלהם מטה בטיחות עם רכז בטיחות, חלקי או מלא, תלוי בגודל הרשות, וילמדו את נושא הבטיחות בכיתות י"א כחובה. לא יעשו זאת – יחפשו תקציב אצל מישהו אחר, לא אצלי. רוב העיריות והרשויות משתפות פעולה ועושות זאת בעצמן. לגבי אלה שאולי לא מחשיבות את הנושא, נקטתי את הצעד הזה, והוא עובד.

בתחום ההדרכה וההסברה, אנחנו מנסים לשנות. יש בעיה של תרבות נהיגה של עם ישראל. אני מדבר על העבריינים. רוב האוכלוסייה בסדר, אחרת המדינה הזאת היתה נראית אחרת. עניין זה מצריך הרבה מאוד הסברה, ולכן אנחנו פועלים גם עם הרדיו, גם עם הטלוויזיה, גם עם הערוץ השני, גם עם צה"ל. מנסים לחדור לכל התחומים ולכל הגילים, לרבות העולים.

סיכמתי עם שר הקליטה צבן: אני מוכן לספק לך מדריכים לאולפנים שילמדו עברית דרך הנהיגה, דרך לימוד כללי התעבורה. אותן מלים שילמד – ילמד. אולי גם נחייב מבחן נהיגה מעשי, כדי לשנות את הרשיון של העולה החדש, כדי לבחון אם אכן הוא שולט.

המספר הנמוך של תאונות הדרכים בקרב עולים נובע מכך שהם לא נוסעים הרבה. כידוע לך, רבים מהם מובטלים. יש לעולה רכב והוא עומד בצד, אבל עבודה אין לו. לכן יחסית אין תאונות. אבל גם בקרבם אנחנו רוצים לעשות פעולות מיוחדות.

בתחום האכיפה, מתוך הסכם עם שר המשטרה, כפי שאמרת, החלטנו להרחיב את מסגרת משטרת התנועה, והיום היא משטרת תנועה ארצית בשל הצלחתה. ואכן היא מצליחה, כפי שאמרת, לדוגמה בכבישי הדרום. שם ירדה עקומת התאונות, מכיוון שפתאום יש משטרה שעוקבת אחרי הנהגים.

אנחנו גם סייענו במימון הפעלת מאות שוטרים וברכישת ציוד אכיפה מודרני. היום יש מצלמות שמודדות את המרחק והמהירות ונותנות במקום את התמונה, כדי למנוע ויכוח וגם להרתיע. הנהג יודע, שאם הוא ייתפס, הוא לא יוכל להתווכח.

עדיין אין מערכת אכיפה עירונית יעילה עקב מה שמתחייב. 78% מכל התאונות הם בתחום העירוני. לכן נאבקנו כדי לאפשר לנו לגייס משטרת תנועה עירונית כחלק ממשטרת התנועה הארצית. אני שמח להגיד, שבשלב זה זכינו להישג חלקי, הגענו להסכמה על גיוס 300 שוטרים לתחום העירוני – 100 בירושלים, 100 בתל-אביב ו-100 בחיפה, במסגרת תוכנית של 1,600, כשאמרת: אנו לא רוצים תקציב נוסף, תנו לנו רק אפשרות לאכוף, ואני אוכל לממן את כל הנושא הזה.

הקמנו כ-140 מטות של פעילים.

שני משפטים לגבי תחום השיפוט ותחום החקיקה, ובזה אסיים. בעבודה משותפת עם שרי המשפטים והמשטרה, החל מ-8 במאי התחילו שופטי תעבורה לעבוד בשעות אחר-הצהריים. לשם כך הוספנו תשעה שופטים במימון שלי, כדי שהדיון בעבירה יהיה סמוך לביצועה. גם שכללנו את המערכת, והיום לא כל העבירות צריכות להגיע לבית-משפט. אם אדם נוסע בלי רשיונות, בטיפול בין מחשבים סידרנו את העניין, ודי בברירת קנס. על-ידי כך הורדנו ב-50% את כל התביעות המגיעות לבתי-המשפט.

בתחום החקיקה, אני רוצה לומר שאנחנו עושים מחקרים, כי אני לא רוצה בגלל לחץ ציבורי לגזור גזירות – יש 2 מיליוני נהגים – אלא אנחנו בודקים מה המשמעות ואחר כך גוזרים גזירה. החידושים הם: העלאת גיל קבלת רשיון הנהיגה ל-17.5 וגיל לימוד הנהיגה ל-17; חובת חגורת בטיחות במושב האחורי החל מ-1 ביוני 1993 – למשך שלושה חודשים זה יהיה בלי מתן קנסות, ובחודשים האלה נסביר את העניין, ואחר כך נטיל עונשים בהתאם לחוק; בחורף הבא, בכבישים הבין-עירוניים יהיו הנהגים חייבים לנסוע באור מלא; התקנת אור בלימה נוסף בכלי רכב משנת 1994 ומעלה; חובת התקנת זמזם נסיעה לאחור ברכב כבד, באוטובוסים וברכבי עבודה.

כמו-כן אנחנו מנסים לתת הדרכה לנהגים מקצועיים; עם שר הבריאות אנחנו רוצים לעשות מרכזי טראומות וערכות החייאה; הסברה באמצעות רדיו וטלוויזיה; הרחבת מערכת קציני בטיחות תחבורה לכלל המפעלים והתאגידים.

אני רק הבאתי רשימה. נכון, אני לא יכול להגיד שזה כל מה שאפשר לעשות, אבל אנחנו מנסים לעשות מאמץ מרבי כדי לשנות באמת את נורמות ההתנהגות של אזרחי ישראל, ואני מדגיש: של העבריינים שבהם, כדי שתהיה לנו תרבות נהיגה נכונה ונציל חיי אדם.

היו"ר ע' מאור:

מה הצעתך, אדוני השר?

שר התחבורה י' קיסר:

אני מציע להעביר את ההצעה לוועדה, כפי שהצענו לגבי הצעתו של חבר הכנסת שמאי.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. יש הצעה אחרת לחבר הכנסת חיים דיין – להסיר את ההצעה מסדר-היום. בבקשה, דקה אחת מהמקום.

חיים דיין (צומת):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אדוני שר התחבורה, אחת המלחמות הקשות בציבור הישראלי זו ההתמודדות הקשה בקטל האכזרי בכבישי הארץ. יש לי הרגשה, שהציבור משלים עם העובדה וממתין לפתרון מדיני. כמו בסכינאות – אין השוואה בין הממדים העצומים.

אדוני השר, הרחבת הכבישים היא חלק מהפתרון, אך לא כולו. לדעתי, צריך לפעול מיידית בכמה נושאים. כבישי הארץ מוצפים בכלי רכב. יש להוריד רכבים שמלאו להם 25 שנה. והוכחה לכך, אם נסתכל ונחזור אחורה לתאריך 16 בינואר 1991, עם פרוץ מלחמת המפרץ, בכבישי הארץ לא נעו רכבים וגם לא היו תאונות דרכים במשך חודשיים, גם לא היו הרוגים. אז אולי נסתכל על הפתרון הזה.

דבר שני, להעלות את הגיל של הוצאת רשיונות הנהיגה ל-21 מינימום, ולהעלות את נושא הבדיקות הרפואיות.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת דיין, מה הצעתך?

חיים דיין (צומת):

אני מציע להסיר את ההצעה מסדר-היום.

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד העברה לוועדה של ההצעה לסדר-היום בנושא: התרחבות הקטל בכבישי הארץ? מי נגד?

הצבעה מס' 2

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 12

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

ברוב של 12, ללא מתנגדים, ללא נמנעים, ההצעה הועברה לוועדה.

מיכאל איתן (הליכוד):

מתי השאילתות?

היו"ר ע' מאור:

אחרי ההצעה הבאה.

עוזי לבדאו (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, ברשותך, אני מבקש להעיר הערה.

היו"ר ע' מאור:

בבקשה.

עוזי לבדאו (הליכוד):

מה שקורה הוא – כשאין שר ששייב מייד בתחילת הדברים על שאילתות, איננו יודעים בדיוק מתי השר ישיב.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת עלי ישיב.

עובדיה עלי (הליכוד):

היות שאני צריך להחליף את היושבת-ראש, כי יש לה נאום כאן, וגם לי יש סדר-יום, ביקשו ממני לבוא ולהחליף אותה. אבל יש לי פגישה עם יושב-ראש התנועה שלנו, לכן ביקשתי להחליף את הסדר. אם אתם מתעקשים שלא, מישהו אחר יחליף אותה ואני אלך.

היו"ר ע' מאור:

אם כן, אנחנו נענים לפניית חבר הכנסת עלי.

הצעות לסדר-היום

שביתות במערכת הבריאות

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום – הצעות לסדר-היום מס' 1461, 1529, 1559 ו-1568, בנושא: שביתות במערכת הבריאות. אני מזמינה את חבר הכנסת יורם לס, בבקשה. שבע דקות לכל מתדיין.

יורם לס (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אדוני שר הבריאות, כפי שידוע, הבוקר נטשו אחיות קופת-החולים את בתי-החולים, ולפי הערכתי, ברגע זה יש כ-5,000 חולים השוכבים במיטות במוסדות האשפוז בעצם ללא כל טיפול סיעודי. נוסף על כך, מאות רבות של ניתוחים, של אבחונים, של בדיקות וטיפולים נדחו.

בטרם ניגש לדברים הגדולים, אני חושב שכדאי להיזכר, ראשית, ולשאול מה זה בעצם אדם חולה. והתשובה היא, שאדם חולה זה אדם שעולמו מרוכז במחלתו. מי מאתנו שהיה, חלילה, חשוף לדברים יודע איך נושאים רבים וחשובים מתגמדים מאוד, נעשים קטנים, והכול מרוכז במחלה. אלה אנשים שלמענם אנחנו עומדים כאן היום.

האנשים האלה, שיש להם מחלה, הם באים לא אל השר ולא אל המנכ"ל ולא לראש הממשלה ולא לחברי הכנסת, הם באים אל העובדים במערכת הבריאות ומבקשים מזור למחלתם.

ומי הם העובדים? התפרסם היום נתון לגבי המשכורת של אחות, אחות אקדמאית, גמרה מחלקה או פקולטה לסיעוד, מה שאנחנו קוראים למקצועות נלווים, בי.איי., ומשכורתה בתחילת עבודתה, עם 42 שעות נוספות, תורנויות, חגים – 1,660 שקלים. האם על גבן של האחיות האלה ניתן להבריא את קופת-חולים?

רבותי, יחסי העבודה במערכת הבריאות הגיעו למצב של טירוף מערכות. כל המגזרים, הרופאים, האחיות, עובדי מינהל ומשק, העובדים הפרא-רפואיים, הפיסיותרפיסטים, עובדי המעבדה, הרוקחים, כל המגזרים נמצאים עכשיו באיזו התעוררות, וכולם ביחד במאבק בהסתדרות, וכולם ביחד, עם ההסתדרות, במאבק בממשלה. טירוף מערכות.

ומדוע? מה קרה? הממשלה כפתה על קופת-חולים תוכנית הבראה. יש 35 סעיפים בתוכנית. בואו נתייחס לשניים. סעיף 29 וסעיף 30 חוזרים על הקומדיה שכולם יודעים שמשחקים בה, ושוב שולחים את קופת-חולים להביא כסף מהבנק.

כאשר יש בעיה ביטחונית בצפון שולחים את אלוף פיקוד הצפון להביא כסף מן הבנק? האם יש הבדל מבחינת המוות, שזו התוצאה הסופית של בעיה ביטחונית או בעיה בריאותית, האם יש איזה הבדל? מדוע הממשלה לא מתייחסת לבריאות כמו לביטחון? מדוע היא שולחת את קופת-חולים להביא כסף מהבנק, כאשר כל אחד יודע שהמערכת הזאת, על-פי הציטטה הידועה של הרצל, עובדת על-פי השיטה שכל ההכנסות קודש להוצאות? אין רווחים ולא יחזירו שקל.

והסעיף החמור בשורש המשבר הוא סעיף 13 בתוכנית ההבראה, שיש בו שלושה מרכיבים. האחד – הממשלה מכריחה את קופת-חולים לצמצם ב-5% את שכר העובדים. השני – הממשלה אומרת שהתהליך הזה יימשך כל עוד לא יתקבל חוק ביטוח בריאות ממלכתי. בכל 35 הסעיפים של התוכנית לא מצאתי את העניין הזה רק בסעיף הזה. קרי, העובדים הופכים להיות בני ערובה של קבלת החוק. והנקודה השלישית באותו סעיף – שאם קופת-חולים תמצא כסף מן היקב ומן הגורן, היא אינה חייבת

להוריד שכר, היא תביא כסף. כל אחד יודע שהיא לא תביא. הסעיף הזה גרם למהומה שרק את תחילתה אנחנו רואים.

אני מזהיר גם את שר הבריאות, אלה הן רעידות אדמה לפני התפוצצות של הר געש. הר הגעש הזה ישרוף קודם כול את החולים. את הדבר הזה צריך להפסיק, ובפשטות. כמו שצריך לקחת מחק ולמחוק את כל החובות של קופת-חולים, שכולם יודעים שהיא לא תחזיר, צריך לקחת מחק ולמחוק את סעיף 13. מה יותר פשוט מזה?

אתמול היו בחירות לדקן הפקולטה לרפואה, אצלנו בפקולטה, בלילה. הלכתי לרופאים הוותיקים, לחבר'ה הוותיקים. אמרתי להם, מאז קום מדינת ישראל לא היה תקדים למצב שמורידים שכר מעובדים במערכת הבריאות. שאלתי אותם, האם על-ידי הורדת שכר נשפר את המוטיבציה שלהם לתת שירות לחולים? על-ידי הורדת שכר? ומי שאומר עכשיו שיורידו רק ממי שמשתכרים שכר גבוה היה צריך להגיד את זה בהתחלה, לפני שהמהומה הזאת פרצה. תודה רבה.

הי"ר ע' עלי:

תודה רבה. חברת הכנסת ענת מאור, בבקשה.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, שר הבריאות, חברי הכנסת, אנחנו במצב אבסורדי. אלה שמופקדות על הבריאות עוסקות שנים במסירות בטיפול באנשים שזקוקים לכך, נווטו אל הפינה ואולצו לשבות. הן לא נטשו שום מקום. הן רוצות להיות שם. אנחנו, המערכת, ניווטנו אותן אל ההכרח לשבות.

יש לכך שלושה גורמים. הראשון הוא כלל הסדר ההבראה של קופת-חולים. אדוני שר הבריאות, ההסדר אינו בסדר. ראשית, הממשלה היתה צריכה לעשות אותו מהר יותר. הלינקג' האומלל של ההסדר עם הלחץ הפוליטי על חוק הבריאות בניסוחים שונים – הוא אומלל. הממשלה צריכה להחזיק את הבריאות גם בלי חוק ביטוח בריאות ממלכתי.

הממשלה יודעת שיש חובות אדירים של העבר לקופת-חולים, כספים שלא הועברו. חצי מיליון עולים הגיעו לארץ והתחלקו בין הקופות השונות, ורובם לקופת-חולים. הקופות לא קיבלו את התגמול, והממשלה יודעת את זה. אגב, אני מקווה שזה הוסדר. לפני חודש זה עדיין לא הוסדר. לפיך בהסכם ההבראה הממשלה היתה צריכה לקחת על עצמה חלק הרבה יותר גדול.

החלק השני, ממה שההסתדרות לקחה על עצמה, להטיל חלק זה על העובדים, זו טעות, ואני לא רוצה להרחיב.

החלק השלישי זה ההסכם עצמו. אני בהחלט מצטרפת לערעור על סעיף 13 ועל דברים אחרים שעכשיו צריך לתקן בהסדר. מי שהטיל את הקיצוץ בשכר באופן שוויוני, שוגה. איך ייתכן שבחברה

שבה יש פערים כאלה במשכורות, פתאום מגלים את עקרון השוויוניות דווקא בקיצוץ של 5% על כולם. לא. אני יודעת מתמטיקה, ש-5% על כולם זה סכום ריאלי יותר גבוה למי שמשכר יותר, אבל נקודת ההתחלה צריכה להיות רק לגבי מי שמשכר 5,000 ש"ח ומעלה. יש פערים, אי-אפשר פתאום "ליצור" את השוויוניות ואת הצדק דווקא בהטלת הצמצומים. לכן האחיות צודקות מאוד פוליטית, לא רק אישית.

אני קוראת לממשלה ולהסתדרות לשנות קיצוץ זה, ואם ניתן – למחוק את הסעיף כולו, ולא לפגוע בזכויות העובדים כולם. זה הנכון ביותר. ולא – לשנות לחלוטין את הדירוג ולהתחיל את הקיצוץ רק ממי שמשכרים גבוה.

אני רוצה להעיר עוד שתי הערות, שהן חלק מהסיפור כולו. האחיות לקחו את הזכות ואת החובה לשבות. אני חוזרת ואומרת, הן לא נטשו. אנחנו ראינו אילו צעדים אומללים עשתה הממשלה בניסיון לשבור את שביתת המורים והמורות. אנחנו הגשנו הצעת חוק שתאסור נקיטת צעדים כאלה. מי שהתכוון להכניס חיילות לבתי-הספר – טוב שלא הציע זאת במקום האחיות. ואל לכם לעשות דה-לגיטימציה בציבור, עם המודעות הגדולות – מכספי המסים שלנו.

הבעיה הבסיסית, אדוני שר הבריאות, ובזה אני מבקשת את שיתוף הפעולה, היא שהאחיות משתכרות שכר שאיננו יכול לבוא בחשבון, וזו לא גזירה משמים. זה פרי מדיניות של הסכמי שכר אומללים בין האוצר לבין ההסתדרות, שהחריפו בארבע השנים האחרונות, עם כל אלה שמשכרים נמוך, לא רק האחיות; נתנו תגמולים לאיגודים המקצועיים החזקים, וזה בשירות הציבורי. זו היתה כניעה פוליטית לכוחות, לא אומר כוחניים, אך בוודאי לכוחות שהפעילו לחץ.

טוב שבכל המקצועות עתירי עבודת נשים – המורות, האחיות, העובדות הסוציאליות, וזו לא טעות לשונית – לוקחות הנשים את זכות וחובת המאבק. בהסכם השכר הנוכחי זה צריך להשתנות, ולא באחוזים ספורים. צריכה להיות פילוסופיה אחרת לגמרי, בעקבות דוח-זוסמן, וכבר עכשיו צריך להתחיל בה.

אני חושבת, אדוני שר האוצר, שאתה צריך לתמוך רצינית במאבק להעלאה משמעותית, לא ב-1% או ב-2%, בשכר האחיות בשלושה מישורים.

ראשית, יש לדרג את המקצוע כולו גבוה יותר. הוא מדורג כאומלל, וזה לא נכון. הוא לא מדורג בהתאם להשכלה, לידע ולמקצועיות שהאחיות מביאות לתחום.

שנית, חלק מבעיית השכר במדינה הוא ההסכם שעל השולחן וההסכם שמתחת לשולחן. התוספות בגין רכב, כונוניות ושעות נוספות הן אלה שמעוותות את התמונה. גם בזה האחיות לא מתוגמלות נכון, וזה יצר את הפערים האדירים שבין הדרגות השונות בשכר.

והדבר השלישי הוא עניין השלמת ההכנסה. אדוני שר האוצר, 70% מן האחיות "נהנות" מהשלמת הכנסה. הרי זה דבר נורא. איזו זכות זו? זו זכות שמקפחת. הן צריכות לקבל את השכר כדין, וגבוה. אינני רוצה להיכנס לפירוט המקצועי ולהשלכות הפנסיוניות הנובעות מקיפוח זה. יש פה מערכת שכר שהיא לא נכונה, וכל איגוד מקצועי וכל שר מופקד על קידום עובדיו. זה לא מקרי ש-80% מן הנשים

הן אלה – והאחיות בתוכן – שלא מגיעות אפילו לשכר המינימום וצריכות "ליהנות" מהשלמת הכנסה. יש פה מצב אבסורדי, שחוקקנו חוק של שכר מינימום ושל זכויות שוות לעובד ולעובדת, ובפועל יצרנו הסכמי שכר בשוק החופשי שמעוותים את זה, והאחיות הן קורבן גדול של העניין הזה.

בזמן שנותר לי, אדוני שר הבריאות, אני רוצה לומר, והעברתי לך את הדברים לפני כמה חודשים: אני חושבת שהפתרון הטוב לאחיות ולמערכת הבריאות כולה יהיה אם על-ידי יזמות ותכנון כלכלי וחברתי תהפוך את הבריאות לענף שייתן לא רק הכנסה כלכלית למדינה, אלא ייתן שירותי בריאות לאזור כולו, ליהודים מחוץ-לארץ, ואז תהיה תשואה, גם מקצועית וגם כלכלית, הן לאחיות והן לצוות הבריאות כולו וגם למדינה כולה.

היו"ר ע' עלי:

תודה לחברת הכנסת ענת מאור.

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את חבר הכנסת עובדיה עלי, ואחריו – חבר הכנסת שמואל הלפרט. בבקשה.

עובדיה עלי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, נושא זה, שעניינו מערכת הבריאות החולה במדינת ישראל, על כל היבטיו ופניו וסעיפיו, עולה על סדר-יומנו חדשים לבקרים, והגיעה השעה לטפל בו במתכונת של טיפול שורש.

הנה התבשרנו אך אתמול, כי מערכת החינוך ובעיית שכרם של מורי ישראל הגיעו לכלל פתרון, והחינוך בישראל יוצא אל דרך חדשה וסלולה למשך שנים אחדות. אינני יודע מה מן ההצהרות החגיגיות האלה יתממש, אך גם את נושא משבר הבריאות ובעיית שכרן של האחיות יש להביא לסיום ולפתרון לאורך זמן, וכמובן מתוך כוונה, ובתום לב, להסדר הולם וישים לאורך זמן.

גברתי היושבת-ראש, הקיצוץ בשכרן של האחיות בהיקף של 5% הוא בבחינת גזל כבשת הרש. שכרן של 73% מאחיות בתי-החולים – לא של 70%, של 73% – – –

היו"ר ע' מאור::

תודה על התיקון.

עובדיה עלי (הליכוד):

73% מאחיות בתי-החולים מקבלות השלמת הכנסה. אך הקיצוץ אינו החטא היחיד כלפיהן. יש תוספת של חטא על פשע בכך שזה חצי שנה אין מעבירים כספים שמגיעים להן לקרן השתלמות, ומדובר ב-8.5 מיליוני שקלים בלבד.

דן תיכון (הליכוד):

בוודאי לא רק להן, לכלל עובדי קופת-חולים.

עובדיה עלי (הליכוד):

אנחנו מתייחסים כרגע לשביתת האחיות. לא בדקתי אם זה נעשה לגבי כלל עובדי קופת-חולים. מכל מקום, בחנתי את הסוגיה הזאת ביחס לאחיות, וכרגע אנחנו עוסקים במשבר האחיות ובשביתת האחיות, ולכן ההתייחסות שלי היא התייחסות קונקרטית למגזר הזה. מדובר ב-8.5 מיליוני שקלים, ואינני מבין איך אפשר לעשות זאת.

הקיצוץ הזה בשכרן של האחיות נוגד את הסכמי השכר, והוא בבחינת הפרת חוק הגנת השכר.

אדוני שר הבריאות, הפגיעה בשכרן של האחיות היא שערורייה מכל צד שתסתכל עליה. כאמור, זו פגיעה חמורה מבחינה מוסרית, זו פגיעה מבחינה חוקית, אך הדבר הנורא מכול – שבאים ופוגעים במשכורתן של האחיות, שעבודתן היא מפרכת, בתנאים בלתי אפשריים, בתפוסה של מעבר למותר, ובמקום להוסיף כהנה וכהנה על שכרן באים ומקצצים בו.

יושב כאן ראש עיריית עפולה, וכידוע, בעפולה יש בית-חולים גדול, ובית-חולים טוב; הוא יאשר בוודאי את הדברים שאמרתי לגבי הבעיות הקיימות גם בתפוסה, מעבר להתמרמרות הגדולה של האחיות שם.

חכמים להרע באים ומסבירים, כי הדבר נועד להבריא את קופת-חולים ולרפא את תחלואי המערכת, וזה לטובת האחיות בסופו של חשבון. זו אחיזת עיניים, זה שקר נורא. מי שרוצה לתקן את המצב ראוי לו שקודם שיגזול את כבשת הרש יעשה מאמצים להביא לחיסכון בתפעול ויקצץ בהוצאות מיותרות ויממש נכסים וימכור מבנים ויפטר פקידים מיותרים וימנע כפילויות ויקצץ בשכר הבכירים, והרשימה ארוכה-ארוכה.

וכאן אני מבקש לומר לקודמי, לחבר הכנסת לס: נדמה לי ששר הבריאות הנוכחי הוכיח בתחום הזה הרבה אומץ לב, וכדאי שכאן נבוא וגם נשבח את הפעילות שלו בתחום הזה, את הפעילות הנמרצת שלו. אין כאן מצב "שולמן ישלם", הם יוציאו כספים, יגיעו לגירעונות של מיליארדים, והקופה הציבורית תשלם. מנין? על חשבון מי?

יורם לס (העבודה):

חייבים להם כסף, כסף שהליכוד גנב ממערכת הבריאות.

עובדיה עלי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אני מבקש שחבר הכנסת הצורח יפסיק לצרוח.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת לס, אני מבקשת לאפשר לחבר הכנסת עובדיה עלי לדבר.

עובדיה עלי (הליכוד):

שישמע ויקשיב לדברים.

מי שלא פעל כך, אין לו שום זכות לקצץ בשכר האחיות כדי לתקן את המעוות שהוא יצר. יד האחיות לא היתה במעל הזה.

הגירעון המוכר של קופת-חולים לשנת 1993 מסתכם במיליארד ו-120 מיליון שקל. זהו גירעון שחלקו – ואני מדגיש: חלקו – הוא כתוצאה מהפעלה לא נכונה ומבזבז, ואת המעוות הזה אסור לנסות לתקן על גבן של האחיות. בוודאי אי-אפשר לתקן את המעוות הזה רק על חשבון משלם המסים.

ב-6 בינואר 1993 אמר שר הבריאות, בקשר למשבר דאז במערכת הבריאות, שהדבר נובע מחוסר היערכות מתאימה בשנים האחרונות. ובהמשך הוא הפליג בהבטחות על שינויים, שיפורים מתוכננים לטווחים מיידיים ולטווחים ארוכים. אדוני השר, דבר לא השתנה. המצוקה בבתי-החולים נמשכת, האחיות כורעות תחת הנטל, שכרן הולך ונשחק, ואין פתרון.

שמעתי מפי בכירים בקופת-חולים, שגם האחיות צריכות להשתתף בנטל ההבראה, כמו שעשו זאת העובדים בתעשייה האווירית וכמו בתעשייה הצבאית. זהו לעג לאינטליגנציה של האחיות ושל כל שומע, שכן שם לא היתה עבודה ולא היו הזמנות והיה חשש כבד לפיטורי עובדים, והעובדים בעצם עזרו לעצמם, למניעת פיטורים המוניים וסגירת מפעלים. ואילו האחיות, עבודתן הולכת ומתרחבת והעומס עליהן גדל, ועוד באים וגוזלים משכרן?

גברתי היושבת-ראש, הדבר הראשון שיש לעשותו הוא להחזיר את הגזלה לבעליה, וכבר במשכורת הקרובה. בהמשך יש לתת לנושא טיפול שורש, שישפר את שכר האחיות, יקל את מצוקת המאושפזים ויביא לשקט תעשייתי ולריפוי תחלואי מערכת הבריאות בארץ.

מה צריך לעשות בעניין, כולנו יודעים. כל שצריך הוא משאבים והחלטות, ואני חושב שהפעם יש שר בריאות טוב, נמרץ, ויש ביכולתו לעשות זאת. המערכת כולה צריכה לעמוד לימינו ולאפשר לו לבצע את התוכנית שלו.

היו"ר ע' מאור:

תודה לחבר הכנסת עובדיה עלי. חבר הכנסת שמואל הלפרט.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, זה עשרה ימים מערכת הבריאות מזדעזעת שוב ושוב בגלל שביתות של מגזרים שונים, החל מהרופאים, דרך עובדי מינהל ומשק ועד לאחיות בבתי-החולים, שהיום החליטו לנטוש לגמרי את בתי-החולים.

לא קשה לנחש איזה סבל עובר על אלפי חולים ובני משפחותיהם, על כאלה המאושפזים בבתי-החולים ואינם מטופלים כראוי ועל רבים אחרים שעשו הכנות במש חודשים ארוכים לעבור ניתוחים ובגלל השביתות נדחו הניתוחים, או טיפולים אחרים שהם היו צריכים לעבור.

ביום ראשון ביקרנו עם חברי ועדת העבודה והרווחה בבית-החולים "בילינסון", ביום שבו התקיימה שביתת האחיות. כולנו ראינו בכאב לב את הסבל הקשה של החולים המאושפזים. כמעט כל הניתוחים שנקבעו נדחו, לאחר שהחולים המתווכחים לקיומם בקוצר-רוח זמן רב.

הרופאים בבית-החולים סיפרו לנו, כי הם אפילו לא מסוגלים לקבוע לחולים מועד חדש לניתוח לנוכח המצב והשביתות המתרבות והולכות. והגיעו הדברים לידי כך, שאפילו ניתוחים של גידולים ממאירים נדחים.

בבית-החולים "בילינסון", שבו מתבצעים 100 ניתוחים ביום, הרי ביום שביתה מתקיימים עשרה ניתוחים בלבד, ומדובר בניתוחים הכרוכים בפיקוח נפש, וכל זה רק בבית-חולים אחד.

לא קשה לשער מה קורה בבתי-חולים אחרים, ואני חייב להדגיש שהמצב קשה וחמור במיוחד בבתי-חולים כרוניים וגריאטריים. במקומות אלו, העדר כוח אדם, כמו בימים של שביתת אחיות, גורם למצב קריטי ביותר. בני משפחה לא יכולים בשום אופן למלא את מקומן של האחיות השובתות, עם כל הרצון הטוב שיש להם.

חברי הכנסת, היום החליטו אחיות בתי-החולים של קופת-חולים לנטוש את משמרתן, ובעצם להפקיד את המחלקות בידי הרופאים. הן יודעות יפה כי הרופאים לא יכולים למלא את מקומן, וממילא הם כורעים תחת עומס העבודה הרפואי המוטל עליהם.

גברתי היושבת-ראש, עם כל ההבנה לשביתת האחיות, לא ייתכן להפקיר אלפי חולים, במיוחד כאשר משמעות הדבר היא סיכון חיי חולים ופיקוח נפש.

וכנגד זה, אין ספק שהיה זה חוסר תבונה להחליט על ניכוי של 5% דווקא משכרן של האחיות, העושות עבודה קשה תמורת משכורת זעומה.

מי שעוקב אחר הנעשה בבתי-החולים יודע, כי האחיות נתונות ממילא בלחץ כבד של עבודה קשה ואחראית, במשמרות בחגים ובשבתות, כאשר התפוסה בבתי-החולים גדלה והולכת, ובבית-החולים "בילינסון" היא הגיעה ל-125%-130%, דבר שמטיל עליהן עומס נוסף מעל ומעבר לעבודה הרגילה שלהן. הן עובדות במשמרות, משאירות ילדים קטנים בבית כדי לעמוד במעמסה המוטלת עליהן. במקום להעלות את שכרן הזעום, מחליטים לצמצם את שכרן.

בטוחני, שכאשר מדובר בניכוי של 5% משכרן של האחיות, קופת-חולים היתה יכולה לוותר על כך, או לפחות לדחות את ניכוי השכר בשלב זה, ובינתיים למצוא מקור אחר לסכום שיחסר לשיקום המערכת כתוצאה מכך.

חברי הכנסת, עוד לא שכחנו את שביתת הרופאים לפני עשרה ימים. אומנם היא היתה קצרה, אבל די היה באותן שעות קשות בבתי-החולים, כאשר לא היה רופא להתייעץ עמו איך לטפל בחולה המתייסר בכאביו.

מערכת הבריאות בנויה כך שכל גורם תלוי בגורם אחר. האחיות לא יכולות לעשות הרבה בלי הרופאים, והרופאים יתקשו לתפקד בלי האחיות. שניהם גם יחד לא יוכלו למלא את תפקידיהם אם עובדי המינהל והמשק ישבתו.

מצב זה רק מחזק את הצורך בקבלת חוק שהעליתי לפני ארבע שנים ולפני עשר שנים, לאסור בחוק שביתות במערכת הבריאות, בדיוק כמו שהדבר אסור במערכת הביטחון והמשטרה.

מובן שהדבר יחייב את המדינה לתת לעובדי מערכת הבריאות אוטומטית שכר הולם, אך בטוחני שכולנו נצא נשכרים מכך שבמערכת זו לא יהיו עוד שביתות והשבתות.

אני קורא לממשלה לדון ולתמוך בהצעת חוק זו, ועם זאת, אני קורא לאחיות שלא לנטוש את בתי-החולים ולשבת למשא-ומתן עם הנהלת קופת-חולים, כאשר זו האחרונה נקראת להחזיר מייד את הניכוי של 5% משכר מהאחיות. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אני מזמינה את שר הבריאות חיים רמון להשיב.

שר הבריאות ח' רמון:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, שביתת האחיות בבתי-החולים של קופת-חולים היא, כמובן, שביתה הפוגעת בראש ובראשונה בחולים. אני פונה לאחיות ומבקש מהן לחזור לעבודתן. האחיות, בעיני, מתוך היכרותי עם המערכת, הן הציבור – ואני מקווה שאינני פוגע באיש, אבל כך התרשמתי – המסור ביותר לטיפול בחולים, יותר מכל סקטור אחר.

גם השכר שלהן, ביחס למאמצים שהן משקיעות, הוא הנמוך ביותר. נדמה לי שעל כך אין מחלוקת. כל מי שהזדמן, בטובתו או שלא בטובתו, לבית-חולים יכול להעיד על כך.

דווקא משום כך אני פונה וקורא לאחיות לחזור אל בתי-החולים, לא לנטוש את החולים, דבר שהן לא עושות לא ביום ולא בלילה, לא בשבתות ולא בחגים.

ביממה האחרונה ובזו שלפניה הוצעו הצעות רבות, שיכולות להתקבל על-ידי האחיות, אשר לא תפגענה בשכרן, או אם השכר ייפגע הוא ייפגע באופן מאוד זעום. אני חושב שעל סמך ההצעות הללו בהחלט ניתן לשבת למשא-ומתן.

דן תיכון (הליכוד):

אולי תיאות לפרט את ההצעות – – – הציגה בבוקר ואמרה, שהם בסך הכול מוכנים לקבל את ההורדה כהלואה.

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת תיכון, אני מייד אפרט. אני לא אפרט הכול, כי יש פה מצב שלצערי איננו קשור לשביתה הזאת, אבל השביתה הזאת נובעת מהמצב הזה, שמערכת הבריאות בישראל – רק כשעולים לדוכן בכנסת היא כמו הביטחון. בחיי היום-יום היא איננה מסורה לחלוטין למשרד הבריאות. אנחנו לא מעסיקים את האחיות הללו, זה גוף וולונטרי, הוא יודע לטפל, הוא צריך לטפל, ואם חס וחלילה מציעים חוק שיהיה איזה סדר במערכת – מייד צועקים על הלאמת הבריאות. אבל פה על הדוכן מודיעים שזה כמו ביטחון.

מיכאל איתן (הליכוד):

דורשים מהממשלה למחוק את כל החובות, פרי המחדלים של הניהול הכושל.

שר הבריאות ח' רמון:

השאלה היא רק באיזו בימה עומדים. בכל דוכן נואמים נאום אחר, אבל היום מותר. כשעושים פוליטיקה על חשבון החולים, אז מותר בכל דוכן לנאום נאום אחר.

מיכאל איתן (הליכוד):

לוקחים מחק ופשוט מוחקים.

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת איתן, אנא ממך, בנושא הזה אל תפריע לי.

מיכאל איתן (הליכוד):

באיזה נושא כן?

שר הבריאות ח' רמון:

בנושאים הרגילים שאתה מפריע לי.

דן תיכון (הליכוד):

נזכיר לך.

שר הבריאות ח' רמון:

מראשית כהונתי, כאשר התברר עומק המשבר בקופת-חולים – הוא התברר למחרת כניסתי לתפקיד – כאשר באו והציגו את הנתונים, אמרתי שאין פתרון למשבר אלא בהתגייסות של ארבעה גורמים: הממשלה, הבעלים – קרי: ההסתדרות, הנושים והקופה: הנהלתה ועובדיה. הסכם ההבראה אכן מטיל עול על כל אחד מארבעת הגורמים הללו.

כאשר התייצבתי לפני העובדים, גם זה היה בראשית כהונתי, אמרתי להם: אתם גם כן צריכים לשאת בהבראת הקופה – ותיכף אומר למה. אבל צריך לעשות זאת בצורה מדורגת. מי שהרוויח הרבה, מי שחרג הרבה – הוא יתרום הרבה. ומי שלא חרג – לא יישא בכך. כלומר, תרומה פרוגרסיבית.

לצערי, חבר הכנסת לס, לא חשוב מה שיאמרו לו, לא חשוב מה שיקראו לו, הוא ימשיך ויאמר את דבריו. הממשלה לא ביקשה הורדת שכר של 5%. הממשלה אמרה – השתתפות של העובדים. הנהלת קופת-חולים היא זו, ומטעמיה שלה, שהציעה 5% והביאה את ההצעה הזאת להסכם ההבראה.

אני אמרתי להם וחזרתי ואמרתי להם: תציעו הצעה מדורגת. לממשלה לא אכפת איך מורידים את השכר, ובלבד שתהיה תרומה של הקופה מבחינת הסכום. לא רק אני אמרתי את זה כשר הבראות – כי יכול להיות שמכיוון שאני שר הבראות, לבי יותר רך במזמונים – אלא גם כאשר שר האוצר הופיע בוועדת הכספים והציג את ההסכם הזה, וישבו שם נציגי העובדים, ההסתדרות ייצגה את העובדים ואמרה שצריך לתמוך בהסכם הזה. אני התפלאתי על כך שהעובדים באמת לא הופיעו ולא הציגו בפני הוועדה את עמדתם. אני מצטער על כך. אבל אמרו: לא צריך לדאוג, ההסתדרות מופיעה, היא מדברת בשם העובדים. לא נחה דעתי, אבל זאת תשובה פורמלית נאותה.

ולא שמעתי אז כל מיני חברי כנסת שמדברים היום על ביטול ההסכם, או על ביטול הסעיף הזה, שקמו וזעקו למה העובדים אינם חלק מהעניין, למה הם לא באים לוועדה. הם שתקו, כי יש גם אינטרסים אחרים.

דן תיכון (הליכוד):

ההסתדרות לא מייצגת את העובדים?

שר הבראות ח' רמון:

סליחה, האמן לי, חבר הכנסת תיכון, אתה ואני עברנו מספיק תוכניות הבראה בוועדת הכספים, ואף שההסתדרות באה והופיעה שם, הופיעו גם העובדים הנוגעים בדבר. אם הדיון היה על הסכם "כור", הופיעה ההסתדרות והופיעו עובדי "כור".

מיכאל איתן (הליכוד):

עם כל הכבוד, אני פניתי אל יושב-ראש ועדת הכספים בנקודה הזאת ושאלתי, והוא אמר לי: הם לא ילדים קטנים. ועדי העובדים יודעים שמתקיים דיון, ואילו רצו להופיע, הם היו כאן, והייתי נותן להם להשתתף בדיון. למען הפרוטוקול אני מבקש, שהכתובת תהיה הם עצמם, כי אני משוכנע בעניין הזה.

יורם לס (העבודה):

העובדים אשמים.

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת תיכון, שאלת מה אני הצעתי. אני הצעתי הגמשה של הסעיף הזה גם כן. אני לא מנהל כאן את המשא-ומתן, כי אנחנו לא הבעלים. אף שבמידה מסוימת זה לא עולה בקנה אחד, במאה אחוז, על-פי הסכם ההבראה, אנחנו מציעים שהורדת השכר תהיה רק מסכום של רמת הכנסה מסוימת ומעלה. אני יודע שיש מעט מאוד אחיות שמשתכרות למעלה מהסכום הזה, אם בכלל.

כששאלתי את יושבת-ראש חטיבת האחיות אילנה כהן, כמה אחיות משתכרות למעלה מ-4,000, 3,000 שקל, היא השיבה לי, שרק במונה גייגר אפשר למצוא את האחיות הללו. כלומר, מעט מאוד.

למה העובדים צריכים להשתתף? אני אספר לך, חבר הכנסת לס, למה העובדים צריכים להשתתף. יש בידי נתונים מ-1988, ונכון שהממוצעים עושים עוול, כי האחיות לא נהנו ממה שאני עומד לתאר, והעובדים ברמות הנמוכות והבינוניות-מינוס לא נהנו. אבל העובדים ברמות הבינוניות-פלוס ומעלה נהנו גם נהנו. בשנת 1988/89, כאשר עליית השכר הממוצע בכל המשק היתה 19%, עליית השכר הממוצע בקופת-חולים היתה 32% – קרוב ל-60% מעל העלייה במשק. בשנת 1989/90 היתה עליית השכר הממוצע בקופת-חולים 22%, ועליית השכר הממוצע במשק היתה 14%. שוב, קרוב ל-60% מעל עליית השכר הממוצע במשק. ב-1990/91 היתה עליית השכר הממוצע בקופת-חולים 27%, ועליית השכר הממוצע בכל המשק היתה 16%; שוב, למעלה מ-60%. רק ב-1992, כאשר אנחנו נכנסנו לתפקיד, העלאת השכר הממוצע בקופת-חולים היתה 13%, ועליית השכר הממוצע בכל המשק היתה 11%. כלומר, הפער הצטמצם. גם ב-1992, בשנה הקשה הזאת, הוא היה למעלה מהשכר הממוצע במשק.

אני שואל, עם כל הכבוד, אותו חלק של העובדים – ואני מדבר רק על אותו חלק שנהנה מהעלאות שכר חריגות, שבסופו של דבר באות על חשבון משלם המסים ועל חשבון מערכת הבריאות – לא יכול לשאת בהורדת שכר לשנה? מי שמשתכר 15,000 שקל לא יכול לשאת ולהשתתף ב-5%? זה פשע כאשר אני מראה מה היו עליות השכר ואילו ממוצעים? אני מודיע לכם, שברמות השכר הגבוהות זה הרבה יותר, כי ברמות השכר הנמוכות זה לא קרה. ברמות השכר הנמוכות והבינוניות אין כמעט הפרשים בין מה שמשתכרים עובדי מערכת הבריאות במערכת הממשלתית לבין מה שמשתכרים עובדי קופת-חולים. אצל החלשים והבינוניים אין כמעט הבדל, אבל כשבאים לרמות ההכנסה הגבוהות, יש פערים עצומים בין עובדי המדינה – אותם רופאים, אותן אחיות מסורות, עובדי מינהל ומשק – לבין עובדי קופת-חולים. אז אי-אפשר לבקש שהם ישתתפו? לא איזה דבר גרנדיוזי. אי-אפשר לבקש את זה?

ביקשתי שיבואו כמה עובדים מקופת-חולים לעבוד במשרד הבריאות, ויהיו חלק מהמשרד. לא יכולתי לעמוד בדרישות השכר שלהם. הם לא ביקשו תוספות שכר, הם ביקשו שמה שהם מקבלים בקופת-חולים הם יקבלו במשרד הבריאות. היו פערים של קרוב ל-100% לפעמים. הצעתי להם במערכת הבריאות הממשלתית תפקידים יותר בכירים מהתפקיד שהם מילאו בקופת-חולים. אז אי-אפשר לבקש מהם?

נכון, זה לא נוגע לאחיות. האחיות הן אולי החלק הדפוק ביותר במערכת הבריאות מבחינת שכר פר-השקעה. אז מה, לבטל את סעיף 13? מנין כל הכסף הזה? אנחנו מדברים על מאות מיליונים שצריכים להגיע לחולה והם לא מגיעים לחולה. אין פתרון אמיתי, שמצד אחד את כספי הבריאות יגבו הקופות, ובמקרה מסוים אפילו לא הקופה, אבל את הוצאות הקופות תממן הממשלה. את זה אני לא מבין. אם רוצים אחריות כוללת כמו לביטחון, אדרבה ואדרבה, אני מציע את זה. אני מציע בחוק ביטוח בריאות ממלכתי אחריות כוללת, אבל יש כאלה שמטרפדים את זה. יש כאלה שנאבקים נגד זה.

יורם לס (העבודה):

שר הבריאות ח' רמון:

סליחה, חבר הכנסת לס, אני לא מדבר אליך. למה אתה קופץ? יכול להיות שיש לך סיבות טובות, כי אתה כנראה נמנה עם אלה, ואני לא התכוונתי אליך. יש כאלה שמונעים, ורק החוק הזה, אשר יגדיל את המשאבים למערכת הבריאות בצורה דרמטית ויאפשר חלוקה צודקת שלהם, חלוקה לפי הצרכים, מה שלא נעשה היום, הוא ימנע גם את המצב הזה.

ולסיום דברי לגבי שביתת האחיות. אני משוכנע שההצעות החדשות שהצעתי גם אתמול, גם שלשום, בגיבוי של שר האוצר, יכולות לענות על דרישת האחיות. יש השתתפות של עובדים ברמות הבכירות, אלה שנהנו מהחריגות, אלה שקיבלו תוספות שכר חריגות, אלה שנהנו מהסכמי שכר מעל ומעבר למה שהיה נהוג במשק – הם יישאו. גם כן, זה רחוק מאוד ממה שהם קיבלו, וגם כאן מדובר בשנה.

מכיוון שמישהו ניסה לשרבב נימה פוליטית, כדאי שתדע, חבר הכנסת לס, שכל הסכם ההבראה עם קופת-חולים הוא בתוקף כל עוד אין חוק בריאות ממלכתי; לא רק סעיף 13. זה גם כתוב בהסכם. אבל צריך לקרוא, צריך לרצות לקרוא.

מיכאל איתן (הליכוד):

בדיונים שהתקיימו בוועדת הכספים, שאתה לא היית נוכח בהם, נאמר שאתה אישית מתנגד לכך שההסתדרות, כבעלים של קופת-חולים, ממקורותיה תביא את הכסף שאתה חוסך על-ידי הורדת השכר של האחיות, הרופאים ועובדי קופת-חולים. האם אתה יכול לאשר או להכחיש את ההאשמה הזאת?

שר הבריאות ח' רמון:

אני משוכנע שההאשמה הזאת לא באה מצד שר האוצר. זו האשמה שקרית, חסרת כל בסיס. לא היה ולא נברא. אני כשר בריאות לא רציתי להיות אחראי להתחייבויות ההסתדרות בהסכם, מטעמים שלי. יש שר אוצר. יש התחייבויות שההסתדרות צריכה לעמוד בהן. אני לא שר ההסתדרות. יש לי דעה מסוימת לגבי ההתחייבויות האלה, אבל אינני רוצה להביע אותה. אני בהחלט אומר ההיפך, שאם ההסתדרות תתחייב להביא את הסכומים הללו, אני לא מתנגד. אני לא התנגדתי, אני לא מתנגד ולא אתנגד. אם כי אני חוזר ואומר, שיש צדק מוחלט בתביעה, שאותו חלק של העובדים שמשתכר למעלה מ-6,000, 7,000, 10,000 שקל ישתתף. אני חוזר ואומר זאת. אני לא מנסה למצוא חן בעיני מישור. כי מהי המשמעות? המשמעות בסופו של דבר היא, שאוצר המדינה מממן תוספות שכר חריגות, ואנחנו מפלים בין עובדי מערכות בריאות במדינה לבין העובדים במערכת של קופת-חולים. כך שזה לא היה ולא נברא, והצענו הצעות מאוד גמישות.

אני רוצה רק שיהיה ברור: הממשלה מילאה את כל התחייבויותיה, גברתי היושבת-ראש – בתוקף היותך ממציעי ההצעה – הממשלה מילאה את כל חובותיה לקופת-חולים, מעל ומעבר. היא לא חייבת דבר. להיפך, היא סייעה והיא הזרימה, מזמן שאני שר הבריאות ושר האוצר הוא בייגה שוחט, קרוב ל-700 מיליון שקל, בעשרת החודשים הללו, כדי להציל את מבוטחי הקופה. כדי שלא יהיו אי-הבנות בעניין: יש הסכם, וכל חריגה ממנו תכוסה על-ידי הבעלים. היה פרסום היום, כאילו המדינה מתכוונת שהפרש בעניינים של השכר יכוסה על-ידי המדינה. לא ולא. יש התחייבות מוחלטת, שאם במקום 70 מיליון השתתפות העובדים יהיה מדובר ב-40 מיליון, ההפרש יכוסה על-ידי הבעלים, קרי ההסתדרות. התחייב לכך מזכ"ל ההסתדרות לפני שבוע, הוא התחייב הבוקר בשיחה עם שר האוצר שכך הוא ינהג, ולכן אני רוצה שיהיה ברור: המדינה מילאה מעל ומעבר את התחייבויותיה. אין שום חוב, לא אמיתי, לא מדומה, ואני מדבר על עשרת החודשים הללו – וגם לא על שום דבר בעבר.

היו"ר ע' מאור:

גם לעולים?

שר הבריאות ח' רמון:

גם לא לעולים. האמיני לי, גם לא לעולים.

מיכאל איתן (הליכוד):

החובות שלהם היו מיליארדים לפני שהיתה עלייה. מה אתם ממציאים סיפורים על העלייה? מאות מיליונים לפני שהתחיל גל העלייה. מצאו להם סיבה: העלייה – – –

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת מיכאל איתן, תאפשר לשר לסיים את דברו.

שר הבריאות ח' רמון:

אני רוצה לומר: ההתחייבויות שיש לכיסוי ההוצאות שקשורות לעלייה, יש לגביהן הסכם. לעתים, כמו בכל גורם, נוצר פער של הזרמה, שהאוצר מזרים יותר לאט או פחות לאט, אבל זה לא חוב, כי בחוב הזה מכירים ומשלמים אותו, והוא איננו הבעיה. יש הסכם בעניין הזה, ולא זאת הבעיה כרגע. דיברתי אך לפני שעה עם מנכ"ל קופת-חולים, כך שאני רוצה שהדברים הללו יהיו ברורים: כל פער נוסף שיייוצר כתוצאה מוויתורים על הורדת שכר יהיה על חשבון הבעלים, שזאת ההסתדרות, שתכסה זאת.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה.

יורם לס (העבודה):

העובדים יהיו בני ערובה של המצב הזה.

שר הבריאות ח' רמון:

אני מציע לך, חבר הכנסת לס: איש מהעובדים הוא לא בן ערובה, והרי אתה תגיד את זה – – –

יורם לס (העבודה):

זה המצב.

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת לס, המצב הזה הוא רק בעיני רוחך, הוא לא קשור לעובדות, וכל מה שאתה אומר איננו מכוון לא לקופת-חולים, לא לחולים ולא לאף אחד אחר, אלא להרוויח רווח פוליטי, ואני אינני רוצה להתווכח אתך יותר. תודה.

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את חבר הכנסת מיכאל איתן, המציע להסיר את הצעת חבר הכנסת לס. דקה, בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני מבקש להסיר את הצעתו האבסורדית של חבר הכנסת לס מסדר-היום, כי עכשיו הסתבר לו דבר פשוט מאוד, ושמענו את זה מפי השר: חבר הכנסת לס, השולחים שלך, ההסתדרות, הם יכולים לפתור את הבעיה בשנייה. הם מקבלים כל שנה 500 מיליון שקל מכספים שעם ישראל משלם עבור קופת-חולים. הם לוקחים – שיוציאו כמה עשרות מיליונים בודדות מזה ויממנו את השכר של האחיות, את הפער, של הרופאים ושל עובדי קופת-חולים.

אני פונה מפה לאילנה כהן, היושבת-ראש הנאבקה למען זכויות האחיות: תאמרי להם את האמת. יש כסף, עם ישראל משלם, אבל במקום לתת לרופאים ולאחיות אתם נותנים לפוליטרוקים בלשכות המס. תשוו את שכר האחיות לשכר הוועד הפועל. הרי עם ישראל משלם לעובדי הוועד הפועל לא משום שהוא רוצה לשלם לעובדי הוועד הפועל, כי הוא רוצה בריאות, כי הוא רוצה קופת-חולים.

ולכן, פרופסור לס, אם אתה דואג כל כך לשכר של האחיות, יש לך כתובת – ההסתדרות, שהיא בעלת הבית של קופת-חולים. במקום להפנות את הכסף שהיא גובה לכל מיני עניינים שלא מעניינים את עם ישראל, שייטנו חלק מהכסף, חלק קטן, לשיפור שכרו של מי שעובד אצלם.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת איתן, תודה. אני מזמינה את חבר הכנסת דוד מנע, המציע להסיר את ההצעה לסדר-היום שלי; שלי, זאת אומרת של חברת הכנסת ענת מאור.

דוד מנע (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, לפני שאני מעיר, אני רוצה פשוט לברך את שר העבודה הרוסי, שנכנס עכשיו לאולם יחד עם יושב-ראש ועדת העבודה והרווחה.

אני רוצה להבהיר לאנשים, גם לציבור וגם לחברי הכנסת, במה מדובר. סעיף 13, עלותו היא 91 מיליון שקל. זה כל הפער. את חלקו מוכן מזכיר ההסתדרות, כפי שנאמר אתמול בוועדת העבודה והרווחה, לתת – 30-35 מיליון שקל. נשארו כ-60 מיליון שקל. כלומר, כל המאבק של האחיות, כל העיצומים והשביתות והנטישות הם בסך הכול על 60 מיליון שקל, ואת 60 מיליון השקל אפשר להוציא גם מתוך ההסתדרות, גם מתוך הממשלה וגם מגורמים שונים. בסך הכול הוויכוח הוא על 60 מיליון שקל בלבד, ולכן יש נטישה ועל זה יש שביתה ועל זה הציבור סובל. האם אי-אפשר לפתור את הבעיה של 60 מיליון השקל? אני חושב שאפשר לפתור את הבעיה הזאת, ועכשיו לפתור אותה.

היו"ר ע' מאור:

תודה לחבר הכנסת מנע. בבקשה, חבר הכנסת דן תיכון, המבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת הלפרט.

דן תיכון (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אדוני שר הבריאות, אני מבקש, כמובן מטעמי פרוצדורה, להסיר את ההצעה לסדר-היום.

לצערי הרב, נעדרתי בעת שהתקיימו בוועדת הכספים הדיונים בבקשת האוצר לסייע לקופת-חולים. אני מבין שבמרוצת עשרת החודשים האחרונים העברנו, קרי ועדת הכספים ומשלם המסים, כ-700 מיליון שקל לסיוע מיוחד להצלת קופת-חולים. אני גם מבין מן הדברים שלך, אם כי לא אמרת זאת במפורש, ולכן אני שואל אותך: האם קופת-חולים דורשת לבטל את הקיצוץ בשכרם של כל העובדים בשיעור של כ-5% בתמורה לביטול הקיצוץ של שכר האחיות? האם כזה הוא המצב? האם זוהי הדרישה שלא שומעים עליה?

ועכשיו לידיעה שקראתי בעיתון, ואני מבקש ממך לאשרה. אני גם קורא בעיתון, שמישהו בהסתדרות החליט להפחית את המס האחיד לעשירון העליון, וזאת כדי להפוך את הקופה לאטרקטיבית יותר. היתה הפחתה אחת, וכנראה תהיה עוד הפחתה. אני אומר לך: אם הדברים הללו נכונים, הרי הקופה לא ממלאת את חובתה ואת ההתחייבות שלה לוועדת הכספים, ולכן אבקש להעביר את הנושא הזה לדיון דחוף לוועדת הכספים, ולא לוועדת העבודה והרווחה. אנחנו נלמד את הקופה הזאת אחת ולתמיד.

היו"ר ע' מאור:

תודה. אדוני שר הבריאות, מה הצעתך לגבי ההצעות?

שר הבריאות ח' רמון:

שזה יעבור לוועדה.

היו"ר ע' מאור:

לוועדת העבודה והרווחה?

דן תיכון (הליכוד):

לא, לוועדת הכספים. מספיק עם ועדת העבודה והרווחה.

היו"ר ע' מאור:

אם כן, ועדת הכנסת תחליט. יש שתי הצעות, ולכן ועדת הכנסת תחליט.

חבר הכנסת יורם לס, האם אתה מסכים להעביר לוועדה?

יורם לס (העבודה):

מסכים.

היו"ר ע' מאור:

אני מסכימה. חבר הכנסת שמואל הלפרט? איננו.

יצחק לוי (מפד"ל):

כנראה הוא מסכים.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת עובדיה עלי? הסכים.

אם כן, אנחנו מצביעים. מי בעד העברת ההצעות לסדר-היום בנושא השביתות במערכת הבריאות לוועדה? לאיזו ועדה – ועדת הכנסת תחליט. נא להצביע.

הצבעה מס' 3

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 15

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 1

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

ב-15 קולות בעד, אחד נגד, ללא נמנעים, ההצעה הועברה לאחת מהוועדות, וועדת הכנסת תחליט – או לוועדת העבודה והרווחה או לוועדת הכספים.

עכשיו יש לנו עניין פרוצדורלי. בבקשה, שר הבריאות חיים רמון.

שר הבריאות ח' רמון:

אנחנו קיימנו רק הרגע דיון בנושא שביתת האחיות. זימנתי לפגישה את יושבת-ראש חטיבת האחיות אילנה כהן ואחיות נוספות מהוועד. הן מחכות כבר זמן ממושך. אני חס גם על זמן, אבל יותר אני חס על כך שהן לא נמצאות היכן שהן צריכות להימצא, והייתי מאוד מבקש שאת ההצעות לסדר-היום הנוספות, שאני צריך להשיב עליהן – אשיב עליהן במשך היום, ויתאפשר לי לשבת עם האחיות בניסיון להגיע לפתרון הבעיה מהר ככל האפשר. סגן שר הביטחון נמצא כאן, והוא יכול להמשיך בסדר-היום, ואני מבקש – – –

מרדכי גור (העבודה):

בשביל זה הוא פה.

שר הבריאות ח' רמון:

בשביל זה הוא פה. אני ביקשתי ממנו במיוחד ואני מודה לו על ההיענות.

אני מאוד מבקש משלושת חברי הכנסת שעמדו להציע את ההצעה להתחשב בנסיבות המסוימות של המקרה ולהיענות לבקשתי. תודה.

מיכאל איתן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש – – –

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת מגן הוא זה שפנה. בבקשה, בכמה מלים, כי אנחנו אפשרנו את הפנייה של השר, כמובן לאור הנסיבות.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, לפי סדר-היום אמור שר הבריאות להתייחס עתה להצעה דחופה לסדר-היום מטעמי ומטעם ידידי חבר הכנסת רענן כהן. סדר-היום של כל חבר כנסת ושל הכנסת כולה נקבע על-פי סדר-היום שפורסם ואושר היום כמה פעמים. אני, למשל, קבעתי פגישות שונות עם גורמים בוועדות הכנסת בעניינים הקשורים להצעות חוק שלי. שינוי סדר-היום ללא תיאום עם חבר הכנסת גורם לשיבוש עבודת הכנסת. אני תובע לשמור על סדר-היום המקורי. הממשלה צריכה להתאים את פעילותה לפעילות הכנסת, ולא להיפך.

אני מודע לחומרה של שביתת אחיות קופת-חולים, אני אפילו מזדהה אתן, ואני רוצה להזכיר לשר הבריאות, כי אנחנו עומדים לדבר עכשיו על 100,000 ילדים ללא ביטוח בריאות, אשר נגרמים להם נזקים בלתי הפיכים. להם אין איגוד מקצועי. זה דחוף לא פחות.

גברתי היושבת-ראש, אם לא הייתי ברור, לאור פנייתו האישית של השר איני עומד על תביעתי.

היו"ר ע' מאור:

אני רוצה לסכם את דברי – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

סליחה, יש כאן עניין של שאלות ותשובות.

היו"ר ע' מאור:

אני מצטערת. נתתי לאחד, ואני מסכמת את הדברים. אני מבקשת לרשום בפרוטוקול את סיכום הדברים הבא – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

לא שמענו את כל הדוברים.

היו"ר ע' מאור:

שמענו אדם אחד, לא נשמע את כל המציעים. יש כעשרה מציעים.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מדבר על נושא אחר, אני מדבר על תשובותיו של שר הבריאות על שאלות.

היו"ר ע' מאור:

גם זה יידחה. הוא ישיב.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני רוצה לומר שני משפטים בקשר לעניין הזה.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת איתן, מהמקום, כי חבר הכנסת מגן נימק בשם כולם.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מתייחס לחובתו של השר להשיב בשם ראש הממשלה על שאלתא שהוגשה ב-15 בדצמבר, ובניגוד לתקנון ראש הממשלה לא ענה עליה, אף שהיה צריך לענות כעבור 21 יום, עם ארכה של 21 יום נוספים. סחבו את זה חמישה חודשים. במשך חמישה חודשים ראש הממשלה לא יכול היה לענות או לשלוח מישור אחר? אחרי חמישה חודשים התפנה שר הבריאות לענות בשמו של ראש הממשלה, ואני רוצה למחות על כך. הממשלה היא ממשלה עם הרבה שרים וסגני שרים, הם יכולים לתת את מעט הכבוד לתקנון הכנסת ולענות בזמן. אני מקווה שלמרות האילוצים ובעקבות ההערה שלי, בסופו של דבר תשמע היום הכנסת את התשובה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. אני רוצה להביא את הסיכום ולרשום בפרוטוקול, שאנו בהחלט פונים לשר ומבקשים ממנו להעביר לממשלה שנית, כי כיבוד סדר-היום הוא דבר חשוב מאוד גם לתקינות עבודת הכנסת וגם ללוח הזמנים ולתוכניות המאוד-נכבדות של חברי הכנסת.

דוד מגן (הליכוד):

הקשורים בעבודת הכנסת.

היו"ר ע' מאור:

הקשורים בעבודת הכנסת. עם זאת, אנו רושמים את ההסכמה העקרונית והמעשית של השר, ולנוכח הדחיפות וההסכם שאליה הגיע עם המציעים, אנו מכניסים את השינוי בסדר-היום. יש כאן שני שינויים קלים: 1. אנו מקדימים הצעת חוק מהמקום של חבר הכנסת יצחק לוי. דקה מן המקום, ללא תשובת הממשלה, מאחר שזה מוסכם. לאחר מכן, הסעיף הנוגע לסגן שר הביטחון.

הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (הוראות שעה), התשנ"ג-1993

(הצעת חבר הכנסת י' לוי)

היו"ר ע' מאור:

הצעת החוק תצ"ז, הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (הוראת שעה). בבקשה, חבר הכנסת יצחק לוי.

יצחק לוי (מפד"ל):

תודה רבה, גברתי היושבת-ראש, מכיוון שההצעה מוסכמת וגם שר הפנים הודיע שאין הוא רואה לנכון לבוא ולהשיב עליה, וביקש שאודיע את הסכמתו, אקרא את דברי ההסבר: בסעיף 35(ח) לחוק הרשויות המקומיות (בחירות) נקבע, כי המועד להגשת הרשימות הוא ביום ה-33 שלפני הבחירות. בבחירות הקרובות יצא יום זה ביום ט"ו בתשרי התשנ"ד, חג הסוכות. בהתאם לחוק נדחה כל מועד כזה ליום הבא שאחריו, שהוא יום שישי – ערב שבת. בהתאם לתקנות, הגשת הרשימות היא משעה 15:00 עד השעה 21:00, דבר שאי-אפשר לעשות ביום שישי. לכן מוצע, כהוראת שעה, להקדים את הגשת הרשימות ליום ה-35 שלפני הבחירות, כדי שנימנע מחג, ערב חג או ערב שבת. מדובר בתקופה שבין יום כיפור לסוכות. כך אפשר יהיה להגיש את הרשימות כתקן ובזמן המתאים.

אני מבקש להעביר את ההצעה הזו לוועדת הפנים.

היו"ר ע' מאור:

בשם המזכירות, ההצעה הזו מוגשת באישור ועדת השרים לענייני חקיקה.

דוד מגן (הליכוד):

אני מתנגד להצעה.

היו"ר ע' מאור:

בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, בקשר להערוטינו לסדר-היום, אנו מופתעים מכך שהצעת החוק לא מונחת.

רענן כהן (העבודה):

היא הונחה בהתאם לתקנות.

דוד מגן (הליכוד):

היא הונחה על שולחן הכנסת בלי להיות קשורה לסדר-היום.

היו"ר ע' מאור:

היא על סדר-היום, היא רק הוקדמה.

דוד מגן (הליכוד):

הוקדמה בארבע-חמש שעות. מותר לי להעיד על עצמי, כחבר כנסת אשר משתדל לפעול, כי אני נתון ללוח זמנים צפוף, והתכוונתי ללמוד את ההצעה הזו לעומקה, לדבר עם מגיש ההצעה ולהתייעץ עם היועץ המשפטי של משרד הפנים אחר-הצהריים. בעיתוי הזה אתה מפתיע אותי. אני אומר זאת משום שמשרד הפנים, עם כל הפעילות הענפה שלו, הוא כתובת לקבלת הצעות חוק פרטיות בכל נושא, בלי שהוא מתרכז בעבודה מאומצת של חקיקה לקראת הבחירות לרשויות המקומיות. אני אומר לך, הרב חבר הכנסת יצחק לוי, אם, למשל, משרד הפנים היה מתייחס לבחירות לרשויות המקומיות ברצינות – – –

רענן כהן (העבודה):

סליחה, זה בהתאם לתקנון.

היו"ר ע' מאור:

ההצעה מועלית בהתאם לתקנון. חבר הכנסת רענן כהן, ההערה לגבי הקדמת הסעיף היא עניינית, ואני מקבלת אותה. מאחר שזוהי הצעת חוק שיש לגביה הסכמה של ועדת השרים לענייני חקיקה, זכותו של חבר הכנסת להתנגד. בבקשה, חבר הכנסת מגן, תמשיך.

דוד מגן (הליכוד):

אני נאלץ לעדכן את חבר הכנסת רענן כהן לגבי התקנון: תפתח את הפנקס החום ותקרא בו. יש לי עשר דקות כדי להתייחס להצעת חוק, ואם חבר הכנסת יצחק לוי ירצה לעלות לדוכן ולדבר עוד חמש דקות, הוא יוכל לעשות זאת. הדברים נאמרים בעמ' 74 למטה.

אני חושב שאין טעם בהצעות חוק פרטניות, המתייחסות לכל בעיה ובעיה הקשורה במערכת הבחירות ב-2 בנובמבר 1993. יש מקום שהרב יצחק לוי ישב עם נציגי משרד הפנים, יראה את מכלול הבעיות – ויש עוד הרבה בעיות, עם פתקי הצבעה וכיוצא באלה, בעיות הקשורות למערכת הבחירות לרשויות המקומיות בנובמבר 1993 – על מנת להגיש הצעת חוק מקיפה בכל הנושאים הללו.

לעצם העניין, הייתי מציע לך לתקן חוק שלא יהיה מיוחד ל-1993, להשאיר מרחב זמן גמיש, כך שלא נהיה קשורים ביום טוב או במועד, ולא נצטרך מדי פעם בפעם, על-פי לוח השנה, לבצע פעולות חקיקה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת יצחק לוי, בקצרה.

יצחק לוי (מפד"ל):

יכולתי לעלות לדוכן, אבל אני עושה את זה מהמקום.

דבר ראשון, אני רוצה לציין, חבר הכנסת מגן, שאת הצעת החוק הגשתי בי"ח בטבת התשנ"ג. ב-11 בינואר 1993 היא הונחה על שולחן הכנסת, ולו היית רוצה לשוחח אתי על הנושאים החשובים שהזכרת, הרי היו לך כבר כארבעה חודשים. חבל שחיכית לארבע השעות האחרונות, אם העניין היה דחוף כל כך.

דבר שני, אין אני רואה עצמי במקום שר הפנים ואין אני רואה את עצמי כרגע – אולי בקדנציה אחרת – לומד את כל חוקי הבחירות ותקנותיהן ומגיש הצעה מקיפה. זה תפקידו של משרד הפנים. יש כאן תיקון הנובע מכך שאני חושש לחילול שבת ולחילול חג, ולכן העליתי אותו, ואני מבקש מחבר הכנסת דוד מגן להצטרף ולתמוך בהצעה זו.

אני מתאר לעצמי שעוד תהיינה הצעות כהנה וכהנה, ושר הפנים יצטרך להתארגן. מי שיהיה שר הפנים בשבוע הבא יצטרך להתארגן.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אם כן, חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד אישור הצעת החוק בקריאה טרומית והעברתה לוועדה?

יצחק לוי (מפד"ל):

לוועדת הפנים.

היו"ר ע' מאור:

כן, לוועדת הפנים.

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 10

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – אין

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (הוראת שעה),

התשנ"ג-1993, לדיון מוקדם בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

ב-10 תומכים, ללא מתנגדים ועם נמנע אחד אושרה הצעת החוק בקריאה טרומית והועברה לוועדת הפנים.

הצעות לסדר-היום

הפיצוץ במפעל תע"ש ואובדן חיי אדם

היו"ר ע' מאור:

אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום – הצעות לסדר-היום מס' 1541, 1551, 1553 ו-1570, בנושא: הפיצוץ במפעל תע"ש ואובדן חיי אדם. ראשון הדוברים – חבר הכנסת יעקב שמאי. שבע דקות לכל מציע.

יעקב שמאי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, ב-9 במאי, סמוך לשעה 16:00, נגרם פיצוץ נוסף באחד ממפעלי תע"ש, הממוקם באזור צפוף אוכלוסין ביותר, וקיפד חיי אדם, עובד נוסף.

בתקופה האחרונה אירעו פיצוצים מספר במפעלי תע"ש. האחראים לכך נתנו את דעתם לפיצוצים, הקימו ועדות, הוועדות בדקו, חקרו והסיקו מסקנות. כמו-כן קיבלה הממשלה הקודמת החלטה להעביר את מפעלי תע"ש המסוכנים, הממוקמים במרכז הארץ, לאזור הנגב.

אדוני סגן שר הביטחון, אינני בא לומר שהנושא הזה לא ידוע. אתם בוודאי רגישים לנושא הזה ומקדישים לו מחשבה. אבל אני שואל, מה צריך לקרות, אדוני סגן השר, כדי שבאמת יבצעו מהלך דרסטי ויעבירו את אזור הסכנה ממרכז הארץ ומיישובים צפופי אוכלוסין שבהם נמצאים מפעלי תע"ש, ואנחנו יודעים מה המשמעויות.

הרי אילו היתה, חלילה, בפיצוץ הקודם בנוף-ים שרשרת של פיצוצים, מה עלול היה לקרות, אדוני סגן השר? היה נס והדבר הזה לא קרה. האם אנחנו מחכים לנסים? האם אנחנו לא יודעים, אדוני סגן השר, שהתושבים שגרים באזור המפעלים מודעים לסכנה הנשקפת להם ולעובדים? ואם הסכנה הנשקפת להם ולעובדים ידועה, והחרדה בקרב האוכלוסייה אכן קיימת – ואני בטוח שהדאגה קיימת גם אצל שלטונות הביטחון, תע"ש והאחראים – נשאלת השאלה, האם מסקנות ועדות החקירה שקמו בעבר לא היה בהן די כדי למצוא פתרון נאות על מנת שנושא כזה לא יישנה, שפיצוץ נוסף לא יקרה?

ואני לא רוצה להשתמש, חלילה, בביטויים כמו "מחדל". הרי זה לא מחדל באמת. זה נושא כאוב, זה נושא ידוע. ביום נתון, בתקופה מסוימת, הקימו את המפעלים הללו, אבל קיימת מגמה להעביר את המפעלים הללו וקיים הרצון, וקיימות גם ההחלטות, דבר שלא נעשה. כנראה אין זרז כדי להזיז את המפעלים האלה במלוא המהירות ממרכזי האוכלוסין.

רון נחמן (הליכוד):

יהודה ושומרון.

יעקב שמאי (הליכוד):

אין לי התנגדות שזה יהיה גם ביהודה ובשומרון.

אדוני סגן השר, התאונות הללו קורות מעת לעת, מפעם לפעם, ומתייחסים אליהן כאל אירוע מקומי. זה לא אירוע מקומי. המפעלים הללו מפוזרים, ממוקמים במקומות שונים, ואני בטוח שכל תושב שנמצא באחד המקומות הללו חרד, ממש חרד, וכך גם כל אדם שנמצא במקום העבודה. לפעמים קרו נסים כי העובדים עזבו את מקום האירוע, את מקום הפיצוץ, וניצלו.

ומה אני מבקש, אדוני סגן השר? אני לא מבקש שמחר בבוקר יבצעו את השינוי הנכסף, שמחר בבוקר יזיזו את המפעל. אבל אני חושב שהדבר הנכון ביותר הוא לשבת היום עם כל האחראים ולהסיק את המסקנות המתבקשות, ומי כמו אנשי צה"ל שלנו יודעים, לאחר חקירה ממצה של הנושא ובדיקת המסקנות, ואם היו סייגים כלשהם מעבר לביצוע הכללים – להקפיד על הכללים, להקשיח אותם, כדי שיימנעו בעתיד מקרי פיצוץ דומים, עד להעברת המפעל.

הייתי אומר, אדוני סגן השר, שהיה טוב יותר לו הייתם קובעים לנו גם מועד של הזזת המפעלים. אני יכול לומר שמצלצלים אלי יום-יום, לא רק בזמן הפיצוצים, גם במשך השנה, גם בין הפיצוצים. מצלצלים אלי המון אזרחים מאותם מקומות שבהם נמצאים המפעלים המסוכנים ואומרים לי: אנחנו חרדים, אנחנו בעלי משפחות, יש לנו ילדים, אנחנו רוצים לגדול ולשבת כאן לבטח, אבל קשה לנו להירדם בלילה. ואני בטוח, אדוני סגן השר, שהדברים האלה שאני אומר לך ידועים לך, כי אני מניח שגם אתם מקבלים את שיחות הטלפון האלה מכלל האזרחים.

הבקשה שלי: תקפידו יותר, תקבעו כללים מדויקים, תחמירו בנושאים של הבטיחות, תעצרו את המעשה שעלול לקרות עד להעברה המוחלטת. עם זאת, יש לזרז ככל האפשר את העברת המפעלים, ובו-זמנית לשמור גם על האזרחים, כדי שאפשר יהיה לתת להם לחיות בשקט ולבטח.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אני מזמינה את חבר הכנסת יעקב שפי. בבקשה.

יעקב שפי (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, בתחילת דברי אני מבקש לשלוח את תנחומי למשפחתו ולחבריו של עובד התעשייה הצבאית מאיר מועלם, זכרו לברכה.

מותו הטרגי שב ומעלה את הסוגיה של מיקום התעשיות הביטחוניות בכללן, והתעשייה הצבאית בפרט. עם זאת, מותו של מאיר מועלם הינו בחזקת נורת אזהרה לרמת הבטיחות בתוך המפעלים, אות אזהרה נוסף שנקנה בדם יקר.

לצערי, מאיר איננו ההרוג הראשון שמצא את מותו במפעלי התעשייה הצבאית. היו לפניו, ואני מקווה שלא יהיו אחריו. לאחר כל תאונה קם צוות בכיר ומקצועי שבדק את הסיבות והגורמים לתאונה. כל צוות כזה המליץ על דרכים למנוע אסונות כאלה בעתיד, והנה שוב אנו משלמים את המחיר היקר ביותר. יש לברר ביסודיות למה ומדוע. יש לברר ביסודיות האם התרשל מישהו בעבודתו. יש לבדוק ביסודיות האם יושמו כל מסקנות ועדות הבדיקה הקודמות. אם יש ליקויים, האחראים חייבים לתת את הדין.

קראתי כי הוקמה ועדת חקירה האמורה להגיש את המלצותיה בעוד פחות משבוע. לדעתי, יש להקים ועדת חקירה שסמכויותיה יהיו רחבות ומקיפות יותר. יש לתת את הדעת על כך, שכמעט באופן קבוע, כל כמה חודשים עדים אנו לתאונת עבודה קטלנית. על ועדת החקירה הזו תוטל המשימה לבדוק את כל מערך הבטיחות בתעשייה הצבאית. לא ייתכן מצב, שנשלם בדם עובדים כל כמה חודשים.

ייתכן שדרושים שינויים מבניים, תפקודיים ואחרים – של כל מערך הבטיחות במפעלים. ייתכן שיש מקום לשנות את סמכותה של מחלקת הבטיחות וכוח האדם המוקצב לה. את כל זה חייבת ועדת בדיקה בכירה, מכובדת וכוללת לבדוק, מלבד ועדת הבדיקה האמורה לבחון את המקרה הטרגי האחרון, שבו מצא את מותו מאיר מועלם, זכרו לברכה.

יש גישה ריאליסטית וקרה, הטוענת, כי כל עוד בני אדם מתעסקים בחומרים מסוכנים, יש סבירות גבוהה לתקלה. זו בדיוק הסיבה לכך שיש רבים המבקשים להרחיק את המפעלים מאזורים מיושבים. תושבים רבים יושבים על חבית אבק שרפה, שטעות אנוש יכולה לגרום להבערתה.

בהחלטת הממשלה, שהתקבלה בדצמבר 1992, חויבה התעשייה הצבאית לכלול בתוכנית הבראתה את העברת המפעלים לנגב. למעשה, המפעלים המהווים סיכון לאוכלוסייה שמסביבם הם המפעלים העוסקים בחומרי נפץ והדף, נוסף על מפעלים כימיים ומפעלים העוסקים בהרכבת התחמושת. למפעלים אלה אין הזמנות, אין עבודה. השוק המקומי והשוק הבין-לאומי רומזים, כי גם בתקופה הקרובה לא תהיינה הזמנות. העובדים הסכימו לפנות את המפעל בנוף-ים, שבו היה הפיצוץ הגדול ביולי 1992, משום שאין הזמנות.

לדעת הנהלת תע"ש, עלות העברת המפעלים תהיה בערך 800 מיליון דולר. האחרים מעריכים זאת במיליארד וחצי דולר. אני לא מתנגד להעברת המפעלים למקום שבו אין סכנה לאוכלוסייה. במקום הנוכחי יש סכנה לאוכלוסייה, ויש למצוא לכך פתרון. אבל יש צורך להביא בחשבון את העובדים ובני משפחותיהם, את צורכיהם ואת מגבלותיהם. יש צורך לבחון את ההצעה האלטרנטיבית של עובדי תע"ש להעביר את המפעלים לאזור במרכז-הארץ הרחוק מכל אוכלוסייה, ויש גם מקומות כאלה.

לסיום, האירוע הטרגי האחרון מציג בפנינו בעייתיות בשני תחומים: תחום ראשון, בטיחות במפעלים; תחום שני, בטיחות המפעלים וסכנתם לאוכלוסייה.

בתחום הבטיחות בתוך המפעלים, אני קורא לראש הממשלה ושר הביטחון להקים ועדת מומחים בכירים, שתבדוק את הבטיחות במפעלים, את תפקוד מערך הבטיחות, המשאבים המופנים לנושא, כוח האדם, הנהלים וצורכי העבודה.

בתחום סכנת המפעלים לאוכלוסייה הסובבת אותם, יש למצוא דרך להעביר אותם מפעלים פעילים ומסוכנים לאזורים שאין בהם אוכלוסייה. יש לעשות זאת תוך התחשבות מרבית בצורכי העובדים, ברווחתם ובביטחונם, ויפה שעה אחת קודם. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לחבר הכנסת יעקב שפי. אני מזמין את חברת הכנסת נעמי חזן.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ייתכן שעדיין לא הוצגו הנתונים המדויקים לגבי ממדי התאונות במפעלי תע"ש בשנים האחרונות. מאז 1975 היו שם שמונה תאונות שפורסמו בעיתונות, 14 הרוגים ו-105 פצועים. בשנה האחרונה בלבד מדובר בחמישה מקרים של תאונות. והמאזן, רבותי, הוא מזעזע. ב-21 ביוני 1992 – שלושה הרוגים ושישה פצועים. ב-30 ביולי 1992 – שני הרוגים ו-46 פצועים. ב-24 בינואר 1993 – הרוג אחד. ב-19 בפברואר 1993 – פצוע אחד. ב-9 במאי 1993 – מותו הטרגי של מאיר מועלם, זיכרוננו לברכה. ב-11 חודשים, חברי הכנסת, שמונה הרוגים ו-53 פצועים.

בכל פעם שהדבר הזה קורה אנו חוזים באותו תהליך בדיוק: הצעות לסדר-היום במליאת הכנסת, הקמת ועדת חקירה פנימית או חיצונית, פרסום ממצאי החקירה המצביעים על מחדלים בטיחותיים

במפעלי התעשייה הצבאית. מדי פעם מתפטר מנהל זה או אחר, יש חזרה על הבקשה להעביר את המפעלים האלה ממרכזי יישובים צפופים במרכז-הארץ. עוברים עוד חודש או חודשיים, ושוב אנחנו קוראים בעיתונות על פיצוץ נוסף. התהליך ברור.

אני רוצה לקרוא מעל במת הכנסת, פעם אחת ולתמיד, כדי שלא נעמוד פה בעוד חודש ונגיד אותם דברים, שיש צורך להחליט על סגירה לאלתר של מפעלים שמסכנים את חיי העובדים בהם ואת חיי האזרחים שחיים בסביבתם; או להחליט על תוכנית מיידית להעברת המפעלים האלה, בעיקר לאזורים בנגב, שהם אזורים שיש בהם אבטלה גבוהה מאוד.

אני רוצה לנמק את דרישתי זו בשלושה טיעונים מרכזיים. הטיעון הראשון – דיבר חבר הכנסת שמאי ודיבר נכון חבר הכנסת שפי – הוא טיעון בטיחותי הנוגע לעובדים עצמם ולאזרחים החיים בסביבה.

אני מצטטת מוועדת-חורב שהוקמה כדי לבדוק את אחד האסונות הכבדים ביותר שאירעו בקיץ שעבר. ועדת-חורב קבעה, שהיתה פה "העדפה של תפוקה על חשבון בטיחות". לא ייתכן גם מבחינת העובדים, וגם מבחינת האנשים החיים באזור, שהם יסוכנו יום יום על-ידי עצם העובדה שהמפעלים ממוקמים באזורים מאוד מאוד צפופים. הסיבה הראשונה, אם כך, היא בטיחותית.

סיבה שנייה היא כלכלית. עם כל הכבוד למה שנאמר כאן, ואני מבינה את המורכבות הכלכלית של העניין, התעשיות הצבאיות נמצאות עכשיו בתחרות מאוד מאוד גדולה בגלל העדר שוק בין-לאומי בנושאים של ייצוא ביטחוני. התחרות היא פרועה, הייתי אומרת, ויש הפסדים לאורך כל הדרך. ידוע שתוכניות ההבראה ייקחו זמן רב. ידוע גם שיהיה צורך להסב חלק מהמפעלים האלה למטרות אזרחיות.

אבל יש גם מחיר כלכלי גבוה מאוד להמשך הישארותם של המפעלים האלה באזור הזה. קודם כול, הם יושבים על קרקע מאוד מאוד יקרה, שלא נועדה למטרות תעשייתיות. זה היה ידוע כבר ב-1975. לפי הערכות גסות, שווי הקרקע בלבד הוא למעלה ממיליארד שקל. ואני לא צריכה להוסיף את הנזק האדיר שנגרם רק בשנה האחרונה לחנויות, לבתים ולאזרחים באזור. לכן הטיעון, שמבחינה כלכלית זה לא הזמן, אינו מדויק אפילו מטעמים כלכליים.

ויש סיבה שלישית, והיא קשורה לאיכות הסביבה. לתושבי מרכז-הארץ הנמצאים עכשיו סביב המפעלים האלה יש בעיות חמורות מאוד: ריחות לא נעימים, עשן, הרעלת בארות מים באזור והרעה כללית גם מבחינת הרעש סביב המפעלים האלה.

אני מוכרחה להודות, שנבצר מבינתי – מדוע האנשים הנוגעים בדבר ישירות, ואלה הם עובדי תע"ש, מצד אחד דורשים שיפור בטיחות, ומצד שני הם המתנגדים הגדולים להעברת המפעלים האלה מאזורים צפופי אוכלוסייה.

אני בהחלט מסכימה אתם בכל מה שקשור בצורך להקפיד על אלמנטים בטיחותיים, אבל לעומת זאת אני חושבת שמדובר לא רק בהעברה של כמה קילומטרים, אלא ייתכן מאוד שמדובר בהעברה באופן כללי למקום שהאוכלוסייה בו דלילה.

אני חושבת, שיש פה בינתיים תמימות דעים בין הדוברים, שהבעיות האלה חוזרות על עצמן יותר מדי פעמים. אלה לא בעיות, זה אסון אנושי ממדרגה ראשונה. גם לטובת המפעלים, גם לטובת הבראתם הכלכלית, גם לטובת העובדים וגם לטובת האזרחים במרכז-הארץ הגיע הזמן הפעם, אחרי הפעם החמישית בשנה האחרונה, לנקוט צעדים תקיפים, ולאלתר. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לחברת הכנסת נעמי חזן. אני מזמין את חבר הכנסת אלכס גולדפרב. בבקשה.

אלכס גולדפרב (צומת):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן שר הביטחון, כנסת נכבדה, צריך לחכות בין פיצוץ לפיצוץ במפעלי תע"ש כדי שעניין הסכנה לתושבי גוש-דן, ובעצם לחלק נכבד מתושבי ישראל, יעלה על סדר-היום.

לפני ימים מספר קיפח את חייו עובד נוסף של תע"ש, והוא לא היה היחיד. רק בשנה האחרונה נהרגו עובדים נוספים, נפגעו אחרים, והנזק היה גם לרכוש המפעלים וגם לרכוש מסביב למפעלים.

פוטנציאל ההרס במפעלי תע"ש בגוש-דן, או בכל מקום בעל צפיפות אוכלוסייה גבוהה שבו קיים ייצור חומרי נפץ, הוא גדול.

טעות אנוש, תאונה או חבלה יכולות להעלות באוויר חלק נכבד של גוש-דן. האם רק אז ישובו לחפש את האשמים במחדל? האם רק לאחר מעשה? לאחר שיקרה אסון? הרי כבר עכשיו מדיר הנושא שינה מעיניהם של תושבי המרכז. והממשלה מחרישה.

מפעלי תע"ש עומדים על קרקע יקרה מאוד. לתע"ש יש מכונות מיושנות, וכרגע אין למפעלים יכולת לחדש את המיכון. מצבה הכלכלי של תע"ש לא טוב. מה עושים? לא עושים כלום. כי כשיש אבא דואג, שהוא במקרה גם ראש הממשלה – חסל דאגות. חסר מימון לגמור את החודש? מקבלים. חסרה תמיכה? נתמכים. יש למי לבוא, יש ממי לבקש ויש ממי לקבל.

בדרך זו לא תגיע תע"ש ליעילות, אלא תהיה גוף טפיל נוסף על כתפי המדינה. אם בתע"ש מעוניינים להתייעל, עלינו לעזור, עלינו לתת לתע"ש תמריצים. האבטלה גוברת, הממשלה נותנת כי אינה רוצה במובטלים רבים, וכך גדל הגירעון, והאוצר ממשיך לכסות, והגלגל מסתובב.

אתם, מאנשי תע"ש, שהקמתם תעשייה לתפארת; אתם, שביכולתכם להוליך קדימה תעשייה חשובה זו, קומו ודרשו העברת כל מפעלי התעשייה האלה לנגב.

על-פי דברי יושב-ראש הדירקטוריון של תע"ש, הרמטכ"ל לשעבר דן שומרון, מכירת הקרקעות שעליהן עומדים היום מבני תע"ש בגוש-דן תכסה תקציבית מעבר נוח לנגב. במסגרת התקציב ייבנו

מפעלים טכנולוגיים מתקדמים, יחודש המכשור שיקדם את תע"ש אל שנות האלפיים, ותע"ש לא תהיה זקוקה לסעד מאוצר המדינה.

אני מדפדף בעיתונים וקורא שם על התבטאויות שונות של בכירים בתע"ש, של פרשנים שונים, ואני שואל את עצמי: מדוע אנחנו לא לומדים מהטעויות של עצמנו? התאונות שהתרחשו בשנה האחרונה רק מחדדות את הבעיה של מפעלי תע"ש. אך גם אילו הכול היה פסטורלי, הבטיחות היתה נשמרת עד אין קץ, עדיין הייתי עומד כאן ודורש – העבירו את מפעלי תע"ש לנגב.

הנושא שאנו דנים בו אינו רק בטיחות זמנית אלא ביטחון קבע, ופתרון קבע למפעלים. לא קשורה כרגע העובדה, שהאירועים האחרונים בתע"ש נבעו מטעויות או ממחדלים. יש אומרים שכשל הבטיחות נמשך כבר עשור. עלינו להעביר את מפעלי תע"ש לנגב כדי לקדם את תע"ש, כדי לעזור לקונצרן ולעובדיו, כדי לא להזיק לתושבי גוש-דן.

דן שומרון אמר בוועדה לביקורת המדינה כבר לפני תשעה חודשים, ואני מצטט: "מבחינה לאומית ומבחינה כלכלית המעבר של תע"ש לנגב הוא צעד חשוב מאוד". התייעלות תחסוך רבות. אני מצדד בדברים, רק חבל שהזמן עובר, הדברים נאמרו אך דבר לא נעשה.

העברת מפעלי תע"ש תביא לפיתוח הנגב. תיבנה תשתית רחבה למפעלים, ייסללו כבישים, והתשתית שתבנה תעזור לפיתוח כל התעשייה ולקידום הטכנולוגי של אזור הנגב בכללו.

בטווח הקצר נעודד בניית תשתית, כמו שהממשלה הנוכחית הבטיחה לנו בסדר העדיפויות שלה. בשלב השני נעביר את מפעלי תע"ש לנגב ונעורר את שוק התעסוקה בכל אזור הדרום. ובשלב אחרון גם ביטחון לתושבי גוש-דן וגם פיתוח הנגב, עם חיסכון לתע"ש ולמדינה. אני שותף לדעה, שהמעבר הוא בתחום האפשר, היום ולא מחר.

בסעיף ההוצאות של המעבר לנגב כלולים גם פיצויי פיטורין לעובדים שייפלטו מתע"ש, וכמו-כן כלולים בתקציב גם קורסי הכשרה לעובדים החדשים שייקלטו במפעלי תע"ש בנגב. עד כמה שידוע, יושבות שתי ועדות של הממשלה המטפלות בנושא תע"ש – יעול ומעבר. לדעתי, יש לאחד את שתי הוועדות ולהירתם מייד להפעלת תוכניות המעבר.

המעבר יהיה אולי משימה קשה, אך משימה מחויבת המציאות, ואל לנו לקבור את רעיון המעבר בשל תירוצים תקציביים. אפילו דן שומרון, יושב-ראש הדירקטוריון, אמר, ואני שוב מצטט: "התעשייה הצבאית, שעברה מיחידת סמך לחברה, היתה כבר עם הפסד מובנה גדול מבפנים – – –". כלומר, עם תמיכה ממשלתית מתאימה היא תוכל להתייעל ולגדול. ובהליך הצמיחה תוכל תע"ש לכבש שווקים חדשים, שעד כה לא עמדו בתקני הבטיחות שלהם.

מדובר בהשקעה כוללת של עד 80 מיליון דולר הכוללים פיצויים לעובדים, הכשרת כוח עבודה חדש; תשתית אזורית כוללת לפיתוח הנגב תדרוש עוד כ-30 מיליון דולר, אך אין לי ספק שבהשקעה זו נביא להפרכת הנגב.

העברת מפעלי תע"ש לנגב היא הכרחית הן מבחינה בטיחותית והן מבחינה כלכלית, החשובה לעתיד תע"ש ולנגב כולו. בידינו לקרב את הנגב למרכז הארץ. בתוך עשור יכול הנגב להיות משוחרר ממוקדי אבטלה, ועם דרישה מתפתחת לכוח אדם.

עולים כוותיקים ירצו לעבור ולגור בנגב, וכך גם נגיע לפיזור אוכלוסייה נוח יותר, תוך אספקת ביטחון לתושבי גוש-דן.

בידי הממשלה הדרך והיכולת לעשות שינוי של ממש, לקדם את הנגב אל חזונו של בן-גוריון. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לחבר הכנסת אלכס גולדפרב. אני מזמין את סגן שר הביטחון מר מוטה גור, ששייב על ההצעות לסדר-היום מס' 1541, 1551, 1533 ו-1570 בדבר הפיצוץ במפעל תע"ש ואובדן חיי אדם.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ביום 9 במאי, בשעה 16:00 לערך, אירעה תאונת עבודה באחד ממתקני התע"ש השייכים לקבוצת התחמושת. בתאונה נהרג העובד מאיר מועלם, זיכרונו לברכה, תושב נתניה, ואני רוצה ראשית כול להעביר בשם כולנו תנחומים למשפחה, לחברים, לעובדים.

המתקן שבו אירעה התאונה מייצר חומר המשמש למילוי פיקות לתחמושת. מונתה ועדת בדיקה לבירור נסיבות התאונה. בראש הוועדה עומד גורם חיצוני, אלוף-משנה מיחידת המחקר והפיתוח של מערכת הביטחון.

לא רק זאת, על-פי הנחיית המנהל הכללי של תע"ש הופסקה העבודה בכל מתקני תע"ש העוסקים בחומרים מסוכנים. העבודה במתקנים אלה תחודש רק לאחר שייבחנו מחדש כל תהליכי העבודה והוראות הבטיחות ישוננו על-ידי העובדים ועל-ידי המנהלים.

אני רוצה להזכיר לכם, חברי הכנסת, שמועצת המנהלים של התעשייה הצבאית התכנסה ביום 23 באוגוסט 1992 לדיון בממצאי דוח ועדת-חורב, לאחר אסון קודם שקרה, בהמשך לשיבתה הקודמת ביום 10 באוגוסט 1992 ועל-פי בקשת השרים הממונים, שר הביטחון ושר האוצר. בישיבה זו הוחלט, בין היתר, על הסקת מסקנות אישיות לגבי בעלי תפקידים בחברה, והדירקטוריון החליט על מסקנות אישיות בשני מישורים: א. במישור האחראים בנושא הבטיחות; ב. במישור הניהולי.

אני קראתי לכם את הדברים האלה על מנת להבהיר, שהמערכת מתייחסת במלוא הרצינות לכל תאונה, אף שאומנם מרגיז וכואב שדברים חמורים חוזרים על עצמם. אבל אני רוצה שיהיה ברור, שכתוצאה מזה אנחנו לא עוברים על העניינים לסדר-היום, ודואגים לכך שלמרות הסיכונים הרבים,

אסונות לא יקרו, ואני מקווה שאומנם, בהמשך לצעדים שיינקטו עכשיו, לפחות נגיע לסיכון מינימלי של האנשים העובדים.

החלק השני של הנושא אשר עלה פה קשור בהעברה לנגב. תרשו לי לקרוא לכם קטע ממכתב של ראש הממשלה ושר הביטחון יצחק רבין אל חבר הכנסת חגי מירום בעניין הזה. אני קורא אף שכולכם מכירים את הנושא.

דן תיכון (הליכוד):

מאיזה תאריך?

סגן שר הביטחון מ' גור:

18 בפברואר 1993.

בהמשך לשאילתא של חבר הכנסת חגי מירום, כותב ראש הממשלה ושר הביטחון: הממשלה מינתה ועדת היגוי בין-משרדית בראשות הממונה על התקציבים באוצר לטפל בכל הקשור בהבראת התעשייה הצבאית, ובמסגרת זו היא תדון גם בסוגיה זו. אי לכך, יש לפנות בנושא הזה גם אל האוצר.

אני מזכיר את הדבר לא על מנת, חס וחלילה, להשתחרר מאחריות ולהפנות אתכם לאוצר, אלא לומר מלים מספר לחברים ולחברות, אשר מעל הדוכן הזה פתרו בצורה די קלה את הבעיות הכלכליות הקשורות בהעברת התעשייה לנגב. אני יכול לומר לכם, מתוך עיסוק מעמיק בסוגיה הזאת, שגם מהבחינה הכלכלית וגם מהבחינה החברתית-האנושית העברת המפעלים לנגב או למקום אחר איננה דבר שכדאיותו מונחת בכיס. להיפך, יש בו הרבה קשיים ועלולים להיות בו הרבה מאוד מכשולים. לכן נקבעה ועדה של בעלי מקצוע, אשר תבדוק את ההשלכות השונות של העניין, ורק היא תגיע למסקנות, שבעקבותיהן אפשר יהיה לקבוע, האם פתרון כזה או אחר לתעשייה הצבאית הוא הפתרון הנכון.

יעקב שמאי (הליכוד):

אדוני סגן השר, תסכים אתי שהקשיים הארגוניים מול הסכנה המוחשית הקיימת – הסכנה בדרך כלל צריכה לגבור על הקשיים.

היו"ר ר' אדרי:

תודה על קריאת הביניים.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני מסכים אתך, שהפתרון צריך להביא בחשבון את מכלול הגורמים, והביטחון מעל לכול. אם אני לא טועה, חברת הכנסת נעמי חזן הביעה את פליאתה על כך שאפילו הפועלים של התעשייה הצבאית לא תומכים או לא מזרזים את ההעברה, ואני קראתי לה קריאת ביניים: זה לא פלא, כי זה מקום העבודה שלהם. כאשר מדובר על ההעברה לנגב, מבחינתם אין עבודה. אם אני לא טועה, חבר הכנסת שפי הזכיר שגם באזורים של מרכז הארץ ניתן אולי עוד למצוא מקומות, שבהם אפשר להקים את המפעלים וגם לשמור על הביטחון. גם הסוגיה הזאת נמצאת בבדיקה מעמיקה, מכיוון שלשמחתנו הרבה הארץ נבנית ומתפתחת, ואנחנו צריכים להיות בטוחים שאזורים שהיום הם רחוקים מאוכלוסייה לא יימצאו מחר מוקפים באוכלוסיות שונות, ובעצם נעמוד מחדש מול אותה בעיה. לכן ועדת ההיגוי בוחנת את הנושא הזה לעומקו.

אני רוצה לומר מלה אחת בקשר למשרד הביטחון ולקשר שלו אל הבטיחות. משרד הביטחון, אגף ארגון, בקרה ומידע, הוציא הוראה מיוחדת, מס' 66.08, הקשורה לאירועים שבהם אנחנו עוסקים – ועדת היגוי מיוחדת לבטיחות בנושא חומרי נפץ, הדף ובעירה. זאת אומרת, מעבר לנושאים הכלליים שקשורים לתאונות, משרד הביטחון מינה ועדה מקצועית אשר תטפל בפרטי-הפרטים של הנושאים האלה, מכיוון שלצערנו נפגעים אנשים לא רק ברמת-השרון ולא רק לאורך החוף, אלא בכל מקום שעוסקים בו בחומרי נפץ. אנחנו מקווים שוועדת ההיגוי הזאת תוכל לתת פתרון.

מטרת ההוראה המיוחדת של משרד הביטחון היא לקבוע את הייעוד, התפקידים, ההרכב ותחומי אחריות וסמכויות של ועדת ההיגוי, וכבר ניתנה הוראה לכל הגופים של משרד הביטחון לתייק את ההוראה בקבצים שלהם, על מנת שנוכל לוודא את ההשגחה המרבית בתחום הרגיש הזה.

חברות וחברים בכנסת, הלב כואב על האבדות. קשה מדי פעם לדעת מה בדיוק גרם להן. לצערי הרב, אין שום פתרון קל, כיוון שמדובר באלפי אנשים מפרנסים, ואנחנו צריכים להיות בטוחים שהפתרונות יפגעו בהם במינימום, ויאפשרו לנו להגיע לפתרון המרבי בהקשר זה.

אני לא חושב שיש טעם לדון במליאה בנושא שיש בו הרבה מאוד אספקטים מקצועיים. לפי הערכתי, הבעיה העיקרית הקשורה בנושאים האלה היא בעיית הביטחון. אם אני לא טועה, כבר המלצנו בעבר להעביר אותה לוועדת החוץ והביטחון, שכן שם אפשר לדון בפרטי-הפרטים. אם המציעים מסכימים, אפשר לעשות את זה גם הפעם, על מנת לתת תשובה מלאה בסוגיה. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה רבה לאדוני סגן שר הביטחון על תשובתו. אני מבין שיש לנו כמה הצעות אחרות של חברי כנסת, שמבקשים להסיר את כל ארבע ההצעות מסדר-היום. אבל מאחר שסגן שר הביטחון מבקש להעביר את הנושא לוועדה, אני רוצה לשאול את המציעים, האם הם מסכימים שהצעותיהם יועברו לוועדה. חבר הכנסת שמאי, אתה מסכים שהצעתך תועבר לוועדה?

יעקב שמאי (הליכוד):

כן.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לך, אדוני. חבר הכנסת יעקב שפי, אתה מסכים שהצעתך תועבר לוועדת החוץ והביטחון?

יעקב שפי (העבודה):

מסכים.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לך. חברת הכנסת נעמי חזן, את מסכימה שהצעתך תועבר לוועדה, כהצעתו של סגן שר הביטחון?

נעמי חזן (מרצ):

מסכימה.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת גולדפרב, אתה מסכים להצעת השר?

אלכס גולדפרב (צומת):

יש לי שאלה.

היו"ר ר' אדרי:

זה לא מקובל, אבל אני מאפשר לך לשאול שאלה. בבקשה.

אלכס גולדפרב (צומת):

אדוני סגן השר, אתה מפנה אותנו לאוצר. מישהו טועה ומטעה אותנו. דן שומרון, בוועדת הביקורת – ואפשר לראות את זה בפרוטוקול – טען שהמחיר ממכירת הקרקעות במרכז-הארץ יכסה את כל ההוצאות. בסכום שנקבל אפשר יהיה גם לשנות את המיקום וגם לשלם פיצויים לעובדים. אדוני טוען, שהאוצר לא מאשר את התקציבים.

היו"ר ר' אדרי:

תודה, אדוני, חבר הכנסת אלכס גולדפרב. אדוני סגן השר, בבקשה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

חבר הכנסת גולדפרב, כרמטכ"ל אל רמטכ"ל לא הייתי מעז לפגוע במה שאמר דן שומרון. לא רק זה, דן שומרון יושב במשרדי פעמים לא מעטות ודנו יחד בסוגיה הזאת. תאמין לי שכל מה שאמרתי איננו יותר שום דבר ממה שדן שומרון וחברים אחרים בהנהלת התעשייה הצבאית חושבים.

הסוגיה מסובכת. גם הם מתלבטים בה. על מנת לתת עליה תשובה, הם צריכים לקבל תשובות מקדימות מגורמים כלכליים בארץ, וזו הסיבה לכך שבסופו של דבר הוחלט שרק ועדת היגוי כוללת בניהול האוצר – כי זה תפקידו – היא שתוכל לתת תשובה מגוונת מספיק, כוללת מספיק ומלאה מספיק על מנת לתת פתרון למכלול הגדול והעצום של בעיות-המשנה אשר עשויות להתעורר.

לכן, אין שום ויכוח בין מה שאמר דן שומרון לבין מה שאני טוען. אין שום מחלוקת, אין סתירה. אני מקווה שנמצא ביחד את הדרך לפתרון טוב של הסוגיה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לסגן שר הביטחון. חברי הכנסת, אף שכל ארבעת המציעים הסכימו להעביר את הנושא לוועדה, יש לפנינו ארבע הצעות אחרות. אני מזמין את חבר הכנסת רענן כהן, המבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת שמאי. בבקשה.

רענן כהן (העבודה):

תודה, אדוני היושב-ראש. מובן שאני מבקש להסיר את ההצעה רק מטעמים טכניים, כי בתוכן אני בהחלט מסכים.

אדוני סגן השר, אני מקבל את כל הדברים שאמרת. הנושא סבוך, מורכב. עסקתי בו. הוקמו ועדות רבות. העובדה שמפעל תע"ש, וגם פי-גלילות, נמצאים במרכזים צפופי אוכלוסין – זה זועק לשמים. כרגע אנחנו אומרים מה התחושה שלנו.

דן תיכון (הליכוד):

שאל מה דעתו של היושב-ראש. הוא בעל עניין.

רענן כהן (העבודה):

הוא גר שם.

היו"ר ר' אדרי:

לא רחוק. זה בסדר.

רענן כהן (העבודה):

אנחנו יכולים למצוא את עצמנו במצבים מסוכנים מאוד, והדבר הזה יכול להביא – אני לא רוצה להתבטא – למקרים שאינני רוצה שיקרו. חייבים לעשות הכול – אף שהוקמה ועדת היגוי, ואני מאמין שהיא תעשה את העבודה הטובה ביותר, כי זאת לא הוועדה הראשונה שהוקמה – לעשות הכול כדי שבתוך זמן סביר יימצא פתרון לשאלה הזאת, שאלה מציקה, מטרידה וזועקת לשמים. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לחבר הכנסת רענן כהן. אני מזמין את חבר הכנסת שאול יהלום, המבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת יעקב שפי. בבקשה.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, חברי כנסת נכבדים, כולנו מנחמים את משפחות הפועלים שנהרגו. יש כאן סכנה כפולה, סכנה אחת לפועלים וסכנה אחת למרכזי האוכלוסין עצמם, וזו הרי הסיבה העיקרית לכך שרוצים להעביר את המפעל לדרום הארץ; לא למען הפועלים, כי תאונות יכולות לקרות בכל מקום, אלא בגלל מרכזי האוכלוסין.

הסכנה הגדולה שהממשלה הזאת גורמת לה היא סגירת אזורים שלמים להתיישבות יהודית, שנועדה לפזר את האוכלוסין. עשרות אלפי יהודים שהיו מתיישבים ביהודה ובשומרון, ברמת-הגולן ובחוף-עזה מתיישבים היום בתל-אביב, ברמת-גן ובאזור פי-גלילות. הממשלה הזאת פועלת בניגוד למה שצריך, ולכן אינני חושב שהדיון בוועדה יועיל בכלל כל עוד כך פועלת הקואליציה הזאת.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לחבר הכנסת שאול יהלום. אני מזמין את חבר הכנסת דוד מגן, המבקש להסיר את הצעתה של חברת הכנסת נעמי חזן.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להסיר את הצעתה של חברת הכנסת חזן לא מפני שהצעתה לא טובה אלא מפני שאני מאוכזב מאוד מדברי התשובה של הממשלה, כפי שבאו לידי ביטוי בדבריו של סגן שר הביטחון.

אדוני סגן שר הביטחון, כרמטכ"ל לשעבר, כחבר הממשלה וגם סגן שר במערכת הביטחון אסור לך, לדעתי, לקבל תכתיבים או כמעט נאומים מוכנים של משרד האוצר, לדבר כאן בשם מערכת הביטחון ולומר שהבעיות הן בעיות תקציביות.

אני יכול להעיד ולומר, הכנסת והממשלות השונות, מאז ימי כהונתה של הכנסת העשירית, דנות בנושא הזה בצורה אינטנסיבית. בשנים 1990-1992 הוקמה ועדה בין-משרדית בראשותו של מי שמנהל היום ומקדם פרויקטים ממשלתיים, יחזקאל הרמלך, שהגיעה למסקנות בדוקות וסופיות. ממשלת ישראל, ביוני 1992, קיבלה החלטה מפורשת שלא להמשיך לבדוק עם ועדת היגוי אלא להעביר את מפעל תע"ש לנגב. אנחנו מצפים שהממשלה הזאת, שמכהנת כ-11 חודש, תמשיך את המומנטום ותבצע את ההחלטות. אין חילוקי דעות בין הממשלה לבין האופוזיציה בדבר הצורך הדחוף להעביר את מפעלי תע"ש.

אבל אם החלפתם את יושב-ראש צוות ההיגוי ממנכ"ל ביצועי ליושב-ראש אגף התקציבים, אני כבר אומר לך שהעניין ייקבר לשנים רבות. כל זמן שמי שנושא בתפקיד הוא ראש אגף התקציבים, תמיד יימצאו התירוצים העונתיים, כי בשנה הזאת אין כסף ואולי נדחה לשנה הבאה. נדמה לי שמזווית העין אני רואה כאן הסכמה של חברת ממשלה, שמכירה את הנושא הזה בתחום אחר.

אני מפציר בך, תשאירו אותו צוות, אבל שבראש הצוות יעמוד מנכ"ל ביצועי ולא ראש אגף התקציבים.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לחבר הכנסת מגן. אני מזמין את חבר הכנסת דן תיכון, המבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת אלכס גולדפרב. בבקשה, חבר הכנסת דן תיכון, דקה אחת.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, הנושא הזה מטריד את ממשלות ישראל לפחות זה 23 שנים. כולם רוצים להעביר את המפעלים לדרום. לפני כ-20 שנה אותר שטח. אבל, חבר הכנסת מגן, אני רוצה לומר לך, המפעלים הללו נלחמים כרגע על חייהם. הם במצב כספי איום ונורא. אם רוצים להציל את המפעלים הללו, צריך לארגן אותם מחדש, לייעל אותם, ובשלב הזה להשאיר אותם באותו מקום, על אף הסכנה הביטחונית שקיימת.

כל מי שבא ואומר, לרבות יחזקאל הרמלך, שאפשר להעביר את המפעלים האלה לדרום בשנה הזו, בזמן הזה, לא יודע מה הוא סח. הממשלה הזו שילמה כחצי מיליארד שקל כדי להציל את המפעלים הללו, ולא – אין להם זכות קיום.

לכן, מה שאני רוצה לומר לך: הממשלה שלנו, באחרית ימיה, קיבלה החלטה שגויה, לא בדוקה, להעביר את המפעלים למטה. הממשלה הזו, שהיתה ממשלה מצוינת, לאחר הפיצוץ הראשון החליטה להעביר את המפעלים הללו לדרום. לא זה היה רציני ולא זה רציני. המפעלים הללו נלחמים על חייהם. אם יעבירו אותם לדרום, לא יישאר מהם חצי מפעל.

דוד מגן (הליכוד):

זה התנאי היחיד – – –

היו"ר ר' אדרי:

תודה לחבר הכנסת דן תיכון. אני מבין שהוויכוח תם, ואנחנו ניגשים להצבעה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כדי שאני אוכל להתווכח אתו, עם חבר הכנסת דן תיכון – אני מבקש, אם מעבירים את הנושא לוועדה, להעבירו לוועדה לענייני ביקורת המדינה, שם אוכל להתווכח אתו.

היו"ר ר' אדרי:

טוב. חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה. לפנינו שתי הצעות: האחת – להעביר את הנושא לוועדה, והשנייה – להסירו.

קריאה:

לאיזו ועדה?

היו"ר ר' אדרי:

כל המציעים הציעו להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון. אני מבקש להצביע.

דוד מגן (הליכוד):

אני מציע להעביר את הנושא לוועדה לענייני ביקורת המדינה.

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אם יש התנגדות אחת, הנושא יועבר לוועדת הכנסת, ושם יוחלט באיזו ועדה יידון הנושא.

אנחנו ניגשים להצבעה. בבקשה, ההצבעה החלה.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע ועדת הכנסת – 24

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

בעד – 24, נגד – אין, נמנעים – אחד. הנושא עובר לוועדת הכנסת, אשר תחליט לאיזו ועדה להעבירו.

הצעות לסדר-היום

ביטוח רפואי ל-100,000 ילדים

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, בפנינו בעיה. אנחנו כבר דחינו את העלאת הנושא: ביטוח רפואי ל-100,000 ילדים, הצעות לסדר-היום מס' 1544, 1552 ו-1556. שר הבריאות אינו נוכח, אבל אנחנו יכולים בהחלט להעלות את הנושא ללא נוכחותו. חברי הכנסת המציעים, חבר הכנסת מגן, חבר הכנסת רענן כהן, חבר הכנסת שאקי, האם הם מוכנים לדחות את העלאת הנושא, לפי בקשת השר, עוד בחצי שעה, שעה או שתיים, אינני יודע מתי, או שהם מוכנים להתחיל בדיון עכשיו?

דוד מגן (הליכוד):

השר הבטיח לפני כשעה לחזור בתוך שעה. אני מציע שנתחיל בדיון, והוא יבוא בהמשך.

מרדכי גור (העבודה):

שר הבריאות, בנוכחותי ובנוכחות חבר הכנסת מגן, הציע לדחות – – –

דוד מגן (הליכוד):

לשעה.

מרדכי גור (העבודה):

והשר הלך לפעילות חשובה. אני חושב שיהיה לא-הוגן לעשות את הדבר. תעבור לנושא הבא. אי-אפשר בתוך שעה להעביר פה החלטות.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני סגן שר הביטחון, שר הבריאות ביקש שעה. עד כמה שאני בדקתי את העניין, חברי הכנסת המציעים נענו לבקשתו של שר הבריאות.

רענן כהן (העבודה):

הסכמנו.

דוד מגן (הליכוד):

לשעה.

היו"ר ר' אדרי:

לשעה. אני חייב לשאול את חברי הכנסת המציעים, האם הם מוכנים לדחות עוד בחצי שעה?

רענן כהן (העבודה):

שר הבריאות חיים רמון – – –

היו"ר ר' אדרי:

אני מבין שההסכמה היתה לשעה. היתה לשעה או לשעה-וחצי? אני בודק. מה שהוסכם על דעת שר הבריאות הוא, שהנושאים שהשיב עליהם סגן שר הביטחון יבואו קודם. זה מה שהוסכם עם שר הבריאות. ואני חייב למלא אחר הסיכום שהושג בין שר הבריאות לבין חברי הכנסת המציעים.

אני מזמין את חבר הכנסת דוד מגן, שיעלה את הצעתו, מס' 1544, בנושא: ביטוח רפואי ל-100,000 ילדים. בבקשה, חבר הכנסת דוד מגן.

רענן כהן (העבודה):

שר הבריאות נמצא בבניין, אפשר לקרוא לו.

היו"ר ר' אדרי:

שר הבריאות נמצא במשא-ומתן עם האחיות בנושא חשוב ביותר. אני מקווה שבתוך עשר דקות-רבע שעה הוא יהיה כאן. בבקשה, חבר הכנסת דוד מגן.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אם יורשה לי להעיר, אני יודע כבר שאין מחלוקת בין שר הבריאות לבין חבר הכנסת רענן כהן ולביני בדבר ההתייחסות להצעה שלנו, כך שהוויכוח בעניין הזה לא צריך להיות ויכוח מעמיק. אני מאמין שבדקות הקרובות הוא יגיע, ונוכל להמשיך את הדיון. חבל לשבש את עבודת הכנסת, אפשר להתחיל מייד בדיון בנושא הכאוב הזה.

אדוני היושב-ראש, מנתונים שפורסמו שלשום על-ידי העיתונאית תמר טרבלסי מהעיתון "ידיעות אחרונות" עולה, כי 100,000 ילדים, עשרה ריבוא ילדים בישראל, אינם מבוטחים בביטוח רפואי. כל אחד מהילדים הללו, כך אנחנו מתייחסים אליו כחברי הכנסת, הוא עולם ומלואו; כל אחד מהם הוא קורבן של המצב הכלכלי הקשה של ראשי משפחתו.

הנה תיאור אחד העולמות הללו, כפי שאותה עיתונאית מביאה לידיעתנו, עולמו של אריאל – וסיפורו של אריאל הוא פרומיל האחוז מ-100,000, קהילת הילדים המצויה בסיכון בריאותי: "אריאל" – אני מצטט תוך טשטוש הפרטים המזהים המלאים – "ילד בן חמש בירושלים, סובל מגידול במרפק יד שמאל. הרופאים בבית-החולים 'הדסה' קבעו שהוא זקוק לניתוח דחוף לכריתת הגוש, אך לאריאל אין ביטוח רפואי ולכן לא ברור אם יוכל לעבור את הניתוח בזמן הקרוב. אריאל הוא בן למשפחה חד-הורית בת שלוש נפשות. אמו מתפרנסת מקצבת הבטחת הכנסה ואינה מסוגלת לממן ביטוח רפואי למשפחתה. כדי להבטיח טיפול רפואי לאריאל, מציעה אמו בייאווה למכור אחת מכליותיה". הילד הזה, חברי הכנסת, הוא רק אחד מתוך 100,000 ילדים בישראל שאינם מבוטחים בביטוח רפואי כיוון שהוריהם סובלים ממצוקות כלכליות ומתקשים לעמוד בתשלום הנדרש.

ודוגמה אחרת, אף היא מזעזעת, ואף היא רק דוגמה, היא חלק מקומץ הדוגמאות הכואבות והטרגיות: ילדה בת 15, ולא אומר את שמה, עולה חדשה מברית-המועצות לשעבר, נאנסה על-ידי אביה האלכוהוליסט. בחדר המיון, אדוני היושב-ראש, לשם הוחשה לצורך בדיקות רפואיות, התברר כי אין לה ביטוח רפואי. היא אינה מקבלת טיפול רפואי, וכך גם שלושת אחיה הקטנים, הסובלים מהזנחה.

יש מקרים שהם לכאורה פחות חמורים, פחות מזעזעים, אבל כל אחד מהם מדאיג וצריך לזעזע את הכנסת. המצב מגיע לעתים עד אבסורד, כאשר ילדה בת תשע מיהוד, תלמידת בית-ספר, מגיעה הביתה ומוצאת פקודת מאסר נגדה, נגד ילדה בת תשע, ל-21 יום בשל אי-תשלום עבור יום אשפוז בבית-החולים "השרון". פקודת המאסר ניתנה לבקשת קופת-חולים הכללית בשל חוב של 962 שקלים. כשראתה הילדה את הצו נתקפה בחרדה, והיא אומרת: "אני מפחדת שהשוטרים ייקחו אותי לבית-הסוהר". זה ציטוט מפי ילדה בת תשע. למען האמת, אחרי הפרסום, ותוך כדי הפרסום, התובעים חזרו בהם, ועניין זה – לפחות זה – סודר.

אני חושב שהכנסת חייבת להתייחס בדחיפות לנושא זה.

אדוני היושב-ראש, אתה רואה, את אשר הבטחתי בשם שר הבריאות – הוא מקיים.

היו"ר ר' אדרי:

אנחנו מקבלים בברכה את שר הבריאות. אני מקווה שסיכמת עכשיו נושא חשוב עם האחיות.

שר הבריאות ח' רמון:

עוד לא.

דוד מגן (הליכוד):

כבוד השר, היה ויכוח האם אפשר להתחיל את הדיון עד שתבוא או לא, ואני הרשיתי לעצמי בשמך להגיד שכן, ולא טעיתי.

היו"ר ר' אדרי:

הגענו לזמנים טובים – גם האופוזיציה מדברת בשם הממשלה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, הנושא הזה חייב לזעזע את הכנסת, חייב לזעזע את כל הגורמים אשר רואים את הכתובת על הקיר, רואים קהילה ענקית של ילדי ישראל הניזוקים בריאותית, לחלקם נגרמים נזקים בלתי הפיכים, שלא נוכל לתקנם בעד שום הון ובעד שום העשרה תקציבית. אנחנו חייבים לא רק לדון אלא לפתור לאלתר את הבעיה.

מה אומרת הממשלה כאשר פנו אליה? – והנתונים הללו גם נחשפו על-ידי המועצה לשלום הילד. שרת העבודה והרווחה בתגובה, אני מצטט מתוך העיתון: "זהו נתון קשה ואנו מודעים להיקף הבעיה, כיוון שמשפחות רבות אינן מסוגלות לממן ביטוח רפואי – – –"

היו"ר ר' אדרי:

סליחה, חברי הכנסת העומדים, אני מבקש לשבת. אתם מפריעים לנואם. לא הייתם רוצים שכך יפריעו לכם כאשר אתם נואמים. אני לא רוצה להזכיר שמות. אני מבקש לנהוג בהתאם. בבקשה, אדוני.

דוד מגן (הליכוד):

אני חוזר לציטוט ומזכיר את שרת העבודה והרווחה, האומרת כי היא מודעת לבעיה ויודעת שמשפחות רבות אינן מסוגלות לממן ביטוח רפואי. היא ממשיכה ואומרת – ולזאת אני מבקש את תשומת לב חברי הכנסת, במיוחד ממפלגת העבודה: "נוכל לפתור את הבעיה לאחר שיחוקק חוק ביטוח בריאות ממלכתי. בינתיים, ניתן לסייע במקרים דחופים, אבל אני בהחלט לא יכולה לומר שבכל מקרה נוכל לעזור".

נוכח התשובה הזאת, אדוני שר הבריאות, בעת הדיון על הצעת אי-אמון שאלתי אותך, מה עולה בגורל הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי. החמאתי לך משום שכולנו עוקבים אחריו בפעילותך בממשלה ומול גורמים שונים, ובשלב זה, הם בינתיים מכריעים אותך ומנצחים אותך, והכנסת לא זוכה לדון בהצעת החוק שיזמת. היא לא זוכה להגיע לדיון בקריאה ראשונה.

אני פונה לחברי הכנסת ממפלגת העבודה, לחבר הכנסת לס, לחבר הכנסת אלי דיין, שלא נוכחים כרגע, ולחברי כנסת נוספים: אם טובת הילדים הללו לנגד עיניכם, ואמרתי שהנזק הנגרם לחלקם הוא בלתי הפיך, אל לנו לחכות אפילו יום אחד. אני מסכים שהפתרון הוא פתרון של חקיקת חוק ביטוח בריאות ממלכתי.

אני מבקש משר הבריאות, נוכח הנתונים המדאיגים הללו והתופעות החמורות הללו, לשתף פעולה עם הכנסת, עם הרוב בכנסת, ולהביא את החוק הזה לידי אישור היום. אם אני מגזים בדרישה להיום – אז לכל המאוחר מחר. מזכור נא שאנחנו עוסקים בדיני נפשות, ואם הממשלה והכנסת רוצות להישיר מבט מול הילדים האומללים הללו – והם רבים, עשר רבבות – עלינו לנקוט פעולה מיידית ולחוקק את החוק בהליך מהיר.

אדוני היושב-ראש, אדוני שר הבריאות, אם תשובתך לא מדברת מייד על חקיקה, אני מקווה שתסכים לכלול את הנושא הזה בסדר-היום של הכנסת.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לחבר הכנסת דוד מגן.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ר' אדרי:

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת. בבקשה, גברתי.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הריני מתכבדת להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות – מעטפות הצבעה) (תיקוני חקיקה), התשנ"ג-1993, שהחזירה ועדת הפנים ואיכות הסביבה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לסגנית מזכיר הכנסת.

הצעות לסדר-היום

ביטוח רפואי ל-100,000 ילדים

היו"ר ר' אדרי:

אני מזמין את חבר הכנסת רענן כהן, שיעלה הצעה לסדר-היום מס' 1552, בנושא: ביטוח רפואי ל-100,000 ילדים.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, כנסת נכבדה, אני מקווה שאותה שעה שביקשת אכן הניבה פרי והמשבר עם האחיות הסתיים, ואנחנו נחסוך סבל מעם ישראל.

אדוני השר, מפלגתנו, מפלגת העבודה, קיבלה את השלטון גם משום שהבטיחה לשנות את סדרי העדיפויות בתחום החברתי. במשך שנים היה נהוג במדינה, שרוב האוכלוסייה מבוטחת באחת מקופות-החולים, ובעיקר בקופת-חולים של ההסתדרות. הורים לילדים דאגו לתשלום המס לקופות השונות, וכמעט שלא היה מצב שילדים נזקקו לאשפוז ולא קיבלו אותו.

במשך שנים התפארה המדינה במוסדות הבריאות שלה, ותמיד דאגנו לרפואה שוויונית. אם נזכור את המצב בארצות-הברית, שבה הרפואה היא רק לבעלי היכולת, הרי בארץ הרפואה ניתנה לכול.

בשנים האחרונות, בתקופת שלטון הליכוד, חל שבר גם במערכת הבריאות. קופת-חולים הכללית, שקיבלה השתתפות מהממשלה על מנת לבטח גם את חסרי היכולת, הפסיקה לקבל את ההשתתפות הזו ונכנסה לגירעונות קשים, שכתוצאה מהם אנו סובלים מדי יום, אם בגלל שביתת אחיות, אם בגלל שביתת רופאים ואם משום שלמעוטי היכולת אין עוד אפשרות לקבל סיוע רפואי בעת הצורך.

אכן, ב"ידיעות אחרונות" מהשבוע החולף הופיע מאמר, שעל-פיו 100,000 ילדים במדינת ישראל אינם מבוטחים בביטוח רפואי כלשהו.

ילד בן חמש מירושלים, שיש לו גידול העלול להיות ממאיר, אינו מנותח משום שלאמו אין אפשרות להיות חברה באחת מקופות-החולים, שלא לדבר על הוצאות הניתוח. הילד הזה הוא רק דוגמה אחת קורעת לב לאלפי הילדים הסובלים מבעיות בריאותיות ואינם יכולים להתאשפז בבתי-החולים ולקבל טיפול רפואי כראוי.

מדובר כאן בפיקוח נפש, אדוני השר, פיקוח נפש של ממש. שרת העבודה, שכבר הזכירו אותה, הגברת אורה נמיר, אמרה, שהיא מודעת לבעיה, אך המדינה לא מסוגלת לממן ביטוח רפואי לכל הילדים הללו. זהו אחד הסימפטומים שבאו לידי ביטוי בשנים האחרונות במישור החברתי במדינת ישראל, ועל כך צריכה לתת הממשלה את דעתה, ויפה שעה אחת קודם. אני מאמין ברגישות שהשר יגלה לשאלה הזאת ולאוכלוסייה הזאת.

לא יכול להיות מצב, שילדים מקבלים צווי מאסר בגין אי-תשלום עבור ימי האשפוז.

שר הבריאות ח' רמון:

בקופת-החולים הכללית – – –

רענן כהן (העבודה):

לא חשוב באיזו קופת-חולים. העובדה שצו מאסר מוגש לילד – אין זוועה גדולה מזו. לא חשוב מי.

שר הבריאות ח' רמון:

אני מסכים אתך. תציין גם מי, כדי שידעו.

רענן כהן (העבודה):

כתוב בעיתון.

למשל, ילדה מיהוד, בת תשע, שבאה מבית-ספרה ומצאה פקודת מאסר נגדה ל-21 יום משום שלא שילמה עבור יום אשפוז סכום של 962 שקלים לבית-החולים – אין צורך לתאר לפניכם, חברי הכנסת,

את החרדה שאליה נכנסה הילדה, ועבור מה? בשל היותה חולה. היא חששה כל רגע, שהנה מגיעים השוטרים, אוסרים אותה ופוגעים בה.

מדוע זה, רבותי חברי הכנסת, צריכים אנשי המועצה לשלום הילד להתחנן לפני רופא על מנת שיטפל בילד לא מבוטח, לפני משורת הדין, בפנותם אל מצפונם של הרופאים ושל אלה שיכולים לסייע? למה היינו צריכים להגיע למצב כזה? הגענו למצב כזה, שהורים כמו אלה של הילד שצינתי, בן החמש – אמו מוכנה למכור כליה כדי שילדה יקבל טיפול רפואי. האם אדוני השר יודע, שהמצפון החברתי שלנו הוא כמו במצרים, שם אנשים מוכרים כליות או איברים אחרים על מנת להתפרנס?

מדינת ישראל לא יכולה להרשות לעצמה מצב כזה, ואת החרפה הזאת אנחנו חייבים להסיר מעלינו. השר צריך להפעיל כל מערכת אפשרית, על מנת שמצב כזה, שזועק לשמים, לא יהיה במדינת ישראל. לכן אני זועק את זעקתם של 100,000 ילדים שאין להם קול רם, רם-קול, כדי לעמוד בגן-הוורדים ולעורר את תשומת לבכם לבעייתם.

כמי שמכיר את שרת העבודה והרווחה ואת שר הבריאות, אני פונה אליכם: עשו הכול, תפעלו בכל דרך, בכל הכלים והאמצעים, תמצאו פתרון לאותם ילדים חסרי יכולת להתמודד עם הבעיות. תנו להם את מה שאנחנו צריכים וחייבים לעשות למענם – את הטיפול הרפואי, עד שיתקבל החוק. אינני נכנס כרגע לוויכוח איזה חוק. גם לי יש דעה ועמדה בסוגיה זו, אבל בינתיים אסור לנו להשאיר אותם חסרי יכולת, חסרי הגנה וחסרי בריאות.

אני מקווה, אדוני השר, שתוכל להעביר מסר מעל במה זו לאותם אנשים חסרי יכולת לקבל טיפול רפואי. אולי בשורה מפייך היום תיתן גם עידוד, גם התייחסות וגם עמדה של תנועה שהבטיחה לסייע לאותם אנשים באמצעות שינוי היעדים שלנו במפלגת העבודה. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לחבר הכנסת כהן. אני מזמין את חבר הכנסת אבנר חי שאקי, שיעלה את הצעתו לסדר-היום מס' 1556 בדבר ביטוח רפואי ל-100,000 ילדים. בבקשה.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר הבריאות, חברי הכנסת, ילדים היו, הינם ויהיו תמיד אהובי החברה. כל חברה נאורה ותרבותית, וישראל היא חברה נאורה ותרבותית – שלומם, בריאותם, חינוכם ועתידם של ילדי ישראל צריכים להיות דבר המובן מאליו במסד פעילותם של מוסדות המדינה ובראש סולם עדיפויותיו החברתיות-הלאומיות, ובמרכזם בריאותם וחינוכם, שהם לגבי ילדים הבסיס להתפתחותם ולהבטחת עתידם.

משום כך נדהמתי ביותר לגלות לאחרונה, כי כ-100,000 ילדים סובלים בישראל מהזנחה בריאותית רפואית חמורה הגורמת להם היום נזק – לחלקם נזק חמור ולחלקם, למרבה הצער, כך נמסר, נזק בלתי הפיך.

לכן אנו פונים אליך, ידידי שר הבריאות, שייעשה מאמץ עליון כדי להתמודד עם הבעיה החברתית הראשונה במעלה, משום שאני יודע כמה אתה רציני וכמה אתה כן בהצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי. שמעתיך היום בכנסת, שמעתיך אצלנו, שמעתיך במקומות רבים, ואני מרגיש ורואה ומשוכנע שאתה רוצה להביא שינוי, אבל ילדים אלה אינם יכולים להמתין לאותו שינוי. אני שומע שזו התשובה הניתנת: לכשיעבור החוק הזה ממילא גם הם יבואו על תיקונם; בוודאי, אבל אם, חלילה, זה ייקח חודשים ואם זה ייקח יותר, האם מוצדק הדבר שלא רק הילד פוטר, הילדה בורשטיין והילדה אנה – שם בדוי – שפרשיותיהם הובאו בעיתון, ימשיכו לסבול, וכמותם אלפים רבים של ילדים, שבשל עוניים של הוריהם או חוסר מודעותם של הוריהם לחשיבות של ביטוח רפואי, הם נמצאים משוללי טיפול רפואי בישראל? הדעת אינה סובלת זאת.

במיוחד נדהמתי, כאשר אחד האנשים המטפלים בענייני ילדים במצוקה מתאר לנו בריאיון שנתן לעיתון "ידיעות אחרונות", כיצד חרף המאמצים הנואשים כמעט של האמהות, של האבות, למצוא דרך לגייס כספים כדי לתת את התשלום הנדרש מהם עבור יום או ימי האשפוז בבית-החולים, אותם הורים אינם זוכים לעזרה, גם לא ממשרד העבודה והרווחה.

השרה אורה נמיר אמרה בריאיון שנתנה, שהיא איננה מאמינה שהמדינה יכולה להיענות לכל הצרכים ויכולה לתת תשובות לכל הילדים. אם יש תחום שבו נדרשת שוויוניות מוסרית, ומשפטית וחברתית, הרי זה התחום. לא יעלה על הדעת, שבמדינה נאורה יהיו כאלה שזוכים לטיפול רפואי וכאלה שאינם זוכים לכך. אם יש זכות בסיסית לאדם בחברה נאורה, זוהי זכותו לעזרה לשלמות גופו, לבריאותו וכו'.

לשמחתנו, מדינת ישראל נהנית זה שנים מקופות-חולים הנותנות סיוע רפואי לרבים, אלא שכאן אדם ללא ביטוח כמו לא קיים. הוא יכול להיות ילד קטן, ילדה אומללה, לפני ניתוח, במצב קשה, מצב מסוכן, התשובה הביורוקרטית החוזרת על עצמה היא: אין לך ביטוח, אתה לא זוכה לטיפול.

שמעתי היום מד"ר קדמן – העומד בראש המועצה לשלום הילד, וללא ספק עיסוקו העיקרי הוא שלום הילד בישראל – דבר מתמיה, שהייתי שמח מאוד אילו הבאת אותו לידיעת חברי הממשלה, ובעיקר אילו טיפלת בו. כאשר יש משפחה אומנת, ומוסרים לידיה ילד או ילדה לאומנה, ומממנים את האומנה כולה, סעיף אחד אינו ממומן – הביטוח הרפואי. לא האמנתי למשמע אוזני. אתה מהנהן, ידידי שר הבריאות, סימן שזה נכון. אני פשוט נדהם. דואגים למזונן, דואגים ללינתו, דואגים לחינוכו, ועד כאן יפה ושפיר. בריאותו לא? אני משוכנע, שאילו בא כל אחד מאתנו לעשות את סדר הדברים, הדבר הבסיסי ביותר שאנו נזקקים לו, כולנו, ללא הבדל, הוא כמובן הבריאות. והנה דבר מוזר, אם הורי הילד שמוסרים אותו לאומנה אינם מסוגלים לבטח רפואית את עצמם, וממילא מקפחים את ילדיהם, נמצא הילד מקופח בביתו ובאומנותו.

הדבר אינו סביר, הדבר לא יעלה על הדעת, ולכן בקשתנו ממך, ידידי שר הבריאות: עד אותו יום מאושר – ואני וסיעתי נהיה בין המאושרים אם אומנם יהיה חוק בריאות ממלכתי, שיפתור בעיות רבות – עד אז, לא יהיה מנוס מחקיקה, ועד לחקיקה – החלטה מינהלית בדרג של ממשלה, שלפיה כל הילדים שאינם מקבלים היום את הסיוע הרפואי האלמנטרי הנדרש, שהמדינה תממן אותו. כך נוהגים עם עולים, ללא הבדל מצב כלכלי. כל עולה, וברוך השם מספרם מאות אלפים, זוכה לקבל שנה שלמה עזרה רפואית, ולפעמים יותר. אני גא ושמח על כך. אבל לא ייתכן שוותיקים אלה, שחלקם בגדר עולים שלא נקלטו דיים מעולם, כך אני מתאר אותם, שכן אם יש מצוקה כלכלית להורים, הרי לא רק בריאות אין לילדים הללו, גם חינוך אין להם.

ואכן, באותו שבוע פורסם על 31,000 ילדים שאינם מבקרים בבתי-ספר. דבר מזעזע. יש חוק המחייב ביקור בבית-ספר, יש מי שאמור לאכוף את הביקור בבית-הספר, אבל רק עשרה הורים הוזמנו להסביר מדוע אין ילדיהם הולכים לבית-הספר במשך תקופה ארוכה. אני מעריך, ואני בטוח שהערכת מבוססת וריאלית, שבתוך 31,000 הילדים שאינם מבקרים בבתי-ספר, חלק גדול מהם גם איננו נהנה מביטוח רפואי, כי הורה שאיננו דואג או איננו יכול לבטח רפואית, איננו דואג ואיננו יכול לשלוח את ילדו לבית-ספר, כי הורים רבים טענו שאין להם כסף כדי לממן את נסיעת הילד לבית-הספר, לא את ספריו, לא את מחברותיו ולא את כל צרכיו בבית-הספר.

כל הדברים הללו, בעיקר אותם 100,000 ילדים, שבהם עסקנו בהתחלה, ממשלת ישראל אמורה למצוא פתרון להם, עד שיהיה חוק ביטוח בריאות ממלכתי, שיקיף את כל האזרחים, ובכללם את כל הילדים הללו.

אני יודע שאין חוק כזה, אני יודע שמתכוננים להגיש הצעת חוק כזאת. אבל עד להגשת הצעת חוק כזו אני מבקש מאוד מידידי שר הבריאות שימצא נוסחה, תובא הצעה להחלטה מינהלית של הממשלה. לא ייתכן שעשרות אלפי ילדים לא יזכו בבריאות ובריפוי, מפני שהילדים הללו, אם באמת יחלו ואם כמה מהנזקים שלהם יהיו בלתי הפיכים – המשמעות היא שבמשך שנים הם יהיו למעמסה על משרד הרווחה. האם טוב יותר שהם יהיו למעמסה, או שיהיו לאזרחים יוצרים, בונים ומשתתפים בכל מה שנעשה בארץ הזאת, לרבות בהגנת הארץ הזאת? את היסוד הזה אין לשכוח גם כן. תודה רבה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לחבר הכנסת אבנר חי שאקי. אני מזמין את שר הבריאות להשיב על ההצעות לסדר-היום מס' 1544, 1552 ו-1556: ביטוח רפואי ל-100,000 ילדים.

רענן כהן (העבודה):

שר הבריאות הוא היום איש בשורות.

היו"ר ר' אדרי:

תיכף נשמע.

שר הבריאות ח' רמון:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מדגיש שבתחרות ביני לבין – נדמה לי שזה היה העיתון "ידיעות אחרונות", נכשלתי כישלון חרוץ. נדמה לי שמאז כניסתי לתפקיד מסרתי את הנתונים הללו בכל מקום, בכלל זה בחוברת שהוצאה על-ידי משרד הבריאות, והיא מסבירה את החיוניות של חוק ביטוח בריאות ממלכתי. אחד הטיעונים המרכזיים לחקיקת החוק הוא הצורך הדחוף במתן שירות בריאות לכל אזרח מיום לידתו עד יום מותו.

אני רוצה לספר לחברי הכנסת, שוב, כדי שלא תהיינה עוד הצעות לסדר-היום מהסוג הזה – – –

רענן כהן (העבודה):

יהיו.

שר הבריאות ח' רמון:

מלבד 72,000 ילדים שהם חסרי ביטוח, מגיל אפס עד גיל 18 – זה לא 100,000, זה 72,000, אבל את מה שאמרתם על 100,000 צריך להגיד גם על 72,000 – – –

דוד מגן (הליכוד):

72,000 שאתם יודעים.

שר הבריאות ח' רמון:

לא, לא. יודעים.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אולי מהיום שאמרת נוספו.

שר הבריאות ח' רמון:

חברים, אני מביא לכם מספר מהביטוח הלאומי; הוא מספר בדוק.

דן תיכון (הליכוד):

מה זה משנה?

שר הבריאות ח' רמון:

זה לא משנה, אז אל תתווכחו. חברים, אני אמרתי לכם, שכל מה שאמרו על 100,000 צריך להגיד על 72,000.

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, 72,000, וגם 100,000, וגם 10 ילדים.

שר הבריאות ח' רמון:

אני באתי ואמרתי בראשית כהונתי – 100,000, כמוכם. קראתי אותם מאמרים בעיתונים. אבל לשר יש אמצעים. הלכתי, בדקתי, מצאתי, ישבתי בביטוח הלאומי – זה המספר. הוא חמור, הוא חרפה לחברה הישראלית, אני חוזר ואומר את זה בכל מקום. אלה ילדים, ואין דבר שקרוב ללבנו, שאנחנו רגילים לו יותר מאשר ילדים. ואני רוצה לשאול אתכם, רבותי חברי הכנסת: ולזקנים לא? יש 300,000 איש חסרי ביטוח בישראל, והם גם חולים; 300,000. ואני מבקש שלא תהיינה הצעות בשבוע הבא, מה קורה עם ה-300,000.

עוזי לנדאו (הליכוד):

בדברי ההסבר לחוק כתוב: 150,000.

שר הבריאות ח' רמון:

לא, לא, 300,000. הנתונים המדויקים הם: 300,000. בתוך ה-300,000 יש חלק שהם וולונטריים. זה מעט, זה מיעוט.

רענן כהן (העבודה):

הוא הזמין את ההצעה לסדר-היום כדי לדבר על חוק ביטוח בריאות.

שר הבריאות ח' רמון:

300,000, אין מה לעשות. חברים, אתם לא יכולים להפריד.

דוד מגן (הליכוד):

30,000 מהילדים בינתיים הזדקנו.

שר הבריאות ח' רמון:

מבנה המערכת הוא כזה, שמדינת ישראל במשך 45 שנותיה החליטה שהבריאות איננה עניינה של המדינה, אלא זכותו הוולונטרית של בן-אדם. ירצה, יבטח את עצמו; ירצה, לא יבטח את עצמו ואת ילדיו. נגד זה אני יוצא, נגד זה אני נלחם, את זה אני רוצה לשנות. אז מה, גיליתם את זה עכשיו? זה חדש?

יש אזורים ושכבות סוציו-אקונומיות נמוכות, בעיקר במגזר הערבי, ש-30%-40% מהאוכלוסייה בהם לא מבטחים, בעיקר אוכלוסייה צעירה ברמות סוציו-אקונומיות נמוכות. זו המציאות, לצערי, שאתה אנחנו צריכים להתמודד. אנחנו עושים, לא הכול, אבל עושים.

ההסכם בין הממשלה ובין קופת-חולים הכללית וקופת-החולים האחרות בדבר ביטוח של עולים חדשים לאחר שהייה של שישה חודשים בארץ יוריד במקצת את המספר. אתם צריכים לדעת, שהממשלה מבטחת חסרי יכולת, שהם חסרי ביטוח, מתוכם ילדים, ב-170,000 יחידות ביטוח, וזו הוצאה שנתית של 700 מיליון שקל. אלה לא פרוטות. 700 מיליון שקל הממשלה נותנת לקופת-החולים על מנת לטפל בחסרי ביטוח.

אבל הרי מדובר בכאלה, גם ילדים, שהוריהם מבטחים, וקרה אירוע שמנע מהם להמשיך להיות מבטחים. אני רוצה גם ליידע את חברי הכנסת: יש מושג שנקרא "מעוכבי זכויות". אדם שלא שילם מעל שלושה חודשים בקופת-החולים, זכותו לבריאות או לשירותי בריאות נשללת.

דן תיכון (הליכוד):

עד מערכת הבחירות הקרובה. אז מסדרים לו את העניין.

שאול יהלום (מפד"ל):

ראינו את זה בטלוויזיה.

שר הבריאות ח' רמון:

זה נשלל, וזאת המציאות, רבותי חברי הכנסת.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

מציאות שאתה תשנה אותה.

שר הבריאות ח' רמון:

אני משנה אותה. רבותי, אני לא מכיר עוד שרים, אבל אגיד לפחות על עצמי: רבותי, אם לא יעבור חוק ביטוח בריאות ממלכתי, לשר הבריאות הזה אין מה לעשות במערכת הבריאות, כי אני לא אהיה שר שישלים עם 300,000 לא-מבוטחים ועם 70,000 ילדים שאין להם ביטוח בישראל. אני לא אשלים, אני לא אקבל להיות אחראי.

דן תיכון (הליכוד):

לכן תהיה שר החינוך?

היו"ר ר' אדרי:

יש לך הצעה נוספת.

שר הבריאות ח' רמון:

אני אומר לחבר הכנסת דוד מגן: החוק נמצא – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

מתוך 72,000, כמה במגזר הערבי?

שר הבריאות ח' רמון:

אין לי נתון. אנחנו לא מחלקים את הילדים לפי לאומיותם. כל ילד הוא ילד, ואני מציע שאתה לא תפריד אותם.

דן תיכון (הליכוד):

שר הבריאות ח' רמון:

מעניין, יכול להיות. נתתי נתון שאני יודע מתוך סיורי בארץ בכפרים ערביים, איך זה מתחלק בחסרי ביטוח. אני מניח שהשיעור הוא גבוה יותר מחלקם באוכלוסייה. לא צריך להיות גאון גדול.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

שר הבריאות ח' רמון:

אני מבקש שיינתן לי לדבר.

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, השר הקשיב לכולכם, לכל המציעים הוא הקשיב. אני מבקש גם להקשיב לו.

שר הבריאות ח' רמון:

החוק נמצא בטיפול אינטנסיבי. בסדר-גודל של שתיים-שלוש ישיבות אנחנו גומרים את הדיון בחוק בוועדת השרים לענייני חקיקה, והודיע שר המשפטים, שהוא יושב-ראש ועדת השרים לענייני חקיקה, לא אני, שהחוק יבוא לכנסת לקריאה ראשונה בסוף חודש מאי או בתחילת יוני. הוא הודיע את זה פומבית, קבל עם ועדה.

למה החוק חיוני? כי רק הוא פותר את הבעיה. אי-אפשר לפתור את העניין הזה בדרך אחרת, וכל מי שמעכב את החוק בטענות שווא או מתוך אינטרסים זרים, או מתוך אינטרסים פוליטיים, בריאותם של אותם ילדים שעליהם דיברתם תהיה על אחריותו. שלא ידברו על כל מיני שיקולים אחרים. תבינו את זה, כאשר אתם אומרים שיש לכם עוד שיקולים ועוד נושאים. אין דבר שיכול לשנות את המצב הזה, אלא דבר אחד: שהמדינה תיקח את האחריות למימון הטיפול הבריאותי לכל אזרח. איך היא עושה את זה – זה דבר אחר. בחוק אנו קובעים בפעם הראשונה, שמימון סל הבריאות של כל אזרחי ישראל – ילדים, זקנים וקשישים – הוא על המדינה. אנו אומרים זאת בפעם הראשונה.

על מנת שתהיה אחריות כזו, צריכים וחייבים המקורות להגיע אל המדינה, והם צריכים להתחלק על-פי הצרכים. אחרת אי-אפשר לעשות זאת. לפי ההצעות לסדר-היום והצעות החוק שהוצעו לאחרונה כאן בכנסת, נאמר שהמדינה תממן כמעט את כל שירותי הבריאות. את הילדים, המדינה תממן. אחר כך תהיה הצעה לסדר-היום על 300,000 האחרים, אשר צריכים לקבל טיפול ואינם מקבלים, וגם אותם המדינה תממן. הציעו שאת הטיפול בקורבנות אלימות תממן המדינה, וזה דרך אגב מסודר. הציעו הצעות נוספות שהמדינה תממן. מה עושים בכסף שמשלם הציבור עבור בריאותו?

מיכאל איתן (הליכוד):

מעבירים להסתדרות, למימון הוצאותיה.

שר הבריאות ח' רמון:

עשה לי טובה, תרד מהעניין הזה.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת איתן, הנושא יותר מדי רציני.

שר הבריאות ח' רמון:

עשה לי טובה, אל תכניס את הפוליטיקה לדיון הזה.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני חבר הכנסת איתן, במקרה זה אתה פורץ לדלת פתוחה. מה שאומר השר אלה דברים מעניינים ביותר. אני חושב שכולנו צריכים להקשיב לדברים, כי הם בנפשו. חברי הכנסת העלו על סדר-היום את הנושא החשוב הזה, והתשובה חשובה לכולנו. הקשבתי לדבריו של שר הבריאות, ושמעתי כי הוא אפילו רמז על הסקת מסקנות.

מיכאל איתן (הליכוד):

אם כבוד היושב-ראש יודע כי הוא פוסל קריאות ביניים, אשמע להוראה.

היו"ר ר' אדרי:

אני לא פוסל. ביקשתי שנקשיב, ואני מבקש ממך, אדוני, שתיענה לבקשה.

שר הבריאות ח' רמון:

אני פונה לכלל חברי הכנסת – – –

דוד מגן (הליכוד):

אני רוצה לקרוא קריאת ביניים: אני לא אוהב את הממשלה הזו, אבל אני לוחץ את ידיו של שר הבריאות בכל הנוגע למה שהוא עושה לחיקוקו של החוק החשוב הזה.

שר הבריאות ח' רמון:

אני רוצה לומר לחברי הבית הזה מכל החלקים: במשך הרבה מאוד שנים, מערכת הבריאות היתה כפופה לשיקולים פוליטיים. החלטתי שמערכת הבריאות לא תהיה כפופה עוד לשיקולים פוליטיים, והמערכות הפוליטיות תיאלצנה להתאים את עצמן למערכת הבריאות, ולא מערכת הבריאות למערכות האחרות. אם זה לא יעשה, לא יהיה חוק ביטוח בריאות ממלכתי. אני אומר לכם זאת במלוא האחריות, כי למערכות הפוליטיות לא נוח חוק ביטוח בריאות ממלכתי, ולא חשוב מה יגידו. על כך מתנהל מאבק, ואם חברי הכנסת באמת רגישים לכל מה שאומרים כאן, צריך להסיק מכך מסקנות. זה לא אומר – לנאום כאן נאום ולצעוק שזו חרפה. יש מסקנה אחת בלבד, היא מסקנה שלי ושל כל מערכת הבריאות, וכך נפעל כממשלה.

הממשלה הזו, ידידי חבר הכנסת רענן כהן, גם דיברה על שינוי סדרי העדיפויות וגם אמרה שתסלק את הפוליטיקה ממערכת הבריאות. כך אני פועל, כך אני עושה, וזה מה שיהיה. זהו הפתרון האמיתי.

מה קורה בינתיים? צריך לדאוג שה"בינתיים" הזה יהיה קצר ככל היותר, כי כל פתרון שאני מציע הוא לא שלם, הוא פרוביזורי ואינו נותן מענה מלא, ועדיין – גם העולים, גם הילדים וגם אותם 300,000 שאין להם ביטוח, הם אזרחים מסוג ב', מבחינת מערכת הבריאות בישראל.

כאשר אדם בישראל, בוודאי ילד, חולה באופן משמעותי, למשל בדלקת ריאות חריפה – הוא מקבל טיפול. המערכת נותנת טיפול לחולים בעייתיים, בדרך עקומה ולא בדרך המלך. אין פתרון טוב למי שחולה במחלות שגרתיות. אם יש לו נזלת, הוא בבעיה. אם יש לו דלקת ריאות, הוא לא בבעיה.

שאול יהלום (מפד"ל):

מי שיש לו נזלת, שייגש לחדר מיון.

שר הבריאות ח' רמון:

זוהי בהחלט בעיה. יש הוראות, לא בכתב, לנהוג על-פי בית-הלל בכל הנושאים הללו. נוהגים הרבה מאוד לפנינו משורת הדין, ובכל פעם שיש פנייה הקשורה בילד, אנו מטפלים ועושים.

אני רוצה להגיב על האירוע שחבר הכנסת רענן כהן ציין: זה לא קרה במערכת הממשלתית. קראתי על כך כמון, ואחר כך ביררתי היכן זה קרה ששלחו פקודת מאסר לילדה. דאגנו שלפחות בבתי-חולים ממשלתיים, שהם 75% מהמערכת, זה לא יקרה. אמרנו שאיש לא יעלה על דעתו, בגלל חריצות יתר, לשלוח פקודת מאסר או עיקול לילד שלא שילם את חובו. אני מקווה ששאר גורמי אספקת השירותים בישראל ינהגו באותה דרך. זה לא קרה במערכת שאני מופקד עליה, זה קרה במערכת אחרת, ואני מצטער על כך מאוד.

דוד מגן (הליכוד):

זה קרה בבית-החולים "השרון".

שר הבריאות ח' רמון:

אני מאוד מצטער על כך. אני חושב שזו היתה טעות, ומקווה שלא ינהגו כך עוד. אני מקווה, כי לפחות במערכת שהממשלה מופקדת עליה באופן ישיר, זה לא יקרה. זה לא קרה, וניתנו הנחיות שזה לא יקרה בעתיד.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אדוני השר, לפחות במקרים שבהם נגרמים נזקים קשים ובלתי הפיכים, האם ניתן להוציא לגביהם הנחיה שזה לא יקרה?

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת שאקי, האמן לי, בכל מקרה קשה ובעייתי, המערכת אינה מגלה שרירות וקשיות לב. אני מקווה שאת הדברים האלה שומעים לא רק חברי הכנסת המעטים הנמצאים כאן, אלא גם הצופים בדיון. מי יכול לעמוד כנגד ילד שאינו חולה, על אחת כמה וכמה כנגד ילד חולה. הטיפול ניתן, אך הוא יוצר בעיות. זה לא קורה בדרך המלך. משאירים את הילד בבית-החולים עוד יומיים, ומנסים להעביר את העומס לבית-חולים אחר, כדי שהילד לא יינזק כספית. הכול עקום, אני מודה, אבל אם יש בעיה – הילד מטופל. הוא מקבל את הטיפול על-פי מיטב הרמה הרפואית.

כדי שהעניין יהיה מסודר, הוא צריך להיעשות במסגרת חוק, ואין חוק אחר אלא אחד, המסדיר את זכויותיו של כל אזרח בישראל מיום לידתו עד יום מותו, לקבל שירותי בריאות הקבועים בחוק. אני מקווה שהכנסת תאשר את החוק הזה עוד במהלך 1993.

מה שחברי הכנסת רוצים מבחינת הדיון, המשך הדיון במליאה או בוועדה, אתמוך בו. מבחינתי, אין שום בעיה. אני מתווכח עם חברי הכנסת בעניין זה, אלא עומד לשירותם. אני מסכים גם לדיון במליאה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לשר הבריאות. חברי הכנסת, אני מבין שבשלב זה יש לנו רק הצעה של המציעים, לקיום דיון במליאה. יש גם הצעות אחרות, של חברי הכנסת שאול יהלום וטלב אלסאנע. אני מזמין את חבר הכנסת יהלום, המבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת מגן. בבקשה.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר הבריאות, תראו איזה אבסורד קורה: יש ויכוח קשה בין ההסתדרות, קופת-חולים והממשלה, המפלג אפילו חלקים בתוך מפלגת העבודה. באה ההסתדרות ואומרת: אני חייבת לעמוד לא כמקבצת נדבות אלא כאמיצה, מול שר הבריאות חיים רמון. הולכת ההסתדרות ובונה תוכנית הבראה, וכדי שלקופת-חולים יהיה יותר כסף, היא מקצצת 5% משכר הרופאים והאחיות. הולכות האחיות ואומרות, ובצדק: מתי שמענו שמקצצים שכר למישהו במדינה? והן שובתות שביתה מאוד מכאיבה. הולך שר הבריאות לאחיות, וודאי בסופו של דבר ייווצר מצב שיחזירו לאחיות את ה-5%, אולי אף תוספת של 5%, ומי יכסה את הסכום הזה? ממשלת ישראל. ממשלת ישראל הרי יכולה היתה לתת את הכסף הזה לאותם 72,000 ילדים. אני לא מקבל את מה שאומר שר הבריאות בעניין זה. כמו שמכסים את הביטוח לעולים, אפשר לכסות אותו גם עבור הילדים. בינתיים יש גם דרך אחרת.

היו"ר ר' אדרי:

תודה. אני מזמין את חבר הכנסת טלב אלסאנע, המבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת רענן כהן.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אדוני היושב-ראש, השר נשאל לגבי שיעור הילדים הערבים בתוך הנתון הסטטיסטי על ילדים שאין להם ביטוח בריאות, והוא לא ענה.

שר הבריאות ח' רמון:

לא ידעתי את התשובה.

טלב אלסאנע (מד"ע):

אני יכול לשער לעצמי שהשיעור שלהם גדול מסך כל האוכלוסייה הערבית, כלומר הוא עולה על 30% מסך כל הילדים הסובלים מהעדר ביטוח רפואי. השאלה היא, האם צריך להשאיר את האזרח הפשוט לסבול מן ההתנגחות וההתנצחות בין הממשלה לבין ההסתדרות, ומדוע הממשלה לא נוטלת אחריות על עצמה כלפי אותם אזרחים, אותן משפחות הנתונות במצוקה? אני יכול לציין, כי לפני הבחירות להסתדרות הסתובבו עסקנים פוליטיים בתוך היישובים הערביים, חתמו על פנקסי ביטוח רפואי והבטיחו הבטחות, ואחר כך התברר שאין שחר לכל ההבטחות וההתחייבויות האלו, אף שהפנקסים החתומים קיימים.

הבעיה כאובה מאוד באותם יישובים בלתי מוכרים, שאין בהם שירותים רפואיים, אין קופות-חולים, והשאלה היא היכן אחריותה של הממשלה, והאם על-ידי הטלת האחריות על ההסתדרות היא יוצאת ידי חובה.

היו"ר ר' אדרי:

זמןך תם. אני מזמין את חבר הכנסת מיכאל איתן, המבקש להעביר לוועדה את הצעתו של חבר הכנסת אבנר חי שאקי.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני שר הבריאות, לא יעזור דבר. אתה נאבק, אבל, לדעתי, לא בתקיפות מספקות. אתה שר הבריאות. מערכת התשלומים במדינת ישראל עבור סעיף בריאות אינה קטנה, מערכת התשלומים סוך כל אזרחי ישראל מוכנים לשלם עבור הבריאות אינה קטנה, אלא שבדרך מורידים ממנה סכומים מסכומים שונים. ואנחנו כבר מדברים על ביטוח בריאות, על מקרים קיצוניים, כאשר בימים אלה, בשעות אלה, יש אנשים במדינת ישראל, שמשום שהם מקורבים פוליטית ומשום שיש הסכמים פוליטיים – הם לא משלמים דמי ביטוח בריאות כפי שהם צריכים לשלם. יש להם הנחה. למה? למה הוא משלם רק 50 שקל, למה הוא משלם מחיר מופחת? למה הוא נהנה מהטבות? כי הוא שייך לסקטור פוליטי, ולא לזקחים ממנו את העלות המתאימה של ההוצאות.

לכן, לא יעזור דבר. הבעיה היא באמת פוליטית. אתה רוצה הפרדה? – רק דרך מאבק פוליטי, ואני משבח אותך על מחצית הדרך שעשית, שבמציאות שלנו היא אולי הרבה מאוד, אבל היא לא מספקת. אל תחזור בך. יש סימנים של רפיון גם במאבק שלך, ואתה יודע יפה מאוד על מה אני מדבר.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לחבר הכנסת מיכאל איתן.

חברי הכנסת, לפני שאנו ניגשים להצבעה אני מבקש לשאול את חבר הכנסת שאקי, האם הוא מסכים להצעתו של חבר הכנסת מיכאל איתן להעביר את הנושא לוועדה.

דן תיכון (הליכוד):

למה? ההצעה היא להעביר את הנושא למליאה.

היו"ר ר' אדרי:

אבל יש פרוצדורה. אני מניח שכולנו מאוחדים סביב ההצעה לקיים דיון במליאה, אבל אני חייב לשאול את המציעים.

רענן כהן (העבודה):

דן תיכון (הליכוד):

לא, קודם צריך להצביע.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת שאקי, אתה מסכים לדיון?

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אני מתנגד להצעתו של חבר הכנסת מיכאל איתן. אני בעד הצעתו של השר.

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אנחנו מצביעים. מי בעד קיום דיון במליאה בהצעות לסדר-היום?

מיכאל איתן (הליכוד):

מה לעשות עכשיו?

קריאה:

תצביע בעד.

הצבעה מס' 6

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 10

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – 1

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ר' אדרי:

בעד קיום דיון מליאה – 10, אין מתנגדים, נמנע אחד. הוחלט לקיים דיון במליאה בהצעות לסדר-היום בנושא: ביטוח רפואי ל-100,000 ילדים.

שאלות ותשובות

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אנו עוברים לנושא הבא: שאלות ותשובות. אני מזמין את שר הבריאות להשיב בשם ראש הממשלה על שאלות של חברי הכנסת.

סיווג ערי ואזורי פיתוח

חבר הכנסת ד' מגן שאל את ראש הממשלה ביום ג' באב התשנ"ב (2 באוגוסט 1992):

ביום ראשון, כ"ה בתמוז התשנ"ב (26 ביולי 1992), הקימה הממשלה ועדת מנכ"לים לעריכת סיווג מחודש של מפת ערי ואזורי הפיתוח.

ברצוני לשאול:

1. מדוע לא ייעשה הסיווג על-ידי ועדת השרים כמפורט בחוק ערי ואזורי פיתוח, התשמ"ח-1988?

2. על-פי אילו אמות מידה ייערך הסיווג המחודש?

3. באילו ערי ואזורי פיתוח יופעלו מעונות הילדים חינוך בשנת הלימודים התשנ"ג?

שר הבריאות ח' רמון:

תשובה על שאלתא מס' 25 של חבר הכנסת דוד מגן בנושא: סיווג ערי ואזורי פיתוח.

1. הממשלה החליטה לכונן ועדת המנכ"לים, שתגיש לה המלצות לעריכת סיווג מחדש של מפת ערי ואזורי פיתוח, על מנת שתבוצע עבודת מטה בין-משרדית על-ידי המנכ"לים של המשרדים הנוגעים בדבר, וכך אכן נעשה.

2. נקודת המוצא לקביעת אזורי העדיפות הלאומית היא מדיניות הממשלה לפיזור אוכלוסין ולשינוי סדרי העדיפויות הלאומיים.

3. על-פי המלצות ועדת המנכ"לים והחלטת הממשלה מס' 721 מיום 24 בינואר 1993, תינתן הנחה של דרגה אחת במעונות היום, ששוויה כ-500 שקל לשנה לילד במעון, לכל היישובים הנמצאים באזורי העדיפות הלאומית. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת דוד מגן. בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

נכבדי השר, בהיותך משפטן, אני גם רוצה לומר ולגלות כוונות: הגשתי את השאילתא, ואני מתכוון להשתמש בתשובות שלך כהכנה לקראת פנייה לבג"ץ, והבג"ץ הוא בדרך, וזאת, ראשית, משום עניין שצריך להעיר, וסגנית מזכיר הכנסת בוודאי תחזק את דברי. השאילתא הזו רשמה שיא בתולדות הכנסת. היא ממתינה למעלה מ-280 יום לתשובה, וכשמתקבלת התשובה, נדמה לי שהכשילו אותך ומסרו לך תשובה לא נכונה.

אני שאלתי: מדוע לא ייעשה הסיווג על-ידי ועדת השרים כמפורט בחוק ערי ואזורי פיתוח? כך כתוב בשאלה. ואם מישהו אמר לך, שוועדת השרים לערי ואזורי הפיתוח, כמפורט בחוק, ישיבה בנושא וסיווגה, הרי הוא הטעה אותך וגרם לך להטעות את הכנסת.

דבר שני, אתה בוודאי זוכר שבגלל שיקולים פוליטיים, כך אני מניח, כל מיני יישובים, דוגמת אכסאל ונצרת, של שני חברי כנסת השותפים לקואליציה, תופיק זייד ועבד-אלוהב דראושה, נכללים באזורי עדיפות א', ואילו קריית-גת, שאני בא ממנה – ואני לא שותף להסכם הקואליציוני – הוצאה מאזור עדיפות א'.

במסגרת השאלה הנוספת אני פונה אליך ומבקש, אדוני, אולי בגלל הזמן שעבר, לבדוק את הנושא מחדש ולברר אותו, ואולי אפילו להזמין אותי לבירור, אם מותר לי לבקש את זה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לחבר הכנסת מגן. השר ישיב. בבקשה.

שר הבריאות ח' רמון:

אדוני היושב-ראש, ראשית, אני רוצה להביע התנצלות, שרציתי לומר אותה לפני כל התשובות על השאילתות. נכון שיש כאן חלק מהשאילתות, שהתשובה עליהן ניתנת לאחר זמן רב. אני מקווה שהתקלה הזו לא תקרה שנית. בלשכת ראש הממשלה שמו לב לנתון הזה. זה חלק ממעבר של שלטון ומההסתגלות, ואנחנו נשתדל מאוד להקפיד על כך, בעיקר בלשכת ראש הממשלה, לצורך העניין, שתשובות על שאילתות תינתנה בזמן, ואני אומר את זה על מנת לחסוך הערות נוספות בדומה להערה שלך, חבר הכנסת דוד מגן.

שאלו יהלום (מפד"ל):

העומס דווקא יגדל עכשיו אם הוא מקבל עוד שני תיקים.

רחבעם זאבי (מולדת):

שר הבריאות ח' רמון:

גם אם העומס יגדל, אנחנו נכבד את הכנסת.

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אני חושב שהשאלה של חבר הכנסת דוד מגן במקומה, וטוב ששר הבריאות מתייחס לשאלה הזאת.

שר הבריאות ח' רמון:

עם כל העומס, אנחנו נכבד את הכנסת, וייווצרו הכלים להשיב על שאלות בתוך טווח הזמן שקובע תקנון הכנסת.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני השר, אני מבקש שתסב את תשומת לבך של הממשלה, שגם היא מחויבת למלא אחר תקנות הכנסת. אני מודה לך, אבל לא רק אתה שר, יש גם שרים אחרים.

שר הבריאות ח' רמון:

הבנתי. אעשה את זה, אדוני היושב-ראש.

לגבי הנושא של ועדת המנכ"לים, לא אמרתי שוועדת השרים, כמפורט בחוק ערי ואזורי פיתוח, עשתה את הסיווג. התשובה שלי לא אומרת את זה.

דוד מגן (הליכוד):

זה כמעט משתמע. השאלה היתה: מדוע לא?

שר הבריאות ח' רמון:

ולא אמרתי שהשתמע, אמרתי איך היה באמת.

ההחלטות וההמלצות של ועדת המנכ"לים הועברו למליאת הממשלה, והממשלה במליאתה דנה ואישרה את מה שאתה אומר.

לגבי הרמז שלך, שקשרים פוליטיים הם אלה שקבעו את ההחלטות, אני חושב שזה איננו מכובד. אני יכול להביא שורה ארוכה של ערים שבראשן עומדים ראשי עיר מן הליכוד וחברי כנסת מן הליכוד והן נכללות באזור פיתוח א', ולעומת זאת יש אזורים או ערים – למשל קריית-מלאכי, שבראשה עומד חבר כנסת וראש עיר מטעם סיעת העבודה – שלא נכללים. לכן הנימוק הזה, נדמה לי שהוא איננו רציני. ההחלטה – ואפשר להתווכח עליה, אינני אומר שאי-אפשר להתווכח עליה, אבל בצורה רצינית ועניינית – היתה של שינוי סדר העדיפויות, ונקבעו קריטריונים כלליים לשינוי סדר העדיפויות של הממשלה, והיה שינוי אחד מרכזי: הפסקנו להעדיף, בהחלט מטעמים פוליטיים, על-פי השקפת עולם פוליטית, את יהודה ושומרון על הנגב והגליל. זו היתה החלטה פוליטית. הבטחנו שכך נעשה, וכך עשינו.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני השר, אתה מוכן, לפני משורת הדין, לבדוק את הסוגיה של קריית-גת בנפרד?

היו"ר ר' אדרי:

לא, חבר הכנסת מגן, אפשרתי לך לשאול שאלה נוספת – – –

שר הבריאות ח' רמון:

אני מוכן. מכיוון שעשה את זה, אני מוכן.

ועדת המעקב של ערביי ישראל

חבר הכנסת מ' איתן שאל את ראש הממשלה ביום כ' בכסליו התשנ"ג (15 בדצמבר 1992):

על-פי תשובה על שאילתא שקיבלתי מנציג הממשלה הקודמת, ועדת המעקב של ערביי ישראל הינה גוף שלילי המונע את שילובם של ערביי ישראל בחיי המדינה, ומתיימר להיות מעין ממשלה מתחרה של ערביי ישראל. בין השאר, עלו לא אחת בוועדת המעקב עמדות קיצוניות, שיש בהן משום פגיעה בריבונות של ממשלת ישראל. כך, למשל, נשקלה הצעה לשגר משלחת עצמאית של ערביי ישראל לעצרת האו"ם ולגופים בין-לאומיים אחרים הפועלים מטעם האו"ם.

השבוע נפגשו חברים מוועדת המעקב עם הנהגת אש"ף בתוניס, במסגרת מה שהם כינו התייעצות של אש"ף עם כל מגזרי העם הפלשתיני בשטחים, בתפוצה ובישראל.

ברצוני לשאול:

1. האם חל שינוי, להערכת משרדך, בעמדות ובפעולות ועדת המעקב, או, לחלופין, יש שינוי בעמדת הממשלה ביחס לוועדת המעקב?

2. האם רשאי סגן שר בממשלתך להשתתף כחבר בוועדת המעקב?

3. האם רשאי ראש עיר בישראל להיות חבר בוועדת המעקב ושותף להתייעצויות של הנהגת אש"ף עם הפלשתינים במדינת ישראל?

4. אם התשובה שלילית, אילו צעדים ינקטו לגבי תופעה זו?

שר הבריאות ח' רמון:

4-1. ועדת המעקב של ערביי ישראל היא גוף וולונטרי, שהוקם על-ידי ראש רשות מקומית וחברי כנסת ערבים, והממשלה מתייחסת אליה ככזו.

אין לממשלה עמדה מיוחדת כלפי השתתפות סגני שרים בישיבות הוועדה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת מיכאל איתן.

שר הבריאות ח' רמון:

אני הייתי בטוח שתשובתי תספק אותך, חבר הכנסת מיכאל איתן.

מיכאל איתן (הליכוד):

תתפלא שלא.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, השעה 15:40.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אני מבקש להסב את תשומך לבך, וכך גם עולה מהשאלות וכך גם ידוע לך, שבועדת המעקב נשקלות הצעות שונות לשגר משלחות עצמאיות של ערביי ישראל לגופים בין-לאומיים. ועדת המעקב והאישים הבכירים שבה שולחים אנשים להיפגש עם הנהגת אש"ף בתוניס. ועדת המעקב הזאת מהווה גוף שהוא אומנם וולונטרי, אבל הינו גוף שעומד בסתירה לנאמנות של שר או סגן שר לחובתו ולעבודתו בממשלה.

אני מבקש להסב את תשומך לבך, וכדאי שתבדוק זאת, שבכנסת הקודמת, בממשלה הקודמת, חבר הכנסת ביבי נתניהו, שהיה אז סגן שר החוץ, היה חבר בלובי של חברי כנסת שנקרא "חזית ארץ-ישראל". מזכיר הממשלה דאז, על סמך על חוות דעת של היועץ המשפטי, טען שמאחר ש"חזית ארץ-ישראל" היתה מעבירה מדי פעם ביקורת עדינה על הממשלה, אין חברותו של סגן שר החוץ ביבי נתניהו בגוף הזה עולה בקנה אחד עם תפקידו כסגן שר החוץ, וכי עליו לוותר על אחד מהשניים. לצערי, הוא ויתר אז על חברותו ב"חזית ארץ-ישראל", אבל עשה בוודאי דברים חשובים בתוקף תפקידו כסגן שר החוץ.

אין לי דבר וחצי דבר נגד סגן שר הבריאות נואף מסאלחה. אני חושב שהוא אחד האנשים טובים והראויים בכנסת ישראל. אבל כאשר הוא משמש סגן שר ואתם מתירים – –

היו"ר ר' אדרי:

מה השאלה הנוספת?

מיכאל איתן (הליכוד):

– – את הרצועה, אתם גורמים לו בהכרח להיכנס לניגודי אינטרסים.

והערה אחרונה. אני מחזיק בידי את דוח משרד החוץ הישראלי. בדוח השנתי שלו כותב משרד החוץ, במסגרת הטיפולים שלו בגורמי חוץ – – –

היו"ר ר' אדרי:

סליחה. חבר הכנסת איתן – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מסיים, וזה רלבנטי. אני מסיים.

– – – אגף המזרח התיכון כולל את סוריה, קפריסין, מצרים, השטחים, כפי שאתם קוראים לזה, ופרק מיוחד על ערביי ישראל. משרד החוץ מטפל בערביי ישראל כגורם חוץ.

יורם לס (העבודה):

ערביי ארץ-ישראל.

מיכאל איתן (הליכוד):

ואתם בעניין הזה צריכים לשקול פעם נוספת, ואני מבקש ממך לשקול זאת על סמך הטיעונים של אתיקה, את התביעה לראות בערביי ישראל חלק מאזרחי ישראל, עם אותה חובת נאמנות, ואותו דין שחל על שר החוץ דאז בנימין נתניהו צריך לחול גם על נואף מסאלחה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לחבר הכנסת איתן. אדוני השר, בבקשה.

שר הבריאות ח' רמון:

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת איתן, אני רוצה שיהיה ברור. מדברך משתמע כאילו ועדת המעקב של ערביי ישראל פועלת בניגוד לחוק, או שהיא אינה מגלה נאמנות, לטענתך. אני מוכרח למחות על זה.

זה גוף שפועל על-פי חוק. ואם ידוע לך על דברים שנעשים שם בניגוד לחוק, הרי יש רשויות שצריכות לטפל בזה. ההנחה היא, שכל עוד כל גוף, ואין הבדל אם הוא יהודי או ערבי, פועל ומבצע מדיניות פוליטית על-פי השקפתו, הוא עושה זאת באופן חוקי, ולכן כל אחד רשאי להשתתף.

אשר להשתתפות סגן השר, יושב פה סגן השר מסאלחה, הוא יודע יותר על השתתפותו, אבל למיטב ידיעתי הוא איננו חבר, אם אינני טועה, בוועדת – – –

נואף מסאלחה (העבודה):

אדוני השר, אני לא רק חבר. כל חברי הכנסת הערבים וכל אנשי המועצות פועלים לפי החוק – – –

שר הבריאות ח' רמון:

אז אני טועה.

חבר הכנסת איתן, אתה אמרת שכאשר הופנתה תשומת לבו של חבר הכנסת בנימין נתניהו, אז סגן שר החוץ, לכך שזה בניגוד למינהל התקין שהוא חבר בגוף מסוים בהיותו סגן שר, הוא קיבל את הדין. אני מניח שאם גורם מוסמך, שזה מזכיר הממשלה והיועץ המשפטי לממשלה, יפנה את תשומת לבו של חבר הכנסת סגן השר מסאלחה לכך שהפעילות הזאת אינה עולה בקנה אחד עם היותו חלק מהממשלה – אני משוכנע שסגן השר מסאלחה יפעל על-פי הנחיות היועץ המשפטי לממשלה ומזכיר הממשלה, ולא תהיה בכך שום בעיה.

לגבי הנושא של משרד החוץ, וזה לא קשור לשאילתא, אומר רק שאתמול היה כאן דיון עם שר החוץ. אני משוכנע שיכולת להעלות את זה בזמן הדיון, אבל אני מוכן להעביר לשר את הפרוטוקול, והוא יעביר לך תשובה. אבל אני מציע לך לשאול את שר החוץ שאילתא בעניין הזה, כדי שייתן לך תשובה. אני רוצה לומר לך את דעתי, שערביי ישראל הם אזרחים שווים לכל דבר מבחינת ממשלת ישראל. נקודה. הם לא מחוץ למדינת ישראל, ואין מטפלים בהם כבגורם חוץ.

מיכאל איתן (הליכוד):

אם כך, זו היתה טעות.

שר הבריאות ח' רמון:

אני מציע שתשאל את שר החוץ. אני אומר לך את דעתי כשר בממשלה, ולמיטב ידיעתי זו מדיניות ממשלת ישראל.

היו"ר ר' אדרי:

חברי הכנסת, אני מסב את תשומת לבכם לכך שזמנה שכל שאילתא נמשך בדיוק כמו הצעה לסדר-היום.

נקיטת המונח "שטחים" בכלי התקשורת הממלכתיים

חבר הכנסת ז' המר שאל את ראש הממשלה ביום כ' בכסליו התשנ"ג (15 בדצמבר 1992):

בעיתונות פורסם, שיועצת שרת החינוך הודיעה לד"ר אחמד טיבי, שכלי התקשורת הממלכתיים לא ישתמשו עוד במלים "יהודה ושומרון" ו"יש"ע", אלא במונח "שטחים" בלבד.

ברצוני לשאול:

1. האם ההחלטה לאסור את השימוש במלים "יהודה ושומרון" ו"יש"ע" ולהמירם במונח "שטחים" בכלי התקשורת הממלכתיים היא על דעת ראש הממשלה, וזו דעת הממשלה?

2. אם כן – מה הם השיקולים שהביאו לכך?

3. אם לא – האם יורה ראש הממשלה לשרת החינוך שלא לשנות את המונחים בכלי התקשורת?

תשובת שר הבריאות ח' רמון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. זמן קצר לאחר עליית הליכוד לשלטון הציעה הממשלה שינוי טרמינולוגי בשם של השטחים המוחזקים, בהצעת החוק להארכת תוקפן של תקנות שעת-חירום, שיפוט בעבירות ועזרה משפטית, מיום 19 בדצמבר 1977. בחוק זה נקבע שמם של ה"אזורים" "יהודה, שומרון וחבל עזה".

בהביאו את הצעת החוק הנ"ל לקריאה שנייה ושלישית אמר יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט דאז, חבר הכנסת דוד גלס, כדלקמן: "כל מי שמבקש לראות בשינוי זה משמעויות מדיניות מפליגות טועה, אך כל המדביק לו תווית סמנטית בלבד גם הוא, כך נדמה לי, אינו דק פורטא" – "דברי הכנסת", התשל"ח, עמ' 955.

לשינוי השם, כשלעצמו, לא היתה משמעות משפטית, אולם היתה לו כמובן משמעות ערכית ברורה, שכן הוא ביטא את הזיקה האידיאולוגית של הממשלה דאז לכל חלקי ארץ-ישראל.

אין כל איסור משפטי להשתמש בכינוי "השטחים המוחזקים" או בשם אחר, כפי שציין היועץ המשפטי לממשלה במכתבו למזכיר הממשלה מיום 17 באוקטובר 1985. היועץ קובע, כי "מן הראוי ששם זה ישמש את הממשלה ואת עובדי המדינה לצרכים רשמיים". מכל מקום, אין חובה משפטית כזו, ואי-אפשר לאסור על ראש הממשלה להשתמש בכל כינוי שיימצא לנכון.

קווים אדומים של סיעת מרצ בממשלה

חבר הכנסת מ' קצב שאל את ראש הממשלה ביום ה' בטבת התשנ"ג (29 בדצמבר 1992):

שרת החינוך והתרבות הצהירה בפומבי, כי סיעת מרצ הציבה את הקווים האדומים הבאים להמשך נוכחותה בקואליציה ובממשלה: 1. ויתור על רמת-הגולן; 2. מתן זכות הבחירה לערביי מזרח-ירושלים.

ברצוני לשאול:

מה היא עמדתה המוצהרת של הממשלה בעניין:

1. ויתור על רמת-הגולן?

2. מתן זכות בחירה לערביי מזרח-ירושלים?

תשובת שר הבריאות ח' רמון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הממשלה, בעקבות הזמנת מדריך שנתקבלה על ממשלת ישראל, מכירה בתחילת החלטות 242 ו-338 במשא-ומתן עם סוריה. הממשלה הודיעה במשא-ומתן הבילטרלי, כי היא נכונה, במסגרת שלום חוזי מלא העומד על רגליו שלו, לדון בנסיגה של צה"ל לגבולות בטוחים ומוכרים ברמת-הגולן.

2. עמדת הממשלה היא, שירושלים המאוחדת הינה בריבונות ישראל ולא תהיה חלק מהסדר הביניים עם הפלשתינים. אשר לזכות הבחירה של תושבי ירושלים הפלשתינים שאינם אזרחי ישראל, תיקבע עמדת הממשלה בשלב מתקדם בשיחות לכינון הסדר הביניים.

טיסות של אנשי ציבור במטוסים פרטיים

חבר הכנסת י' לס שאל את ראש הממשלה ביום כ"ו בטבת התשנ"ג (19 בינואר 1993):

בתקופה האחרונה התבצעו טיסות לחוץ-לארץ של אנשי ציבור במטוסים פרטיים: במטוסו של מר איזנברג טס נשיא המדינה לסין, ושר החוץ השתמש בו לטיסתו למצרים; במטוסו של מר לואיס טס שר התיירות למצפה-רמון.

ברצוני לשאול:

האם תמצא המדינה תקציב הולם על מנת לאפשר לאנשי ציבור לטוס במטוסים של המדינה, ולא כמחווה מצד גורם זה או אחר?

שר הבריאות ח' רמון:

התשובה היא חיובית. הוועדה לסמלים ולטקסים בראשות השר עוזי ברעם החליטה, בישיבתה ביום 26 בינואר 1993, כי נשיא המדינה וראש הממשלה היוצאים לחוץ-לארץ בשליחות ממלכתית ייסעו ויחזרו במטוסים של חברת תעופה לאומית, או במטוס של חיל האוויר. עלות הנסיעה תכוסה על-ידי אוצר המדינה.

בכל מקרה של נסיעה בחברת תעופה זרה יינתן האישור על-ידי הוועדה לסמלים ולטקסים.

היו"ר ר' אדרי:

שאלה נוספת לחבר הכנסת לס.

יורם לס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מודה לשר על התשובה וגם על הסדרת העניין. שאלתי הנוספת נוגעת לאנשי ציבור המרבים לנסוע בטיסות שונות וזוכים לבונוס, שקוראים לו "הנוסע המתמיד", שזו שיטה של חברות התעופה לתת הטבות לאנשים שמרבים לטוס באמצעותן.

קריאה:

יורם לס (העבודה):

זה התרגום. אני לא רוצה לתרגם את המלה האנגלית. בעברית זה נקרא שיטת "הנוסע המתמיד". אם מדובר באדם פרטי שנוסע, ברור שמגיע לו לקבל את הבונוסים. אבל אדם שנוסע על חשבון כספי ציבור בחברת תעופה זו או אחרת, ודאי שאסור לו לקבל שום הטבות ממנה, לא כרטיסים ואף לא UPGRADING, העלאת הרמה, מפני שהדברים האלה יכולים להתפרש בצורה לא טובה.

אני יודע שהממשלה החליטה בנושאים אלה בצורה מסודרת לגבי פקידיה. שאלתי היא לגבי אותו ממסד חוץ-ממשלתי, שכולו ממומן מכספי ציבור. האם יש הנחיות ברורות לאנשים האלה שמחוץ למערכת הממשלתית, שלא להשתמש בדברים האלה?

היו"ר ר' אדרי:

תודה לחבר הכנסת לס. אדוני השר, בבקשה.

שר הבריאות ח' רמון:

אני רק יכול לחזור ולומר את מה שאמר כאן חבר הכנסת לס, שבמערכת הממשלתית באופן ישיר העניין סודר, ושום פקיד מדינה, ולצורך העניין גם שרים, סגני שרים ומנכ"לים, אינם יכולים ליהנות מבונוסים של "הנוסע המתמיד" וכדומה.

אין לי מושג ואין לי מידע על מה שקורה בגופים הנתמכים על-ידי הממשלה בצורה זו או אחרת. אני מציע לחבר הכנסת לס להגיש שאילתא בעניין הזה, ואני משוכנע שהיא תיענה. נדמה לי שהשאילתא צריכה להיות מופנית אל שר האוצר, בתוקף אחריותו לנציבות שירות המדינה ולתקציב המדינה.

החלטת הממשלה על גירוש אנשי ה"חמאס"

חבר הכנסת י' לוי שאל את ראש הממשלה ביום כ"ו בטבת התשנ"ג (19 בינואר 1993):

נודע שראש הממשלה קיים התייעצויות רבות עם שרים, ביחידות או בקבוצות, לפני תחילת ישיבת הממשלה שבה הוחלט על גירוש מסיתי ה"חמאס".

ברצוני לשאול:

1. האם נכונה הידיעה, שהיועץ המשפטי לממשלה ופרקליטת המדינה עודכנו על כוונת הממשלה להחליט על הגירוש לפני שעודכן שר המשפטים?
2. האם נכונה הידיעה, שמכל שרי הממשלה שר המשפטים היה השר האחרון – או בין האחרונים – שעודכן בדבר כוונת הממשלה להחליט על הגירוש?
3. מי הם השרים שהוזמנו לראש הממשלה לפני ישיבת הממשלה והוכנסו בסוד כוונת ראש הממשלה, ובאיזה סדר הם הוזמנו?
4. מדוע לא ראה ראש הממשלה לנכון להתייעץ תחילה עם שר המשפטים?

תשובת שר הבריאות ח' רמון: (לא נקראה, הועברה לפרוטוקול)

1. היועץ המשפטי הוא היועץ לממשלה בנושאים משפטיים, ולא שר המשפטים. אכן, קוימה התייעצות עמו. לא קיימתי התייעצות עם פרקליטת המדינה. זה תפקידו של היועץ המשפטי.
2. שר המשפטים הוזמן מייד לאחר שנועצו ביועץ המשפטי יחד עם שרים אחרים, אך נתקע בפקק תנועה ולכן איחר לבוא. כל הפגישות הללו היו עד לפני תחילת ישיבת הממשלה שבה עודכנו יתר השרים.
3. הוזמנו שר המשפטים, שר האנרגיה, שרת החינוך ושר התקשורת והמשטרה.
4. הוא הוזמן בין הראשונים, תחילה ביחידות, ואחר כך בפגישה משותפת לאחר הפגישה עם היועץ המשפטי לממשלה.

הסברת עמדת הממשלה בנושא מגורשי ה"חמאס"

חבר הכנסת ש' הלפרט שאל את ראש הממשלה ביום כ"ו בטבת התשנ"ג (19 בינואר 1993):

זה כשבועיים עוקבים דעת הקהל העולמית וכלי התקשורת אחר ההתרחשויות בעניין המגורשים. יש סבורים כי לא מורגשת פעילות הסברתית מצד גורמים ישראליים בארץ, כמו לשכת העיתונות הממשלתית, דוברים רשמיים ושגרירי ישראל בעולם. גם בכלי התקשורת בארץ לא מובאת הסברה המדגישה את הסיבה לגירושם.

ברצוני לשאול:

1. האם נשקל למנות שר או סגן שר מיוחד, שיציג ברורות את עמדות הממשלה, במיוחד נוכח ריבוי דוברים המבקרים את מהלכי הממשלה מקרב הממשלה עצמה?
2. האם יופק סרט המתאר את פשעי האינתיפאדה והריגת אנשים, נשים וטף ללא כל הצדקה, עם מספרים מעודכנים, שיופץ כחומר הסברה ברור לנציגויות המדינה בחוץ-לארץ?
3. מה ייעשה כדי שבכלי התקשורת בארץ תובהר עמדת הממשלה על הגירושים ועל הסיבות שהביאו לפעולה זו?

תשובת שר הבריאות ח' רמון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. שרי הממשלה השתתפו כמעט כולם במאמץ ההסברתי. אין בדעתי למנות שר מיוחד להסברה.
2. אשקול את ההצעה בחיוב.
3. לפעול בכל הכלים העומדים לרשות הממשלה.

נזקים לרכוש ביישובי המועצה האזורית שער-הנגב

חבר הכנסת ד' מגן שאל את ראש הממשלה ביום כ"ו בטבת התשנ"ג (19 בינואר 1993):

לפי עדות ראש המועצה האזורית שער-הנגב, נגרמו בשנה האחרונה ליישובים הגובלים בחבל-עזה נזקים – מגנבת מכוניות ומפגיעה בשדות ובמטעים – בהיקף של כ-15 מיליון שקל.

לפי הערכת גורמי הביטחון, עלות הקמת גדר מתאימה ושיקום אמצעי המיגון ביישובים היא כ-6 מיליון שקל, שאותם יכולים להקציב במשותף משרד הביטחון, משרד הבינוי והשיכון, קרן-הקיימת לישראל וחברות ביטוח שונות.

ברצוני לשאול:

כיצד תפתור הממשלה את הבעיה ותצמצם את הנזקים באזור?

תשובת שר הבריאות ח' רמון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

על-פי הערכת גורמי הביטחון, עלות הקמת גדר חדשה כמו באזורי קו עימות וסגירת שערי מיגון ביישובים היושבים מול רצועת-עזה מגיעה לעשרות רבות של מיליוני ש"ח.

גורמי צה"ל מצביעים על סדרי עדיפויות אחרים במסגרת התקציב המצומצם.

יש מקום לשקול תוספת תקנים ואמצעים אחרים למשטרת ישראל כדי לצמצם את תופעת הגנבות באזור זה.

היו"ר ר' אדרי:

אבקש משר הבריאות להשיב בשם ראש הממשלה על שאילתא מס' 478 של חבר הכנסת עוזי לנדאו.

שר הבריאות ח' רמון:

אדוני היושב-ראש, אני מענה כמובן על השאילתא הזאת, אבל אני רואה שחבר הכנסת יצחק לוי נכנס עכשיו, הוא יושב כאן רוב הזמן, ואני מבקש לקרוא את התשובה על השאילתא שלו. אני מציע לנהוג כאן לפני משורת הדין.

היו"ר ר' אדרי:

בהחלט. נחזור לשאילתא שלו. תחילה אני מבקש מכבוד השר להשיב על השאילתא של חבר הכנסת לנדאו.

פעילות מטעם הממשלה לשחרור פולארד

חבר הכנסת ע' לנדאו שאל את ראש הממשלה ביום כ"ו בטבת התשנ"ג (19 בינואר 1993):

כבוד ראש הממשלה לא ביקש מהנשיא בוש לחון את פולארד, בעת פגישתם בושינגטון בקיץ. הנשיא האמריקני פורש בלי שהמתיק את דינו.

זה יותר משבע שנים נרקב אחינו בכלא האמריקני בתנאי בידוד מוחלט. בריאותו ובריאות הוריו הקשישים מתדרדרת.

ברצוני לשאול:

מה עושה ממשלת ישראל לשחרורו?

שר הבריאות ח' רמון:

ישראל פנתה, בדרגים הבכירים ביותר – נשיא המדינה וראש הממשלה – אל הנשיא בוש בעניין המתקת עונשו של ג'ונתן פולארד, על בסיס אנושי.

זאת בהמשך לפעילות רבה בנושא לאורך זמן, לרבות פנייה של ראש הממשלה הקודם.

לצערנו, לא נענתה הבקשה. הממשלה ממשיכה ותמשיך לטפל בנושא בתקווה להיענות.

היו"ר ר' אדרי:

שאלה נוספת לחבר הכנסת לנדאו.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני השר, אני קצת מוטרד מן התשובה. אכן אני יודע, שראש הממשלה הקודם, מר שמיר, ממש על סף עזיבתו את המשרד, עם תום הבחירות הקודמות, טרח לשלוח מכתב לנשיא בוש וביקש במפגיע את שחרורו של יונתן פולארד.

כאשר היה רבין, ראש הממשלה, בקיץ בחוץ-לארץ, הוא לא עסק כלל בסוגיה הזאת, על-פי בירורי עם הלשכה שלו, לא הפורמליים. אני לא מדבר עליו אישית, אלא על האנשים מסביב.

מועצות העיר של מיאמי, של ניו-יורק, של לוס-אנג'לס, מקבלות החלטות הפונות לנשיא קלינטון ומבקשות את שחרורו, את המתקת דינו של פולארד. המשמעות של דברי אדוני השר היא, שבעצם ממשלת ישראל איננה עושה דבר.

אני שואל: מתי ראש הממשלה, באחד מביקוריו בארצות-הברית, כאשר הוא מתיימר להיות בעל קשרים מצוינים עם הממשל האמריקני, יעלה את סוגיית פולארד לראש הרשימה וידאג לשחרורו? עד כה כישראלי אני בוש כמי שממשלתו הפקירה את האיש היקר הזה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לחבר הכנסת לנדאו. בבקשה, אדוני השר.

שר הבריאות ח' רמון:

יש לי בעיה עם חבר הכנסת לנדאו. כנראה הוא הכין את השאלה הנוספת בלי שום קשר לתשובה. לכן אין לי ברירה אלא לחזור ולומר: ישראל פנתה בדרגים הבכירים ביותר – נשיא המדינה וראש הממשלה, ושמו של ראש הממשלה הוא יצחק רבין. איפה הוא עשה את זה, מתי הוא עשה את זה, איך הוא עשה את זה – אני לא מציע שאנחנו נפרט כאן. אבל אני אומר לך שהוא עשה את זה. אז אתה קם ומגיש שאלה נוספת ואומר: ידוע לי שהוא לא עשה את זה. איזה ערך יש לתשובה? הוא עשה את זה.

יתירה מכך, אני מסיים את תשובתי בשם ראש הממשלה, שהממשלה ממשיכה ותמשיך לטפל בנושא בתקווה להיענות.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אני לוקח בחזרה את שאלתי הקודמת.

שר הבריאות ח' רמון:

אני מבקש שתיקח את שאלתך הקודמת.

עוזי לנדאו (הליכוד):

לקחתי.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לשר וגם לחבר הכנסת לנדאו.

אנחנו חוזרים לשאילתא מס' 416 של חבר הכנסת יצחק לוי, בבקשה.

שר הבריאות ח' רמון:

1. היועץ המשפטי הוא היועץ לממשלה בנושאים משפטיים, ולא שר המשפטים. אכן, קוימה התייעצות עמו. ראש הממשלה לא קיים התייעצות עם פרקליטת המדינה. זה תפקידו של היועץ המשפטי.

2. שר המשפטים הוזמן מייד לאחר שנועצו ביועץ המשפטי יחד עם שרים אחרים, אך נתקע בפקק תנועה ולכן איחר לבוא. אני מעיד מניסיוני, שזה אכן היה פקק תנועה. זה היה היום שבו הוצף – – –

דן תיכון (הליכוד):

— — —

שר הבריאות ח' רמון:

כמו ששמת לב, חבר הכנסת תיכון, עובדים על זה, עובדים על זה קשה. אתה אפילו לא קורא שלטים.

דן תיכון (הליכוד):

בשער-הגיא אין פקקים.

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת תיכון, תגיש שאילתא על הצמתים לשר השיכון.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת תיכון, אין לך שאילתות היום.

שר הבריאות ח' רמון:

ולכן איחר לבוא. כל הפגישות הללו היו עד לפני תחילת ישיבת הממשלה שבה עודכנו יתר השרים.

3. הוזמנו שר המשפטים, שר האנרגיה, שרת החינוך, שר התקשורת והמשטרה.

4. הוא הוזמן בין הראשונים, תחילה ביחידות, ואחר כך בפגישה משותפת לאחר הפגישה עם היועץ המשפטי.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לשר. שאלה נוספת לחבר הכנסת יצחק לוי, בבקשה.

יצחק לוי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, ראשית, אני רוצה להודות לך על כך שהואלת לענות מעל דוכן הכנסת על השאילתא הזאת. אני אשאל את שאלתי בשני שלבים. השלב הראשון הוא, מדוע שאילתא שהוגשה ב-19 בינואר – – –

שר הבריאות ח' רמון:

אני השבתי גם על זה.

יצחק לוי (מפד"ל):

אגיד לך מדוע. הרי העניין כבר לא ריאלי. אם התשובה ניתנת בזמן, יש לזה ריאליות ויש לזה טעם. מכיוון שהממשלה עברה מאז עוד כל מיני משברים ועוד כל מיני עניינים, הצרות האחרונות משכחות את הראשונות. לכן זו גם פנייה לנשיאות הכנסת להקפיד קצת יותר על כך כדי שתהיה ריאליות לתשובות.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת לוי, אתה לא היית כאן. אני ביקשתי מהשר רמון שיסב את תשומת לבם של ראש הממשלה והממשלה לכבד את תקנון הכנסת, ורשמנו את זה בפרוטוקול.

יצחק לוי (מפד"ל):

החלק השני של השאלה: למיטב זיכרוני, שר המשפטים מסר בדיון באחת מוועדות הכנסת – ואני לא מצטט, אין לי ציטוט, וגם אם יכולתי לא הייתי מצטט, כי אסור, אבל רוח הדברים שהיתה, וגם פורסמה, שהוא התרעם מאוד על כך שהיו התייעצויות עם שרים אחרים לפניו. אומנם היועץ המשפטי לממשלה הוא היועץ המשפטי לממשלה ולא שר המשפטים, אבל לשר המשפטים יש משקל רב בנתינת חוות דעת משפטית וזה מחייב התייעצות אתו.

היו"ר ר' אדרי:

מה היא השאלה הנוספת?

יצחק לוי (מפד"ל):

זו השאלה. מדוע באמת העדיף ראש הממשלה להתייעץ קודם עם שר המשטרה – מאשר עם שר המשפטים? תודה.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לך. אדוני השר, בבקשה.

שר הבריאות ח' רמון:

חבר הכנסת יצחק לוי, לגבי האיחור בתשובה, אמרתי מיוזמתי מה שאמרתי והוסיף על כך היושב-ראש. ואני רוצה לומר, שאין לי מה להוסיף מעבר לתשובה הזאת. זו התשובה, ואני נשאר בה, ואין לי מה להוסיף.

היו"ר ר' אדרי:

זה לא בית-הכנסת, זה בממשלה. זה בסדר.

אני מבקש לחזור לשאלתא מס' 327 של חבר הכנסת משה קצב. בבקשה, אדוני השר.

שר הבריאות ח' רמון:

אני חושב שהוא לא היה כאן.

היו"ר ר' אדרי:

אבל אנחנו לא עושים אפליה.

שר הבריאות ח' רמון:

בסדר, אני תיכף אמצא את התשובה. בינתיים בוא נמשיך.

גנזך המדינה

חבר הכנסת א' פורז שאל את ראש הממשלה ביום י"א בשבט התשנ"ג (2 בפברואר 1993):

בגנזך המדינה 27 עובדים, רובם עובדים ארעיים, ויש בו למעלה מ-30 ק"מ של מדפים עמוסי חומר ארכיוני. במסגרת תקציב המדינה לשנת 1993 מוקצבים לגנזך 1.6 מיליון ש"ח.

במקומות רבים בעולם ובמקומות אחדים בישראל, כגון עיריית ירושלים, נהוג להשתמש בשירותי מגנזה מסחרית הפועלת על-פי העיקרון של הפקדת חומר ארכיוני במבנה תעשייתי, לכל זמן שידרש, ואספקת חומר ארכיוני לפי הזמנה בתוך 24 שעות.

שיטה זו הוכחה כחסכונית ויעילה, ואימוצה עשוי להביא לחיסכון רב במשאבים ולניצול שטחים שיתפנו לצורכי ציבור.

ברצוני לשאול:

1. האם יש כוונה להעביר את המגנזה ממשדד ראש הממשלה למקום אחר? אם כן – להיכן ובאיזו עלות?

2. האם נשקלה האפשרות להשתמש בשירות מגנזה מסחרית?

3. האם שוקלים לבצע את המעבר למגנזה מסחרית דווקא עכשיו, בטרם המעבר?

תשובת שר הבריאות ח' רמון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. כן, למקור-חיים, בתיאום עם אגף התקציבים. העלות היא 2 מיליוני שקל, שתוקצבו עוד בשנת 1991.

2. לא.

3. לא.

פתרון בעיית כפר רמיה

חבר הכנסת ה' מחאמיד שאל את ראש הממשלה ביום ט' באדר התשנ"ג (2 במרס 1993):

בתאריך 23 בדצמבר 1992 קיבלתי את תשובתך על פנייתי בנושא כפר רמיה, ובה נאמר כי מרכז ועדת המנכ"לים, בני שילה, נפגש עם נציגי המתיישבים וועדת הנהלת מינהל מקרקעי ישראל בצפון, וכתוצאה מפגישות אלו נוצר הליך של משא-ומתן שקט בין התושבים למינהל.

לטענת תושבי רמיה, מאז לא חלה שום התקדמות בנושא.

ברצוני לשאול:

1. האם חלה התקדמות כלשהי בנושא?

2. אם כן – מה היא?

3. אם לא – האם יזורז הטיפול בנושא הנ"ל?

שר הבריאות ח' רמון:

1. בפגישה נוספת שהתקיימה עם נציגי התושבים, מר יוסף סוואעד, גובשו ההצעות הקיימות לתושבי האזור: א. השתלבות בעיר כרמיאל לפי הכללים הנהוגים לגבי כל מי שמבקש להקים את ביתו בה; ב.

מעבר לאחד הכפרים בסביבה, ששם ניתן לתגמל את העוברים בתנאים מפליגים בהשוואה לתנאים בכרמיאל; ג. בשתי האפשרויות יינתן פיצוי מועדף עבור הקרקע והמחברים.

2. עד היום לא נתנו התושבים תשובה באיזו אפשרות הם בוחרים, ולמעשה הם אינם מקיימים משא-ומתן.

3. מינהל מקרקעי ישראל והמשרדים האחרים נוהגים בסבלנות ומקווים להגיע עם התושבים להסכם בהקדם.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לשר. שאלה נוספת לחבר הכנסת האשם מחאמיד.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אתמול שמעתי את שר החוץ מר פרס אומר, שרמיה גורמת למשרד החוץ בעיות בענייני הסברה בחוץ-לארץ. אני חושב שיש פה אינטרס ישראלי מובהק כלפי העולם, כלפי דעת הקהל בישראל ובחוץ-לארץ, לפתור את הבעיה. כאשר בכפר הזה חיות 120 נפשות, באים ומציעים להם 18 מגרשים, כשכל מגרש הוא 400 מטר. לאנשים האלה יש 100 דונם של קרקע.

האם לא היה סביר לתת להם אפשרות לקבל חלקות קרקע עבורם ועבור הילדים שלהם, הבנים והבנות, הצעירים והצעירות? כי מה באים ועושים? אומרים: לצעירים אולי ניתן, אבל לצעירות לא ניתן.

יש לתת פתרון הולם, כך שהאנשים יוכלו לחיות על האדמה שלהם.

שר הבריאות ח' רמון:

אדוני היושב-ראש, אני חושב שמתשובתי התברר שמטפלים בנושא הזה. הוצעו הצעות, בהחלט צריך לפתור את הסוגיה הזאת. הטיפול בכפר רמיה נמצא בסדר-היום של ראש הממשלה, של מנכ"ל משרד ראש הממשלה, בתוקף היותו מתאם את העניינים הללו, ואני משוכנע שעל-פי הפרמטרים הללו הבעיה הזאת תיפתר. לא מתעלמים מכך ומנסים למצוא פתרון שהוא לא רחוק מכפי שאתה הצגת בשאילתא הנוספת.

היו"ר ר' אדרי:

תודה, אדוני השר. אתה מוכן להשיב על שאילתא של חבר הכנסת קצב?

שר הבריאות ח' רמון:

כ.

(קורא את התשובה על שאילתא מס' 327. ראה עמ' .)

המתקת עונשו של פולארד

חבר הכנסת מ' פלד שאל את ראש הממשלה ביום י"ד באדר התשנ"ג (7 במרס 1993):

ג'ונתן פולארד כלוא זה שבע שנים בבידוד מוחלט בבית-הסוהר "מריון" בארצות-הברית.

אף שאין להצדיק את הנסיבות שבהן נאסר, הרי לאזרחי ישראל יש מחויבות כלפי אדם צעיר, שסיכן את חירותו למען מה שנראה לו כביטחונה של מדינת ישראל.

הואיל ורק לנשיא האמריקני יש עתה אפשרות לגרום לשחרורו, ברצוני לשאול:

האם תבקש מהנשיא קלינטון, במהלך הפגישה הקרובה ביניכם, שימתיק את עונשו של פולארד מטעמים הומניטריים?

תשובת שר הבריאות ח' רמון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

הנושא מועלה תדיר, בכל הזדמנות מתאימה, על-ידי נציגי ממשלת ישראל, על בסיס הומניטרי, במגעים עם ממשלת ארצות-הברית, ובדעתנו להמשיך בכך.

בפרטי הדברים אין מקום לעסוק בפומבי.

טיסת השר רמון בשבת

חבר הכנסת ש' הלפרט שאל את ראש הממשלה ביום י"ד באדר התשנ"ג (7 במרס 1993):

בעיתון "המודיע" מיום ל' בשבט התשנ"ג (21 בפברואר 1993) פורסם, כי שר הבריאות, מר חיים רמון, טס בעצם יום שבת קודש לישראל, בחברת תעופה זרה.

ברצוני לשאול:

1. האם הידיעה נכונה?

2. האם יש נהלים מקובלים שלפיהם מתנהגים שרי ממשלת ישראל בפומבי בימי שבת וחג בעת מילוי תפקידם הרשמי?

3. אם כן – כיצד בדעתך להגיב על חילול השבת של שר הבריאות?

4. מה ייעשה לגבי מקרים דומים בעתיד?

תשובת שר הבריאות ח' רמון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. כן.

2. הנסיעה לא היתה נסיעה רשמית.

הסכם העבודה-ש"ס

חבר הכנסת ע' לנדאו שאל את ראש הממשלה ביום י"ד באדר התשנ"ג (7 במרס 1993):

עיתון "מעריב" מיום כ"ה בשבט התשנ"ג, 16 בפברואר 1993, מדווח, כי קיים "מסמך הסכמה יוצא דופן בין העבודה לש"ס", ובו מבטיחה ש"ס "להקצות תקציבים למוסדות דת המזוהים עם העבודה, ותקציבי שירותי דת להתיישבות העובדת, לשלב אנשים המזוהים עם העבודה במשרד הדתות, למנות אנשי עבודה במועצות הדתיות, ועוד". ההסכמה מפורטת במכתב מיום 24 בינואר 1993 של חבר הכנסת נסים זילי אל ראש הממשלה, ובו סוכמה פגישה בנושא זה.

ברצוני לשאול:

1. האם המידע נכון? אם כן – האם הסכם העבודה-ש"ס הוא על דעת ראש הממשלה?

2. אם לא – מה הם הצעדים שינקוט ראש הממשלה כדי שתופעות כמו ההסכם והמפורט בו לא יישנו?

שר הבריאות ח' רמון:

1. ההסכם אינו קואליציוני.

2. ההסכם נעשה אחרי הרכבת הממשלה.

3. ועדה מתאמת בין מפלגת העבודה ובין המפלגות הדתיות בנושא מועצות דתיות היתה קיימת כל השנים, מתוך מגמה להגיע להסכמה על מבנה המועצות הדתיות. תיאום כזה קיים בין הליכוד לבין המפלגות הדתיות.

4. הסיוע לבתי-הכנסת בהתיישבות העובדת היה במסגרת קריטריונים קיימים שסוכמו עם השר לשעבר אבנר שאקי.

היו"ר ר' אדרי:

תודה לשר. שאלה נוספת לחבר הכנסת לנדאו, בבקשה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כבוד השר השיב תשובות מעולות על שאלות שכלל לא נשאל. כבוד השר השיב ארבע תשובות, כאשר מספר השאלות היה שתיים. מעולם לא ראיתי ריבוי כזה של דברים ללא כלום של תשובה.

אני לא שאלתי אם ההסכם הוא קואליציוני, אלא השאלה אמרה האם הסכם העבודה-ש"ס הוא על דעת ראש הממשלה. או שלראש הממשלה אין דעת בנושא הזה, או שיש לו, ושאלתי מהי.

אני מבקש לרשום בפני השר את השאלה: מהי דעת ראש הממשלה על ההסכם? אני אוסיף: אבל ברור לגמרי שראש ממשלה, המבטיח לפני הבחירות שהוא בעד פוליטיקה נקייה, לא יכול לקבל דבר כזה.

אדוני השר, לפנינו עוד תרגיל מסריח, או דעה של ראש ממשלה השוללת הסכם כזה, שבמדינה מתוקנת לא יכירנו מקומו, ועל כן – מה יעשה ראש הממשלה?

שר הבריאות ח' רמון:

ההסכם הזה בהחלט איננו על דעת ראש הממשלה כראש ממשלה, ולכן הוא איננו קואליציוני, כי אם הוא היה קואליציוני, הוא היה על דעתו של ראש הממשלה. אבל, לראש הממשלה יש עוד תפקיד, הוא יושב-ראש מפלגה, ומכיוון שכל ההסכם הזה, וכך נאמר, הוא ביחסים בין מפלגות ולא בתוך שלטון, ולא קשור לקואליציה, הוא על דעת ראש הממשלה בתוקף היותו יושב-ראש מפלגה. יצחק רבין הוא יושב-ראש מפלגת העבודה, ומפלגת העבודה חתמה על הסכם עם מפלגה אחרת. בהחלט זה נעשה על דעתו. בפועל זה נעשה על-ידי מזכ"ל המפלגה ולא על-ידי יצחק רבין כיושב-ראש מפלגה.

אני מניח שהיושב-ראש החדש של תנועת הליכוד יחתום כנראה על הרבה הסכמים בין-מפלגתיים בתוקף היותו יושב-ראש מפלגה. ואם, לשיטתכם, מה שאתם מאוד רוצים, ואנחנו מקווים מאוד שזה לא יהיה, הוא יהיה בעתיד ראש ממשלה – אנחנו מקווים שהוא לא יצלח – אזי הוא ימשיך להיות יושב-ראש המפלגה, וככזה הוא יחתום על הסכמים מפלגתיים שאין קשר בינם לבין פעילותה של הממשלה. תודה.

שאל ילום (מפד"ל):

מותר לו להבטיח תקציבים בניגוד לקריטריונים ולחוק?

היו"ר י' עזרן:

תודה, אדוני השר.

תנאים לחידוש השיחות בווינגטון

חבר הכנסת ז' המר שאל את ראש הממשלה ביום כ"ח באדר התשנ"ג (21 במרס 1993):

בעיתונות נמסר, שיושב-ראש המשלחת הפלשתינית לשיחות, ד"ר ח'ידר עבד אל-שאפי, העלה שורה של תנאים לחידוש השיחות בווינגטון.

ברצוני לשאול:

1. האם ייענה ראש הממשלה לתנאי, ויתחייב שלא לגרש עוד אנשים?

2. האם ייענה ראש הממשלה לתנאי, ויסכים לשינוי בהסכם שנעשה עם ארצות-הברית, כמו למשל להקדים את מועד החזרת כל המגורשים?

3. האם ייענה ראש הממשלה לתביעת ד"ר אל-שאפי להפקיד בידי הפלשתינים באוטונומיה סמכויות ממשל בענייני האדמה, בכלל זה אדמת ההתנחלויות?

תשובת שר הבריאות ח' רמון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. ההסכם שנעשה עם ממשלת ארצות-הברית עומד בעינו, והוא הדין בקשר להודעות הממשלה אשר לנושא כולו. התשובות אפוא שליליות.

3. הצעות ישראל במשא-ומתן להסדר הביניים כוללות היבטי קרקע מסוימים אך לא ריבונות, אולם אין הן חלות על ההתיישבות היהודית.

אבטלה בקרב משכילים ערבים

חבר הכנסת ע' דראושה שאל את ראש הממשלה ביום ג' בניסן התשנ"ג (25 במרס 1993):

המשכילים הערבים במדינה סובלים מאבטלה קשה. יותר מ-40% מהאקדמאים הערבים מובטלים, מאות בוגרי מכללות למורים, רופאים ומהנדסים מחוסרי תעסוקה ומצטרפים לשוק האבטלה, התסכול והמרירות. מיטב המוחות מהגרים מחוסר תעסוקה.

הממשלה בראשותך הבטיחה לשלב משכילים ערבים בכל תחומי החיים במדינה.

ברצוני לשאול:

1. מה הם ממדי התופעה?

2. מה נעשה מאז הקמת הממשלה בראשותך כדי לבצע מדיניות של שילוב וקליטת משכילים ערבים?

3. מה הן התוכניות המעשיות של הממשלה לפתרון הבעיה?

תשובת שר הבריאות ח' רמון:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. דוח ועדת-קוברסקי, שמונתה על-ידי הממשלה הקודמת לבדיקת קידום מעמדם של בני המיעוטים בשירות המדינה, הוא העבודה היסודית ביותר שנעשתה עד כה בתחום זה.

הדוח אושר על-ידי הממשלה ביום 14 בינואר 1993.

בין שאר הנתונים קובע הדוח, כי אומנם לא נערך סקר בכל שירות המדינה ומשרדיו, אבל מתוך נתונים שנאספו משני אגפי מסים באוצר ועוד שישה משרדים ממשלתיים עולה התמונה הבאה: מתוך 30,832 עובדים, רק 1,529 הם בני מיעוטים, וזה כנראה מלמד על הכלל. יושב-ראש ועדת המנכ"לים, מר שמעון שבס, הטיל על ועדת משנה בראשות ד"ר שמשון שושני, מנכ"ל משרד החינוך, להגיש הצעה לתיקון המצב.

הוועדה הגישה את הצעתה לאישור ועדת המנכ"לים מס' 2 שהתכנסה ביום 23 בפברואר 1993. ועדת המנכ"לים אישרה את ההצעה במלואה.

ועדת המעקב החלה בעבודתה בימים אלה.

היו"ר י' עזרן:

תודה רבה לאדוני השר.

הצעת חוק שכר מינימום (תיקון – עובדי קבלן), התשנ"ג-1992

(הצעת חברת הכנסת ע' מאור)

היו"ר י' עזרן:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום. הצעת חוק ש"ס, הצעת חוק שכר מינימום (תיקון – עובדי קבלן), התשנ"ג-1992. תשיב שרת העבודה והרווחה.

דוד מגן (הליכוד):

הם ביקשו לדחות.

היו"ר י' עזרן:

הגעתי כרגע ואומרים לי מה סוכם במזכירות. אני לא ערכתי כאן שום שינוי דרמטי.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אני לא מוותרת הפעם.

היו"ר י' עזרן:

כבוד שר המשטרה לא אמר כלום. אין כאן עניין של ויכוח אישי.

פנחס בדש (צומת):

אדוני היושב-ראש, אנחנו לא מסוגלים לעקוב אחרי השאילתות בכתב, בגלל השינויים האלה.

היו"ר י' עזרן:

חברת הכנסת מאור, בבקשה.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, גברתי שרת העבודה והרווחה, חברי הכנסת, הצעת החוק שאני מביאה הינה תיקון לחוק שכר מינימום. על חיוניותו וחשיבותו של החוק אין להכביר מלים. הוא חוק חיוני ביותר, ודווקא בתקופה של אבטלה, ועוד יותר בתקופה של ניצול פועלים מן השטחים.

עם זאת, יש שינויים שהכול יודעים שצריכים לחולל בחוק, אבל מתוך התלבטות פן ירעו אתו אנחנו שוקלים אם להעלות אותם.

החוק המוצע כרגע הוא תיקון בנושא אכיפתו. לפי הצעת התיקון לגבי האכיפה, ניתן יהיה להגיש תביעה לא רק כנגד המעסיק אלא גם כנגד חברת כוח-האדם ששכרה את שירותי העובדים ולא אוכפת, או לפעמים נהפוך הוא, מחייבת מעסיקים להעסיק אותם בפחות מתנאי שכר המינימום.

קיבלתי הצעות לתיקון החוק ממשרד העבודה והרווחה. הן מקובלות עלי. לפיכך, ההצעה שתועבר, על-פי פנייתי ובהסכמת ועדת השרים לענייני חקיקה, אל ועדת העבודה והרווחה, הינה הניסוח של המשרד ולא הניסוח שהוגש לחברי הכנסת. תודה

היו"ר י' עזרן:

תודה. גברתי שרת העבודה והרווחה, בבקשה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אדוני היושב-ראש, אחרי שחמש פעמים קראו לי לעלות במהלך ארבע השעות האחרונות כדי לענות על הצעות לסדר-היום וחוקים, אני כבר לא יודעת למה קוראים סדר. אני העברתי את כל עבודתי בכנסת ליום רביעי, אבל מה שמתחולל כאן הוא דבר קשה. כנראה הטרור – להצטלם עד השעה 16:00, הוא הכלל השולט בבניין הזה. אני מבקשת ממך, כיושב-ראש, להביא את התלונה הקשה שלי לנשיאות הכנסת. בשבוע שעבר עזבתי את מליאת הכנסת בשעה 19:00.

דוד מנע (הליכוד):

הדיונים סתם נמשכים.

היו"ר י' עזרן:

נכון, ההערה נכונה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

מפאת הזמן והקיצור אני רוצה להשיב לחברת הכנסת מאור ולומר, היה בינינו סיכום. היא עמדה בסיכום, ולכן אני רוצה לקבל את הצעתה של חברת הכנסת מאור ולהציע להעביר את הצעת החוק לדיון ולהכנה לקריאה ראשונה לוועדת העבודה והרווחה.

היו"ר י' עזרן:

תודה. ובכן, מאחר שיש הסכמה של השרה, אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק שכר מינימום (תיקון – עובדי קבלן), של חברת הכנסת ענת מאור, להעברתה לוועדת העבודה והרווחה. מי בעד, מי נגד?

הצבעה מס' 7

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 7

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק שכר מינימום (תיקון – עובדי קבלן), התשנ"ג–1922 לדיון מוקדם בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר י' עזרן:

10 בעד. אין נגד ואין נמנעים. אני קובע שההצעה שנדונה לפנינו תועבר לוועדת העבודה והרווחה להכנתה לקריאה ראשונה. תודה.

הצעה לסדר-היום

"הומלס" – תופעה חדשה בישראל

היו"ר י' עזרן:

אנחנו עוברים להצעה הבאה בסדר-היום, מס' 1179, "הומלס" – תופעה חדשה בישראל, של חבר הכנסת דוד מגן. בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אם מותר לי בתחילת דברי, הצעה לסדר. נדמה לי, ואמרתי זאת לשרת העבודה והרווחה, שמזכירות הממשלה כנראה לא קראה או שלא הבינה את דברי ההסבר שלי, והטילה על שרת העבודה והרווחה לענות בתחום ששייך לשר הבינוי והשיכון.

ב-15 בפברואר 1993 ביקשתי לכלול הצעה לסדר-היום, שקראתי לה "הומלס" – תופעה חדשה בישראל". בדברי ההסבר אני אומר: בתקופה האחרונה הגיע מספר האנשים חסרי הבית לממדים מדאיגים. אני לא מדבר על ילדים, כי הילדים מטופלים, הכנסת מטפלת, ויכול להעיד על כך חבר הכנסת בני טמקין. אני מדבר על אנשים בגילים שונים הלנים בגנים ציבוריים וברחובות.

גם בעיתונות מתחילה התופעה הזאת לקבל ביטוי, ונוצר הרושם כי אנו משלימים בהכנעה עם התופעה הקשה הזאת.

בידי הממשלה יש כ-30,000 דירות, והן ריקות, ומולן עומדות מאות משפחות המונות אלפי אנשים ללא דיור. אני חושב שנוכח מציאות כזאת, בשילוב עם הערות מבקרת המדינה בדוח מס' 43, אשר הונח רק שלשום על שולחן הכנסת, בהתייחסה לוועדת אכלוס עליונה, אנחנו צריכים לתת את הדעת על העניין הזה.

אני יודע שוועדת העבודה והרווחה טיפלה – נדמה לי, חבר הכנסת טמקין, תקן אותי אם אני טועה, שהוסמכת לטפל בכל מה שקשור בנערים – בקטינים עד גיל 18, בהיקף של 300 ילדים, טיפול פרלמנטרי, ילדים שנדמה לי שאתם קוראים להם נטושים.

כדי שלא נתבלבל, אני לא מדבר על אלה שחיים ברחוב, אני מדבר על אלה שחיים בזבל. אני מדבר על משפחות, על ראשי המשפחות, משפחות שלמות, בחלקן כוללות גם ילדים, שחיים במקום אחר, שחיים ללא קורת גג.

אדוני היושב-ראש, עיריית ירושלים, אשר ערכה סקר בעניין הזה, גילתה 108 "הומלס", 108 חסרי בית, ומי יודע עוד כמה יש בירושלים. מי שעשו את הסקר – אני יודע שעשו את הסקר פיסית ורגלית בסריקה של כמה לילות, לפני כשנה אולי קצת פחות – גילו את המספרים הללו. 30 מהם הם מהסקטור החרדי, שלא מתלהב לדבר על התופעה הזאת. בין האנשים נמצאה גרושה שמתגוררת במונית. בין האנשים האלה נמצא אחד שגר על קבר אביו בגבעת-שאול, ממש כך. הנושא הזה פורסם באמצע חודש מרס בעיתון "כל העיר" בירושלים.

אחת הזרועות של הכנסת, ועדת העבודה והרווחה, נדרשה לעניין לגבי ילדים שגרים במחסנים ובאוטובוסים. אני מקווה שהטיפול הפרלמנטרי בעניין הזה בהחלט יישא איזה פרי.

רק לפני כחודשיים קראנו על כמה אסונות, שבהם נתגלו בבקרים קודרים גופות של בוגרים, עולים חדשים וותיקים. כל מקרה עומד בפני עצמו. המקרה שזכור לי היטב, ונדמה לי שכדאי להדגיש ולהזכיר אותו פה, של אסיר משוחרר שהגיע לביתו, ושם לא הסכימו לקבל אותו; הוא גר בחדר מכלי הגז באותו בניין שבו גרים בני משפחתו. באחד הבקרים בחודש מרס הוא נמצא מת.

אשה ושני ילדיה, אשר במשרד הבינוי והשיכון לא הכירו בזכאותה לקבל השתתפות בתשלום שכר דירה, התגוררה בבית משפחה ערבית בצפון העיר ירושלים. המארחים לחצו עליה לעזוב משום שהם חששו לחייהם, מסיבות של מתח ביטחוני הקיים באותן שכונות שאנחנו מכירים בירושלים.

היו"ר י' עזרן:

יש לאדוני הכתובת של אותה משפחה?

דוד מגן (הליכוד):

אני אתאמץ להשיג זאת. יש לי המקור של הידיעה.

היו"ר י' עזרן:

מבחינה הומנית צריך לעזור.

דוד מגן (הליכוד):

בהחלט.

אדוני היושב-ראש, אני מבקש, ברשותך, לצטט כתבה שפורסמה ב-12 במרס בעיתון "חדשות". אני רוצה להדגיש בפניך, כי כאשר ניסיתי להעלות טיעונים משכנעים בפני חברי הבית, מצאתי גודש של קטעי עיתונים בנושא ומקרים רבים שנזכרים בהם. בחרתי לצטט כתבה קצרה שהתפרסמה באותו עיתון בתאריך 12 במרס 1993. וכך כתוב שם: "בשבוע שעבר התפרסם בחדשות סיפורה של יאירה הינדי בת 46 מתל-אביב, חולת סרטן ואם חד-הורית לילד בן תשע, שאושפזה לסדרת טיפולים כימותרפיים והקרנות במרכז הרפואי "איכילוב", כשמעליה תלוי ועומד צו פינוי מהדירה שבה היא מתגוררת. שלשום אחר-הצהריים" – אני ממשיך את הציטוט מאותו תאריך – "הגיעו מעקלי ההוצאה לפועל לדירה, בזמן שהינדי ובנה נעדרו ממנה, העמיסו את כל רכושה הדל על משאית, החליפו את המנעול והסתלקו. יאירה ובנה מצאו את עצמם ברחוב. בינתיים שוהה הילד אצל אחת מחברותיה הטובות, ויאירה, תשושה מההקרנות ומהטיפולים הכימותרפיים, גוררת את עצמה מדירת חברה אחת לדירה אחרת. ואותה אשה מגיבה: אתמול בצהריים חזרתי מבדיקות בבית-החולים ופתאום אני רואה את הבגדים והרהיטים הספורים שלנו מועמסים על משאית. השכנים אמרו לי שאנשי ההוצאה לפועל מרוקנים את הדירה השכורה שחייתי בה בשנים האחרונות. בשלוש לפנות בוקר הגיעה אחת החברות שלי ולקחה אותי אליה הביתה, אבל זה לא פתרון".

זה לא פתרון. הטיפול בחריגים מצוי בידיה של ועדת אכלוס עליונה במשרד הבינוי והשיכון, אשר צריכה ללמוד היטב איטב את ההערות ואת הביקורת של מבקרת המדינה ולגרום לכך שלא תהיה נפש אחת בישראל שתגור ברחובות.

אני זוכר את הביקור הראשון שלי בארצות-הברית, לפני כ-12-13 שנים; ארצות-הברית האדירה. הזמינו אותנו כדי שנלמד כיצד מתנהלת המעצמה הגדולה בתבל. כשהסתובבתי בניו-יורק, כשהסתובבתי בסן-פרנציסקו ורגלי נתקלו בגופות של אנשים חיים, "הומלס" המתכסים בקרטונים, המתכסים בשקיות ניילון ומנסים לחמם את גופם, אמרתי לעצמי ולחברים אשר היו באותה משלחת, באותה קבוצה, שאנחנו, מדינת ישראל, מבחינה חברתית אנחנו מעצמה, וחשוב שנשמור על מעמדנו כמעצמה מבחינה חברתית. אצלנו לא יכולה להיות תופעה שכזאת.

אם בגלל מצוקות כלכליות אנחנו רואים את התופעות הללו, שהיקפן מדאיג, עד שאנחנו עלולים להתייחס אליהן בשוויון נפש כאילו זה דבר שקורה באמריקה הגדולה, בארצות-הברית הגדולה, אל לנו, כחברי הכנסת, לשקוט ולהחריש.

אדוני היושב-ראש, בדקה האחרונה שאתה מקציב לי, אני רוצה להביא עוד דוגמה כדי להבהיר ולהדגיש כמה דברים במוסדות משרד הבינוי והשיכון, ואני לא מדבר כרגע על הממשלה הזאת או הממשלה הקודמת, כי המשרד הזה הוא משרד שמתנהל בהמשכיות וברצף.

"רובי ויעקב ביטון ובתם זהר מאשדוד חיים כבר שנתיים וחצי בכיתת לימוד" – אני מצטט מ"מעריב" מיום 8 בפברואר 1993 – "בתוך המולה של עשרות ילדים הם מנהלים חיי משפחה, כשברקע קולותיו המחרשים של בית-מלאכה מכני, שבו לומדים יום-יום נערי מתנ"ס. משפחת ביטון מחוסרת דיור. נאלצת להסתפק בכיתת המגורים מכיוון שאינה יכולה לעמוד בהחזרים הכספיים של הלוואות הנדרשות לרכישת דיור כמקובל. המשפחה אומרת: חיים קשים מאוד, חיים מבישים, מסכמים בני הזוג. איבדנו את הכסף של הדירה שמכרנו בקריית-שמונה, ובגלל חובות אנחנו לא יכולים לשכור דירה אחרת. אנחנו מרוויחים רק 3,000 שקל בחודש מעבודה כנהג מכונית טאטוא ומטפלת ב'נעמת'. איננו יכולים להתחייב להחזיר 1,400 שקל בחודש לשלוש הלוואות הנדרשות כדי שנוכל לרכוש דירה כמו שמציעים לנו. נפלנו פעם אחת ואיננו מעוניינים לסבך ערבים ובני משפחה בהלוואות שלא נוכל להחזיר, מסכמים בני הזוג את מצבם הכלכלי, המונע מהם לעבור לגור בבית נורמלי."

במדינת ישראל בשנת 1993, במצב שבו באקראי, בגלל נסיבות מיוחדות, יש עודף של עשרות אלפי דירות בידי הממשלה, אסור לנו להשלים ולהסכים עם מצבים שבהם אפילו משפחה אחת, אפילו נפש אחת גרה ברחוב.

אני מבקש מחברי הכנסת להסכים לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת.

היו"ר י' עזרן:

תודה לחבר הכנסת דוד מגן. בבקשה, גברתי שרת העבודה והרווחה תשיב.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, חבר הכנסת מגן, אני קראתי את דברי ההסבר שלך, ואני מייד אסביר לך איך אני נעשיתי מומחית ל"הומלס". יש כאן שני מונחים: מינוח אחד, של חסרי דיור. זה מתייחס באמת לקבוצות היותר-גדולות, שאתה דיברת עליהן בהקשר של היצע של דירות במצבן הקשה. יש מינוח אחר והוא – דרי רחוב, ואלה ה"הומלסים".

דוד מגן (הליכוד):

"הומלס" בתרגום מילולי – חסר בית.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

תרשה לי, לא במקרה אני אומרת לך זאת. חבר הכנסת עזרן היה יושב-ראש הישיבה כאשר אני עניתי על הצעה דומה של חבר הכנסת מנע, מייד אחרי שזה קרה. בדברי אסביר לך, כי כולנו לומדים כל הזמן.

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, תופעת דרי הרחובות היא אכן תופעה חדשה בישראל. מדובר בדרך כלל באנשים מבוגרים ללא משפחה או ידידים. זו הקבוצה שבה מדובר כאשר מדברים על "הומלסים". חריגים עד כדי אי-יציבות נפשית; רבים מהם מכורים לסמים, או לאלכוהול. הקבוצה הגדולה ביותר היא של מכורים לאלכוהול. לרבים אין מסמכים והם נעדרים יכולת לממש זכויותיהם. פרנסתם בדרך כלל מקיבוץ נדבות. חלק ניכר מדרי הרחובות הם עולים ערירים. אוכלוסיית דרי הרחוב כוללת זרים שאותם יש לגרש, על-פי דין, מהארץ, אבל אין מימון כדי לשלוח אותם לארצותיהם.

הופעתם של דרי רחובות בתל-אביב חייבה את השירותים החברתיים להיערך למציאת פתרון לבעיה החדשה. ביוזמת עיריית תל-אביב-יפו קמה באוקטובר 1992, לפני כניסתי למשרד העבודה והרווחה, יחידה מיוחדת לטיפול בדרי רחובות. עם כניסתי לתפקידי בינואר שנה זו, ולאחר ששני דרי רחוב קפאו למוות, קיימתי דיונים ממצים בלשכתי והנחיתי להרחיב ולתגבר את הפעולה של היחידה.

היחידה פועלת היום בשיתוף משרד העבודה והרווחה, משרד הבריאות, משרד הבינוי והשיכון, משרד הקליטה וחברת "חלמיש". היחידה כוללת עובדים סוציאליים, עובד-סמך מקצועי ופסיכיאטר. היחידה עוסקת באיתור דרי רחוב ובהפנייתם למסגרות טיפול שונות. עד כה טיפלה היחידה ב-130 דרי רחוב.

בין 22 במרס 1993 ל-22 באפריל 1993 טיפלה היחידה בשיקומם ובהעברתם לדיור ציבורי של 21 דרי רחוב וסידרה 56 דרי רחוב בשכירות, במינוח שהוא: השוק החופשי, כאשר אנחנו, החבורה המשותפת הזו, מממנת את שכירות הדיור. 13 דרי רחוב נוספים מאושפזים בבתי-חולים פסיכיאטריים, בבתי-חולים כלליים ובמרכז לגמילה מאלכוהול ברמת-גן. היחידה יודעת על עוד כ-40 דרי רחוב, אשר חלקם אותרו וחזרו לרחוב ואחרים מוגדרים כדרי רחוב כרוניים, שאינם רוצים בשיקום, וביררנו ובדקנו זאת במשרד, אין דרך חוקית לחייבם לנטוש את הרחוב ולשכנם במוסד כזה או אחר.

פעולות היחידה ממומנות כיום על-ידי עיריית תל-אביב ומשרד העבודה והרווחה. ולאחרונה אישר המוסד לביטוח לאומי, במסגרת הקרן למפעלים מיוחדים, תקציב של 864,000 שקל למימון חלקי של כ-10 תקנים במשך שלוש שנים.

רבותי חברי הכנסת, דרי הרחוב בעולם כולו מתרכזים בערים הגדולות. גם בישראל הריכוזים הגדולים הם בתל-אביב ובירושלים. בסקר שערך האגף לשירותי קהילה ומשפחה בעיריית ירושלים – ואני חוזרת לאותו סקר – בפברואר 1993 אותו 46 חסרי קורת גג. אני מדברת על הקטגוריה הזאת, לא על הקטגוריה היותר רחבה שאתה דיברת עליה.

המשרד רואה בפעולות היחידה לדרי רחוב בתל-אביב פרויקט ניסויי. על-פי הלקחים שהגורמים המקצועיים יפיקו מניסוי זה, נשקול אם יש מקום להקים יחידות דומות בערים נוספות, כאשר ירושלים תהיה, ללא ספק, עיר היעד הקרובה.

רבותי חברי הכנסת, הופעתם של חסרי הבית ברחובות הערים הגדולות מחייבת היערכות מיוחדת ולא שגרתית של שירותי הרווחה ושל ארגונים מתנדבים. זה המקום לציין לשבח את עמותת "גגון", המפעילה בסיוע עיריית תל-אביב מקלט לדרי רחוב ביפו וכן את בית-השאנטי הקולט אף הוא דרי רחוב ומתבגרים שברחו מבתיהם. בהמלצת המשרד, העניקה לאחרונה הוועדה הציבורית לקביעת ייעודם של עיזבונות סכום של 50,000 שקל לעמותה המפעילה את בית-השאנטי, והמשרד סיפק להם סדינים, מגבות, מזרנים ושמיכות, וכן הסדר קבוע עם חברת מלונות "דן" ומלון הילטון לארוחה מלאה חמה מדי צהרי יום.

אני יודעת שהבעיה מאוד מורכבת. היא מאוד קשה לפתרון. אני מדברת עכשיו על הקבוצה הקטנה, כי זה נעשה במלאכת שכנוע, והיחידה הזאת עושה עבודה נהדרת. אני ליוויתי אותה, ביקרתי במקומות הללו.

בגלל המורכבות של הנושא – ואני יודעת שגם חבר הכנסת בני טמקין וגם חברי כנסת אחרים והרבה אנשי ציבור מאוד מעורבים בטיפול באוכלוסיות האלה ובאותן מסגרות שמטפלות בהן – אני מציעה, אדוני היושב-ראש, להעביר את הנושא לדיון בוועדת העבודה והרווחה.

בנימין טמקין (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש לשאול שאלה.

היו"ר י' עזרן:

בבקשה.

בנימין טמקין (מרצ):

גברתי השרה, בנושא בית-השאנטי, אני מבין שמשרד הבינוי והשיכון מעוניין לעזור, לשפץ את המקום הזה, כי בפועל ישנים שם הרבה ילדים ובני נוער, והמקום לא ראוי, לא מצוי במצב תקין. ואני מבין שעיריית תל-אביב איננה מוכנה לשתף פעולה בעניין הזה. האם משרד העבודה והרווחה מוכן לעזור לנו בעניין הזה, שסוף סוף ישפצו להם את הבניין?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

סליחה, אנחנו לא עוזרים לכם, אנחנו עוזרים יחד למי שמצוי שם. כולנו יחד עושים זאת.

אומר לך, שני המבנים – ואני ביקרתי פעמיים בבית-השאנטי – עומדים להריסה. אנחנו רצינו, קודם כול, להקים שלוש יחידות שירותים. יש להם מקלחת אחת ויחידת שירותים אחת. היינו מוכנים לעשות זאת במסגרת של תלמידים והכשרה מקצועית במשרד. מייד אמרתי להם: כסף – לא, כדי שלא תהיו כמו ממסד. המיוחד בכם הוא שאתם לא ממסד. אנחנו לא יכולים לקבל את הרשיון. אנחנו פועלים ועושים, אבל אנחנו גם חיים במסגרת של חוק. לכן, כל מה שאנחנו יכולים לעשות במסגרת הקיימת הוא לעזור ולסייע לבית-השאנטי. אנחנו לא יכולים, כמשרד ממשלתי, לנהוג בניגוד לחוק כאשר כך קובע החוק.

היו"ר י' עזרן:

תודה, גברתי השרה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, ברשותך אני מבקש להעיר.

היו"ר י' עזרן:

בבקשה, אם השרה מסכימה.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי השרה, יש לי ניסיון מר בחלק מהנושאים שאנחנו מעבירים לטיפול בוועדה של הכנסת. מדובר כאן בנושא, שבמקרה הטוב צריך להקים ועדה משותפת לוועדת העבודה והרווחה ולוועדת הכלכלה של הכנסת. הניסיון שלי אומר – ואומר לך למה אני חותר – לאור דוח מבקרת המדינה, אני רוצה כי ועדת האכלוס העליונה, שאותה ממנה שר הבינוי והשיכון והיא מונחית לפי אינטרסים ושיקולים של

משרד הבינוי והשיכון, תהיה ועדה משותפת לשר הבינוי והשיכון ולשר העבודה והרווחה, ובימים האלה: לשרת העבודה והרווחה, מינוי משותף כדי שתוכלו לטפל – במישור אחד את מטפלת לבד, ואת ראויה לציון על כך, בגיל הרך, בילדים, בנוער ובמבוגרים כאחד.

הדרך הטובה ביותר היא דיון קצר במליאת הכנסת, להגיע לסיכום כזה, להסמיך את שר הבינוי והשיכון ושרת העבודה והרווחה להקים את הוועדה הזאת. כך הממד החברתי יבוא לדיון בוועדה. אני אבקש מכבוד שרת העבודה והרווחה להסכים לדיון במליאה.

דב שילנסקי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת מבקש – – –

היו"ר י' עזרן:

סליחה, אדוני סגן היושב-ראש, חבר הכנסת שילנסקי. חבר הכנסת דוד מנע – – –

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

חבר הכנסת דוד מגן.

היו"ר י' עזרן:

סליחה, חבר הכנסת דוד מגן. מגן, מנע, למנוע צרות מעם ישראל זה גם כן חשוב.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

מה גם שהוא העלה לפני כמה חודשים הצעה באותו נושא.

היו"ר י' עזרן:

בהחלט, יש להם הצעה משותפת, כנראה יש כאן קו מנחה.

על-פי החוק, גם אם הנושא יידון במליאת הכנסת, ועל-פי סמכותך לבקש זאת, והרי זה מה שביקשת, אין מליאת הכנסת רשאית ומוסמכת להסמיך שום ועדה ממשלתית. זה חייב להיות בהמלצה של ועדה. כך בכל אופן הנוהג.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אבל יש כאן אי-הבנה, אם יורשה לי, לגבי מה שהציע חבר הכנסת מגן, שיהיה דיון במליאה. במקום שאני אציע להעביר לוועדה, אני איענה לבקשתו ויהיה דיון במליאה, והסיכום של הדיון במליאה יהיה ששני השרים, בצורה זו או בצורה אחרת, בשיתוף פעולה יתמקדו בפתרון הבעיה. אני בהחלט – – –

היו"ר י' עזרן:

זה משהו אחר. כעת אני מבין בדיוק מה שאמר חבר הכנסת דוד מגן. שמעתי את המלה "להסמיך" ולכן הגבתי.

דוד מגן (הליכוד):

ביקשתי לקרוא לממשלה. הכנסת קוראת.

היו"ר י' עזרן:

אני שומע; לקרוא – בהחלט.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אני מקבלת את ההצעה.

היו"ר י' עזרן:

מאחר שגם השרה המשיבה מסכימה להצעת המציע לקיים דיון במליאת הכנסת, יש לנו כעת הצעה נגדית של חבר הכנסת שאול יהלום.

שאול יהלום (מפד"ל):

אם השרה הסכימה לקיים דיון במליאה, אני מוריד את ההצעה.

היו"ר י' עזרן:

תודה. חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. לפנינו הצעה אחת: לקיים דיון במליאה בנושא.

הצבעה מס' 8

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 8

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

אברהם פורז (מרצ):

אני מצטרף.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, תוסיף גם את קולי.

היו"ר י' עזרן:

אם אתם רוצים להצטרף – בהחלט. ובכן, שמונה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שההצעה לסדר-היום מס' 1179 של חבר הכנסת דוד מגן תידון במליאת הכנסת. תודה.

הצעות לסדר-היום

אשפוז ילדים בבתי-חולים פסיכיאטריים

היו"ר י' עזרני:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת להצעות לסדר-היום מס' 1525, 1533, 1538, 1565 ו-1569 – הצעות לסדר-היום בנושא משותף לכמה חברי כנסת: אשפוז ילדים בבתי-חולים פסיכיאטריים. הצעה ראשונה, מס' 1525, של חבר הכנסת יצחק לוי, בבקשה. משיבה שרת העבודה והרווחה.

יצחק לוי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, גברתי השרה, אם את קשובה לדיון – – –

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אני שומעת כל מלה.

דוד מגן (הליכוד):

גברתי השרה, לא ייתנו לך לצאת אלא אם כן תגידי שאת יוצאת לעשן, וזאת את לא עושה.

יצחק לוי (מפד"ל):

אנחנו דנים בנושא שאת, גברתי השרה, מכירה אותו היטב. הוא לא נושא חדש לך. זה נושא שהועלה כמה פעמים בכנסת עוד לפני שהיית שרת העבודה והרווחה, כשכיהנת כיושבת-ראש ועדת העבודה והרווחה של הכנסת.

הנושא הזה עולה על הפרק מפעם לפעם גם משום שאין לו פתרון וגם משום שאנחנו כל הזמן מזועזעים מחדש מהטרגדיות הנוראיות שעוברים אותם ילדים שאיתרע מזלם ונכנסו לבית-חולים פסיכיאטרי, למחלקות ילדים ולמחלקות נוער בדרך כלל, מסיבה זו או אחרת, ואינם יכולים לצאת מהן.

הם אינם יכולים לצאת מהן לא משום שהם זקוקים לטיפול באותה מחלקה, לא משום שהאשפוז נחוץ להם לצורך בריאותם, אלא פשוט מפני שאין מקום להוציא אותם אליו, אין מקום אחר לקלוט אותם, ועל כן הם נשארים מאושפזים בבית-חולים פסיכיאטרי.

יש לי כאן נתונים שהועברו אלינו על-ידי כמה מועצות שמטפלות בנושאים האלה, מועצות מתנדבות, כגון המועצה הלאומית לשלום הילד או המועצה לילד החוסה, מקרים מאוד קשים. רק כדי להמחיש, אצטט או אביא מקרה אחד: ילדה, שלא אציין את שמה, שאביה הורשע בפלילים ואמה נרצחה לאחר שעסקה בזנות, הילדה בת ארבע שנים וחצי נשארה לבדה, ניסתה להתאבד, נלקחה לאבחון ולטיפול

— — —

היו"ר י' עזרן:

השם ירחם, זה כבר ממש שיא, אפשר לרשום אותו בספר השיאים של גינס. זה מזעזע.

יצחק לוי (מפד"ל):

כן, אדוני, אבל תשמע עד הסוף. הילדה נלקחה לאבחון ולטיפול בבית-החולים. התברר באבחון שהיא איננה חולת נפש. המעשה שהיא עשתה היה כתוצאה מהטראומה הענקית של מה שקרה במשפחתה. היא איננה חולת נפש, אבל היא זקוקה למסגרת טיפולית.

הילדה הזאת שהתנה בבית-החולים הפסיכיאטרי שנה וחצי ללא צורך. פשוט לא מצאו לה מקום מתאים. מה שקרה בסופו של דבר עם הילדה הזאת, שהיא נמצאת בבית הסבתא שלה, וגם שם הטיפול אינו מתאים, אבל הוא הרבה יותר טוב מאשר בית-חולים פסיכיאטרי.

זה מקרה אחד מ-500 מקרים שקיימים בארץ, אדוני היושב-ראש. לא כל המקרים באותה חומרה, אבל יש חומרה אחרת – שלפעמים הזמן הוא ממושך יותר משנה וחצי או משנתיים של שהות בבית-חולים פסיכיאטרי.

אנחנו – השדולה למען הילד – ביקרנו בבית-חולים פסיכיאטרי, גברתי השרה. ערכנו ביקור בבית-החולים "אברבנאל" והלכנו במכוון לבקר שם במחלקת הנוער של בית-החולים. התרשמותנו קשה מאוד. ההתרשמות הקשה היא התרשמות כללית מהתנאים. קודם כול – מהילדים עצמם. אדם שלא מצוי באותו עולם של ילדים אומללים ונפגש אתם, ההתרשמות עצמה היא התרשמות קשה. אבל התרשמנו קשות מהתנאים, זה נראה במידה מסוימת יותר בית-סוהר מאשר בית-חולים, אף שמדובר במחלקה סגורה וצריך שתהיינה דלתות נעולות וצריך שיהיו סורגים. אף-על-פי-כן, החדרים נראים כמו בית-סוהר, ללא שום טיפוח, ללא וילונות, ללא ציור על הקיר, ללא ארונית לכל ילד.

אבל מה שהתברר לנו שם – ואני אומר זאת מפי רופאים, רופאי המקום – שיש שם כמה ילדים שנמצאים במחיצה אחת, אבל מחלותיהם שונות לגמרי, וההשפעה זה על זה היא גדולה מאוד. קל וחומר כאשר אנחנו מדברים על ילדים שאינם צריכים להיות שם כלל, אלא הם זקוקים למסגרות אחרות.

כמה פעמים כבר פנינו וכמה דיבורים כבר דיברנו, ולצערנו הרב אנחנו לא רואים התקדמות.

גברתי השרה, אני רוצה לקרוא מתוך מסקנות ועדת העבודה והרווחה, שאני מניח שאת מכירה אותן, משום שהיית יושבת-ראש הוועדה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אני ניסחתי אותן.

יצחק לוי (מפד"ל):

נכון, אבל רק להזכיר נשכחות. ההצעות פורסמו בט"ו בטבת התשנ"א, 1 בינואר 1991, לפני שנתיים וחצי, בעקבות הצעות לסדר-היום של חברי הכנסת יאיר צבן, עמיר פרץ, רן כהן ויצחק לוי בנושא: "אשפוז ילדים בבתי-חולים פסיכיאטריים". המסקנות הן: "1. הוועדה פונה לשר הבריאות בתביעה לפעול באורח דחוף ונמרץ להפסקת אשפוז ילדים שאינם חולי נפש ושעל-פי אבחנה רפואית אינם צריכים להימצא בבתי-חולים לחולי נפש".

המסקנה השנייה היא חשובה יותר לך, גברתי השרה: "הוועדה תובעת משר העבודה והרווחה ומשר האוצר להבטיח עד סוף ינואר 1991, לכל המאוחר, את סידורם של ילדים אלה במסגרות מתאימות".

3. הוועדה מבקשת משר העבודה והרווחה לדווח לה מתי שוחרר והיכן סודר כל ילד מן הילדים הנמצאים – – –", ואני לא רוצה להמשיך לקרוא, מכיוון שחבל על הזמן.

אנחנו מבקשים משרת העבודה והרווחה לדווח ליושבת-ראש ועדת העבודה והרווחה לשעבר מה נעשה. מינואר 1991 אין לנו תביעה לשרת העבודה והרווחה, אבל בשנת 1993 יש לנו תביעה. עוד מ-1992 יש לנו תביעה. אגב, בהזדמנות זו אני רוצה להודות לך על העזרה שהושטת לי בשבוע שעבר בעניין מסוים של ילדים עולים, דבר שנעשה במהירות וביעילות, ואני מודה לך מאוד על כך. ומאחר שאני מכיר את ההתייחסות שלך לכל הבעיות האלה, הרי אני מקווה שאותה יעילות ואותה מהירות יהיו גם בעניין הזה.

אני רוצה להעלות שתי נקודות. האחת, האם הבעיה היא תקציבית? אינני חושב שהבעיה חייבת להיות תקציבית, מכיוון שהחזקת הילדים בבית-החולים גם היא עולה הרבה כסף. מציאת פתרונות – אנחנו גם יודעים, גברתי השרה, כמה משרד העבודה והרווחה משלם למשפחה אומנת; לא הרבה כסף. אגב, בסוגריים אומר, שמן הראוי היה לדון בשאלה כמה משלמים למשפחה אומנת, כדי למשוך מספר גדול יותר של משפחות אומנות למעגל. אבל היום משפחה אומנת אינה מקבלת הרבה כסף, ומכיוון שכך, אינני חושב שהעלות של ילד במשפחה אומנת גבוהה יותר מאשר מקום בבית-חולים פסיכיאטרי. יש גם מוסדות טיפוליים, שאני חושב שעדיין יש אפשרות לקחת אליהם את הילדים האלה לפחות. גם אם הם יהיו בצפיפות באותם מוסדות טיפוליים, זה טוב יותר משהם יישארו בבית-חולים פסיכיאטרי. זה הפתרון הגרוע ביותר שאפשר למצוא לילדים שאינם חולי נפש ואינם צריכים להישאר שם.

האם הבעיה היא ביורוקרטית, גברתי השרה? האם יש פה בעיה ביורוקרטית? האם יש פה בעיה של שיהוי במסירת דוחות? האם יש פה בעיה של שיהוי בהעברת אינפורמציה? אם כן, אין לנו כפרה על זה. אם כן, אין לנו כפרה על נפשות הילדים האלה.

אם הבעיה היא תקציבית קשה – אני יודע שיש גם מפגרים שמחכים בתור לסידור במוסדות, אני יודע שיש עוד כל מיני מצוקות. לפני רגע דיברנו על דרי רחוב. אבל אם הבעיה איננה תקציבית, ולפי התרשמותי הבעיה איננה תקציבית, לפחות לגבי כל 500 הילדים שמחכים; אם הבעיה איננה תקציבית בלבד והבעיה היא ביורוקרטית או חוסר תשומת לב, או הזנחה, הרי אין כפרה על הרס הנפשות של הילדים האלה.

לכן, גברתי השרה, אני חושב שזו הצעה שלישית בנושא זה שאני מגיש מאז אני חבר כנסת. קראתי את המסקנות בעקבות ההצעה השנייה, ואני מקווה שלא נצטרך להגיש הצעה רביעית. אבל אם נצטרך – נעשה את זה. הכוונה היא לעורר את שרת העבודה והרווחה למצוא פתרונות מהירים. תודה.

היו"ר י' עזרני:

תודה רבה לחבר הכנסת יצחק לוי. אחריו – חבר הכנסת רפאל איתן; הצעה לסדר-היום מס' 1533 באותו נושא. בבקשה.

רפאל איתן (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, שרת העבודה והרווחה, לעתים מתגנבת תחושה, שאם בעבר הוקמה מערכת כלשהי, שעם הקמתה סיפקה תשובה לבעיה מסוימת, הרי עם חלוף הזמן, ואם אותה בעיה, שבשלה הוקמו מוסדות בתחום החברתי, תפחה לממדים קצת יותר גדולים, כמותית – אין תשובה, אין פתרון לבעיות, שבתחומים אחרים יכול להיקרא תחזוקה שוטפת. כלומר, הקימו נניח 1,000 בתי-ספר, ועכשיו האוכלוסייה גדלה – קצב הגידול של מספר הכיתות, הטיפולים וכל מה שצריך, מפגרים מאחור, יותר אטיים.

אני מכיר מקרים שבהם אושפזו ילדים בריאים במוסדות המיועדים לחולי נפש, כדוגמת "איתנים" והמוסד ליד נס-ציונה, שאינני זוכר את שמו, מאין מקום במוסד אחר, או שאין תקציב לקלוט אותו ילד במוסד טיפולי פנימייתי.

קשה מאוד להבין להיכן נעלם השכל הישר.

צריך לתת תשובה נאותה ועניינית לאוכלוסיית ילדים מסוימת. מדוע יזרקו משרדי הממשלה השונים את הילד מאחריותו של האחד לחיקו של השני, שמתעלם מאחריותו? צריך להוסיף על זה גם את הרשויות המקומיות, שגם אתן יש בעיה. והילד, או נשאר ברחוב, או, במקרה החמור, מאושפז במוסד לחולי נפש כפתרון זמני, או כתשובה קבועה שאין לה שום הצדקה רפואית.

הרשויות המקומיות מתחמקות לעתים מאחריותן לאוכלוסייה הנזקקת שבתחומיהן. אני לא מבין מדוע בצורה פשוטה, עניינית וישירה ילד אינו זכאי לתקציב שילווה אותו לכל מקום, אם זה למוסד חינוכי רגיל, מגן-הילדים ואילך, ואם זה כל מוסד אחר שאליו יופנה. זהו תקציב המגיע לו, ולא משנה היכן

הוא. זו מהפכה? – אולי; או שזו גישה פשוטה וישירה? מי שחלף במוסד לחולי רוח כלשהו, ולו גם לתקופה קצרה, גורר אחריו את הגיבנת – משוגע; ומדוע? למה לגרום לו אובדן סיכויים לכל ימי חייו?

ראיתי מכתב של מנהל מוסד לחולי נפש שהפנה ילד שאושפז במוסדו, האומר: מדוע שלחו את הנער הזה אלי? הוא בריא, הוא מתפקד, יש לו אינטליגנציה מעל לממוצע, קחו אותו מכאן. לקחו אותו משם למוסד פנימייתי אחר והוא נער רגיל, לומד, שייך לחברת הילדים בני גילו ובולט ביכולתו בכל התחומים, וכמעט שהפכו אותו למשוגע לכל ימי חייו.

האם ביורוקרטיה נחשלת תחרוץ את גורלם, אפילו הם בודדים? היכן השכל הישר, הפשוט והישיר?

כל ילד צריך לקבל את המגיע לו מתקציב המדינה, כדי שיוכל להיות במסגרת המתאימה לו. אתם חוששים ממעשי מרמה? יכול להיות. אני לא חושב שזה נימוק של היגיון, אלא של אורח חשיבה. אצלנו, לצערי, לפעמים כולם חושבים שכולם גנבים. אז המערכת פועלת כאילו כולם גנבים, במקום לתת אמון. אם פעם מישהו גנב משהו ממשהו, יתפסו אותו.

בעידן המחשבים – וזה קשור לנושא הזה – ניתן לבדוק, לאמת ולקבוע בצורה מדויקת ובזמן כל נתון, לגבי כל אדם, ילד ומבוגר. לא ייתכן שילד שהציבו אותו מפה לשם נעלם ולא יודעים איפה הוא, מי מתקצב אותו ומי רץ אחרי מי כדי לקבל את התקציב להחזקתו באותו מקום.

אני בטוח ששרת העבודה והרווחה ערה לנושא הזה – אני לא סתם אומר שאני בטוח – כדי לתת פתרון. הרבה מאוד ילדים נמצאים מחוץ למסגרת כלשהי, גם בגלל בעיות כאלה של ביורוקרטיה. זה זרק לשם, ההוא זרק לכאן, והילד ברחוב.

היו"ר י' עזרן:

אנחנו באמת מודים לו, והוא החזיר את חובו בשופי. אחריו – חבר הכנסת בנימין טמקין באותו נושא, הצעה מס' 1538, במסגרת שבע דקות.

בנימין טמקין (מרצ):

מה, בעיות קואליציוניות?

היו"ר י' עזרן:

לא, לא, פשוט הצעה משותפת של כמה חברי כנסת, וזו החלטה של הנשיאות.

בנימין טמקין (מרצ):

אדוני היושב-ראש, גברתי השרה, כנסת נכבדה, אילו באנו לכאן לדון על עונש פוליטי שמשמעותו ישיבה בבית-חולים פסיכיאטרי של אנשים שפויים, אני מניח שפשוט היה פה סקנדל, ובצדק. אילו באנו לדון כאן על עונש קולקטיבי לקבוצת ילדים, שבגלל דעותיהם הפוליטיות או בגלל התנהגות לא נכונה של הורים צריכים לקבל עונש של ישיבה בבית-חולים פסיכיאטרי, היינו פה כולנו כועסים ורוטנים ומוחים. לא מדובר כאן על עונש פוליטי, לא מדובר כאן אפילו על עונש, לא מדובר על משהו שנעשה מרצון, אבל כעובדה יושבים היום, עכשיו, כשאנחנו דנים כאן, ילדים במדינת ישראל במחלקות פסיכיאטריות, כאשר המומחים שמטפלים בהם במקום אומרים: הילדים האלה לא צריכים להיות כאן.

אני לא רוצה לטעות במספרים. שאלתי היום ובימים האחרונים כמה גורמים שונים וקיבלתי תשובות קצת שונות, אבל כולם מסכימים שהשיעור נע במשך השנה בין 10%-50%, בשיא, של ילדים שלא צריכים להיות במחלקה פסיכיאטרית מתוך כל אלה שנמצאים שם, ילדים ונוער. מתוך כ-200 שיושבים היום במחלקות הפסיכיאטריות למיניהן, בין 60 ל-100 לא צריכים להיות שם, וזה פשוט בלתי מתקבל על הדעת.

על הדוגמאות האישיות שמענו את חבר הכנסת לוי, ראינו בטלוויזיה, קראנו בעיתונים, אני לא רוצה לחזור. כל מקרה הוא כאוב ביותר, ואשר לנזקים לילדים – איש לא צריך להיות בספק: מחיקוי של התנהגויות עד יצירת דפוס התנהגות של חולה נפש גם כאשר אתה לא חולה נפש. אתם יודעים מה? כל אחד יש לו סיוט פרטי. אני מוכרח להודות, שאחד הסיוטים הפרטיים מאז קפקא ועד בכלל זה הסיוט הזה, שאתה נמצא במין מצב שאתה לא צריך להיות בו, אתה לא מבין בדיוק למה אתה נמצא בו. אני שמח אולי שחלק מהילדים האלה גם לא לגמרי מודעים למצב שהם נמצאים בו.

לא אחזור על מה שהיושב-ראש אמר לי עכשיו, אלא אם כן הוא יאמר את זה.

היו"ר י' עזרן:

חלילה.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

בוועדת המשנה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

על הדוכן ועדת משנה?

בנימין טמקין (מרצ):

הנזקים רבים. המועצה הלאומית לשלום הילד נותנת רשימה ארוכה, מפורטת: חיקוי, הפנמה, העדר גירויים חיצוניים לילד, אובדן עצמאות של הילד, הקטנת סיכוי לשיקום, סטיגמות שנוצרות, ניתוק של הקשר עם המשפחה. ואני יכול להמשיך את הרשימה, הרשימה ארוכה.

הפתרון, גברתי שרת העבודה והרווחה, הוא לספק אותן מסגרות שבהן הילדים האלה צריכים להיקלט, וזאת, אני בטוח, את יודעת יפה מאוד. אני מתרשם שהבעיה היא קודם כול ביורוקרטית, וגם תקציבית. איך אני יודע שהיא רק במקום שני תקציבית? כי אני יודע שהאשפוז של ילד כזה בבית-חולים פסיכיאטרי עולה 600 שקל ליום למשרד הבריאות; כפול 30 זה 18,000 שקל לחודש. ידוע שהמסגרות הפנימייתיות הכי יקרות שמשרד העבודה והרווחה צריך לממן זולות הרבה הרבה יותר מזה. הציע לי מי שהציע, שאולי משרד הבריאות יתחיל להגיש חשבון של 18,000 שקל לחודש למשרד העבודה והרווחה על כל ילד כזה, ואני בטוח שמשרד העבודה והרווחה, הרבה יותר מהר, ילחץ על האוצר על מנת לקבל את התקציב, שהוא זעום הרבה יותר, שעולה להחזיק את הילדים האלה במסגרות פנימייתיות שמתאימות להם, ולא בבית-חולים פסיכיאטרי.

שאלו יהלום (מפד"ל):

חבר הכנסת טמקין, אתה יודע למה החשבון שלך לא נכון?

בנימין טמקין (מרצ):

למה?

שאלו יהלום (מפד"ל):

כי הילדים באמת עולים כסף, אבל בגלל זה עומדים אנשים שכן צריכים להיות בבית-חולים והם לא מקבלים אשפוז.

בנימין טמקין (מרצ):

את זה צריך להוסיף, אבל מדובר במחלקות לנוער וילידים, ויש באמת בעיה של ילדים שלא מתקבלים, כי אין מקום, כי שם יושבים ילדים שלא צריכים להיות שם בכלל.

היו"ר י' עזרן:

איך בכלל קובעים? זה מעניין.

בנימין טמקין (מרצ):

קודם כול המומחים קובעים שהם כבר בסדר.

היו"ר י' עזרן:

אם הוא לא רוצה להשיב, הוא יכול שלא להשיב. אני רואה שהוא ממש ערך מחקר גם כמה זה עולה כל יום.

בנימין טמקין (מרצ):

יש שתי בעיות, ובוועדת המשנה, שחבר הכנסת דוד מגן דיבר עליה, אנחנו דנים על הבעיות האלה עכשיו. האחת – הבעיה של הכניסה לבית-החולים הפסיכיאטרי, איך קורה שילדים נכנסים לשם. אתם צריכים לדעת, שילדים ונוער לא לגמרי מוגנים מפני אפשרות של אשפוז כפוי, גם של בחור בן 17, משום שמישהו שולח אותו לשם. גם אם הוא אומר שהוא לא צריך להיות שם והוא לא רוצה להיות שם, אין לו ההגנות שהכנסת הקודמת סיפקה למבוגרים. לנערים ולילדים אין ההגנה הזאת, ואנחנו עובדים על זה עכשיו בוועדת המשנה.

אבל קיימת הבעיה השנייה, הבעיה של אלה שכבר נמצאים בפנים, והבעיה לצאת משם בגלל חוסר מסגרות, כאשר הבעיה – כך אני מתרשם ככל שאני שואל וחוקר – איננה תקציבית. ואם כך, הבעיה היא ביורוקרטית, של העדר קשר כמו שצריך להיות בין משרד הבריאות לבין משרד העבודה והרווחה. זה יחסוך כסף למדינת ישראל, ובעיקר – זה יפתור את הבעיה הזאת של הילדים האלה.

ואני רוצה להגיד לכם, שאני עשיתי טעות. חבר הכנסת לוי ציטט מהמסקנות של ועדת העבודה והרווחה. אני הלכתי וקראתי גם את הנאום שלך וגם את הנאום של יאיר צבן, ואני רוצה לומר לכם שהייתי בבעיה, כי ברגע שאתה כבר קורא נאום של מישהו אתה לא רוצה לחזור על אותם דברים, אתה רוצה להגיד משהו מקורי, ואין הרבה מה לומר פה שהוא מקורי. פשוט הבעיה לא נפתרה וצריך לפתור אותה.

אני, בכל מקרה, במסגרת ועדת העבודה והרווחה, בוועדת המשנה, אעשה הכול על מנת לעזור במה שאנחנו יכולים לפתור את הבעיה.

היו"ר י' עזרן:

והצעתך?

בנימין טמקין (מרצ):

להעביר את זה לוועדה.

היו"ר י' עזרן:

אתה לא יכול להציע.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אתה יכול – רק למליאה.

בנימין טמקין (מרצ):

נכון, אני יכול להציע להעביר למליאה.

היו"ר י' עזרן:

תודה. אחריו – חבר הכנסת דב שילנסקי.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

חבר הכנסת עמיר פרץ מחק את הצעתו?

היו"ר י' עזרן:

לא, אבל אני לא רואה שהוא נמצא כאן.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

הוא ייכנס, הוא ייכנס.

היו"ר י' עזרני:

אני משתדל להקפיד על לוח הזמנים, ואפשר לומר שגם הנואמים משתפים פעולה. שבע דקות ולא עשר.

דב שילנסקי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, קראתי את הכתבות וצפיתי בטלוויזיה בבני נוער הנמצאים בבתי-חולים פסיכיאטריים בארץ ללא כל סיבה רפואית, ורק משום שהגורל התאכזר אליהם ולא נמצא להם מקום אחר. לו היה זה נער אחד חייבים היינו לזעוק, אבל זה לא אחד ולא שניים ולא שלושה, הם מהווים בין 25% ל-50% מבני הנוער הנמצאים בשישה בתי-חולים פסיכיאטריים בארץ.

אדוני היושב-ראש, ראיתי הרבה בימי חלדי. לא פינקני הגורל והתגלגלתי, תחילה אישית ומאוחר יותר ציבורית, למקומות של צער וכאב. לא אחת נפגשתי עם מציאות אכזרית שהדהימה אותי, הן בהיקפה והן בעומקה. לא פיללתי למצוא נקודות אפלה כאלה במדינת ישראל.

נפגשתי עם ילדי רחוב שלא טעמו טעם של בית ולטיפת אם. מעל במה זו זעקתי לא אחת על גורלם של ילדים עזובים אשר הוכנסו למוסדות סגורים לעבריינים צעירים, עוד לפני שהספיקו לבצע עבירות, והם נכנסו יחד עם עבריינים אחרים, ילדי רחוב שכבר הפכו ל"פרופסורים" לעבירות, ובמוסד הסגור הם הדריכו את הטרונים.

עתה נתקלנו בתופעה חדשה, התקדמנו ואנו מכניסים ילדים ובני-נוער כאלה למוסדות פסיכיאטריים. לא האמנתי. בדקתי, ולצערנו, לבושתנו ולחרפתנו זה נכון.

חברי הכנסת, אני רוצה להציג בפניכם דמות של ילד, היום נער, המסתובב ברחובות הכרך. הוא רואה בליל שבת אור בוקע מחלונות, הוא נותן הצצה חטופה, רואה שולחן ליל שבת, נרות דולקים ומהבית בוקעת מנגינה ערבה לאוזן של קידוש. הוא נזכר בלטיפות אמו שנלקחה ממנו בעלומיה. פעם גם הוא היסב לשולחן כזה. אז היה מאושר, עתה נצבט לבו מכאב, הוא פורץ בבכי ונמלט לאחת הפינות ברחוב, בה מוצא הוא מקלט ומשענת; פינה עלובה ומטונפת אשר הפכה למשכנו הקבוע. זה לא סיפור בדיוני, זהו מקרה שנתקלתי בו.

חברי הכנסת, בארצנו מתרבים אזורי פאר משופעים כל-טוב, חווילות וגינות נוי, בריכות שחייה ובתי-ספר יוקרתיים, ובד בבד התרחבה באזורי העוני הדלות המנוונת שמביאה רבים לייאוש, לחוסר אונים ויכולת לפרוץ את מעגל הקסמים אשר סובב אותם ושולל מהם את כבודם העצמי ואת גאווותם האנושית, מנוון אותם, ממוטט מסגרות משפחתיות, וממסגרת משפחתית ממוטטת הדרך לרחוב עבור ילדים ונוער אינה רחוקה.

בעוד בראשית שנות המדינה היתה אוכלוסיית העוני מורכבת ברובה מאנשים שזה מקרוב באו, הרי עתה ילדי הרחוב והנוער של הרחוב מהווים דור שני ושלישי למצוקה זו. הם נולדו בישראל, אך אינם

מוצאים בה את מקומם. ללא הווה וללא עתיד, ללא אמונה בלב המלא על גדותיו ייאוש המכרסם ללא הרף. אנו לא נותנים להם חינוך נאות, והמזער שאותו הם טועמים הינו חינוך מוגבל.

חברי הכנסת, אני ער למציאות המדינית והביטחונית המצריכה את דיוניה וטיפול של הכנסת, אך הבה נציץ בסדר-היום שלנו ונראה כמה ישיבות הקדשנו לנוער אומלל זה.

במסגרת שבע הדקות המוקצבות לי, לא אכנס לפתרונות בקשר למקרים הטרגיים של ילדים, שללא כל סיבה וצורך רפואי, נמצאים במוסדות אלה. אגיד רק באופן כללי: כחברי כנסת, אנו צריכים לראות עצמנו כהורים לאומללים אלה. נשים לנגד עינינו את הילדים האלה, והמוסדות הפסיכיאטריים שעליהם אנו דנים היום הרי הם כמראה, ואם לא ערל לבנו – הרי בהביטנו במראה זו, עלינו להשפיל את עינינו ולהתבייש, ואם נדע להתבייש – אולי גם נמצא את הדרך הנאותה על מנת להיטיב עמם.

היו"ר י' עזרן:

תודה. אחרון הדוברים בסעיף זה הוא חבר הכנסת עמיר פרץ. בבקשה.

עמיר פרץ (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, גברתי השרה, אנו מקיימים דיון נוסף בבעיה כאובה ומסובכת – מצב שבו ילדים נאלצים לשהות במסגרות שהם אינם אמורים לשהות בהן. השרה אורה נמיר, כיושבת-ראש ועדת העבודה והרווחה, עשתה רבות כדי שכל מנהל בית-חולים ידע, שהוא עושה מעשה קשה מאוד, כאשר הוא מסכים לשתף פעולה בניסיון לא להבליט את העובדה שיש בעיה של חוסר מוסדות. אני מודיע לכם: פניתי יום אחד אל שר הבריאות ואמרתי לו, שאם יש לו אומץ, עליו לתת הוראה להוציא את כולם משם, כדי שהבעיה תעמוד לפתחו של מישהו. שמחתי לשמוע את השרה אורה נמיר אומרת, שהיא נתנה הנחיה להקים מייד 30 מסגרות, אם שמעתי נכון.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

עשר מסגרות.

עמיר פרץ (העבודה):

עשר מסגרות, כדי לקלוט אותם ילדים. נכון מה שאמר חבר הכנסת בני טמקין. נכון שהבעיה המרכזית היא הנזק הבלתי הפיך אשר נגרם לאותו ילד, כמה עוול אנו יכולים לגרום לילד אשר שוהה בבית-חולים לחולי נפש ומטפח הרגלים של חולי נפש, או חלילה הופך לחולה נפש בעצמו, אף אם ברגע הכניסה הוא היה בהחלט מקרה שניתן היה לטפל בו ולהחזירו לחיים נורמליים. אני רוצה לומר לשרת: בתקופת כהונתך כיושבת-ראש הוועדה, כאשר קיימנו דיונים, הזדעזענו כולנו, אף שהמספרים היו קטנים. נדהמתי לשמוע מנהל בית-חולים אשר העיד בכתבה בטלוויזיה, שהוא מדבר על כ-50%

מן הילדים השוהים אצלו, שיכול היה לשחרר אילו היה מוסד שהוא יכול היה לשלוח אותם אליו. 50% מהילדים הנמצאים שם, אין להם כל סיבה להיות בבית-חולים מן הסוג הזה.

חברי, חבר הכנסת שילנסקי, בעיה מסוג זה אינה צומחת ביום אחד. זוהי הזנחה של שנים רבות. זה שנים רבות היינו צריכים להתבייש. לא מהבוקר.

דב שילנסקי (הליכוד):

אמרתי זאת בדברי. זה נמשך זמן רב.

עמיר פרץ (העבודה):

הרבה זמן היינו צריכים כולנו להתבייש. זו בעיה מצטברת, וכל יום שהטיפול בה נדחה, ממדיה גדלים והבושה גדלה יחד אתם. אני חושב שאין לנו ברירה, אסור לנו להתחמק, מוכרחים להתבונן על כך גם בממד התחיקה וגם בממד הטיפול.

חבר הכנסת בני טמקין הוא יושב-ראש של אחת מוועדות המשנה, המטפלת בבעיות הנוגעות לבני-נוער, גם ה"הומלס" וגם המקרים של ילדים חולי נפש הצריכים טיפול מיוחד. אני מקווה מאוד שהוא יביא הצעות מוסכמות על הממשלה, אשר תיגענה לאחריות האישית של כל מנהל מוסד המשתף פעולה בקליטת ילדים כאלה.

אני רוצה לומר לחברי הכנסת: אנחנו עומדים בפני חקיקה של חוק זכויות האדם. אני מקווה מאוד שנצליח לעגן בחקיקה הזו את הזכות של אדם הזכאי לשירות או לטיפול על-ידי המדינה, לעמוד בפני בית-המשפט ולתבוע את זכותו. בפעם הראשונה במדינת ישראל, לפני כשלושה חודשים, שופט עליון פסק שעל המדינה להקים מוסד לנערות, כדי שנערה מסוימת לא תישלח לבית-סוהר. זו פסיקה שיש לה משמעות, שאדם שזכאי על-פי קריטריונים, על-פי כללים שאנחנו קבענו, בגלל חוסר תקציב או חוסר בנייה אינו יכול לממש את זכותו; כי אילו היתה לו זכות, היו הולכים הורים, אם או אב של אותו חולה נפש לבית-המשפט ואומרים: אני רוצה שבית-המשפט יוציא מלפניו פסיקה שמורה למדינה להקים מוסד שיקלוט אותו.

ולמרות כל מה שאמרתי, אני בטוח שכבוד שרת העבודה והרווחה לא תנח ולא תשקוט עד שאחרון הילדים יצא מאותם מוסדות איומים, מאיימים, שגורמים להרס הסיכוי של אותם ילדים לחזור לחיים נורמליים, שכולנו מקווים כי הם יחזרו אליהם. תודה רבה.

היו"ר י' עזרן:

תודה לחבר הכנסת עמיר פרץ, אחרון הדוברים. אני מבקש משרת העבודה והרווחה להשיב.

עמיר פרץ (העבודה):

היו"ר י' עזרן:

דקה ורבע. אתה יודע מה, יש לך חוב רציני אצלי, עם הצמדה וריבית, אבל לא משנה. כעת, בכל זאת תודה רבה, נכון לשעה זאת.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, רצוני להשיב על הצעות לסדר-היום של חברי הכנסת יצחק לוי, רפאל איתן, בני טמקין, דב שילנסקי ועמיר פרץ.

לפי נתוני משרד הבריאות, מצויות במחלקות לילדים בבתי-החולים לחולי נפש 280 מיטות, מהן 80 מיטות לילדים עד גיל 13 בבתי-החולים נס-ציונה ו"איתנים" ו-200 מיטות למתבגרים בבתי-החולים "שלוותה", "אברבנאל", "גהה", "טלביה" ו"איתנים".

הערכת משרד הבריאות היא, שכ-70 ילדים ובני נוער מאושפזים היום במחלקות אלו אף שעל דעת המטפלים בהם הם אמורים לשהות מחוץ לכותלי בית-החולים. ילדים ובני נוער אלו עדיין מאושפזים, משום שאין עבורם מסגרת פנימייתית טיפולית הולמת.

מעבר ל-70 הילדים השוהים כיום בבתי-החולים הפסיכיאטריים, ידוע למשרד העבודה והרווחה על עוד כ-35 ילדים ששוחררו מבתי-חולים אלו וזקוקים למסגרת טיפולית. להערכת הגורמים המקצועיים במשרד, כ-100 ילדים נוספים סובלים מבעיות נפשיות והתנהגותיות שונות וזקוקים אף הם למסגרות טיפוליות.

בסך הכול מדובר על כ-200 ילדים, אם כי נתונים אלו מחייבים בדיקה נוספת. לכן הנחיתי את מנכ"ל המשרד לבצע עד סוף שבוע זה סריקה של כל המסגרות שבהן מאושפזים ילדים ומתבגרים ולבחון את הנתונים מחדש. כל אחד מנפנף בנתונים שלו.

רבותי חברי הכנסת, מעבר לוויכוח על הנתונים, כאן כל ילד הוא מאה אחוזים של הנתונים.

מבדיקות ומבירורים שערכתי בנושא במשרד – והיה מותר לי לחשוב שמסקנות מלפני שנתיים או שנתיים וחצי, חבר הכנסת לוי, מישהו גירד אותן באיזה מקום – הסתבר לי שלגבי חלק גדול מהילדים הפתרון הרצוי הוא משפחתון. משפחתון או משפחת אומנה – אני מתכוונת בדיוק לאותו דבר – זו מסגרת מצומצמת שבה זוג מטפלים חיים עם הילדים בפיקוח צמוד של השלוחות הטיפוליות של משרד הבריאות ומשרד העבודה והרווחה. אם יש צורך בכך, וברוב המקרים יש, המשפחתון פועל

בצמוד לבית-חולים פסיכיאטרי או בפנימייה טיפולית ומעניק תחושה של בית חם ותומך, יחד עם מעקב מקצועי וטיפולי.

לכן הנחיתי לפני ימים אחדים להיערך מייד להקמה של עשרה משפחתונים שייתנו מענה לחלק מאוכלוסיית הילדים הנזקקים. עלות ההקמה מוערכת ב-3 מיליון שקלים בקירוב, ועלות ההפעלה השוטפת מוערכת ב-6 מיליון שקל בקירוב לשנה. סכומים אלה, חבר הכנסת יצחק לוי, יוקצו מתקציבו השוטף של משרד העבודה והרווחה.

יצחק לוי (מפד"ל):

היו"ר י' עזרן:

כבר יש פתרון תקציבי.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

תן לי, אתה יודע מה? אני כבר אתחשבן אתם, אבל אני לא רוצה להמתין לסיפורי ההתחשבנויות. עד אז המספר יהיה כפול.

משרד שתקציבו 1.4 מיליארד שקל בשנה – ואמרתי זאת כבר פעמים מספר – אפשר לראות היום מה הדבר הראשון בסדר העדיפויות, ומה יכול להיות בשלב זה דבר חמישי בסדר העדיפויות. בשבילי זה דבר ראשון.

בו-זמנית, אנו בוחנים הרחבת מסגרות קיימות והכנתן המיידית לקליטת יתר הילדים.

חברי הכנסת, רוב הפנימיות הקיימות נרתעות במקרים רבים מלטפל באוכלוסיית הילדים הסובלים מבעיות נפשיות, זאת בשל הקשיים המורכבים הקשורים בחלק גדול מאוד של אותה אוכלוסייה.

עם זאת, אני משוכנעת שהיערכות נכונה ומציאת פתרונות לא שגרתיים יביאו לפתרון של בעיה כל כך כאובה כבעיה זו, שמלווה אותנו כבר שנים רבות.

אדוני היושב-ראש, אני מעריכה שקליטתם של ילדים אלה באותן מסגרות שהזכרתי תימשך בין ארבעה לשמונה חודשים.

בשל רגישות כל כך גדולה לנושא, ובצדק, הרי למרות ההודעה שלי, לשם המעקב ולשם הפיקוח, שאני כל כך מחייבת אותם, אני מציעה להעביר את כל ההצעות של המציעים לוועדת העבודה והרווחה של הכנסת.

היו"ר י' עזרן:

תודה, גברתי השרה. ובכן, אני פונה למציעים. חבר הכנסת יצחק לוי, אתה מסכים להצעתה של השרה?

יצחק לוי (מפד"ל):

כן.

היו"ר י' עזרן:

תודה. חבר הכנסת רפאל איתן אינו נוכח.

יצחק לוי (מפד"ל):

הוא ביקש ממני להודיע בשמו שהוא מסכים.

היו"ר י' עזרן:

ובכן, יש לנו כאן הודעה מוסמכת שגם חבר הכנסת רפאל איתן מצטרף להסכמה.

חבר הכנסת בנימין טמקין, אתה מסכים?

בנימין טמקין (מרצ):

כן.

היו"ר י' עזרן:

אדוני מסכים.

חבר הכנסת שילנסקי מסכים?

דב שילנסקי (הליכוד):

כן.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת עמיר פרץ מסכים?

עמיר פרץ (העבודה):

כן.

היו"ר י' עזרן:

אם כן, אני רואה שכל המציעים מסכימים להצעתה של חברת הכנסת.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

השרה.

היו"ר י' עזרן:

סליחה, של השרה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

הוא מעביר אותי ממשרד למשרד, אז – – –

היו"ר י' עזרן:

אבל לא בתור עונש, חלילה, מפני שאת עושה עבודה מצוינת במשרד שלך.

בנימין טמקין (מרצ):

היו"ר י' עזרן:

כעת לא דנים במישהי אחרת.

ובכן, מי בעד העברת כל ההצעות לוועדת העבודה והרווחה לשם ליבון הבעיה ופתרונה, אני מקווה.

קריאה:

ומעקב.

הצבעה מס' 9

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 10

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר י' עזרן:

ובכן, 10 בעד – – –

עמיר פרץ (העבודה):

זה מספר טוב.

היו"ר י' עזרן:

מצוין. אם כן, הנושא קיבל ציון 10, ואני קובע שהוא עובר לוועדת העבודה והרווחה למעקב, לדיון וכו'.

הצעה לסדר-היום

פרויקט החלפת חיילי מילואים במובטלים

היו"ר י' עזרן:

אנחנו עוברים כעת לנושא הבא בסדר-היום: פרויקט החלפת חיילי מילואים במובטלים – הצעה לסדר-היום מס' 1528, של חבר הכנסת דוד מנע. כמובן, תשיב שרת העבודה והרווחה. בבקשה, חבר הכנסת דוד מנע.

דוד מנע (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לפני כשנתיים יזם שירות התעסוקה פרויקט להחלפת חיילי מילואים בצה"ל הנקראים לתפקידים מינהליים במובטלים באותם מקצועות. לכאורה, מה קל יותר מזה? מובטלים, נהגים ומכונאים, אשר במקום לקבל דמי אבטלה ולשבת בבית יחליפו אנשי מילואים המגויסים לתפקידים אלו, כנהגים או מכונאים, ויחסכו הן ימי מילואים והן כספי אבטלה ששולמו בצורת שכר.

צינתי: לכאורה, היות שאנו מדינה שהיא אלופה בסיבוך כל דבר ועניין, ועתה אנו קוראים כי הניסיון להעסיק מובטלים בבסיסי צה"ל נחל כישלון חרוץ. הניסוי, כך נאמר, לא חסך לצה"ל ימי מילואים, אלא אף גרם לבזבז כספים ולבעיות טכניות קשות.

ב-17 ביוני 1992 הודיע סגן ראש אגף התכנון, תת-אלוף יוסף אייל, כי צה"ל מכין את הניסוי, שתכליתו להעסיק מובטלים ועולים בתפקידי מינהלה כנהגים, כחשמלאים, כמכונאים, ובתפקידים נוספים, במקום אנשי מילואים. הפרויקט החל בבסיסי חיל האוויר בדרום הארץ, הסמוכים לכיסי אבטלה כמו באר-שבע ואופקים.

המוסד לביטוח לאומי מימן למובטלים משכורת בסך 1,500 לחודש, והכול באמצעות חברות כוח אדם, כדי לחסוך לצה"ל הטבות סוציאליות שיגדילו את העלות של העסקת העובדים.

הערכות ביניים של צה"ל קבעו, על-פי תוצאות הביניים, כי מדובר בעובדים בעלי מוטיבציה גבוהה, עם נכונות לעבוד מעל לחצי שנה.

מחוברת שהכין המוסד לביטוח לאומי נראה, כי צה"ל לא חסך כמות ימי מילואים שתצדיק את המשך הפרויקט. נשאלת השאלה: מדוע?

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לדעתי, מלכתחילה לא היה צה"ל מעוניין בפרויקט זה. אגף כוח אדם התנגד ומתנגד להמשך הניסוי, והוא שהתנגד לו בעבר. מדוע? משום שקשה להם להתארגן לכך. על צה"ל, להערכתי, להתארגן אחרת לצורך קידום פרויקט חשוב זה.

מצוטט גורם בכיר כאומר: כאשר התברר כי הניסוי הזה נחל כישלון, נשמנו לרווחה. צה"ל עוסק בפרויקטים תוך התמודדות קשה עם התקציב. הצבא הוא לא גוף שאמור לתת פתרון למובטלים. מדובר במובטלים שצריך להשקיע בהם הרבה מאוד כסף וזמן, ולצבא זה לא משתלם.

מדוע להשקיע כסף במובטלים שהם מקצועיים? האם לצורך שמירה בבסיסי צה"ל, ומדובר בשמירה מינהלית כמו בקריה או במקומות אחרים, צריך הכשרה וכסף? צה"ל משאיל חיילים לגורמים אזרחיים, ובתמורה הוא מקבל כסף, כסף מלא. לדוגמה, מתן חיילים בתשלום למשרדים ממשלתיים, כגון השאלת מורות חיילות למשרד החינוך, או 200 בנות נח"ל כמורות באזורי פיתוח. צה"ל מקבל כסף מלא עבור כל חייל אשר מושאל למטרות חוץ-צבאיות. האם לא ניתן שצה"ל יקלוט מובטלים וישאלם מלשכות התעסוקה?

אני קורא לצבא-הגנה לישראל ולכל המוסדות הקשורים בניסוי החשוב הזה להמשיך בניסוי, למצוא היכן הליקויים המינהליים שהביאו להחלטה לגנוז את הפרויקט, ולראות בפרויקט זה אמצעי חשוב לבלימת האבטלה.

אומרים גם בצה"ל, שצה"ל לא יכול להרשות לעצמו להפסיד כספים על פרויקטים מהסוג הזה. ושוב – התפיסה של צה"ל כגוף כלכלי. צה"ל הוא צבא העם, ואני חוזר על כך פעמים מספר, ולא ניתן לבדוק פרויקטים שבהם מעורב צה"ל על-פי שיקולים כלכליים. צה"ל הוא חלק מהחברה שלנו, ועליו לתרום את חלקו בפתרון הבעיות החברתיות, כשבעיית האבטלה היא רק חלק מהן. תודה רבה.

היו"ר י' עזרן:

אנחנו מאוד מאוד מעריכים גם את הנושא וגם את תרומתו החשובה של המציע לזמננו, הוא חסך לנו כמעט 50%. תודה.

בבקשה, גברתי השרה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, ובמיוחד חבר הכנסת המציע, חבר הכנסת דוד מנע, בשנת 1992 נערך במסגרת הקרן למפעלים מיוחדים של המוסד לביטוח לאומי ניסוי בקליטת מובטלים במחנות צה"ל במקומם של אנשי מילואים. לניסוי היו שותפים המוסד לביטוח לאומי, שירות התעסוקה, משרד הביטחון וצה"ל.

במסגרת הניסוי תוכננה קליטתם של 100 מובטלים מאזורי הדרום וחיפה לתקופה של שישה חודשים, וזאת במטרה לבדוק את יכולתם של המובטלים להשתלב במחנות צה"ל, לבחון את ההיבטים הארגוניים והלוגיסטיים הכרוכים בכך, וכן להביא לחיסכון כלכלי כתוצאה מהמרת ימי מילואים של מועסקים במשק בדמי אבטלה של מובטלים.

במקביל, הכוונה היתה לעודד מוטיבציה לעבודה בקרב מובטלים במוקדי אבטלה, לשמור על כישוריהם המקצועיים ולתת להם תחושת שייכות כאזרחים יצרניים ותורמים לחברה.

הניסוי לוה על-ידי מחקר מעקב, שבוצע על-ידי מינהל המחקר והתכנון של המוסד לביטוח לאומי. בסך הכול נקלטו במסגרת הניסוי 97 איש, מהם נשרו חמישה במהלך הניסוי. 82 איש סיימו את מלוא תקופת הניסוי, שהיתה שישה חודשים, אולם רק 43 מהם מועסקים על-ידי צה"ל גם לאחר תום ששת חודשי הניסיון. זאת אף שממצאי המעקב מורים, כי היו סימנים חיוביים רבים בביצוע הפרויקט, לצד נקודות ביקורת והסתייגות.

90% מהעובדים היו מרוצים, התמידו בעבודתם, וברובם היו מוכנים להמשיך לעבוד במסגרת המוצעת, אף שהיו תלונות, ותלונות קשות, על רמת השכר. גם המפקדים בשטח היו מרוצים. כמחציתם סברו שהעובדים הללו תורמים לעבודה יותר מאנשי מילואים, והיו מוכנים להמשיך להעסיק את העובדים. לעומת זאת, ברמות הפיקוד הגבוהות הועלו בעיות בתחומי רמת המקצועיות של העובדים, חוסר גמישות בשעות העבודה והנחיצות של העסקתם נוכח צמצומים כלליים בכוח אדם בצה"ל.

גם צה"ל ערך בדיקה לגבי תרומת העובדים בניסוי, בהשוואה למשרתים במילואים, והגיע למסקנה שהתחלופה אינה יכולה להגיע, מבחינה כלכלית, לאיש מילואים אחד כנגד מובטל אחד. בהסכם בין צה"ל למשרד האוצר סוכם על שיעור תחלופה של 1.48, כמעט אחד וחצי, מול איש מילואים אחד. גם במסגרת תחשיב זה מצא צה"ל לנכון להמשיך להעסיק רק 43 איש בתום הניסוי. טרם הושגה הסכמה לגבי הרחבת הפרויקט לעובדים נוספים.

רבותי חברי הכנסת, תעסוקת מובטלים במקום אנשי מילואים במסגרת צה"ל חשובה במיוחד במישור הלאומי והמשקי, כיוון שבמסגרת תעסוקה כזו, גם אם היא לטווח קצר, המובטל שומר על כישוריו המקצועיים ותורם תרומה אמיתית למשק. הוא מחליף איש מילואים, ועל-ידי כך מונע את ההפסד הכרוך בהיעדרותו של האחרון ממקום עבודתו האזרחי הקבוע.

עם זאת, נתגלו קשיים מספר. היה קושי להשיג עובדים מקצועיים, על-פי דרישות צה"ל, כמובן, ברמת השכר שהוצעה, ורמת השכר שהוצעה היתה והינה שכר מינימום. מסגרת העסקה זו, דהיינו תשלום שכר מינימום ללא אפשרות לעבוד בשעות נוספות וללא אפשרות קידום, מתאימה לתעסוקה קצובה בזמן. אם ידובר בתעסוקה לטווח ארוך, יש למצוא פתרון לבעיות אלה.

יצוין, כי תעסוקה לטווח ארוך גוררת גם בעיות עם ארגון עובדי צה"ל, מאחר שמבוצעים פיטורים רבים בין חבריו וקיימת, במידה לא מבוטלת של צדק, חרדה גדולה מאוד בקרבם, כי עקב המרת מובטלים במשרתי מילואים יגדל משמעותית מספר המפוטרים מקרב האזרחים עובדי צה"ל.

הפרויקט הניסיוני לימד, כי הרחבתו להיקפים גדולים יותר מותנית בניתוח מלא של השלכותיו על המערכות האזרחיות והצבאיות ובנכונותן של כל הרשויות להתמודד עם הבעיות הלוגיסטיות והמקצועיות הכרוכות בהן, שברובן המכריע אינן קלות.

יתירה מכך, נוכח הביקוש למשרות אלפי עובדים הקיים היום בענפי החקלאות והבניין, לא נראה לי שהנושא של המרת חיילי מילואים במובטלים עומד היום בעדיפות ראשונה בתפקידי כשרת העבודה והרווחה, הממונה הן על המוסד לביטוח לאומי והן על שירות התעסוקה.

עם זאת, ואני אומרת זאת לחבר הכנסת דוד מנע, הנושא הזה ראוי לתשומת לב, ואני מאוד פסימית לגבי הטיפול היום בו, כי אנחנו מדברים על עובדים בלתי מקצועיים, ויש להם פתרונות שהם קלים יותר לביצוע והם ברמת שכר משמעותית יותר, בייחוד בבניין. אתה יודע שיש בעיה עם החקלאות רק בגלל נושא השכר.

בגלל המורכבות של הנושא ובגלל הכרתי שראוי וכדאי לבדוק זאת פעם נוספת, אדוני היושב-ראש, אני מציעה להעביר את הנושא לדיון מחודש בוועדת העבודה והרווחה של הכנסת. אני יודעת שוועדת העבודה והרווחה כבר קיימה דיונים מספר.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת בא-גד מבקש להסיר. בבקשה.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני מבקש להסיר, ואני מבקש מגברתי השרה, אולי ניתן להקים ועדה משותפת לשר הביטחון ולשרת העבודה והרווחה. כי יש פה תופעה מאוד משונה. אנשי המילואים גורמים לבעיות קשות במשק. אני יודע כי בתחום החינוך מורים יוצאים למילואים, כיתות מופקרות, בתי-ספר עומדים במצב קשה. אדם יוצא למילואים ומשלמים לו כספים. לעומת זה, יש מובטלים. הרי יש פה כמעט מעשה חלם, מצד אחד משלמים כספים רבים לאנשים שיציאתם למילואים הורסת את המשק, מצד שני מסתובבים מובטלים שמשלמים להם דמי אבטלה בלי שיעשו דבר.

אני מבין שזה לא פתרון של שרת העבודה בלבד. שמא ניתן לקיים ועדה משותפת לשר הביטחון ולשרת העבודה, ואולי בצורה כזאת לפתור את שתי הבעיות. אני מציע להסיר כדי למצוא פתרון.

היו"ר י' עזרן:

ובכן, אדוני המציע, אתה מסכים להצעתה של שרת העבודה והרווחה?

דוד מנע (הליכוד):

כן.

היו"ר י' עזרן:

לפנינו שתי הצעות: האחת – להסיר, והאחרת – בהסכמה, להעביר לוועדה. מי בעד העברה לוועדה? מי נגד? נגד פירוש להסיר.

הצבעה מס' 10

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 8

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 1

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר י' עזרן:

שמונה בעד, אחד נגד, אין נמנעים. אני קובע שהנושא יעבור לוועדת העבודה והרווחה לשם דיון וליבון.

הצעת חוק חברת החשמל (איסור הפסקת זרם חשמל בחודשי החורף).

התשנ"ג-1993

(הצעת חבר הכנסת ש' יהלום)

היו"ר י' עזרן:

אנחנו עוברים כעת לנושא הבא: הצעת חוק חברת החשמל (איסור הפסקת זרם חשמל בחודשי החורף), התשנ"ג-1993, הצעת חוק של חבר הכנסת שאול יהלום, מס' תקס"ה. ישיב שר האנרגיה והתשתית. בבקשה.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, היום קיץ, וזיכרוננו קצת בוגד בנו ואנחנו לא זוכרים מה היה בחורף. אני אזכיר לחברי הכנסת ולשר, שהחורף היה מלא כתבות וידיעות בעיתונים על מעוטי יכולת, בדרך כלל קשישים, אשר קופאים ממש מקור, נמצאים במצב של סכנת חיים ודלקת ריאות. וכל זה בגלל חוב לחברת החשמל, שניתקה את החשמל דווקא בחודשי החורף.

אין כל ספק שאנשים החייבים כסף צריכים לשלם. לדעתי, זה חוק שחברה הומניסטית צריכה להתנהג על-פיו, וחברה אנושית כמו מדינת ישראל צריכה לקבל אותו. המטרה – לקבוע בחוק שבמשך שלושת חודשי החורף הקשים ביותר, דהיינו דצמבר, ינואר ופברואר של כל שנה, לא מנתקים חשמל.

בינינו לבין עצמנו, הרי אדם שחייב כסף יהיה חייב לשלם אחר כך בקיץ. יהיו בעיות, וינתקו לו בקיץ – זה בסדר. לא בסדר שינתקו לו, אבל אם זו הסנקציה היחידה – שירותי הרווחה יתערבו והעניין יוסדר.

בינינו לבין עצמנו, כל אחד יודע שחברת החשמל גובה את הכול בהצמדה, לא פחות מהצמדה של הלוואה במשק. לדעתי, שום אדם מן השורה לא ינצל את העניין הזה. זה רק ימנע ניתוקים מאנשים שלא משלמים בחודשי החורף, ימנע את קפיאתם, ימנע את הפגיעה הקשה בבריאותם.

עד כמה שידוע לי, בכמה מהארצות הנאורות באירופה קיים סידור כזה. אני חושב שראוי שמדינת ישראל תחוקק את החוק הזה. במקרה הכי גרוע, אם יתברר שהעניין גורם להפסדים ולא מצליח, אפשר אחר כך לשנות את החוק, בעוד שנה-שנתיים. לפחות לניסיון, בואו נעשה פעם אחת משהו לטובת אותם קשישים מעוטי יכולת, שאנחנו בדרך כלל קוראים את הכתבות על כך שניתקו להם את החשמל, שאין להם תנור, שאין להם אפילו מרק חם, שלא יכולים להתרחץ במים חמים בחורף; בייחוד בשנים האחרונות, כשהיה חורף כל כך קשה. תודה.

היו"ר י' עזרני:

תודה, אדוני המציע, ממש קצר ולעניין ובלי קצר. בבקשה, אדוני שר האנרגיה והתשתית.

שר האנרגיה והתשתית א' רובינשטיין:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אחד מעמודי התווך שעליו נשענת מדיניות הממשלה הוא רצון הממשלה לצאת ממעורבות במשק הכלכלי ופתיחת המשק לפעילות בתנאים של כלכלה חופשית, גישה עסקית ותחרותית.

תפקידי הממשלה צריכים להיות מוגבלים לנושאים של תכנון, פיקוח, הבטחת תחרות במשק, איכות סביבה, שירות לצרכן, סיוע לשכבות חלשות ונזקקות לנושאים של מדיניות לאומית במסגרת החברות הממשלתיות; בעוד דרישתנו מהחברות הממשלתיות היא לפעול על-פי שיקולים כלכליים ועסקיים טהורים בלבד. מכאן שברמה העקרונית אל לה לממשלה להתערב להסדרת יחסים מסחריים ייחודיים, וודאי שלא באמצעות חקיקה.

מבחינה מעשית, קבלת הצעת החוק לא תאפשר את הפעולה התקינה של חברת החשמל ותסכן את אספקת החשמל לציבור הצרכנים כולם. להווי ידוע, לחברת החשמל למעלה מ-1.4 מיליון צרכנים ביתיים, 152,000 צרכנים מסחריים וציבוריים, 28,000 צרכנים תעשייתיים ו-14,000 צרכנים חקלאיים. חברת החשמל מוכרת חשמל בשנה בערך של 4.5 מיליארדי שקל. כ-30% מהמכירות הם בעונת החורף, המצוינת בהצעת החוק, דהיינו כ-1.4 מיליארד ש"ח.

שיבוש תזרים המזומנים של החברה שיבוא כתוצאה משלילת הסנקציה המרכזית של החברה לא יאפשר את הקיום השוטף של החברה ותשלום חובותיה שלה לספקים ויחייב העלאת תעריפים.

בהיות הצעת החוק משוללת כל מבחן של יכולת לגבי הזכאות לאי-תשלום, ניתן לצפות שבמקרה הגרוע ביותר רוב צרכני החברה או חלק גדול מהם יעדיפו שלא לשלם.

את הפתרון למצוקתן של שכבות חלשות, של קשישים ושל נזקקים, חייבים למצוא במסגרת הדינים והרשויות שתפקידם לסייע לשכבות החלשות בחברה.

למרות כל זאת, ברצוני לציין כי חברת החשמל מגלה במקרים קשים וחריגים נכונות ללכת לקראת צרכנים במצוקה, בדרך של פריסת תשלומים או בדרכים אחרות. אך אי-אפשר להפוך התנהגות כזאת לנורמה קבועה. אני מוכן גם לדון עם חברת החשמל בקביעת כללים להתנהגות לפריסת תשלומים במקרים קשים כאלה. אך אני לא יכול לקבל את ההצעה הפוגעת ביכולתה של החברה לקיים את שירותיה במסגרת הנוכחית של התעריפים, ומשום כך אני מתנגד להצעת החוק ומבקש להסירה מסדר-היום.

היו"ר י' עזרן:

תודה. חבר הכנסת יהלום, מה אתה רוצה?

שאול יהלום (מפד"ל):

אני רוצה לנמק.

היו"ר י' עזרן:

בבקשה.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני השר, למה הגזמת? הדבר הזה, שבשלושת חודשי החורף לא יורשה לחברת החשמל לנתק חשמל, האם זה ישבש את פעילותה? הרי, בינינו לבין עצמנו, אתה תמשיך לשלם את חשבון החשמל ואני אמשיך. 80% משלמים בהוראות קבע, כולנו משלמים והכול בסדר. גם לו החה מדובר בחברה פרטית עסקית – האם אין חובות על חברת "תדיראן", לדוגמה, לפעול לפי חוקי מדינת ישראל? היא פועלת לפי החוק, וגם חברת החשמל תפעל לפי החוק. בחודשי החורף הקרים ביותר היא לא תנתק, איזה נזק כבר יוכל לקרות? הרי היא תקבל את הכסף אחר כך עם הצמדה. איזה אסון יקרה לחברת החשמל? הרי 99% מהאנשים לא ינצלו זאת. נניח שכ-500 קשישים, שבין כך ובין כך חשבונות החשמל שלהם הם 30-40 שקל לשבוע – מזה תתמוטט החברה המבוססת הזאת?

שר האנרגיה והתשתית א' רובינשטיין:

לא זאת הצעת החוק שלך. יש כאן מבחן יכולת.

שאול יהלום (מפד"ל):

ודאי שלא. הרי מה קורה? גם אין חוק לברית מילה וכולנו עושים ברית מילה. זוהי דוגמה עבור שר שבימים אלה מתואר כשר עם מטען מסורתי, של יהדות.

שר האנרגיה והתשתית א' רובינשטיין:

שאול יהלום (מפד"ל):

לא, לא. מה היו הכתבות? הראו קשישים קופאים מקור, שחברת החשמל ניתקה להם את החשמל. מה אני מבקש? לא לנתק את החשמל שלושה חודשים. תודה.

היו"ר י' עזרן:

אם כן, יש הצעת המציע להעביר את הצעת החוק בקריאה טרומית, והשר מתנגד. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 11

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 6

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 6

נמנעים – אין

אברהם יחזקאל (העבודה):

אני מבקש להצביע.

היו"ר י' עזרן:

אדוני, נגמר. חברי הכנסת צריכים להיות כאן, זה תפקידם. ובכן, שישה בעד, שישה נגד. הצעת החוק לא התקבלה.

הצעת חוק תחנת הכוח תל-אביב (ביטול), התשנ"ג-1993

(הצעת חבר הכנסת א' בן-אלישר)

היו"ר י' עזרן:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק תקע"ט, של חבר הכנסת אליהו בן-אלישר, הצעת חוק תחנת הכוח תל-אביב (ביטול), התשנ"ג-1993. בבקשה.

אדוני השר, יש מדינות באירופה, מאוד נאורות, שמתחשבות בתקופות.

שר האנרגיה והתשתית א' רובינשטיין:

אני מציע לעשות זאת במסגרת הנחיות פנימיות שלנו – – –

היו"ר י' עזרן:

זה גם חשוב מאוד. תודה, אדוני השר.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חוק תחנת הכוח תל-אביב, התשכ"ז-1967, הקרוי "חוק רדינג", נולד בחטא וחי בחטא. הוא קבע, שהקמת תחנת הכוח לא תהיה טעונה כל רישוי או תקנון על-פי חוק התכנון והבנייה.

החוק הזה לא היה מתקבל אלמלא לחצם של חברת החשמל ושל ראש הממשלה דאז לוי אשכול, וכאן אני חייב לומר שחברת החשמל, לפני כן וגם אחרי זה, חזרה וקיבלה תנאים מיוחדים כאשר היא חזרה וטענה שהדבר בא מתוך ראיית האינטרס הציבורי, ובדרך כלל ביקשה לעקוף את מערכת החוקים הקיימת, לצערי הגדול, בטענה, ולעתים בטענת שווא, שאם לא יוסכם לעשות כפי שהיא רוצה, אזי אספקת החשמל לצרכני ישראל ולאזרחי ישראל תיפגע.

ברדינג פועלות היום ארבע יחידות. שתיים מהן מאוד מיושנות, מהשנים 1953-1954, המייצרות כל אחת מהן 50 מגאוט. שתי יחידות נוספות הפועלות שם פחות מיושנות, אבל בכל זאת כבר לא בשיא המודרניות, מהשנים 1970-1971, ומייצרות כל אחת 214 מגאוט. על מנת שהמספרים האלה יהיו ברורים לחברי הכנסת אומר, לשם השוואה, שבתחנת רוטנברג, זאת של אשקלון, זיקים היום, פועלת יחידה של 550 מגאוט, וזה גם ההספק של היחידה שהולכת ומוקמת היום בחדרה. כך שכמעט אין להשוות את מה שניתן לעשות היום עם מה שנעשה אז.

אני חייב להדגיש, שרדינג היתה מלכתחילה מטרד, והיא מטרד ומפגע היום. היא משמשת הוכחה חיה לקוצר הראייה של אלה אשר החליטו על הגדלת ההספק של רדינג, על חוסר התכנון ועל כל מה שכרוך בזה. אבל 1967 ו-1993 הן לא אותן שנים, זו לא אותה מדינה, זו גם לא אותה תל-אביב. היום בסביבה המיידית של רדינג, אדוני היושב-ראש, סובלים מהתחנה הזאת 100,000 בני אדם. בקרבתה חיים ועובדים מאות אלפי בני אדם, וכולם סובלים מן האוויר המזוהם.

אינני רוצה כאן להלעיט את הכנסת, ואפילו לא את הפרוטוקול של הכנסת, את "דברי הכנסת", בכל הפרטים הטכניים, בתחנות ניטור שלא עוזרות ולא תעזורנה, בבקרה שלא יכולה לעזור, וגם לא בכל מיני פרטים אחרים. כל מה שאני רוצה לומר הוא, שאם אני בא ואומר שלא מדובר באותה מדינה, הרי גם לא מדובר באותה חברת חשמל. כאשר חברת החשמל הגדילה את ההספק של רדינג ב-1970, היו לחברת החשמל 888,000 צרכנים. היום יש לה מספר כמעט כפול – מיליון ו-600,000.

אברהם פורז (מרצ):

בגלל זה צריך להגדיל את רדינג.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

חכה, מה אתה רץ? הרי אתה בעד אותו עניין, ותיכף גם אחמיא לך על כך.

אז, באותה שנה, כושר הייצור של חברת החשמל היה 1,232 מגאוט, על מנת להיות מדויק, והיום כושר הייצור מתקרב ל-6,000 מגאוט, פי חמישה, דבר המוכיח שבאמת היום רדינג איננה נחוצה עוד. היום רדינג מייצרת פחות מ-10% ממה שחברת החשמל מייצרת מההספק המותקן.

אפשר – אם, כמובן, חברת החשמל לא תלך שוב על פתרון של קלות, והייתי אומר: פתרון של עצלות, כפי שעשתה לא אחת – ניתן היום לתכנן בצורה מוחשית-קונקרטית כך שבתוך שנים מספר תיסגר רדינג.

ההצעה שאני מניח היום בפני הכנסת, בקריאה טרומית, עדיין איננה דורשת זאת, אבל בהחלט קובעת, שאותו חוק משנת 1967 יבוטל, דבר שיכפיף את תחנת רדינג קודם כול למערכת החוקים הקיימים.

אינני מבקש לכחד. אני רוצה לומר בצורה הגלויה ביותר, אני חושב שחברת החשמל חייבת, בתוך מספר שנים מועט, חמש שנים נאמר, לסלק את המטרד הזה מתל-אביב.

השטח שיתפנה, אדוני היושב-ראש, הוא בגודל של 400 דונם, 400 דונם הממוקמים היום בשטח היקר ביותר בארץ, צפון-תל-אביב. כל השטח הזה של רמת-אביב הוא במחירים שמרקיעים לשמים. רק בזאת ניתן לממן הרבה מאוד, ונדמה לי שאפילו – – –

היו"ר י' עזרן:

יש הצעה אלטרנטיבית? מי ישלם את המחיר הזה? אני שואל לתומי, מי יהיה זה שישלם את המחיר של הזיהום? יש איזו הצעה?

אברהם פורז (מרצ):

התחנות החדשות הן פחות מזהמות, הטכנולוגיה יותר מתקדמת.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

בוודאי. גם הדלק הוא אחר. הטכנולוגיה שונה. הכול שונה.

היו"ר י' עזרן:

קיבלתי תשובה.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

אגב, יש גם סוף, יש גם תוחלת חיים ליחידות בתחנות כוח. יש תוחלת חיים. יש האומרים שזה 30 שנים, יש האומרים 35 שנים. אנחנו, כמובן, תמיד מושכים יותר ואומרים: 40 שנים. מה שנבנה ב-1936 כבר לא חי, ויש יחידה כזאת. מה שנבנה בשנות ה-50 – די, כבר 40 שנה, זה כבר כמעט גמור, עוד מעט יצטרך להחזיר את נשמתו לבורא. ומה שנבנה בשנות ה-70, אז או-טו-טו, נאמר 10 שנים, וגם אז זאת תהיה התוצאה.

אני חייב להדגיש פה, במידה לא מועטה של קומפלימנט, של עידוד, שהצעת חוק דומה הוגשה בכנסת השתיים-עשרה, בכנסת הקודמת. אזכיר רק כמה חברי כנסת שהיו חתומים על אותה הצעת חוק. למשל, חבר הכנסת, באותה עת, יצחק רבין, היום ראש הממשלה; שמעון פרס, היום שר החוץ; וכמובן, לא בין האחרונים, בשום פנים ואופן, חבר הכנסת דאז אמנון רובינשטיין, היום שר האנרגיה. אולי צריך להזכיר גם את חבר הכנסת דוד ליבאי, היום שר המשפטים; ואת סגן שר החוץ יוסי ביילין.

היו"ר י' עזרן:

שום ירושלמי לא היה בין המציעים?

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

אני היום הירושלמי שמגן על האינטרס של התל-אביבים.

ופיקנטי מאוד, מאחר שאנחנו מדברים על זיהום, לא רק על איכות הסביבה אלא גם על איכות החיים, והרבה איכות, אציין גם את מי שאז היה חבר הכנסת, יוסי שריד, היום השר לאיכות הסביבה. אינני מעלה על דעתי, שהוא מסוגל להתנגד להצעת החוק הזאת היום.

לאחר שהחמאתי לכל אלה, אני חייב להזכיר שניים שלחמו – אני בא לזה קצת מרחוק – את חבר הכנסת פורז, שלחם למען ביטול החוק משנת 1967, ואת חבר הכנסת דאז, אוריאל לין, שבראשות ועדות מספר, גם ועדת הכלכלה, גם ועדת משנה משותפת לוועדת הכלכלה ולוועדת החוץ והביטחון, ועדת האנרגיה, ניהל מאבקים בלתי נלאים למען ביטולו של אותו חוק.

אברהם פורז (מרצ):

חבר הכנסת בן-אלישר, אתה יודע מה קרה אז? זה היה ביום רביעי, בערך בשעה כזאת, הותירו אותי פה לבד כדי לנמק. החותמים חתמו אבל לא באו להצבעה, ושר האנרגיה הקודם דחה את ההצעה.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

אני אכן מסכים למה שאתה אומר. לצערי הגדול, הממשלה הקודמת גרמה לכך, שהצעת החוק שלך ושל כל אותם חותמים תידחה. אם הפרסום בעיתונות לגבי החלטת ועדת השרים הנוכחית לענייני חקיקה היה נכון, שהיא מסכימה לקריאה הטרוםית של הצעת החוק שלי ולהצעת החוק ושל חבר הכנסת פורז, אזי אני חושב שההחלטה הזאת היא החלטה נכונה. אני מודה לך, אדוני היושב-ראש.

היו"ר י' עזרן:

תודה.

הצעת חוק תחנת הכוח תל-אביב (ביטול), התשנ"ג–1993

(הצעת חבר הכנסת א' פורז)

היו"ר י' עזרן:

אנחנו עוברים להצעה הבאה, באותו נושא, של חבר הכנסת אברהם פורז. הצעת חוק תשל"ט. בבקשה

ברשותכם, כיוון ששתי ההצעות עוסקות באותו נושא, השר ישיב על שתיהן.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כבוד השר – – –

היו"ר י' עזרן:

רציתי למסור לך פתק, אבל אתה רחוק.

אברהם פורז (מרצ):

אני מדבר רק מהמקום, אני מצטער. אדוני בוודאי יודע מדוע. כשזה מנומק מהמקום זה לא במסגרת המכסה. אני שומר על המכסה בקנאות רבה.

אחרי הדברים של חבר הכנסת בן-אלישר, אין לי מה להוסיף. אני חושב שטוב שהוא נקט יוזמה. אני מנמק מהמקום, משום שאני יודע שהממשלה תומכת בהצעת החוק. אני חושב שהממשלה הזאת ראויה לברכה על כך שהיא מוכנה להיערכות חדשה בנושא הזה.

זאת לא הצעה פופוליסטית. זו לא חוכמה לומר שחברת החשמל תסגור וזהו. יש פתרונות טובים יותר, אני מניח שהשר יסביר אותם. תודה.

היו"ר י' עזרן:

תודה לחבר הכנסת אברהם פורז. בבקשה, אדוני השר.

אפשר לשאול שאלה טכנית, טכנולוגית, בקשר למה שאמר חבר הכנסת פורז? האם אפשר באמת להפוך את התחנה הקיימת במקומה – סתם אני שואל – למתקדמת ביותר, למלה האחרונה של הטכנולוגיה?

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

לא. אין טעם להשקיע כספים.

היו"ר י' עזרן:

השר בוודאי ישכיל אותנו. בבקשה.

שר האנרגיה והתשתית א' רובינשטיין:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לשאלתך, אני לא חושב שכדאי להשקיע ממון בתחנת רדינג, אלא כדאי לתכנן את סגירתה ההדרגתית ולהשתמש בקרקע החשובה הזאת, כפי שציין חבר הכנסת בן-אלישר, למען רווחת תושבי תל-אביב, באתר חשוב ביותר. אני מקווה שיום אחד גם שדה התעופה שנמצא שם, שדה-דב, וגם תחנת רדינג, יפנו את מקומם למען דברים יותר חשובים ויותר מועילים.

לשאלתך, אדוני היושב-ראש, אני רוצה לומר, שבתחנת רדינג נעשו לאחרונה שיפורים גדולים מאוד, לרבות מעבר לדלק דל-גופרית, לרבות הכנסה של משטר שרפה חדש, לרבות תוכנית שטרם אושרה סופית, שאני תומך בה, של הדממת אותן שתי יחידות ותיקות יותר שנקראות רדינג-ב'.

הלואי, אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, שאפשר היה לבטל את התחנה היום. אבל הסיפור הוא זה: אף שהתחנה היום היא שולית מבחינת כמותית, בהשוואה לגידול העצום של ייצור הכוח במדינת ישראל – הרי מדובר במצב שבו גידול הביקושים לחשמל הוא בקצב מדהים; שלשום היה כאן, בירושלים, אירוע מאוד מעניין: לראשונה הקהילייה האירופית קיימה כאן סמינר בנושא של אנרגיה סולרית, בחסות הקהילייה, במימונה, בארגונה, ואני הבאתי בפני המשתתפים, שבאו מכל קהילות מדינות אירופה וגם מהודו, מרוסיה ומקפריסין, את הנתונים לגבי הגידול בביקוש השנתי לחשמל, והם לא האמינו למשמע אוזניהם, שמדובר ב-15% לשנה. גם כך אנחנו בקושי מדביקים את הגידול בביקוש, ובעיקר בתל-אביב, בגוש-דן, שמספר תושביו ועלייה גדולה ברמת חייו מגדילים את הביקושים האלה. לכן, לפרק זמן שקשה לציין אותו היום במדויק, התחנה חייבת להישאר.

עם זאת, מקובל עלי שהחוק היה משגה חמור והקמת התחנה היתה משגה חמור. היום, בניגוד לעבר, הממשלה מסכימה כי הנסיבות שהיו ברקע חקיקתו של החוק השתנו וכי יש מקום לשקול בחיוב את החלת הוראות חוק התכנון והבנייה גם על תחנת הכוח רדינג, כפי שהן חלות על תחנת הכוח "מאור דוד" בחדרה ו"רוטנברג" באשקלון.

עם זאת אני חייב להדגיש, כי החלת החוק, חוק התכנון והבנייה, על תחנת הכוח רדינג מחייבת הכנת תוכנית מתאר ארצית חלקית ותוכנית למניעת מפגעים סביבתיים, כפי שנעשה לגבי שתי התחנות האחרות. הכנה ואישור תוכניות כאמור לגבי תחנת הכוח רדינג, בהכרח ייקחו זמן. בפרק זמן זה יש להמשיך ולהפעיל את תחנת הכוח בתל-אביב בהתאם להוראות "חוק רדינג", שכן אחרת תיוותר התחנה ללא רישוי מתאים לתקופה ארוכה, דבר שאינו מתקבל על הדעת ואינו מעשי.

לכן, הצעת הממשלה היא, כי יוחל לאלתר בהכנת התוכניות המתאימות להחלת חוק התכנון והבנייה על תחנת הכוח רדינג וייקבעו הוראות מעבר לביטול "חוק רדינג", ובהן ייקבע כי התחנה תמשיך לפעול במתכונת הקיימת עד לאישור התוכניות על-פי חוק התכנון והבנייה. אין חולק על כך, שבתקופת הביניים יחולו על תחנת הכוח תל-אביב הוראות החוק למניעת מפגעים, התשכ"א–1961, והשר לאיכות הסביבה יהיה רשאי להוציא צו אישי לתחנת הכוח תל-אביב, שיבטיח עמידה בדרישות האקולוגיות. אנו מבקשים שהצו האישי שיוצא יוכן בתיאום ובשיתוף עם משרד האנרגיה והתשתית.

אם תקבל הכנסת את הצעתנו לקביעת הוראות מעבר, כפי שתיארת, ויובטח כי תפקוד התחנה ורישויה יוסדרו בדרך חלופית על-פי חוק התכנון והבנייה, אנו תומכים בביטול חוק תחנת הכוח תל-אביב, "חוק רדינג", כמוצע בהצעות החוק של חבר הכנסת בן-אלישר וחבר הכנסת פורז.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

אפשר לשאול שאלה?

היו"ר י' עזרן:

בבקשה.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני השר, מה אתה מציע?

שר האנרגיה והתשתית א' רובינשטיין:

אני מציע להעביר את הצעות החוק לוועדת הכלכלה להכנתן לקריאה ראשונה.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

האם שר האנרגיה מוכן להוסיף פרק זמן?

שר האנרגיה והתשתית א' רובינשטיין:

אני מציע שוועדת הכלכלה תדון בכך, שתדון בפרק זמן – – –

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

בפרק זמן סביר.

שר האנרגיה והתשתית א' רובינשטיין:

בפרק זמן סביר, לאחר שתשמע את ההערות של אנשי המקצוע.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

לאור האילוצים ששר האנרגיה העלה כאן – – –

שר האנרגיה והתשתית א' רובינשטיין:

חבר הכנסת בן-אלישר, אני רוצה לומר לך דבר אחד: אין לי, לדאבוני הרב, שליטה במועצה הארצית לתכנון ולבנייה, וכאן נמצא שר אנרגיה קודם, שיכול לספר לך איזה מסלול צריך לעבור כדי לאפשר תחנת השנאה, או, כמו שאני עושה כעת, טורבינת גז לייצור חשמל, או קו 400 קילוולט, או בעצם כל מתקן.

אני הגשתי הצעה לממשלה לזרז את הליכי התכנון על-ידי מינויים של אנשים, עובדים קבועים ונציגים קבועים, שעיקר תפקידם הוא לשבת בוועדות המחוזיות ובמועצה הארצית. והלוואי שהייתי יכול לזרז את התוכניות. חלק גדול מהעיוכים בתוכניות של חברת החשמל, בתוכניות הייצור הגדולות של חברת החשמל, נובע מהליכי הרישוי. ואני לא רוצה לבוא בטענות אל איש.

לכן אני בהחלט מציע שהוועדה, ועדת הכלכלה, תשמע את אנשי המקצוע, גם את אנשי משרד הפנים, שבידם העניין, ותקצוב פרק זמן לעניין הזה.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

אתה יכול לבקש, אדוני השר, שחברת החשמל תקבע היום את לוח הזמנים להחלפת היחידות ברדינג.

שר האנרגיה והתשתית א' רובינשטיין:

אני מודה לך על ההערה. אנחנו הצענו לחברת החשמל את ההצעה הזאת. היא נמצאת בדיונים. אנחנו סיכמנו באופן טנטטיבי, אבל אין החלטת דירקטוריון, שבשנת 1996, עם פתיחתה של תחנת הכוח החדשה בחדרה, שאת הארובה הגדולה שלה כולנו רואים, נסגור את רדינג-ב', אבל החלטה זו טעונה אשרור. וכמו-כן אנו ביקשנו לוח זמנים לגבי יתרת התחנה.

אני בהחלט מסכים, שמשרד האנרגיה צריך לעשות כל אשר לאל ידו כדי לסגור בהקדם את התחנה הזאת, ובמקומה אנחנו רוצים לראות מרינה, פארקים ואיצטדיון.

שר התקשורת והמשטרה מ' שחל:

השטח שווה – – –

שר האנרגיה והתשתית א' רובינשטיין:

אבל השטח, בדקנו זאת – – –

אברהם פורז (מרצ):

השטח של שדה-דב לא שווה הרבה.

שר האנרגיה והתשתית א' רובינשטיין:

שדה-דב שווה הרבה יותר, והוצאות העתקתו הרבה יותר קטנות. הבעיה היא לא כלכלית, כי אין לנו תחליף לייצור הכוח. אבל גם מבחינה כלכלית, עם שווי הקרקע הנוכחי, הוא לא מצדיק את סגירת התחנה.

היו"ר י' עזרון:

תודה. יש לנו הצעה להעביר את הצעת החוק לוועדת הכלכלה. האם המציעים מסכימים?

אברהם פורז (מרצ):

מסכים.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

מסכים.

היו"ר י' עזרון:

תודה. אנו עוברים להצבעה מהירה.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הצעות החוק לדין מוקדם בוועדה – 6

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר הצעות חוק חוק תחנת הכוח תל-אביב (ביטול), התשנ"ג-1993,

לדין מוקדם בוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר י' עזרן:

ובכן, שישה בעד, נגד – אין, נמנעים – אין. אני קובע שהנושא הועבר לוועדת הכלכלה.

כעת אנחנו עוברים לנושא הבא. שר המשטרה ישיב על שאלות.

אפרים סנה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, יש הצעה לסדר-היום – – –

היו"ר י' עזרן:

או, סליחה. אני מצטער, אדוני השר, יש הצעה לסדר-היום. אני מצטער. אני יושב כאן שלא כדין. אני אגיד לך למה, כיוון שבסמכותי כעת, כשאני לבד, כיוון שלא נמצא פה שום סגן, להפסיק את הישיבה.

קריאה:

למה?

היו"ר י' עזרן:

למה? מפני שאני ביקשתי שיחליפו אותי בזמן, כי יש לי התחייבות מאוד מאוד דחופה, ולצער הרב העניין לא סודר. מכיוון שאדוני חיכה כל כך הרבה זמן, וגם חבר הכנסת סנה, אני לא מנצל את סמכותי, בצדק, להפסיק את הישיבה. ועם ישראל לא היה נפסד, כיוון שכל הנושאים האלה, אפשר להעלות אותם גם ביום שני, כשאין לנו עומס, מאחר שיש ועידת הליכוד. אני עשיתי כל החישובים האלה. אבל, לא נורא, אנחנו נמשיך.

הצעה לסדר-היום

מיליציה חמושה של מתנחלים ביו"ש

היו"ר י' עזרני:

אנו עוברים אפוא להצעה לסדר-היום מס' 1550, של חבר הכנסת אפרים סנה: מיליציה חמושה של מתנחלים ביו"ש. בבקשה, חבר הכנסת סנה.

אפרים סנה (העבודה):

תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

בימים אלה, שבהם צה"ל נתון במאבק חורמה במחבלים, ממורדות הבופור בצפון ועד הר-קרן בדרום, חשפו אמצעי התקשורת את פעולתם של גורמים חמושים אחרים בשטחים, הקוראים תיגר בחוצפה ובכפיות טובה על היות צה"ל הריבון הביטחוני היחיד ביהודה, בשומרון ובעזה. ראינו אותם מפטרלים ונשק צה"לי בידיהם, עוצרים תושבים מקומיים ופוגעים ברכושם, מתאמנים בלחימה בשטח בנוי, וכאשר הם מדברים לתקשורת הם מבשרים, כי ההתגרות של היום היא המרידה במלכות של מחר.

התופעה הזו מציבה לממשלה כמה שאלות נוקבות: איזה מין ריבונות יש לצה"ל בשטחים כשפעילות כזו מתבצעת תחת אפו? מי עוד נותן לאנשים האלה נשק של צה"ל? למה האנשים האלה, חיילי המיליציה שזוהו בטלוויזיה, דוברים ומנהיגים, עדיין אינם מאחורי סורג ובריח? איזה צידוק יש לסלחנות הזו?

גם לאופוזיציה ולראשיה יש חלק בתופעה זו. מסע ההפחדה וההבהלה שהם מנהלים כנגד הסדר הביניים, כנגד האוטונומיה, מעניק לגיטימציה למיליציות האלה.

והלוא הכול יודעים, כי תנאי ראשון מצדנו לאוטונומיה הוא, שהביטחון יישאר בתקופה זו בידי צה"ל והשב"כ, שלמחשבה הפלשתינית לא מוענקת שום סמכות על שטחי ההתנחלויות ועל יושביהן, כי היא מיועדת לאכיפת החוק ביישובים הפלשתיניים ועל התושבים הפלשתינים בלבד. אבל קל להפחיד כך את הציבור, והאמת היא אצלם קורבן קבוע.

הכנסת חייבת לדון בתופעה זו, כי כך בדיוק נולד פאשיזם, כך נוצרת לבנוניזציה של השטחים, ואם יש בכך ספק למישהו, הרי סילק את הספק הזה בני קצובר, ממנהיגי המתנחלים, שהסביר בפומבי, וזה שודר בטלוויזיה, כיצד יש בכוונתו לשתק את פעולת הכנסת על-ידי חסימת דרכי הגישה אליה.

על כן, הכנסת – וזו הצעתי – שקצובר והמיליציונרים מבקשים את נפשה, חייבת לומר על כך את דברה.

היו"ר י' עזרן:

תודה, כל הכבוד, תרמת לנו שלושה-רבעים מזמנך. קצר ולעניין. אני מודה לך, חבר הכנסת אפרים סנה.

יוסף בא-גד (מולדת):

התאפקתי לא לקרוא קריאות ביניים.

היו"ר י' עזרן:

זה נושא באמת כבד. אדוני השר, בבקשה.

פנחס בדש (צומת):

אני לא מאמין, מה זה, יום לימודים ארוך?

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, יש לעתים נאומים ארוכים שאין בהם תוכן, ואני לא אומר זאת, חלילה, לגבי איש, ויש לעתים נאומים קצרים שאומרים הכול. דבריו של חבר הכנסת אפרים סנה שייכים לקטגוריה השנייה, ולכן אני רוצה לפתוח במענה ענייני וקונקרטי על הדברים שהוא אמר.

אני מודיע זאת, כי בעקבות פרסום כתבות בטלוויזיות ובתקשורת ובדיקת הקלטות, ולאחר התייעצות עם היועץ המשפטי לממשלה ועם פרקליטות המדינה, הועברו הנושאים שבהם מדובר לחקירת המשטרה.

הנושאים, האנשים וכל המופיעים בכתבות למיניהן יזוהו ויזומנו לחקירה, ולאור ממצאי החקירה נחליט אם להעמידם לדין ובאילו סעיפי אישום.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להוסיף דברים בתחום העקרוני שהועלה על-ידי חבר הכנסת הנכבד. עניינה של ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת אפרים סנה, ניתן להגדירה בכמה מלים: קיומו של המשטר הדמוקרטי וקיומו של שלטון החוק.

השאלה הינה שאלה של האיזון בין קיומו של משטר דמוקרטי, חופשי, המאפשר לאזרחיו להתבטא על-פי הכרתם והשקפתם המצפונית-המוסרית, ורואה בכך ערך עליון, לבין שמירה של שלטון החוק, הציות לחוקים אשר נתקבלו על-ידי הרוב באמצעות הכנסת, שאף היא אחד מאושיותיו של המשטר הדמוקרטי.

במדינת חוק לא בני האדם הם השליטים אלא חוקי המדינה החלים על כולם.

עקרון יסוד של שלטון החוק הפורמלי הוא החובה לקיים מנגנון של אכיפת החוק כתנאי לקיומו של שלטון החוק.

אדוני היושב-ראש, מסוכנת ביותר היא הגישה של הצדקה אידיאולוגית לעבריינות, עבריינים המנמקים את מעשיהם הפליליים בפילוסופיה, באידיאולוגיה, או במוסר אישי או קבוצתי, המצדיק, לדעתם, אי-ציות לחוק.

גם הדוגלים במשטר דמוקרטי ראו צורך חיוני בצמצומו ובסיוגו של חופש הביטוי, כאשר מנגד מדובר בהבטחת קיומה ושלומה של המדינה וקיום אושיות החוק והשלטון.

מכאן הצורך שראה המחוקק בחקיקת פרק ח' לחוק העונשין שכותרתו: "פגיעות בסדרי השלטון והחברה", ובו הגביל המחוקק הישראלי ותיחם את חופש הביטוי וחופש הפרסום במקרים שבהם הינם משמשים כאמתלה או כלי עזר בידי החותרים תחת המשטר הדמוקרטי, כדברי כבוד השופט ויתקון בבג"ץ 241/60, כרדוש נגד רשם החברות, פד"י ט"ו 1151, בעמוד 1170. הוא אומר: "אינני סבור כלל וכלל שמתעוררת כאן שאלה של שמירה על 'חופש הדיבור' או של 'חופש העיתונות'. חירויות אלו נכס יקר הן, מסורת המשטר הדמוקרטי במדינה חופשית, אך דווקא משום כך אסור שישמשו אמתלה או כלי עזר בידי החותרים תחת המשטר הזה".

במקרים שבהם מדובר באנשים הקוראים שלא לציית לחוק בשל השקפת עולמם הפרטית, ונוטלים את החוק לידיהם בהיותם סבורים כי המטרה מקדשת את האמצעים, מגינה המדינה על עצמה באמצעות חוקים, אשר מחד גיסא אינם מאפשרים פגיעה בסדר השלטון והחברה, ומאידך גיסא קובעים מבחנים להפעלת החוק במקרים מיוחדים שבהם נשקפת סכנה ודאית לביטחון המדינה ולשלום הציבור, וזאת כדי שלא לשלול את חופש הביטוי.

סבור אני שבתקופה זו, שתלווה גם בחילוקי דעות אידיאולוגיים, שומה עלינו להימנע מפרובוקציות מיותרות ולשמור על כללי המשחק הדמוקרטיים, אשר רק בהתקיימם תוכל להמשיך להתקיים בשלום חברתנו הפלורליסטית.

אני רגיש מאוד לזכותם של האנשים להפגין, לרצונם להביע דעה, לזכותם למחות, אבל עד לגבול שבו הם חוצים את קו החוק ומסיתים אנשים כדי להמריד ולפגוע בחוק עצמו.

אדוני היושב-ראש, כבוד חבר הכנסת אפרים סנה, משטרת ישראל יחד עם מנגנון אכיפת החוק, היועץ המשפטי לממשלה ופרקליטות המדינה, יעשו הכול כדי לבדוק כל מקרה ולהתייחס אליו, לזהות

כל פוגע פוטנציאלי שמתבטא, עושה, פועל כדי לפגוע ביסודות המשטר הדמוקרטי במדינה. משטרת ישראל תחקור ותביא לדין כל אדם, בלי יוצא מן הכלל, תהא השקפת עולמו אשר תהא.

אדוני היושב-ראש, בגלל חשיבות הנושא והענייניות שבו, וההודעה שהודעתי כאן בעקבות ההצעה, אני פונה לחבר הכנסת אפרים סנה, שמא יסתפק בהודעה שמסרתי, כי כרגע העניין כל כולו בידי המשטרה ופרקליטות המדינה, שיתייחסו אליו במלוא הרצינות, כפי שראוי, לדעתי, שנתייחס אליו.

אני מציע לחבר הכנסת סנה להסתפק בתשובתי שניתנה כאן.

היו"ר י' עזרן:

האם חבר הכנסת אפרים סנה, המציע, מסתפק בתשובת השר?

אפרים סנה (העבודה):

כבוד היושב-ראש, דברי השר והבטחתו מספקים אותי. אני מוותר על העניין.

היו"ר י' עזרן:

אנחנו מאוד מודים.

ובכן, אדוני השר, אולי יואיל בטובו להישאר על עומדו, מכיוון שהוא אמור להשיב על שאלות.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני היושב-ראש, אני נרשמתי להצעה אחרת.

היו"ר י' עזרן:

המציע הסתפק בתשובת השר, ולכן אין רשות להצעה אחרת. זה התקנון.

יוסף בא-גד (מולדת):

אילו ידעתי זאת קודם לכן הייתי קורא את כל קריאות הביניים. התאפקתי מלקרוא קריאות ביניים – –

היו"ר י' עזרן:

אני מצטער מאוד, האם אני צופה מה תהיה תשובת המציע? אני לא נביא כדי לדעת שהוא יסתפק בתשובת השר. גם לא ידעתי, אדוני חבר הכנסת הנכבד, שהשר יציע שהמציע יסתפק בתשובתו. אני לא מבין מה הטענות. למפרע, רטרואקטיבית, אתה בא בטענות?

יוסף בא-גד (מולדת):

אני רק רוצה לומר: מפקירים אותם ולא נותנים להם להתגונן. אם ייתנו להקים משמר אזורי – – –

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, בכל הכבוד, תקנון הכנסת קובע דברים ברורים בעניין זה.

יוסף בא-גד (מולדת):

קריאת ביניים מותר. זה במסגרת קריאת ביניים.

היו"ר י' עזרן:

הנה, אדוני, נתתי לך לפנים משורת הדין לקרוא קריאת ביניים.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני מבקש שלא להתייחס להצגות בטלוויזיה כאל דבר רציני.

היו"ר י' עזרן:

השר אמר שיבדוק את הנושא. נהיה רציניים. שמענו דברים ברורים, מאוד אחראיים, לא שאני נותן ציונים, כאן נאמרו – – –

יוסף בא-גד (מולדת):

הצגה בטלוויזיה. מותר לעשות הצגות.

היו"ר י' עזרן:

העבירו את הנושא לבדיקה. מותר לבדוק. זה כבר מוגזם. חבר הכנסת בא-גד, זה כבר נאום.

שאלות ותשובות

היו"ר י' עזרן:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא והאחרון בסדר-היום: שאלות ותשובות. שר המשטרה ישיב על שאלות אלה. שאלת מס' 531, של חבר הכנסת אברהם רביץ – איננו נוכח. התשובה עוברת לפרוטוקול. שאלת מס' 727, של חבר הכנסת משה קצב – – –

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, אם תרשה לי, מאחר שחברי הכנסת התעכבו ורצו לשמוע את התשובות, אם ירשה לי היושב-ראש להציע הצעה, אני מוכן לבוא ביום שני ולהשיב לחברי הכנסת שאינם נוכחים כאן, ובינתיים אשיב רק לחברי הכנסת שנמצאים כאן.

היו"ר י' עזרן:

בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

לדעתי, לא מגיע להם. היום הפך להיות יום לימודים ארוך בכנסת. אני לא רוצה להעניש את חברי הכנסת.

היו"ר י' עזרן:

אדוני השר, אין בעיה, זה סביר. אני מסכים ומקבל את הצעתך.

כעת נעבור לחבר הכנסת החרוץ והמתמיד שנשאר על עומדו ועל יושבו – חבר הכנסת אליעזר זנדברג, שאילתא מס' 744. זה לא פרס, מגיע לך.

התליית רשיונו של נהג

חבר הכנסת א' זנדברג שאל את שר המשטרה ביום ב' באדר התשנ"ג (23 בפברואר 1993):

ביום 5 ביולי 1992 אירעה תאונת דרכים קטלנית בכביש מס' 41 ביישוב אזור. כתוצאה מהתאונה נהרגו נהג רכב שהיה מעורב בה, א"ר, זיכרוננו לברכה, ונוסעת ברכב, מ"ט, זיכרונה לברכה (שמותיהם המלאים מופיעים במקור). בעקבות התאונה נפתח תיק חקירה יומן 39 מ-5 ביולי 1992 תד"ק 3845/92 ורשיונו של נהג האוטובוס שהיה מעורב הותלה והוחזר לו למחרת היום. מצ"ב העתק כתבה שפורסמה בעיתון "ידיעות אחרונות" בעניין.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע למשרדך על כך?
2. האם קיימות הנחיות בדבר התליית רשיון נהיגה לנהג המעורב בתאונת דרכים קטלנית, ואם כן – מה הן?
3. האם קיימות הנחיות להשבת רשיון נהיגה שהותלה, כאמור, ואם כן – מה הן?
4. האם במסגרת השיקולים ששוקלת המשטרה אם להתלות רשיון נהיגה, כאמור, נכללים זהות הנפגע, כמות הנפגעים או ההד הציבורי שלו זוכה התאונה באמצעי התקשורת?

שר המשטרה מ' שחל:

1. התשובה חיובית.
2. התשובה חיובית. הבסיס החוקי הוא סעיף 47(ג) לפקודת התעבורה, שלפיו קצין משטרה שיש לו יסוד להאמין כי יוגש כתב אישום יפסול רשיון הנהג ל-90 יום. הוראה זו מפורטת בנהלים פנימיים שהוצאו על-ידי מחלקת התנועה של המשטרה.

3. התשובה חיובית. הבסיס החוקי הוא סעיף 47(ה) לפקודת התעבורה, שלפיו קצין משטרה אשר שוכנע כי לא יוגש כתב אישום רשאי להחזיר רשיון הנהיגה למי שנפסל. הוראה זו מפורטת בנהלים פנימיים שהוצאו על-ידי מחלקת התנועה של המשטרה.

4. בתאונה קטלנית השיקולים להחלטה על פסילה קבועים בחוק על בסיס שני יסודות מצטברים: קיומה של תאונה קטלנית ונהג הצפוי לעמוד לדין. בהתקיימם קיימת חובה של פסילה, ואין מקום לשיקולים אחרים. במהלך 48 השעות שלאחר הפסילה בוחנת המשטרה את אשמתו של הנהג על יסוד הראיות שהצטברו, ואם לא נמצא יסוד להאמין שיוגש כתב אישום, כפי שהיה במקרה שעליו מתבססת השאלתא, מוחזר הרשיון לבעליו כאמור בסעיף 47(ה) לפקודת התעבורה.

היו"ר י' עזרן:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת זנדברג. בבקשה.

אליעזר זנדברג (צומת):

אדוני השר, ראשית, אני מודה על תשובתך. אני מבקש להביא בפניך דברים שאמר ראש מחלקת התנועה, דני לירון, לעיתונאית ששמה מלי קמפנר, לגבי השאלה מתי מתלים רשיון נהיגה: "זאת אומרת, זה תלוי בנסיבות האווירה. בדרך כלל בתאונות קטלניות עם אלמנט של אפקט ציבורי נרחב אנחנו מעדיפים יותר להחמיר עם הנהג עד שאנחנו בטוחים ללא ספק שהוא פטור, שהוא לא אשם לחלוטין".

בעקבות הדברים האלה אני רוצה לשאול את שר המשטרה, האם הדברים מבטאים מדיניות של המשטרה? האם כבוד השר מסכים, שאפקט ציבורי משמש או עלול לשמש שיקול בהחמרה עם הנהג, ואם לא, כיצד בכוונת השר לפעול על מנת לוודא שאנחנו נמנע כל מצב, שבו דמו של אדם שנפגע, כמו גם רשיונו של נהג שפגע, יהיו נמדדים לצורך התליית רשיון "על-פי האפקט הציבורי"?

שר המשטרה מ' שחל:

נדמה לי, חבר הכנסת זנדברג, שהתשובה מובנת מאליה. אני בוודאי שולל כל יחס מיוחד או מיוחס באיזו צורה, בין של העדפה ובין של טיפול מיוחד. לי נדמה שהחוק חייב להיות כזה, שהוא מיושם באופן שווה כלפי כל האזרחים, ושוויון בפני החוק משמעותו שכולם שווים בפני החוק ומתייחסים לכל אחד באותה מידה.

לכן אמרתי מה שאמרתי על בסיס החוקים. אם יש מקרה קונקרטי או בעיה מיוחדת – לא זכיתי לקרוא את הכתבה לפרטיה – וחבר הכנסת הנכבד ירצה טיפול בנושא הזה, אני מציע שתהיה פנייה, בכתב או בעל-פה, ואני אשמח להתייחס למקרה הספציפי שעליו הוא מדבר. ההנחיה היא, כמובן, שכולם שווים בפני החוק.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת רפאל אלול איננו נמצא, אינני אומר שהתשובה תועבר לפרוטוקול, כפי שסוכם. חבר הכנסת מיכאל איתן, חבר הכנסת אלי דיין, חבר הכנסת אברהם רביץ, חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, חברת הכנסת אסתר סלמוביץ, חבר הכנסת שמואל הלפרט, חבר הכנסת תופיק זיאד, חבר הכנסת חגי מירום, חבר הכנסת יצחק לוי – תם סדר השאלות לשר המשטרה. כעת ישיב אותו שר, אבל בכובע אחר, של שר התקשורת.

אדוני השר, אנחנו ננהג גם כאן כפי שנהגנו בשאלות שהופנו לשר המשטרה. חבר הכנסת שאול עמור; חבר הכנסת טלב אלסאנע. חבר הכנסת יוסף עזרן נמצא.

פגיעה באישי ציבור בתוכניות סאטירה בטלוויזיה

חבר הכנסת י' עזרן שאל את שר התקשורת ביום י"ד באדר התשנ"ג (7 במרס 1993):

ביום שלישי, 23 בפברואר 1993, בסביבות השעה 22:00 שודרו קטעים פוגעים במסגרת תוכנית האמורה להיות סאטירה. משתתפי התוכנית פגעו באומר ובמעש בצורה המבזה ומשפילה אישי ציבור כמו הרב ישראל מאיר לאו וחבר הכנסת בנימין נתניהו. למיטב ידיעתי, אין זו הפעם הראשונה שבתוכנית זו, ובאחרות, נראים מחזות כמו אלו.

אודה לכבודו אם יבקש לצפות בקטעים האמורים ולהשיבני:

1. האם אין הנהלת הערוץ אמורה למנוע שידור קטעים החורגים מגבולות הטעם הטוב?

2. האם על-פי כללי הערוץ ניתן לשדר ללא כל בקרה ופיקוח?

3. האם יופעלו בקרה ופיקוח לבל ישודרו קטעים הפוגעים ברגשות הציבור או מבזים את ערכי היהדות ומסורת ישראל ואת הערכים הלאומיים?

4. האם יימנע שידור קטעים מכפישים המוציאים לעז ודיבה על אישי ציבור?

שר התקשורת מ' שחל:

1. הנהלת הערוץ אכן אמורה למנוע שידור קטעים החורגים מגבולות הטעם הטוב. הבעיה היא, כמובן, מה נחשב בתוכנית סאטירית לגבול הטעם הטוב.

2. יש כללי בקרה ופיקוח ברורים על שידורי הערוץ, אך לא כללי צנזורה. עצם העובדה שנשמעת ביקורת גם מימין וגם משמאל משמעותה שהשידורים הוגנים.

3. לגבי שידורי תעודה ואקטואליה מופעל פיקוח קשוח ביותר של הנהלת הערוץ לבל ישודרו קטעים הפוגעים ברגשות הציבור או מבזים ערכי יהדות ומסורת ישראל. אני מציע ששיקולי העריכה יושארו בידי העורך, ולא לערב בכך שיקולים פוליטיים.

אדוני היושב-ראש, אם אני רשאי להגיד, התשובה נכתבה עוד לפני ההרהורים שאולי יהיו שינויים, לא בערוץ אלא במחזיק התיק, ולכן העצה היום חזקה יותר מזאת שהיתה לפני שבוע.

4. הנהלת הערוץ מונעת שידור קטעים המכפישים כל אדם בישראל, אזרח מן השורה ואיש ציבור כאחד. כאמור, יש הבחנה ברורה בין משדרי אקטואליה למשדרי סאטירה. אני יכול להוסיף, כי במשך השבוע האחרון נפסלה תוכנית סאטירית, בלי התערבותי, חלילה, מפני שהיתה בה, לדעת העורך, פגיעה בטעם הטוב תוך שימוש במוטיבים, שהוא לא חשב שמן הראוי לשדר אותם.

היו"ר י' עזרן:

כיושב-ראש אני מנוע מלשאול שאלה נוספות, אבל אני מודה לשר על תשובתו ומקווה שאכן תהיה תוכנית סאטירה. תודה רבה.

חבר הכנסת מנחם פרוש איננו. חבר הכנסת פנחס בדש – שאילתא מס' 992.

הזמנת תאי טלפון מתוצרת חוץ

חבר הכנסת פ' בדש שאל את שר התקשורת ביום ג' בניסן התשנ"ג (25 במרס 1993):

נודע לי כי חברת "בזק" הזמינה אלפי תאי טלפון ציבוריים מחברת "פרוסידר" האיטלקית, אף שהתאים לא עברו את הביקורת של אנשי המקצוע ב"בזק". יש לציין, שחברת "בזק" מזמינה גם תאי טלפון מחברת "סיס" הישראלית.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע למשרד התקשורת על כך?

2. מדוע מזמינה חברת "בזק" תאי טלפון מתוצרת חוץ בשעה שקיימת חברה ישראלית המייצרת תאי טלפון העומדים בדרישות התקן הישראלי?

3. לנוכח מצב האבטלה הקשה, האם לא שקל משרד התקשורת העדפת תאי טלפון מתוצרת הארץ?

4. כיצד ייתכן שתאי טלפון סגורים, העשויים להוות סיכון ביטחוני ומפגע תברואי, אינם עוברים בדיקה יסודית של מומחים בארץ?

שר התקשורת מ' שחל:

1. כן.

2. בחברת "בזק" בוצעה בחינה של תאי טלפון ציבוריים בהתאם לקריטריונים שנקבעו בנושא עיצוב, איכות ומחיר, ובסופו של דבר נבחרו שני ספקים, חברה איטלקית וחברה ישראלית ששמה "סיס".

3. משרד התקשורת או שר התקשורת אינם רשאים לחייב את "בזק" לרכוש מוצר מספק זה או אחר, ובוודאי לא לאחר שהחברה ערכה מכרז בעניין זה. אך אולי זה המקום להדגיש, שכ-85% מכלל השקעותיה של חברת "בזק" מבוצעות בתוך התעשייה הישראלית, וכן לחברת "בזק" מדיניות משלה, המעניקה העדפה לרכוש מתוצרת הארץ.

4. בדבר סוגיית הביטחון והמפגע התברואי, כל התאים שהוזמנו מחוץ-לארץ עונים על דרישות הביטחון והתברואה של חברת "בזק".

היו"ר י' עזרן:

שאלה נוספת לחבר הכנסת בדש.

פנחס בדש (צומת):

אדוני השר, התשובה לגבי ההזמנה מאיטליה אינה מספקת כלל ואפילו מדהימה אותי. "בזק" היא חברה ממשלתית. במצב כזה של אבטלה במדינה, כשיש חברה ישראלית שיכולה לייצר וליצור מקומות עבודה ולהחזיק עובדים, אני פשוט מתפלא ומזועזע כשאני שומע, שמזמינים מאיטליה תאי טלפון שהם בעצם שווי ערך במחיר, כשהם עברו תקן ישראלי יותר טוב. זה לגבי השאלה הקודמת.

לגבי השאלה הנוספת, אם אנחנו מדברים על "בזק", לאחרונה יש בעיות קשות מאוד של קליטה ושידור – אומנם זה לא נוגע לתאי טלפון – בנושא הפלאפון. יש הפרעות קשות מאוד, ניתוק שיחות, לאחרונה אי-אפשר לנהל שיחה נורמלית בפלאפון. שאלתי היא, עד מתי יימשך המונופול של "בזק"?

אני מניח שבאיזה שלב זה ייפתח, ואם כן, האם יש לך תאריך יעד לנושא הזה? ועד שתהיה תחרות ותיכנס עוד חברה לשוק, מה בדעת השר לעשות כדי שלא נסבול מהשירות הלקוי של הפלאפון?

היו"ר י' עזרן:

תודה על השאילתא אריכתא. כבוד השר, נא להשיב.

שר התקשורת מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, אני בוודאי רוצה להשיב. לחלק הראשון של השאלה הנוספת, דיברתי אישית עם מנכ"ל "בזק" בעקבות הפנייה שלך גם אלי. לטענתו, מדובר בחלק קטן מאוד ממכלול הטלפונים הציבוריים, וכי יש צורך בכיוון, וכי הוצא מכרז על כל המשתמע מזה. אני אומר את זה מפני שללא ספק גם אני רגיש לבעיית התעסוקה.

פנחס בדש (צומת):

יש לך נתונים כמה אחוז מתוך – – – איפה המשקל נמצא?

שר התקשורת מ' שחל:

אני מוכן לבדוק ולענות לך. נאמר לי, שמדובר באחוז קטן מאוד. אבל אני מוכן לבדוק את זה ולהשיב לך.

אשר להפרעות בפלאפון, קודם כול, מונופול "בזק" או "מוטורולה" ייפסק. הוא נפסק הלכה למעשה, והוויכוחים שנמשכו שנים, לרבות בג"צים, הסתיימו לאחר שישבתי אתם, תרתי משמע, לילות כימים כדי לגמור את עניין ההכנסה של מפעיל שני, שיפעיל טלפון נייד נוסף, מתחרה, במהלך שנת 1994. אנחנו עכשיו בעיצומן של ההכנות. הוצאנו מה שנקרא REQUEST FOR INFORMATION, לקבלת מידע איזו טכנולוגיה, מי הן החברות שמעוניינות. קיבלנו תשובות מהיקף רחב מאוד של חברות בין-לאומיות. אני מקווה שנוכל, בעזרת השם, להוציא מכרז במשך החודשים הקרובים כדי שהמפעיל השני ייכנס במהלך שנת 1994.

החל מהמועד שבו סיכמנו על הפעלת מפעיל נוסף חלו כמה דברים, והנה רק שלושה מהם: האחד – מחיר התקנת הפלאפון ירד פלאים היום, ב-1,000 שקל ומשהו, בחלק מהקטעים ב-50%; שיחות הטלפון, לרבות שיחות האוויר – ב-25%, והיד עוד נטויה. אבל מעל לכול – השקעות שיאפשרו קליטה טובה יותר בפלאפון. מאחר שאני נוסע כמורך למרחקים, אני יודע כמה זה מרגיז ששיחה לא יוצאת לפועל, אלא אם כן אתה מחייג פעם שנייה.

פנחס בדש (צומת):

ותמיד יש לי שותפים.

שר התקשורת מ' שחל:

ויש לך שותפים. אולי אוהבים לשמוע אותך.

החברות "מוטורולה" ו"בזק" נמצאות עכשיו בעיצומן של השקעות, לאחר שהסדרנו את הבעיות שהיו בוויכוח. אני מקווה שזה יהיה בתוך החודשים הקרובים, וההבטחה שניתנה לי היא, שבמשך החודשים יוני-יולי נתחיל להרגיש את השיפור בקליטה באזורים השונים בארץ. חלק מהם נמצא גם במרחק לא רב מירושלים, ואני מניח שאתה מתכוון גם לחלק הדרומי של מדינת ישראל, לרבות בקעת-הירדן, שהיו לי פניות מיוחדות לשפר שם את הקליטה, ואני מקווה שנרגיש את התוצאה.

היו"ר י' עזרן:

תודה, אדוני השר. ובכן, חבר הכנסת, אם אתה רוצה להתענג על קו נקי יחיד ומיוחד אני מציע לך, מרשה לעצמי להציע לך, שתתקשר ל"דף היומי". רק אתה תשמע, לבד.

תודה רבה, רבותי, אדוני השר, חבר הכנסת החרוץ. הישיבה נעולה.

אם ירצה השם, הישיבה הבאה תיפתח ביום שני, כ"ו באייר, 17 במאי 1993, בשעה 16:00.

מחר, כמובן, ישיבה שלא מן המניין, ישיבת הטקס. זה פרח מזיכרוני ומידיעתי, כיוון שזה משהו מיוחד. מחר ב-19:20, תשע דקות לפני שקיעת החמה, כדי להתפלל מנחה לפני כן. תודה.

הישיבה ננעלה בשעה 18:22.